

Regeringens proposition

1999/2000:124

En ny smugglingslag m.m.

Prop.
1999/2000:124

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Malmö den 18 maj 2000

Göran Persson

Bosse Ringholm
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till en ny lag om straff för smuggling m.m. Den skall ersätta lagen (1960:418) om straff för varusmuggling. Vidare föreslås vissa därmed sammanhängande ändringar i bl.a. lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel och lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen. Förslagen grundar sig på den översyn av smugglingslagstiftningen som gjorts i departementspromemorian Ny smugglingslag (Ds 1998:53). Förslagen syftar främst till att bestämmelsernas innehåll och systematik skall framgå tydligare än i nuvarande lagstiftning.

Ett annat syfte med den föreslagna regleringen är att utforma bestämmelserna så att de står i bättre samklang med den nuvarande tullregleringen. Denna utgörs numera till stor del av olika EG-förordningar, främst den s.k. tullkodexen och den s.k. tillämpningskodexen. I annat sammanhang föreslår regeringen att tullagen (1994:1550) ersätts med en ny tullag.

Förslaget till ny smugglingslagstiftning innebär att införsel och utförsel av narkotika skall bestraffas genom denna lagstiftning men att den ytterligare anpassas till narkotikastrafflagen (1968:64). Vidare innebär förslaget till ny smugglingslagstiftning att bestämmelserna om undandragande av tull, annan skatt och avgifter anpassas till skattebrottslagens bestämmelser, bl.a. på så sätt att de utformas som s.k. farebrott. Motsvarande ändring föreslås såvitt avser brott enligt lagen om beskattning av viss privatinförsel. Som ett led i kampen mot den grova brottsligheten föreslås för den nya smugglingslagen en särskild straffskala för grov olovlig befattning med smuggelgoods och

kriminalisering av förberedelse och stämpling till alla slag av grova införel- och utförelsbrott samt till grov olovlig befattning med smuggelgods. Bestämmelserna om förverkande anpassas ytterligare till brottsbalken, bl.a. föreslås att utbyte av brott skall kunna förverkas. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2001. Prop. 1999/2000:124

1	Förslag till riksdagsbeslut	6
2	Lagtext	8
2.1	Förslag till lag om straff för smuggling.....	8
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker.	18
2.3	Förslag till lag om ändring i narkotikastrafflagen (1968:64)	20
2.4	Förslag till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69)	22
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel	23
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner	24
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen	25
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter.....	30
2.9	Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:000)	31
2.10	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	32
2.11	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	33
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.	34
2.13	Förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (1971:511)	35
2.14	Förslag till lag om ändring i lagen (1973:431) om utredning angående brott mot utländsk tulllag	36
2.15	Förslag till lag om ändring i utsädeslagen (1976:298).....	37
2.16	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.....	38
2.17	Förslag till lag om ändring i lagen (1985:295) om foder ..	39
2.18	Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220).....	40
2.19	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor.....	41
2.20	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.	42
2.21	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel.....	43
2.22	Förslag till lag om ändring i läkemedelslagen (1992:859).....	44
2.23	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:860) om kontroll av narkotika	45
2.24	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel.....	46

2.25	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering	47
2.26	Förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581)	48
2.27	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:599) om radiokommunikation	49
2.28	Förslag till lag om ändring i lotterilagen (1994:1000)	50
2.29	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1478) om förverkande av barnpornografi	51
2.30	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken	52
2.31	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter	53
2.32	Förslag till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738)	54
2.33	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)	55
2.34	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1058) om register i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet	56
2.35	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:397) om strategiska produkter	57
2.36	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi	58
2.37	Förslag till lag om ändring i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor	59
2.38	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:171) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning	60
3	Ärendet och dess beredning	61
4	Bakgrund m.m.	64
5	En ny smugglingslag	66
5.1	Den föreslagna lagens uppbyggnad och systematik	66
5.2	Lagens tillämpning i förhållande till folkrätten, konventioner och bilaterala överenskommelser med andra stater	71
5.3	Vissa åtgärder mot organiserad och annan grov brottslighet	73
5.4	Vissa förverkandefrågor	74
5.5	Omfattningen av brottet olovlig befattning med smuggelgods	77
5.6	Straffbeläggningen av ringa överträdelser	78
5.7	Uppsåt eller grov oaktsamhet	80
5.7.1	Uppsåt	80
5.7.2	Oaktsamhet	84
5.8	Nuvarande skyldigheter, straffansvar och befogenheter för vissa befattningshavare slopas	85
5.9	Befogenheterna för Tullverket samt för tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen	87
5.10	Ekonomiska konsekvenser	97
6	Övrig lagstiftning	99
6.1	Privatinförsellagen	99

6.2	Utformningen av tulltilläggen och ändringar i inregränslagen	101	Prop. 1999/2000:124
6.3	Ekonomiska konsekvenser	104	
7	Författningskommentar.....	105	
7.1	Förslaget till lag (2000:000) om straff för smuggling.....	105	
7.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker	183	
7.3	Förslaget till lag om ändring i narkotikastrafflagen (1968:64)	183	
7.4	Förslaget till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69)	184	
7.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel.....	184	
7.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner	186	
7.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen	187	
7.8	Förslaget om lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter	187	
7.9	Förslaget till lag om ändring i tullagen (2000:000).....	188	
Bilaga 1	Promemorians lagförslag	187	
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna.....	212	
Bilaga 3	Förteckning över var bestämmelserna i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling, VSL, återfinns i förslaget till ny smugglingslag, SL	213	
Bilaga 4	Tullagstiftningen – en översikt	215	
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag.....	227	
Bilaga 6	Lagrådets yttrande.....	251	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 18 maj 2000.....	266	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om straff för smuggling,
2. lag om ändring i lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker,
3. lag om ändring i narkotikastrafflagen (1968:64),
4. lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69),
5. lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel,
6. lag om ändring i lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner,
7. lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen,
8. lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter,
9. lag om ändring i tullagen (2000:000),
10. lag om ändring i rättegångsbalken,
11. lag om ändring i miljöbalken,
12. lag om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.
13. lag om ändring i livsmedelslagen (1971:511),
14. lag om ändring i lagen (1973:431) om utredning angående brott mot utländsk tulllag,
15. lag om ändring i utsädeslagen (1976:298),
16. lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,
17. lag om ändring i lagen (1985:295) om foder,
18. lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220),
19. lag om ändring i lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor,
20. lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
21. lag om ändring i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
22. lag om ändring i läkemedelslagen (1992:859),
23. lag om ändring i lagen (1992:860) om kontroll av narkotika,
24. lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel,
25. lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering,
26. lag om ändring i tobakslagen (1993:581),
27. lag om ändring i lagen (1993:599) om radiokommunikation,
28. lag om ändring i lotterilagen (1994:1000),
29. lag om ändring i lagen (1994:1478) om förverkande av barnpornografi,
30. lag om ändring i lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken,
31. lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter,
32. lag om ändring i alkohollagen (1994:1738),
33. lag om ändring i vapenlagen (1996:67),

34. lag om ändring i lagen (1997:1058) om register i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, Prop. 1999/2000:124
35. lag om ändring i lagen (1998:397) om strategiska produkter,
36. lag om ändring i lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,
37. lag om ändring i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,
38. lag om ändring i lagen (2000:171) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning.

2.1 Förslag till lag om straff för smuggling

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om ansvar m.m. för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor. Har det i lag eller annan författning föreskrivits straff för den som bryter mot ett förbud mot eller villkor för att föra in eller ut en vara, gäller i stället bestämmelserna i den författningen om inget annat är föreskrivet.

I 19–22, 26, 27 och 32 §§ finns särskilda bestämmelser om befogenheter för att förhindra, utreda och beivra brott enligt denna lag eller brott, som rör införsel till eller utförsel från landet av varor, enligt någon av de författningar som nämns i tredje stycket. Befogenheterna gäller även vid sådana brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64) som avses i 12 § tredje stycket. Befogenheten enligt 32 § att väcka åtal eller besluta om förverkande gäller dock inte vid brott enligt narkotikastrafflagen.

De författningar som avses i andra stycket är lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker, lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel, lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land som är medlem i Europeiska unionen, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter samt tullagen (2000:000).

2 § Vid tillämpning av denna lag skall en vara anses ha förts in till eller ut från landet när den har förts över gränsen för svenskt territorium.

I denna lag förstås med

1. *narkotika*: sådana varor som anges i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64), och

2. *tullbehandling*: vad som föreskrivs i tullagstiftningen om att en vara skall läggas upp på tillfälligt lager eller bli föremål för godkänd tullbehandling eller åtgärder enligt 3 kap. 4 § tullagen (2000:000), då varan förs in till eller ut från landet.

Smugglingsbrott

3 § Den som, i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel, uppsåtligen bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling, döms för *smuggling* till böter eller fängelse i högst två år.

Vad som föreskrivs i första stycket gäller också den som, i samband med att en sådan vara förs in till landet, uppsåtligen lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling och därigenom ger upphov till fara för att införseln fullföljs i strid med förbudet eller villkoret.

För smuggling döms också den som uppsåtligen

1. från landet för ut en vara i strid med ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för utförsel eller efter utförseln förfogar över varan i strid med förbudet eller villkoret,

2. under pågående tullbehandling förfogar över en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel och därigenom föranleder att införseln fullföljs i strid med förbudet eller villkoret,

3. till landet för in eller från landet för ut en vara med stöd av ett tillstånd som föranletts av att någon lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna föreskriven uppgift till en tillståndsmyndighet eller förfar på ett sådant sätt hos en tillståndsmyndighet och därigenom föranleder att tillstånd meddelas och att varan förs in till eller ut från landet med stöd av tillståndet, eller

4. förfogar över en vara i strid med villkor som uppställts för eller i samband med varans införsel eller utförsel.

I det fall bestämmelserna om tullbehandling inte är tillämpliga vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land, gäller vad som anges i första och andra styckena angående tullbehandling i stället förfarande enligt lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

4 § Om ett brott som avses i 3 § är att anse som ringa, döms till penningböter.

5 § Om ett brott som avses i 3 § är att anse som grovt, döms för *grov smuggling* till fängelse, längst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt skall det särskilt beaktas om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning, om gärningen med hänsyn till omständigheterna kring införseln, utförseln eller förfogandet varit av särskilt farlig art eller om gärningen annars inneburit en allvarlig kränkning av ett betydande samhällsintresse.

6 § Om en gärning som avses i 3 § gäller narkotika, döms för *narkotikasmuggling* till fängelse i högst tre år.

Om brottet är ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms för *grov narkotikasmuggling* till fängelse, lägst två och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt skall det särskilt beaktas om gärningen avsett en särskilt stor mängd narkotika, om gärningen ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, eller om verksamheten eller gärningen annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.

7 § Den som av grov oaktsamhet begår en gärning som avses i 3 eller 6 §, döms för *olovlig införsel* eller *olovlig utförsel* till böter eller fängelse i högst två år.

För olovlig införsel eller olovlig utförsel döms också den som av grov oaktsamhet

1. i samband med utförsel från landet av en vara underlåter att anmäla varan till tullbehandling, lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling och därigenom ger upphov till fara för att sådant förbud eller villkor som avses i 3 § tredje stycket 1 eller den bestämmelsen tillsammans med 6 § överträds, eller

2. lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift i samband med ansökan om sådant tillstånd som avses i 3 § tredje stycket 3 eller den bestämmelsen tillsammans med 6 § och därigenom ger upphov till fara för att varan förs in eller ut med stöd av detta tillstånd.

I de fall bestämmelserna om tullbehandling inte är tillämpliga vid utförsel till ett annat EU-land, gäller vad som anges i andra stycket 1 angående tullbehandling i stället förfarande enligt lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

Om gärningen är ringa, skall den inte medföra ansvar.

Tullbrott m.m.

8 § Den som, i samband med att en vara förs in till landet, uppsåtligen underlåter att anmäla varan till tullbehandling, lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling och därigenom ger upphov till fara för att tull, annan skatt eller avgift undandras det allmänna, döms för *tullbrott* till böter eller fängelse i högst två år.

För tullbrott döms också den som uppsåtligen ger upphov till fara för att tull, annan skatt eller avgift undandras det allmänna eller felaktigt tillgodoräknas eller återbetalas till honom själv eller annan genom att

1. i samband med att en vara förs ut från landet, förfara så som anges i första stycket eller, efter utförseln, förfoga över varan i strid med vad som förutsatts vid den tullbehandling som skett med anledning av utförseln,

2. under pågående tullbehandling förfoga över en införd vara i strid med vad som gäller för denna tullbehandling, eller

3. bryta mot villkor som vid tullbehandling för övergång till fri omsättning har uppställts för befrielse från eller nedsättning av skatten eller avgiften.

Denna bestämmelse är tillämplig endast i fråga om sådana tullar, andra skatter och avgifter som Tullverket skall besluta.

9 § Om ett brott som avses i 8 § är att anse som ringa, döms till penningböter.

10 § Om ett brott som avses i 8 § är att anse som grovt, döms för *grovt tullbrott* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt skall det särskilt beaktas om gärningen rört mycket betydande belopp, om gärningsmannen använt falska handlingar eller vilseledande bokföring, om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art.

11 § Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 8 §, döms för *vårdslös tullredovisning* till böter eller fängelse i högst två år.

Om gärningen är ringa, skall den inte medföra ansvar.

Olovlig befattning med smuggelgods

12 § Den som uppsåtligen emballerar, transporterar, förvarar, döljer, bearbetar, förvärvar, överlåter eller ingår avtal om upplåtelse av panträtt i en vara som varit föremål för brott enligt 3–11 §§, döms för *olovlig befattning med smuggelgods* till böter eller fängelse i högst två år. Gärningen skall inte medföra ansvar, om den är ringa med hänsyn till befattningen, omständigheterna kring denna, egendomens beskaffenhet och värde samt övriga omständigheter.

Om gärningsmannen inte inser men har skäligen anledning att anta att varan varit föremål för brott, döms till böter. Om gärningen är ringa, skall den inte medföra ansvar.

Ansvar enligt första eller andra stycket skall inte dömas ut, om gärningen är belagd med straff i 1 § första stycket 1, 3 eller 4 narkotikastrafflagen (1968:64) eller i 3 a § narkotikastrafflagen jämförd med dessa bestämmelser.

13 § Om brott som avses i 12 § första stycket är att anse som grovt, döms för *grovt olovlig befattning med smuggelgods* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt skall det särskilt beaktas om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning, om gärningen avsett befattning med varor som varit föremål för brott varigenom tull, annan skatt eller avgift till mycket betydande belopp har undandragits det allmänna eller felaktigt återbetalats eller tillgodoräknats någon eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art.

Försök, förberedelse och stämpling

14 § För försök till smuggling, narkotikasmuggling eller tullbrott samt för försök, förberedelse och stämpling till grovt smuggling, grovt narkotikasmuggling, grovt tullbrott eller grovt olovlig befattning med smuggelgods döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detsamma

Frivillig rättelse

15 § Den som frivilligt undanröjer sådan fara som avses i 3 § andra stycket eller 6 § tillsammans med den bestämmelsen eller i 7 §, döms inte till ansvar enligt den bestämmelsen. Den som frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att tull, annan skatt eller avgift som avses i 8–11 §§ kan påföras, tillgodoräknas eller återbetalas med rätt belopp, döms inte till ansvar enligt 8–13 §§.

Förverkande

16 § Om det inte är uppenbart oskäligt, skall följande egendom förklaras förverkad:

1. vara som varit föremål för brott enligt denna lag eller en sådan varas värde,
2. utbyte av brott enligt denna lag, och
3. vad någon tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett brott enligt denna lag, eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott enligt denna lag.

En vara som avses i första stycket 1 eller en särskild rätt till varan får inte förklaras förverkad, om varan eller rättigheten efter brottet förvärvats av någon som inte haft vetskap om eller skälig anledning till antagande om egendomens samband med brottet. Vid förverkande enligt första stycket 1 av en vara gäller inte bestämmelserna i 36 kap. 5 § första och andra styckena brottsbalken om hos vem förverkande får ske.

17 § Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag får förklaras förverkad, om förverkandet behövs för att förebygga brott enligt denna lag eller det annars finns särskilda skäl till det. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat. I 36 kap. 5 § brottsbalken finns bestämmelser om hos vem förverkande får ske och om särskild rätt till förverkad egendom.

I stället för förverkande av egendomen eller dess värde får rätten föreskriva att någon åtgärd vidtas med egendomen som förebygger fortsatt missbruk av den. I sådana fall får dock även en del av egendomens värde förklaras förverkat.

18 § När ett beslut om förverkande av egendom har vunnit laga kraft, skall egendomen säljas genom Tullverkets försorg eller i den ordning som i allmänhet gäller för försäljning av förverkad lös egendom. Egendomen får i stället förstöras om

1. den inte kan säljas,
2. den kan befaras komma till brottslig användning, eller
3. den annars är olämplig för försäljning.

Vad som anges i första stycket gäller endast om inget annat är föreskrivet i lag eller annan författning.

Om i stället för egendomen dess värde har förklarats förverkat och det fastställda beloppet har betalats inom två månader från det att beslutet om förverkande vann laga kraft, skall egendomen utlämnas till ägaren. Om beloppet inte har betalats inom denna tid, får egendomen säljas enligt vad som föreskrivs i första och andra styckena och det fastställda beloppet tas ut ur de inlutna medlen. Om det uppkommer ett överskott, sedan kostnaderna för försäljningen dragits av, skall detta betalas ut till ägaren eller någon annan rättsinnehavare.

Förundersökning och tvångsmedel

Förundersökning m.m.

19 § Tullverket får fatta beslut om att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken angående brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller i sådant fall Tullverket. Tullverket skall förordna särskilda befattningshavare i verket att fullgöra verkets uppgifter.

Är saken inte av enkel beskaffenhet, skall ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren skall även annars överta ledningen, när detta är påkallat av särskilda skäl.

När en förundersökning leds av en åklagare, får åklagaren anlita biträde av Tullverket. Åklagaren får också uppdra åt tjänstemän vid verket att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet.

20 § Innan förundersökning har hunnit inledas, får en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen i enlighet med vad som föreskrivs i 23 kap. 3 § tredje stycket rättegångsbalken hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen av brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. Vidtagna åtgärder skall så snart som möjligt anmälas för den som har rätt att leda förundersökning rörande brottet.

Vad som föreskrivs i 23 kap. 8 § rättegångsbalken om befogenhet för polisman att ålägga någon att följa med till förhör och att ta med någon till förhör gäller även för tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen vid utredning av brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket.

Gripande

21 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har samma befogenhet som en polisman att enligt 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken gripa den som misstänks för brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. Vad som föreskrivs i rättegångsbalken om befogenheter och skyldigheter i förhållande till den som gripits gäller för tjänstemannen i samma utsträckning som för en

polisman samt för Tullverket i samma utsträckning som för en polismyndighet. Prop. 1999/2000:124

Beslag

22 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken ta egendom i beslag.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman får även i andra fall än som anges i 27 kap. 4 § rättegångsbalken ta egendom i beslag, om den skäligen kan antas bli förverkad på grund av brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket.

Om beslag verkställs av någon annan än undersökningsledaren eller åklagaren och denne inte har beslutat om beslaget, skall anmälan skyndsamt göras till honom, varvid han omedelbart skall pröva om beslaget skall bestå.

23 § Beslagtagna egendom skall förvaras av Tullverket, om inte annat är föreskrivet eller åklagaren bestämmer något annat.

24 § En myndighet, som har om hand egendom som har tagits i beslag för att den skäligen kan antas bli förverkad enligt 16 §, får omedelbart låta sälja den om

1. den inte kan vårdas utan fara för att den förstörs,
2. vården av den är förenad med alltför stora kostnader, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Sådan egendom får i stället förstöras, om

1. den inte kan säljas,
2. den kan befaras komma till brottslig användning, eller
3. den annars är olämplig för försäljning.

Om egendom, som sålts eller förstörts, inte förverkas, har ägaren eller annan rättsinnehavare rätt till ersättning. För egendom som sålts lämnas dock inte ersättning med högre belopp än vad som influtit vid försäljningen. Om egendomen har förstörts, lämnas ersättning med skäligt belopp.

Vad som föreskrivits i första och andra styckena gäller endast om inget annat är föreskrivet i lag eller annan författning.

25 § Egendom som tagits i beslag enligt denna lag och som förvaras hos annan än Tullverket skall överlämnas till verket, om beslaget hävs och egendomen skall bli föremål för

1. tullbehandling, eller
2. någon åtgärd enligt lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

Om egendomen redan har sålts, skall köpeskillingen överlämnas till Tullverket för redovisning.

26 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att enligt 28 kap. 5 § rättegångsbalken göra husrannsakan utan förordnande enligt 28 kap. 4 § rättegångsbalken.

Förekommer anledning att brott enligt denna lag eller annat brott som avses i 1 § andra stycket har begåtts, får även i annat fall än som sägs i 28 kap. 1 § rättegångsbalken husrannsakan göras i magasin eller liknande utrymmen för att söka efter egendom som skäligen kan antas bli förverkad på grund av sådant brott. Husrannsakan enligt detta stycke får göras av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman. En sådan tjänsteman eller en polisman får i enlighet med 28 kap. 5 § rättegångsbalken göra denna husrannsakan utan förordnande enligt 28 kap. 4 § rättegångsbalken.

Kroppsvisitation och kroppsbesiktning m.m.

27 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken.

Om det finns anledning att anta att en person, som i omedelbart samband med inresa till eller utresa från landet uppehåller sig i trakterna invid Sveriges landgräns eller kuster eller i närheten av eller inom en flygplats eller något annat område som har direkt förbindelse med utlandet, har med sig egendom som kan tas i beslag på grund av brott enligt denna lag eller sådana brott mot narkotikastrafflagen (1968:64) som avses i 12 § tredje stycket, får kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagning utföras på honom eller henne. På den som är under femton år får ytlig kroppsbesiktning utföras endast om det finns särskilda skäl. Ingen får hållas kvar för urinprovstagning. Åtgärder enligt detta stycke får beslutas av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen. En sådan tjänsteman får besluta om åtgärden utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som med stöd av denna lag ingriper mot någon får i anslutning till ingripandet i den utsträckning som är nödvändig av säkerhetsskäl

1. ta hand om vapen eller andra farliga föremål medan ingripandet pågår, och
2. kroppsvisitera personen för att sådana föremål skall kunna tas om hand.

28 § Tullverket får besluta om kroppsvisitation av varje resande som med ett visst transportmedel eller under en viss angiven, kortare tidrymd ankommer till eller avreser från en viss gräns- eller kustort eller annan plats som har förbindelse med utlandet (särskild kontroll).

En särskild kontroll får beslutas endast om

1. det finns anledning att anta att en eller flera resande, som med transportmedlet eller under tidrymden ankommer till eller avreser från platsen, har begått eller står i begrepp att begå ett brott enligt 5 § eller 6 § tredje stycket eller försök till ett sådant brott,
2. tillräckliga uppgifter saknas för att rikta misstanke mot en bestämd person eller en mindre krets av personer, och
3. åtgärden är nödvändig för att ett ingripande mot brottet skall kunna ske.

Beslut om särskild kontroll får fattas av chefen för en tullregion. Beslutet skall prövas av Tullverkets chef eller den han sätter i sitt ställe. Om det uppenbarligen är fara i dröjsmål, får beslutet utan sådan prövning verkställas omedelbart.

29 § Kroppsvisitation, som är av mera väsentlig omfattning, och kroppsbesiktning skall verkställas inomhus i avskilt rum eller i lämpligt utrymme i transportmedel samt, om undersökningsmannen eller den undersökte begär det och det kan ske utan större omgång, i vittnens närvaro. Kroppsvisitation och kroppsbesiktning av kvinnor får inte verkställas eller bevittnas av andra än kvinnor, läkare eller legitimerade sjuksköterskor.

Protokoll skall föras och bevis utfärdas om gjord kroppsvisitation eller kroppsbesiktning, om den undersökte begär det vid förrättningen eller om föremål tas i beslag.

Behörighetskrav

30 § Beslut om användning av tvångsmedel får fattas endast av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen, som innehar befattning som är förenad med sådan befogenhet och som har genomgått erforderlig utbildning för ändamålet. Detsamma gäller för verkställighet av beslut om användning av tvångsmedel.

Åtal samt talan eller beslut om förverkande

31 § Kan brott som avses i

1. 3 eller 4 § eller försök till sådant brott eller 7 § föranleda att en sådan avgift som avses i 3 § lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor påförs, eller
2. 8 eller 9 § eller försök till sådant brott eller 11 § föranleda att tulltillägg enligt 8 kap. 2–4 §§ tullagen (2000:000) påförs

får åtal för brottet väckas endast om det är påkallat av särskilda skäl.

Vad som sägs i första stycket gäller även talan om förverkande enligt 16 §.

32 § I mål om brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket får talan föras av särskilt förordnade befattningshavare vid Tullverket, om det är uppenbart att brottets straffvärde svarar mot böter och att brottet inte skall föranleda någon annan påföljd. En sådan befattningshavare får även fatta beslut enligt 3 § fjärde stycket lagen (1986:1009) om förfarandet i vissa fall vid förverkande m.m.

33 § Om ägaren till en vara, som kan förverkas enligt 16 § första stycket 1, inte kan delges stämning på det sätt som är föreskrivet för stämning i brottmål, får talan om annan egendom än transportmedel föras mot den hos vilken varan påträffades. Med transportmedel förstås motordrivna fordon och tillhörande släpfordon samt fartyg och luftfartyg.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001, då lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall upphöra att gälla.

2. Den som efter lagens ikraftträdande tar sådan befattning som anges i 12 eller 13 § med en vara som varit föremål för varusmuggling enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall fällas till ansvar enligt 12 eller 13 §.

3. Beträffande varor som varit föremål för varusmuggling eller försök till varusmuggling enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall tillämpas vad som i den lagen är föreskrivet om förverkande. Vad som är föreskrivet i denna lag om förverkande skall dock tillämpas om det leder till en lindrigare bedömning.

4. Vad som föreskrivs i 19–22 och 24–27 §§ om åtgärder vid brott enligt denna lag skall tillämpas även beträffande brott enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

5. I fråga om åtal för brott mot lagen (1960:418) om straff för varusmuggling och i fråga om förverkande till följd av sådant brott skall 20, 23 a och 24 §§ den lagen fortfarande tillämpas.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker.

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att 1 § 2 mom., 2 § 1 mom. och 5 § lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

2 mom.¹

Förbudet i 1 mom. utgör inte hinder mot att föra in spritdrycker till svenskt territorialvatten

1. om dryckerna utgör skeppsproviant för det fartyg med vilket de forslas,

2. om dryckerna tillhör en resande eller en besättningsman som medföljer fartyget och dryckerna inte uppgår till mer än tio liter per person,

3. vid genomfart utan onödigt uppehåll genom Öresund mellan Falsterbo rev och Kullens fyr från internationellt eller utländskt område till annat sådant område, såvida det av omständigheterna uppenbarligen framgår, att dryckerna inte är avsedda att olovligen *införas till riket*; dock får vattenområdet inom en halv kilometer från svenska landet inte befaras, eller

4. om det för dryckerna medförs ett sådant ledsagardokument som avses i lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller bevis på att säkerhet ställts för betalning av skatt för dryckerna i Sverige.

3. vid genomfart utan onödigt uppehåll genom Öresund mellan Falsterbo rev och Kullens fyr från internationellt eller utländskt område till annat sådant område, såvida det av omständigheterna uppenbarligen framgår, att dryckerna inte är avsedda att olovligen *föras i land*; dock får vattenområdet inom en halv kilometer från svenska landet inte befaras, eller

2 §

1 mom.²

Bryter någon mot förbud, som avses i 1 §, *vare det ansett såsom varusmuggling* enligt lagen om straff för varusmuggling.

Framgår uppenbarligen av omständigheterna, att dryckerna *icke* varit avsedda att olovligen *införas till riket*, skall dock förverkande *icke* äga rum.

Visas, att det fartyg, med vilket dryckerna forslats, på grund av

Bryter någon mot förbud, som avses i 1 §, *skall det anses som smuggling* enligt lagen (2000:000) om straff för *smuggling*.

Framgår *det* uppenbarligen av omständigheterna, att dryckerna *inte* varit avsedda att olovligen *föras i land*, skall dock förverkande *inte* äga rum.

¹ Senaste lydelse 1994:1553.

² Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket upphävs.

sjönöd för räddande av fartyg, last och människoliv tvingats att ingå på svenskt territorialvatten och att där förbliva, vare den tilltalade från ansvar fri.

5 §³

Vad enligt 1 § 2 mom. b) och 2 § 1 mom. andra stycket gäller för de fall, då beträffande spritdrycker, som införts till svenskt territorialvatten, av omständigheterna uppenbarligen framgår, att dryckerna *icke äro* eller varit avsedda att olovligen *införas till riket*, skall, i den mån regeringen så förordnar, *icke äga tillämpning* vid införsel till område inom territorialvattnet, i fråga om vilket avtal med främmande stat om gemensam bevakning för bekämpande av olovlig införsel av alkoholvaror träffats, *med mindre* av omständigheterna *tillika* uppenbarligen framgår, att dryckerna *icke äro* eller varit avsedda att olovligen införas till den stat, med vilken avtalet ingåtts.

Vad enligt 1 § 2 mom. 3 och 2 § 1 mom. andra stycket gäller för de fall, då beträffande spritdrycker, som införts till svenskt territorialvatten, av omständigheterna uppenbarligen framgår, att dryckerna *inte är* eller varit avsedda att olovligen *föras i land*, skall, i den mån regeringen så förordnar, *tillämpas* vid införsel till område inom territorialvattnet, i fråga om vilket avtal med främmande stat om gemensam bevakning för bekämpande av olovlig införsel av alkoholvaror träffats, *endast om det* av omständigheterna *dessutom* uppenbarligen framgår, att dryckerna *inte är* eller varit avsedda att olovligen införas till den stat, med vilken avtalet ingåtts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

³ Senaste lydelse 1982:262.

2.3 Förslag till lag om ändring i narkotikastrafflagen (1968:64)

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att 1–5 §§ narkotikastrafflagen (1968:64) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som olovligen

1. överlåter narkotika,
  2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk,
  3. förvärvar narkotika i överlåtelsesyfte,
  4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk,
  5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel, eller
  6. innehar, brukar eller tar annan befattning med narkotika
- döms, om gärningen sker uppsåtligen, för *narkotikabrott* till fängelse i högst tre år.

Bestämmelser om straff för olovlig införsel och utförsel av narkotika och olovlig befattning i vissa fall med narkotika finns i lagen (2000:000) om straff för smuggling.

2 §²

Är brott som avses i 1 § med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omständigheter att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brott som avses i 1 § *första stycket* med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omständigheter att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

3 §³

Är brott som avses i 1 § att anse som grovt, skall för *grovt narkotikabrott* dömas till fängelse, lägst två år och högst tio år.

Är brott som avses i 1 § *första stycket* att anse som grovt, skall för *grovt narkotikabrott* dömas till fängelse, lägst två år och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det har utgjort ett led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd narkotika eller eljest varit av särskilt farlig eller hänsynslös art. Bedömningen skall grundas på en sammanvägning av omständigheterna i det särskilda fallet.

¹ Senaste lydelse 1988:286.

² Senaste lydelse 1993:211.

³ Senaste lydelse 1981:226.

3 a §⁴

Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 1 § 1–5, döms för vårdslöshet med narkotika till böter eller fängelse i högst ett år.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 1 § *första stycket* 1–5 döms för vårdslöshet med narkotika till böter eller fängelse i högst ett år.

4 §⁵

För försök eller förberedelse till narkotikabrott eller grovt narkotikabrott liksom för stämpling till narkotikabrott, som inte är att anse som ringa, eller till grovt narkotikabrott döms, om gärningen avser annan befattning än som avses i 1 § 6, till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

För försök eller förberedelse till narkotikabrott eller grovt narkotikabrott liksom för stämpling till narkotikabrott, som inte är att anse som ringa, eller till grovt narkotikabrott döms, om gärningen avser annan befattning än som avses i 1 § *första stycket* 6, till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

5 §⁶

Har flera medverkat till brott som avses i 1–4 §§ och innefattar gärningen inte endast befattning enligt 1 § 6, gäller bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken.

Har flera medverkat till brott som avses i 1–4 §§ och innefattar gärningen inte endast befattning enligt 1 § *första stycket* 6, gäller bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

⁴ Senaste lydelse 1983:363.

⁵ Senaste lydelse 1988:286.

⁶ Senaste lydelse 1988:286.

2.4 Förslag till lag om ändring i skattebrottslagen
(1971:69)

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att 1 § skattebrottslagen (1971:69) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller i fråga om skatt och, om så särskilt föreskrivs, annan avgift till det allmänna som inte betecknas som skatt.

Lagen tillämpas inte i fråga om

1. gärningar som är belagda med straff i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling,

1. gärningar som är belagda med straff i lagen (2000:000) om straff för smuggling eller lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel, och

2. skattetillägg, ränta, dröjsmålsavgift, förseningsavgift eller liknande avgift.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse 1997:486.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel¹

dels att 9 § skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 9 a och 9 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar uppgift *som* *befinns oriktig* eller *underlåter att* deklarerera skattepliktig införsel enligt denna lag döms till böter. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Lagen (1960:418) om straff för varusmuggling utom såvitt avser 13 § och 24 § första stycket första meningen och skattebrottslagen (1971:69) skall inte tillämpas på införsel som avses i denna lag.

Föreslagen lydelse

9 §²

Den som uppsåtligen eller av *grov* oaktsamhet *underlåter att lämna deklaration enligt 4 § första stycket eller i en sådan deklaration lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift och därigenom ger upphov till fara för att skatt enligt denna lag undandras det allmänna* döms till böter. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

9 a §

Den som frivilligt vidtar åtgärd som leder till att skatt som avses i 9 § kan påföras med rätt belopp, döms inte till ansvar enligt 9 §.

9 b §

Särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. vid brott enligt 9 § finns i lagen (2000:000) om straff för smuggling.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senast lydelse av lagens rubrik 1999:1329.

² Senast lydelse 1998:508. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:95) om
vissa internationella sanktioner

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Bestämmelserna i 13–19 §§ lagen (1960:418) om straff för varusmuggling gäller vid brott mot ett förbud mot in- eller utförsel av varor eller åtgärder som främjar sådan in- eller utförsel som har föreskrivits

1. enligt 4 §, eller
2. i en sådan av Europeiska gemenskapen beslutad förordning som avses i 8 § andra stycket.

Bestämmelserna i 19–23, 26, 27 och 29 §§ lagen (2000:000) om straff för smuggling gäller vid brott mot ett förbud mot in- eller utförsel av varor eller åtgärder som främjar sådan in- eller utförsel som har föreskrivits

1. enligt 4 §, eller
2. i en sådan av Europeiska gemenskapen beslutad förordning som avses i 8 § andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

dels att 4, 7, 8, 9, 11, 12, 17 och 20 §§ skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 20 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Anmälningsskyldighet föreligger

1. för den som utan erforderligt tillstånd, eller med stöd av tillstånd som föranletts av vilseledande uppgift, eller i övrigt utan att ha rätt till detta, från ett annat EU-land till Sverige inför eller från Sverige till ett sådant land utför en vara som avses i 3 § 3, 5–8, 10 och 14,

2. för den som från ett annat EU-land till Sverige inför eller från Sverige till ett sådant land utför en vara som avses i 3 § 1, 4, 9 och 11–13.

Den som från ett annat EU-land till Sverige för in en vara skall anmäla varan till Tullverket, om varan omfattas av ett förbud mot införsel eller ett villkor för införsel som inte är uppfyllt eller om varan förs in med stöd av ett tillstånd som föranletts av oriktig uppgift eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift. Sådan anmälan skall också göras av den som från Sverige till ett annat EU-land för ut en vara som omfattas av ett förbud mot utförsel eller ett villkor för utförsel som inte är uppfyllt eller en vara som förs ut med stöd av ett tillstånd som föranletts av oriktig uppgift eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift.

Den som från ett annat EU-land till Sverige för in eller från Sverige till ett sådant land för ut en vara som avses i 3 § 1, 4, 9, 11 eller 12 skall dock alltid anmäla varan till Tullverket.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Tullverket får meddela närmare föreskrifter om anmälningsskyldigheten.

Anmälan enligt första stycket skall ske utan dröjsmål vid närmaste bemannade tullplats. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Tullverket får meddela närmare föreskrifter om anmälningsskyldigheten enligt första och andra styckena.

¹ Senaste lydelse 1999:1008.

7 §²

För kontroll av att *anmälningsskyldigheten enligt denna lag, eller att deklarationsskyldigheten enligt lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel, fullgjorts riktigt och fullständigt*, samt för kontroll av att *gällande villkor för in- eller utförsel av sådana varor som anges i 3 § 1 och 3–14 uppfyllts*, får en tulltjänsteman undersöka

1. transportmedel, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land,

2. *handresgoods*, såsom resväskor och portföljer, samt handväskor och liknande som medförs av en resande vid inresa från eller utresa till ett annat EU-land, eller av den som kan anmanas att stanna enligt 5 § första stycket 2.

Ytterligare bestämmelser om befogenheter bl.a. avseende kroppsvisitation och kroppsbesiktning finns i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

För kontroll av att *sådana förbud eller villkor som anges i 4 § första stycket iakttagits* samt för kontroll av att *anmälningsskyldigheten enligt 4 § andra stycket eller deklarationsskyldigheten enligt lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel fullgjorts riktigt och fullständigt*, får en tulltjänsteman undersöka

2. *bagage*, såsom resväskor och portföljer, samt handväskor och liknande som medförs av en resande vid inresa från eller utresa till ett annat EU-land, eller av den som kan anmanas att stanna enligt 5 § första stycket 2.

Ytterligare bestämmelser om befogenheter bl.a. avseende kroppsvisitation och kroppsbesiktning finns i lagen (2000:000) om straff för smuggling.

8 §³

För kontroll av att *anmälningsskyldigheten enligt denna lag fullgjorts riktigt och fullständigt* får en tulltjänsteman undersöka postförsändelser, såsom paket, brev och liknande försändelser. En sådan försändelse får öppnas, om det finns anledning anta att den innehåller en vara som avses i 3 §, och att denna vara kan tas i beslag enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling samt försändelsen finns hos Tullverket eller på utväxlingspostkontoret.

En tulltjänsteman får undersöka postförsändelser, såsom paket, brev och liknande försändelser, för att kontrollera om sådana förbud eller villkor som anges i 4 § första stycket iakttagits och om *anmälningsskyldigheten enligt 4 § andra stycket fullgjorts riktigt och fullständigt*. En sådan försändelse får öppnas, om det finns anledning att anta att den innehåller en vara som avses i 3 § och att denna vara kan tas i beslag enligt lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m. samt försändelsen finns hos Tullverket eller på utväxlingspostkontoret.

² Senaste lydelse 1999:1330.

³ Senaste lydelse 1999:434.

9 §⁴

Beslut om öppnande med stöd av 8 § av brev och andra sådana försändelser som kan antas innehålla förtroliga meddelanden får fattas endast av chefen för en tullregion eller efter dennes förordnande av någon annan tjänsteman vid tullregionen.

Beslut om öppnande med stöd av 8 § av brev och andra sådana försändelser som kan antas innehålla förtroliga meddelanden får fattas endast av chefen för en tullregion eller efter dennes förordnande av någon annan tjänsteman vid tullregionen. *Om en försändelse innehåller ett förtroligt meddelande, skall detta omedelbart tillslutas och vidarebefordras till mottagaren.*

11 §⁵

Under de förutsättningar som anges i andra stycket får chefen för en tullregion besluta att postförsändelse som väntas till viss postanstalt, och som kommer från ett annat EU-land, skall hållas kvar av postbefordringsföretaget när försändelsen kommer in till postanstalten. Ett beslut skall meddelas att gälla viss angiven, kortare tidsrymd.

Förutsättningar för ett beslut om kvarhållande är

1. att det finns anledning anta att sådan postförsändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling, samt

2. att ett sådant beslut är nödvändigt för att det avsedda resultatet skall uppnås.

1. att det finns anledning att anta att sådan postförsändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt lagen (2000:000) om straff för smuggling, samt

2. att det är nödvändigt för att beslag skall kunna ske.

Ett beslut om kvarhållande får verkställas omedelbart men skall snarast prövas av Tullverkets chef eller av verkets chefsjurist.

Ett postbefordringsföretag är skyldigt att, på begäran av Tullverket, till verket överlämna en försändelse som kvarhållits enligt denna bestämmelse.

12 §⁶

Polisen och Kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag. Vad som sägs i 5–7 och 13 §§ om Tullverket och en tulltjänsteman gäller vid sådan medverkan också polismyndigheten och Kustbevakningen samt en polisman och en tjänsteman vid Kustbevakningen.

Ett postbefordringsföretag som regeringen bestämmer är skyldigt att, på begäran av Tullverket, till

⁴ Senaste lydelse 1999:434.

⁵ Senaste lydelse 1999:434.

⁶ Senaste lydelse 1999:434.

verket överlämna en försändelse som kvarhållits enligt 11 §.

Ett befordringsföretag är skyldigt att göra anmälan till Tullverket om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Ett befordringsföretag är skyldigt att göra anmälan till Tullverket om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt lagen (2000:000) om straff för smuggling samt att på begäran av Tullverket överlämna en sådan försändelse till verket

17 §⁷

Om det behövs för att genomföra en kontroll enligt denna lag, får Tullverket ta hand om en vara. Varan får därvid läggas upp på *lager för tillfällig förvaring*. De kostnader som Tullverket haft för varans uppläggning och förvaring skall ersättas av den som för in eller för ut varan.

Tullverket får ta hand om en vara om det behövs för att genomföra en kontroll enligt denna lag. *Tullverket får även ta hand om en vara på den grunden att varan inte får föras in till eller ut från landet till följd av att varan omfattas av ett sådant förbud eller villkor som avses i 4 § första stycket eller att varan förs in eller ut med stöd av ett tillstånd som föranletts av oriktig uppgift eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift*. Varan får därvid läggas upp på *tillfälligt lager*. De kostnader som Tullverket haft för varans uppläggning och förvaring skall ersättas av den som för in eller för ut varan.

Tullverket kan besluta att varan inte får tas ut från lagret förrän kostnaderna ersatts eller säkerhet ställts för dem.

Tullverket får besluta om befrielse helt eller delvis från ersättningsskyldigheten, om det finns särskilda skäl.

20 §

Ansvar enligt 19 § inträder inte om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling*.

Ansvar enligt 19 § inträder inte om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i *lagen (2000:000) om straff för smuggling*.

⁷ Senaste lydelse 1999:434.

20 a §

Prop. 1999/2000:124

Särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. vid brott som rör införsel eller utförsel finns i lagen (2000:000) om straff för smuggling.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeproducter

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 14, 15 och 27 §§ lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeproducter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

14 §

Ett omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktiga varor eller handlingar skall upphävas om,

1. det inte längre finns grund för omhändertagandet, eller	
2. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (1960:418) om straff för varusmuggling meddelas för egendomen eller handlingen.	2. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (2000:000) om straff för smuggling meddelas för egendomen eller handlingen.

Den som gör anspråk på egendom som har varit omhändertagen svarar för att egendomen hämtas.

15 §

Ett omhändertagande av en punktskattepliktig vara skall upphävas om,

1. det inte längre finns grund för omhändertagandet,	
2. ett beslut om skatt enligt 13 § inte har fattats inom tre månader från den dag då beslutet att omhänderta varan fattades,	
3. skatt som påförts enligt 13 § betalats,	
4. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (1960:418) om straff för varusmuggling meddelas för varan,	4. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (2000:000) om straff för smuggling meddelas för varan,

5. egendomen förklaras förverkad, eller

6. det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå.

Den som gör anspråk på en punktskattepliktig vara som har varit omhändertagen svarar för att varan hämtas.

27 §

Bestämmelserna i 13 § och 24 § första stycket första meningen lagen (1960:418) om straff för varusmuggling gäller för brott enligt detta kapitel.

Särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. vid brott som rör införsel eller utförsel finns i lagen (2000:000) om straff för smuggling.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Härigenom föreskrivs att det i tullagen (2000:000)¹ skall införas en ny paragraf, 10 kap. 5 §, av följande lydelse.

Föreslagen lydelse

10 kap. 5 §

Särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. vid brott som rör införsel eller utförsel finns i lagen (2000:000) om straff för smuggling.

---

¹ Prop. 1999/2000:126.

Härigenom föreskrivs att 27 kap. 19 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 kap.
19 §¹

Hemlig teleövervakning innebär att uppgifter i hemlighet hämtas in om teledelanden som har expedierats eller beställts till eller från en viss teleadress eller att sådana meddelanden hindras från att nå fram.

Hemlig teleövervakning får användas vid förundersökning angående

1. brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader,

2. brott enligt 1 § narkotikastrafflagen (1968:64) eller *sådant brott enligt 1 § lagen (1960:418) om straff för varusmuggling som avser narkotika* eller

2. brott enligt 1 § narkotikastrafflagen (1968:64) eller brott enligt 6 § första eller tredje stycket lagen (2000:000) om straff för smuggling, eller

3. försök, förberedelse eller stämpling till brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, om sådan gärning är belagd med straff.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse 1995:1230.

2.11 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 29 kap. 11 § miljöbalken orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 11 § lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse av 11 § 1991:281.

2.13 Förslag till lag om ändring i livsmedelslagen
(1971:511)

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 30 § livsmedelslagen (1971:511)¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Lagen omtryckt 1989:461.

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:431) om utredning angående brott mot utländsk tullag

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 2 § lagen (1973:431) om utredning angående brott mot utländsk tullag¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse av 2 § 1999:405.

2.15 Förslag till lag om ändring i utsädeslagen (1976:298) Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 8 § utsädeslagen (1976:298)¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Lagen omtryckt 1996:1560.

2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 29 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Lagen omtryckt 1992:1536.

2.17 Förslag till lag om ändring i lagen (1985:295) om
foder

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 17 § lagen (1985:295) om foder¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Lagen omtryckt 1998:211.

2.18 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen
(1988:220)

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 38 § strålskyddslagen (1988:220) orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.19 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:868) om
brandfarliga och explosiva varor

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 21 § lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.20 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 5 kap. 17 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.21 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1969) om
förbud mot vissa dopningsmedel

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 3 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senast lydelse av 3 § 1999:44.

2.22 Förslag till lag om ändring i läkemedelslagen
(1992:859)

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 26 § läkemedelslagen (1992:859)¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse av 26 § 1996:1153.

2.23 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:860) om kontroll av narkotika

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 13 § lagen (1992:860) om kontroll av narkotika¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse av 13 § 1995:476.

2.24 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 24 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Lagen omtryckt 1997:689.

2.25 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1602) om
valuta- och kreditreglering

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 2 kap. 7 § lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse av 2 kap. 7 § 1999:420.

2.26 Förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581) Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 27 § tobakslagen (1993:581)¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Lagen omtryckt 1996:941.

2.27 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:599) om radiokommunikation

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 18 § lagen (1993:599) om radiokommunikation orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.28 Förslag till lag om ändring i lotterilagen (1994:1000) Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 57 § lotterilagen (1994:1000) orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.29 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1478) om förverkande av barnpornografi Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i lagen (1994:1478) om förverkande av barnpornografi¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse 1998:1445.

2.30 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 12 § lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse av 12 § 1995:1389.

2.31 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 14 § lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse av 14 § 1997:106.

2.32 Förslag till lag om ändring i alkohollagen
(1994:1738)

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 10 kap. 10 § alkohollagen (1994:1738) orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.33 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67) Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 9 kap. 4 § vapenlagen (1996:67) orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.34 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1058) om register i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 4 § lagen (1997:1058) om register i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet¹ orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse av 4 § 1999:435.

2.35 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:397) om strategiska produkter

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 22 § lagen (1998:397) om strategiska produkter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §

Bestämmelser om olovlig utförsel och försök till sådant brott finns i *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling*.

Bestämmelserna om *varusmuggling* och försök till sådant brott i *lagen om straff för varusmuggling* tillämpas i fråga om

1. export utan tillstånd av produkter som avses i 6 § första stycket 1 och 7 § samt i artikel 4.1 och 4.2 i rådets förordning (EG) nr 3381/94, och

2. utförsel utan tillstånd av produkter som avses i 6 § första stycket 2 och artikel 21 i rådets förordning (EG) nr 3381/94.

Bestämmelser om olovlig utförsel och försök till sådant brott finns i *lagen (2000:000) om straff för smuggling*.

Bestämmelserna om *smuggling* och försök till sådant brott i *lagen om straff för smuggling* tillämpas i fråga om

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.36 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1443) om
förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.37 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:42) om
förbud mot vissa hälsofarliga varor

Prop. 1999/2000:124

Härigenom föreskrivs att i 4 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.38 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:171) om
förbud beträffande viss avkodningsutrustning

Härigenom föreskrivs att i 6 § lagen (2000:171) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Inom Finansdepartementet har en arbetsgrupp sett över bestämmelserna om varusmuggling. Bakgrunden till översynen är följande.

År 1991 lämnade 1986 års varusmugglingsutredning betänkandet Smuggling och tullbedrägeri (SOU 1991:84). I betänkandet gjordes en översyn av lagen (1960:418) om straff för varusmuggling (VSL). De förslag som utredningen lämnade ledde inte till någon lagstiftning, mycket beroende på de stora förändringar som sedan dess inträffat till följd av den ansökan om medlemskap i Europeiska gemenskapen som lämnades in till kommissionen den 1 juli 1991, och det därav följande medlemskapet i Europeiska unionen den 1 januari 1995.

I betänkandet Skyddet vid den inre gränsen (SOU 1994:131) lämnade EU-gränskontrollutredningen förslag till straffbestämmelser för den som gjort sig skyldig till olovlig införsel eller utförsel över gräns mot annat EU-land. Betänkandet låg delvis till grund för lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (den s.k. inregränslagen). Lagen innehåller inte några straffbestämmelser för den som gjort sig skyldig till varusmuggling och inte heller finns där bestämmelser om sådana tvångsåtgärder som beslag, husrannsakan, kroppsvisitation m.m. Sådana bestämmelser finns fortfarande i VSL när det gäller överträdelser av införsel- eller utförselregleringar, oavsett om dessa gäller i förhållande till andra EU-länder eller till tredje land.

I lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel (den s.k. privatinförsellagen) finns bestämmelser om beskattning av alkoholdrycker och tobaksvaror som en enskild person har förvärvat och själv transporterar till Sverige från ett annat EU-land för sitt eller sin familjs personliga bruk. I den lagen finns bestämmelser om straff för den som underlåter att deklarerera sådana varor. Sedan den 1 juli 1998 innehåller lagen även bestämmelser som ger möjlighet att omhänderta och förverka införda varor (SFS 1998:508; prop. 1997/98:100 s. 143 ff, 208 f och 320, bet. 1997/98:SkU28, rskr. 1997/98:312). Varorna skall kunna omhändertas om det finns en påtaglig risk för att den skattskyldige inte kommer att betala skatten. Förblir skatten obetald, kan varorna förverkas. VSL är inte tillämplig på sådan införsel som beskattas enligt privatinförsellagen.

Genom lagen (1996:598) om kontroll av yrkesmässiga vägtransporter av mineraloljeprodukter, alkohol och tobak infördes särskilda bestämmelser om kontroll av yrkesmässiga transporter av sådana varor som omfattades av lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1776) om skatt på energi såvitt avsåg mineraloljeprodukter, således varor som omfattas av det s.k. cirkulationsdirektivet, dvs. rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor (Celex 31992L0012). Lagen ersattes den 1 juli 1998 av lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter (den s.k. punktskattekontrollagen).

Under 1998 redovisade arbetsgruppen sin rapport i departementspromemorian Ny smugglingslag (Ds 1998:53). De lagförslag som lades fram i promemorian redovisas i *bilaga 1*.

Departementspromemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Finansdepartementet (dnr Fi98/2652).

I promemorian finns förslag till en ny lag om straff för smuggling m.m. och vissa med lagförslaget sammanhängande ändringar i bl.a. privatinförsellagen och inregränslagen.

Promemorian ledde redan den 1 juli 1999 till vissa ändringar i inregränslagen (SFS 1999:434; prop. 1998/99:79 s. 85 ff, 99 ff och 128 f, bet. 1998/99:SkU19, rskr. 1998/99:242). Genom ändringarna har Tullverket fått befogenhet att vägra lämna ut en vara som omhändertagits enligt lagen, om varan inte får föras in i eller ut ur landet eller om särskilda villkor för införseln eller utförseln inte är uppfyllda.

I promemorian finns även förslag till nya straffbestämmelser avseende kommersiell införsel av tobak, alkohol och mineraloljeprodukter. Sådan införsel kan utlösa beskattning enligt tre punktskattelagar, nämligen lagen om tobaksskatt, lagen om alkoholskatt och lagen om skatt på energi. Dessa lagar bygger på cirkulationsdirektivet. När det är fråga om varor från ett annat EU-land skall den skattskyldige alltid deklarerera inom ramen för lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter. Dessa beskattningsregler straffsanktioneras genom skattebrottslagen (1971:69), inte genom VSL. Frågan om nya straffbestämmelser skall beredas ytterligare och i denna del föranleder promemorian därför inga förslag i detta lagstiftningsärende.

I promemorian finns dessutom ett förslag om att den nya smugglingslagens bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal och förverkandebeslut skall omfatta även sådana brott enligt fiskelagen (1993:787) som rör införsel till landet. Det har emellertid inte för närvarande framkommit skäl att genomföra en sådan ordning. Något förslag lämnas därför inte i denna fråga.

Under 1999 överlämnade Tullagsutredningen sitt slutbetänkande En ny tullag (SOU 1999:54). På grundval av det betänkandet föreslår regeringen att tullagen (1994:1550) skall ersättas med en ny tullag.¹ I det lagstiftningsärendet föreslår regeringen även ändringar i lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. Enligt den lagen får varor, som förs in från tredje land, utan hinder av särskilt föreskrivet införselbud eller -villkor bli föremål för vissa närmare angivna slag av tullbehandling. Förslaget innebär bl.a. att 1973 års lag skall vara tillämplig även på varor som förs in från ett EU-land. För sådana varor föreslås dock separata bestämmelser om vilka förfaranden som då skall tillämpas.

---

¹ Prop. 1999/2000:126.

Regeringen beslutade den 16 mars 2000 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 5* och lagförslag motsvarande förslagen 2.11–2.34, 2.36 och 2.37 i propositionen. De sistnämnda remitterade lagförslagen har inte bifogats. De innehöll enbart att orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skulle bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m.” I enlighet med Lagrådets förslag har ”m.m.” tagits bort ur den nya smugglingslagens rubrik. I förhållande till lagrådsremissen har motsvarande ändring gjorts i lagförslagen 2.11–2.34, 2.36 och 2.37. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*.

Lagrådet har föreslagit att några av bestämmelserna i den remitterade lagtexten ändras. Flertalet förslag till ändringar är av lagteknisk karaktär. Regeringen följer i propositionen i allt väsentligt Lagrådets förslag utom i två avseenden. Det gäller frågan om tjänstemän vid Tullverket eller Kustbevakningen skall behöva inhämta förordnande av undersökningsledare, åklagare eller domstol för att få utföra kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagning i samband med kontroll av resandetrafiken (27 § andra stycket i förslaget till ny smugglingslag). Det gäller vidare frågan om en särskild reglering i rättegångsbalken avseende beslag skall tillföras beslagsbestämmelsen i den nya smugglingslagen (22 § andra stycket).

Lagrådets förslag berör dels 1, 3–8, 10–14, 22 och 26–28 §§ i förslaget till ny smugglingslag samt punkterna 3–5 i övergångsbestämmelserna därtill (lagförslag 2.1), dels förslaget till lag om ändring i lagen om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker (lagförslag 2.2), dels 9 § förslaget till lag om ändring i privatinförsellagen (lagförslag 2.5), dels 4, 9, 11, 12 och 17 §§ förslaget till lag om ändring i inregränslagen (lagförslag 2.7), dels 27 kap. 19 § i förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken (lagförslag 2.10).

Regeringen återkommer till Lagrådets synpunkter i den allmänna motiveringen (avsnitt 5) och i författningskommentaren. Utöver de ändringar som föranletts av Lagrådets yttrande har regeringen gjort några redaktionella ändringar (jfr bl.a. 9 § i förslaget till ny smugglingslag). Vidare har gjorts en lagteknisk ändring av enkel beskaffenhet (7 § tredje stycket i förslaget till ny smugglingslag). I förslaget till lag om ändring i lagen (1998:397) om strategiska produkter föreslås ytterligare några följdändringar (lagförslag 2.35). Dessutom föreslås att den hänvisning till VSL som görs i lagen (2000:171) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning i stället skall avse den föreslagna smugglingslagen (lagförslag 2.38). Dessa ändringar är av enkel beskaffenhet. Lagrådets hörande i dessa delar har därför inte ansetts nödvändigt.

Lagen om straff för varusmuggling (VSL) trädde i kraft den 1 januari 1961. Den har väsentligen behållit sina huvuddrag sedan ikraftträdandet. Genom den lagen infördes en enhetlig smugglingslagstiftning. Dessförinnan hade bestämmelser om straff för smuggling varit utspridda på ett stort antal författningar. Lagen är en s.k. blankettstrafflag. Den är alltså en lag som straffsanktionerar en rad olika införsel- och utförselbestämmelser.

I VSL är det i princip två kategorier av sådana bestämmelser som straffsanktioneras. Den ena kategorien utgörs av in- eller utförselregleringar, dvs. bestämmelser med förbud mot eller villkor för in- eller utförsel. Den andra kategorien av sanktionerade bestämmelser utgörs av sådana bestämmelser som föreskriver att tull, annan skatt eller avgift skall betalas med anledning av att en vara förs in eller ut ur landet. Straffbestämmelser av båda slagen är integrerade i samma straffparagrafer. Uppsåtliga in- eller utförselbrott betecknas som varusmuggling. Även gärningar som begås av oaktsamhet är straffbelagda. Sådana gärningar medför dock inte ansvar, om de är att anse som ringa. Vidare kan befattning med smuggelgods medföra ansvar, om gärningen inte är att anse som ringa. Varor som har varit föremål för varusmuggling kan förverkas. Det finns inte någon motsvarande möjlighet till förverkande i exempelvis skattebrottslagen.

Syftet med översynen är främst att bestämmelsernas innehåll och systematik skall framgå tydligare än i nuvarande lagstiftning. För att möjliggöra detta föreslås att den nuvarande lagen, VSL, ersätts med en ny lag. Denna betecknas som lag om straff för smuggling (SL). Till skillnad från VSL finns i den föreslagna lagen separata bestämmelser för överträdelser av in- och utförselregleringar respektive överträdelser som innebär att tull, annan skatt eller avgift undandras det allmänna. Liksom enligt VSL kommer det förstnämnda slaget av bestämmelser att gälla även i förhållande till andra EU-länder medan de sistnämnda bestämmelserna kommer att gälla endast i förhållande till tredje land. Genom privatinförsellagen beskattas införsel av alkoholdrycker och tobaksvaror som en enskild person har förvärvat och själv transporterar till Sverige från ett annat EU-land för sitt eller sin familjs personliga bruk. Straffsanktoneringen av dessa bestämmelser kommer enligt förslaget att ligga kvar i privatinförsellagen.

Ett annat syfte med den föreslagna regleringen är att utforma bestämmelserna så att de står i bättre samklang med den nuvarande tullregleringen. Denna utgörs numera till stor del av olika EG-förordningar, främst den s.k. tullkodexen och den s.k. tillämpningskodexen, dvs. rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen respektive kommissionens förordning (EEG) nr 2454/93 av den 2 juli 1993 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EEG) nr 2913/92 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (Celex 31992R2913 respektive Celex 31993R2454). Som nämnts i avsnitt 3 föreslår regeringen i ett annat lagstiftningsärende att den nuvarande tullagen ersätts med en ny tullag.

Som ett led i översynen finns vidare överväganden i frågan om smuggling av narkotika skall ligga kvar inom smugglingslagstiftningen eller om sådana gärningar skall bestraffas enligt narkotikastrafflagen (1968:64). Förslaget innebär att sådan införsel fortfarande skall bestraffas i smugglingslagstiftningen men att denna ytterligare skall anpassas till narkotikastrafflagen. På förslag av *Lagrådet* ges smuggling av narkotika beteckningen narkotikasmuggling respektive grov narkotikasmuggling och behandlas sådan smuggling i en särskild paragraf. Vidare innebär förslaget att bestämmelserna om undandragande av tull, annan skatt eller avgift anpassas till skattebrottslagens bestämmelser, bl.a. på så sätt att bestämmelserna utformas som s.k. farebrott.

Översynen har även medfört att den föreslagna lagen i vissa avseenden anpassas till brottsbalken. Det gäller främst bestämmelserna om förverkande. Bl.a. föreslås att utbyte av brott enligt den nya lagen skall kunna förverkas.

Tyngdpunkten i den allmänna motiveringen är lagd på de lagförslag som innebär en ändring i förhållande till gällande rätt. I *bilaga 3* finns en förteckning över var bestämmelserna i VSL återfinns i förslaget till ny smugglingslag. Med hänsyn till den betydelse tullagstiftningen har för smugglingslagstiftningen lämnas i *bilaga 4* en översikt över tullagstiftningen. I författningskommentaren redogörs närmare för hur tullagstiftningen inverkar på smugglingslagstiftningen i olika situationer.

5.1 Den föreslagna lagens uppbyggnad och systematik

Regeringens förslag: Lagen om straff för varusmuggling (VSL) ersätts med en ny lag, lag om straff för smuggling (SL). Tillämpningsområdet för den nya lagen motsvarar tillämpningsområdet för VSL. Den nya lagen utformas väsentligen i överensstämmelse med förslaget i promemorian. Det innebär bl.a. att straffen för olovlig införsel eller utförsel av narkotika och för skatteundandraganden vid införsel eller utförsel finns i den nya smugglingslagen och således inte förs över till narkotikastrafflagen respektive skattebrottslagen. I den föreslagna lagen tas in skilda bestämmelser för överträdelser av in- och utförselregleringar respektive överträdelser som innebär att tull, annan skatt eller avgift undandras det allmänna. Uppsåtliga brott, som avser överträdelse av införsel- eller utförselregleringar, betecknas som smuggling eller grov smuggling. Smuggling av narkotika ges dock en särskild brottsrubricering, nämligen narkotikasmuggling eller grov narkotikasmuggling. Oaktsamhetsbrott, som avser överträdelse av införsel- eller utförselregleringar, betecknas som olovlig införsel och olovlig utförsel. Uppsåtliga brott, som avser undandragande av tull, annan skatt eller avgift, betecknas som tullbrott eller grovt tullbrott. Brotten utformas – i likhet med vad som gäller för brottet skattebrott – som s.k. farebrott. Motsvarande oaktsamhetsbrott betecknas som vårdslös tullredovisning. Straffskalorna för införsel- och utförselbrotten är oförändrade i förhållande till VSL.

Promemorians förslag: Förslaget till ny smugglingslag är – i de delar som föranlett förslag till lagstiftning – i huvudsak uppbyggt enligt följande. Lagen är indelad i sex avsnitt. Dessa innefattar allmänna bestämmelser, straffbestämmelser m.m., förverkandebestämmelser, bestämmelser om förundersökning, bestämmelser om tvångsmedel samt processuella bestämmelser om åtal och förverkande. Vad som skall anses utgöra in- eller utförsel regleras i de allmänna bestämmelserna. I överensstämmelse med vad som gäller enligt tullagstiftningen föreskrivs att en vara skall anses in- eller utförd då den förts över gränsen för Sveriges landområde, sjöterritorium eller luftrummet däröver.

Bestämmelser om straff för den som överträder in- eller utförselreglering finns samlade i fyra därpå följande paragrafer. Det uppsåtliga brottet betecknas som smuggling eller, i grova fall, som grov smuggling. I de därpå följande fyra paragraferna finns så samlade bestämmelserna om straff för den som undandrar eller ger upphov till fara för undandragande av tull, annan skatt eller avgift. Det uppsåtliga brottet betecknas som tullbrott eller, i grova fall, som grovt tullbrott. Sedan återfinns bestämmelser om olovlig befattning med varor som har varit föremål för någon form av brott enligt den nya lagen. Vidare finns, liksom i VSL, en bestämmelse om frivillig rättelse. I motsats till vad som föreslogs av 1986 års varusmugglingsutredning (SOU 1991:84 s. 209–

214 och 287–289) innebär förslaget att olovlig införsel av narkotika fortfarande skall vara straffbelagt enligt smugglingslagstiftningen och inte enligt narkotikastrafflagen. Vidare innebär förslaget att undandragande av skatt vid in- eller utförsel fortfarande skall vara straffbelagt enligt smugglingslagstiftningen och inte enligt skattebrottslagen. Det stämmer överens med vad som förordats av såväl 1986 års varusmugglingsutredning som 1993 års skattebrottsutredning (SOU 1991:84 s. 219–226 och 279–282 respektive SOU 1995:10 s. 174–177 och 277 f). Bestämmelsen om tullbrott har anpassats till skattebrottslagens bestämmelser om skattebrott på så sätt att tullbrottet för flertalet förekommande fall har konstruerats som ett s.k. farebrott.

Det nuvarande anmälningsrekvisitet (underlåtenhet att tillkännage införseln eller utförseln ”hos vederbörlig myndighet”) föreslås slopat som generell brottsförutsättning då en vara förs in till eller ut från landet i strid med ett förbud eller villkor.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har i allt väsentligt tillstyrkt promemorians förslag till uppbyggnad och systematik eller lämnat förslaget utan erinran. *Sveriges advokatsamfund* har dock förordat att olovlig införsel av narkotika tas in i narkotikastrafflagen, detta för att slippa skiljaktigheter vad gäller brottsrekvisit, straffsatser m.m. och nuvarande konkurrensproblematik. Advokatsamfundet har vidare avstyrkt att tullbrottet konstrueras som ett s.k. farebrott. Samfundet har förklarat att det inte finns något behov av att utforma brottet så.

Skälen för regeringens förslag: Syftet med förslaget är bl.a. att bestämmelsernas innehåll och systematik skall framgå tydligare. För att möjliggöra detta bör den nuvarande lagen, VSL, ersättas med en ny lag (SL).

Lagen är, liksom VSL, en s.k. blankettstrafflag med hänsyn till att den straffsanktionerar en rad olika in- och utförselbestämmelser som finns i andra författningar. Lagen bör, liksom VSL, innehålla straffbestämmelser för i princip all in- eller utförsel som görs i strid med något förbud mot eller villkor för in- eller utförsel. Därigenom blir straffsystemet överskådligt och konsekvent. En annan sak är att lagens karaktär av blankettstrafflag medför att den måste tillämpas med beaktande av de syften och skäl som uppbär den förbuds- eller villkorlagstiftning som straffsanktioneras.

En remissinstans har menat att det förhållandet att lagen omfattar smuggling av narkotika medför konkurrensproblem m.m. Motsvarande gäller emellertid i så fall i princip all lagstiftning som innehåller förbud mot eller villkor för att exempelvis inneha någon vara. Som exempel kan nämnas så centrala områden som alkohollagen (1994:1738) och vapenlagen (1996:67). Att bryta ut olika områden från den generella smugglingslagstiftningen skulle göra lagstiftningen svåröverskådlig och i sig skapa nya problem. Något sådant låter sig inte göras utan att speciella skäl talar för det. Sådana skäl finns inte när det gäller smuggling av narkotika. Den föreslagna lagen innehåller, liksom VSL, straffmaximum som stämmer överens med narkotikastrafflagen. Härtill kommer att i den föreslagna lagen rekvisiten för grov smuggling av narkotika (6 § tredje stycket SL) direkt har anpassats till narkotikastrafflagen. Vidare finns i författningskommentaren (till 3 § SL) belyst hur konkurrensrättsliga

problem kan lösas när det gäller sådan lagstiftning som innehåller straffsanktionerade förbud mot eller villkor för att inneha varor av visst slag. Sammanfattningsvis talar vägande skäl entydigt för att bibehålla nuvarande ordning, dvs. att låta även införsel och utförsel av narkotika vara straffbelagd genom smugglingslagstiftningen.

Lagrådet har föreslagit att smuggling av narkotika ges beteckningen narkotikasmuggling respektive grov narkotikasmuggling och att sådan smuggling behandlas i en särskild paragraf. *Lagrådet* har som skäl anfört följande. ”Smuggling av narkotika ges i lagförslaget, liksom i varusmugglingslagen, samma brottsbeteckning som andra typer av smuggling. Likväl föreskrivs för smuggling av narkotika – i såväl normal som ringa och grov form – andra och betydligt strängare straffskalor än för annan smuggling. Såvitt *Lagrådet* kan överblicka är detta ett mycket ovanligt förhållande, i vart fall när det gäller straffbestämmelser av så central kriminalpolitisk betydelse som de förevarande. Enligt vad *Lagrådet* erfarit under föredragningen leder detta också till vissa komplikationer från register- och statistiksynpunkter. Det har länge ansetts vara av vikt att brottsbegreppen görs lättillgängliga genom att varje brott i görligaste mån ges en särskild benämning; det har också ansetts att allmänheten lägger t.o.m. större vikt vid brottsrubriceringen än vid påföljden (jfr NJA II 1942 s. 225). Det måste antas att sådana beteckningar som ‘häleri’ och ‘rattfylleri’ haft sin andel i moralbildningen var och en på sitt område.”

Regeringen godtar *Lagrådets* förslag i fråga om smuggling av narkotika.

Lika med arbetsgruppen finner regeringen att straff bör bestämmas enligt smugglingslagstiftningen då någon undandrar tull, annan skatt eller avgift som efter Tullverkets bestämmande skall betalas med anledning av in- eller utförsel. Sådana importpålagor utgår enligt en ordning som i många avseenden skiljer sig från den ordning som gäller för annan beskattning. Vidare är det så att även om det finns likheter mellan en del av de brott som bestraffas enligt smugglingslagstiftningen och dem som omfattas av skattebrottslagen, så skiljer sig brottens karaktär ofta åt i praktiken. Härtill kommer att det inte sällan förhåller sig så att ett undandragandebrott har samband med överträdelse av en införselreglering.

Emellertid är det givetvis lämpligt att undandragandebrotten i möjligaste mån anpassas till vad som gäller enligt skattebrottslagen. Detta underlättas av att det införs skilda bestämmelser för överträdelser av in- och utförselregleringar respektive överträdelser som innebär att tull, annan skatt eller avgift undandras det allmänna. Alltsedan den 1 juli 1996 gäller att skattebrott är konstruerat som ett s.k. farebrott. Det innebär att ett skattebrott fullbordas när en oriktig uppgift uppsåtligen lämnas till en myndighet eller när en föreskriven deklara-tions- eller uppgiftsskyldighet uppsåtligen åsidosätts, om uppgiften eller åsidosättandet ger upphov till fara för att skatt eller avgift undandras det allmänna. Det saknas bärande skäl att ha en annan ordning när det gäller undandraganden av sådan skatt eller avgift som skall betalas med anledning av in- eller utförsel. Den föreslagna lagen bör därför innebära att ett fullbordat brott skall anses ha skett i och med att någon har

underlåtit att anmäla en vara till tullbehandling eller vid tullbehandling har lämnat oriktig uppgift eller då underlåtit att lämna föreskriven uppgift eller i samband med tullbehandling har förfogat över varan på ett otillåtet sätt, allt under förutsättning att han därigenom gett upphov till fara för att tull, annan skatt eller avgift undandras det allmänna. Med undandragande likställs i förekommande fall att tull, annan skatt eller avgift felaktigt tillgodoräknas eller återbetalas.

Den föreslagna lagen om smuggling straffbelägger, liksom VSL, även försök till brott. Det gäller således även undandragandebrotten (tullbrotten). *Lagrådet* har pekat på att det innebär en skillnad i förhållande till skattebrottslagen. I samband med att skattebrottet konstruerades som ett farebrott avskaffades nämligen försöksbrottet (försök till skattebedrägeri och försök till grovt skattebedrägeri) i skattebrottslagen. *Lagrådet* har anfört att skillnaden förefaller föga konsekvent och är otillfredsställande belyst i motiveringen. *Lagrådet* tillägger att det dock saknar anledning att ifrågasätta att det behövs försöksbestämmelser även i fråga om tullbrott.

Med anledning av vad *Lagrådet* påpekat får framhållas följande.

De uppsåtliga undandragandebrotten i VSL är utformade som effektbrott. Ansvar för fullbordat brott förutsätter att tull, annan skatt eller avgift faktiskt har undandragits. Undandragandet, och därmed brottets fullbordan, sker i princip först genom att ett oriktigt taxeringsbeslut meddelas. Den som uppsåtligen lämnar oriktiga uppgifter i en tulldeklaration men som upptäcks innan ett oriktigt beslut meddelas kan således – i motsats till vad som gäller enligt skattebrottslagen – inte dömas för fullbordat brott. I stället kan han dömas för försök till varusmuggling.

De oaktsamma undandragandebrotten i VSL är emellertid i betydande delar utformade som farebrott. I 5 § andra stycket VSL föreskrivs nämligen att den som genom att lämna oriktig uppgift i en tulldeklaration eller genom annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods av grov oaktsamhet föranleder fara för att tull, annan skatt eller avgift undandras staten, döms för brott mot VSL till böter eller fängelse i högst två år.

Skälen för att konstruera skattebrottet som farebrott var i huvudsak följande. Bestämmelserna vann i sakligt och pedagogiskt hänseende samtidigt som de blev enklare att tillämpa. Likaledes vanns den fördelen att kongruens erhöles mellan de uppsåtliga brotten och oaktsamhetsbrotten. (Jfr prop. 1995/96:170 s. 89–96.) Motsvarande skäl gör sig gällande i fråga om undandragandebrott vid införsel eller utförsel.

Som skäl för att avskaffa försöksbrotten i skattebrottslagen anförde regeringen att med hänsyn till farerekvisitet utrymmet för försök till skattebrott skulle bli synnerligen begränsat (a. prop. s. 96). Regeringen anförde vidare att i den mån man över huvud taget skulle kunna tänka sig någon realistisk situation där sådant brott likväl skulle förekomma, fick det anses finnas skäl för undantag från skattebrottslagens tillämpningsområde.

Det kan konstateras att tullbrottets konstruktion som farebrott visserligen medför att utrymmet för försöksbrott kommer att bli i praktiken mer begränsat än vad som nu är fallet. Emellertid är tullbrottet

av sådan beskaffenhet att det likväl kommer att finnas ett stort antal situationer som blir att bedöma som försöksbrott och som inte bör avkriminaliseras. Som exempel kan nämnas följande.

Ett fullbordat införsel- eller utförselbrott enligt den nya smugglingslagen förutsätter alltid att varan har förts över territorialgränsen. Enligt avtal med Norge om gränstullsamarbete skall i en del fall vid import till Sverige varorna förtullas på en norsk tullplats för svensk räkning (jfr lagen /1959:590/ om gränstullsamarbete med annan stat). Om någon underlåter att anmäla en vara till en sådan tullbehandling, är brottet fullbordat först då varan har förts in på svenskt territorium. Detsamma gäller för den som vid en sådan tullbehandling lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift. Den som upptäcks vid en tullbehandling av detta slag kommer att fällas till ansvar för försök till tullbrott. En avkriminalisering av försöksgärningarna skulle alltså medföra att det skulle bli straffritt att försöka att smugla in varor via en norsk tullplats. En avkriminalisering av försöksgärningarna skulle även medföra att det många gånger skulle bli omöjligt att fälla någon till ansvar då ett smugglingsfartyg stoppas på väg in mot den svenska kusten. Vidare måste framhållas att tullbrottet kan uppstå även genom otillåtna faktiska förfaranden. Det kan gälla att varor disponeras eller förbrukas i strid med vad som är tillåtet enligt reglerna om tullbehandling. En avkriminalisering skulle medföra att det många gånger inte skulle kunna gå att fälla till ansvar den som upptäcks i anslutning till att han påbörjat ett sådant förfarande (jfr författningskommentaren till 8 § andra stycket 2 och 3 i förslaget till ny smugglingslag). En avkriminalisering av försöksgärningarna torde vidare allvarligt försvåra samhällets möjligheter att ingripa mot organiserad brottslighet. Det kan här nämnas att regeringen som ett led i åtgärderna mot denna brottslighet föreslår att även förberedelse och stämpling till grovt tullbrott skall straffbeläggas. Detta behandlas i avsnitt 5.3. Det förslaget förutsätter emellertid att även försöksgärningarna är kriminaliserade.

Sammanfattningsvis kan sägas att det alltså finns mycket goda skäl att inte avkriminalisera försöksgärningarna inom smugglingslagstiftningen. Frågan om det skulle finnas skäl att återinföra ansvar för försök till brott mot skattebrottslagen ligger utanför detta lagstiftningsärende. Det kan emellertid påpekas att promemorian innehåller förslag till särskilda straffbestämmelser för det fall att någon överträder EG:s s.k. cirkulationsdirektiv och därtill hörande skattelagstiftning. Det förslaget har ett nära samband med att det inte längre finns något försöksbrott i skattebrottslagen. Som angetts i avsnitt 3 skall frågan om nya straffbestämmelser på detta område emellertid beredas ytterligare.

I likhet med vad som gäller enligt VSL är straffbestämmelserna i den föreslagna nya smugglingslagen utformade så att de i regel knyter an till tullbehandlingen av varorna. Förslaget avviker därmed i någon mån från straffbestämmelsernas utformning i promemorian, som i flera fall saknar den anknytningen. Avvikelsen är gjord för att tidpunkten för brottets fullbordande skall framgå tydligare än vad som är fallet med straffbestämmelserna i promemorian.

5.2 Lagens tillämpning i förhållande till folkrätten, konventioner och bilaterala överenskommelser med andra stater

Prop. 1999/2000:124

Regeringens bedömning: Det behövs inte någon särskild bestämmelse i den nya lagen för att begränsa dess tillämpning enligt Sveriges internationella åtaganden.

Promemorians förslag: I promemorians lagförslag finns en bestämmelse (1 § tredje stycket) som föreskriver att lagen inte är tillämplig på varor som transporteras innanför territorialgränsen med fartyg eller luftfartyg som endast tillfälligt passerar genom området. Bestämmelsen skall ses mot bakgrund av att en vara enligt förslaget skall anses införd till eller utförd från landet då den passerar denna gräns.

Syftet med de sålunda föreslagna bestämmelserna är att undvika att smugglingslagstiftningen kommer i konflikt med folkrätten eller med konventioner som Sverige är anslutet till (promemorian s. 169 f och 448 f; jfr 1986 års varusmugglingsutrednings betänkande SOU 1991:84 s. 460 f).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har tillstyrkt den föreslagna bestämmelsen eller lämnat den utan erinran. *Sveriges Domareförbund*, *Göteborgs tingsrätt* och *Kustbevakningen* befarar dock tillämpningsproblem. *Luftfartsverket* kritiserar uttalanden i promemorian om bestämmelsens tillämpning när det gäller Chicagokonventionen.

Skälen för regeringens bedömning: Folkrättens regler innebär bl.a. att fartyg som hör hemma i en främmande stat har rätt till s.k. oskadlig genomfart i varje annat lands territorialhav. Denna rätt omfattar däremot inte luftfartyg i luftterritoriet. I konventioner, exempelvis Chicagokonventionen, har Sverige åtagit sig bl.a. att begränsa möjligheterna att ingripa då luftfartyg ankommer i transittrafik.

Regeringen anser att det inte är påkallat att införa någon sådan bestämmelse som föreslagits i promemorian. Bakgrunden till det är följande. En bestämmelse av det slaget torde knappast kunna på ett klagande sätt återspegla innehållet i folkrätten, konventioner eller bilaterala överenskommelser med andra länder. I stället har lagen utformats så att den inte kommer att stå i konflikt med rådande internationell ordning.

Med hänsyn till att lagen alltså inte kommer att innehålla någon särskild bestämmelse i frågan, kommer lagens tillämplighet, liksom tillämpligheten av VSL, att begränsas av de allmänna bestämmelserna i 2 kap. brottsbalken. I denna finns dels särskilda bestämmelser avseende fartyg och luftfartyg (2 kap. 3 och 5 §§), dels en allmän bestämmelse (2 kap. 7 §). I den sistnämnda föreskrivs bl.a. att ifråga om svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet skall dessutom iaktas de begränsningar som följer av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser eller, enligt vad därom är särskilt stadgat, av överenskommelse med främmande makt. Av detta följer att tillämpningsområdet för den föreslagna lagen, liksom för VSL, begränsas av de ramar som sätts av folkrättsliga regler, exempelvis vad som anges i FN:s havsrätts-

konvention angående oskadlig genomfart. Särskilda lagar om immunitet och internationellt samarbete på brottmålsområdet måste iakttas då den här föreslagna lagen tillämpas.

Härtill kommer att de straffrättsliga bestämmelserna i sig är utformade så att det inte skall uppstå någon konflikt med den internationella ordningen. Det hänger nära samman med att bestämmelserna utgör en s.k. blankettstrafflagstiftning. Det innebär att de endast är en straffsanktionering av materiella bestämmelser som finns i andra författningar.

Att någon gör sig skyldig till smuggling genom införsel (3 § SL) förutsätter att han bryter mot ett införselbud eller införselvillkor genom att han underlåter att i enlighet med tullagstiftningen anmäla varan till tullbehandling. Alternativt kan den som för in varan göra sig skyldig till smuggling om han vid tullbehandling lämnar oriktig eller ofullständig uppgift eller förfogar över varan på ett otillåtet sätt. Då det är fråga om införsel från ett annat EU-land föreslås motsvarande gälla för det förfarande som anges i inregränslagen.

Vid tillämpning av den föreslagna smugglingslagen kan en införsel- eller utförselrestriktion överhuvudtaget inte anses bruten så länge införseln eller utförseln är tillåten enligt exempelvis tullagstiftningen.

De nationella svenska reglerna är utformade med utgångspunkt i Sveriges internationella åtaganden. Det gäller såväl införsel- och utförselrestriktionerna som tullagstiftningen och inregränslagen. Motsvarande gäller för EG:s tullförordningar i förhållande till EG:s och medlemsstaternas internationella åtaganden.

Här bör nämnas att regeringen i anslutning till förslag om en ny tullag även föreslår vissa förtydliganden i lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. (jfr avsnitt 3). Redan av den lagens nuvarande lydelse framgår att en vara som förs in till landet från tredje land får utan hinder av införselbud eller införselvillkor bli föremål för vissa uppräknade slag av tullbehandling. Genom förslaget anges uttryckligen att införselbudet eller -villkoret inte heller hindrar att varan i enlighet med vad som föreskrivs i tullkodexens föreskrifter (artiklarna 37–42) transporteras och uppvisas för Tullverket, dvs. i praktiken att varorna förs från territorialgränsen till anvisad plats för tullbehandling. Bland tullkodexens bestämmelser finns särskilda regleringar angående genomfart och force majeure eller liknande. Vidare föreslås att det i nämnda lag uttryckligen anges att en vara som förs in till landet från ett EU-land får utan hinder av införselbud eller införselvillkor föras direkt till närmaste bemannade tullkontor och där anmälas samt omhändertas av Tullverket, förstörs under medverkan av Tullverket, återutförs eller bli föremål för åtgärder enligt förordningen (1994:1830) om införsel av levande djur m.m. Det kan konstateras att de materiella bestämmelserna på detta sätt får en betydligt större stadga och klarhet.

Den andra grundläggande straffbestämmelsen (8 § om tullbrott) knyter väsentligen an till att någon har blivit skyldig att betala importtull, annan importskatt eller importavgift men undandrar staten beloppet genom att bryta mot bestämmelserna om tullbehandling. Varken reglerna om sådana

skatter och avgifter eller reglerna om tullbehandling medför någon kränkning av de nämnda internationella ordningarna.

Överhuvudtaget gäller att då straffbestämmelserna tillämpas, kan det näppeligen bli fråga om att anse att en införsel- eller utförselbestämmelse har brutits så länge införseln eller utförseln skett i överensstämmelse med en i Sverige vedertagen internationell ordning. Det gäller alltså såväl bestämmelserna om smuggling som bestämmelserna om tullbrott (3 och 8 §§ SL). Detta framgår även av författningskommentarerna till bestämmelserna.

Bestämmelserna om förverkande och tvångsmedel är i princip accessoriska till straffbestämmelserna. Med beaktande av detta är det inte heller i den delen påkallat att ha någon särskild reglering i den föreslagna lagen.

Slutligen bör tilläggas att det ytterst bör ankomma på de tillämpande domstolarna och myndigheterna att i möjligaste mån tolka och tillämpa lagen med beaktande av Sveriges internationella förpliktelser.

5.3 Vissa åtgärder mot organiserad och annan grov brottslighet

Regeringens förslag: Förberedelse och stämpling till grova införsel- och utförselbrott kriminaliseras. En särskild straffbestämmelse för grov olovlig befattning med smuggelgods införs. Försök, förberedelse och stämpling till grov olovlig befattning med smuggelgods kriminaliseras.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag såvitt avser kriminalisering av förberedelse och stämpling till grova införselbrott. Övriga frågor tas inte upp i promemorian.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat det utan erinran. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har väckt frågan om det bör införas en särskild straffskala för grov olovlig befattning med smuggelgods. *Helsingborgs tingsrätt*, *Åklagarmyndigheten i Stockholm*, *Åklagarkammaren i Helsingborg* och *Generaltullstyrelsen* har förordat att en sådan straffskala införs.

Skälen för regeringens förslag: I olika sammanhang har lagts fram belägg för att den organiserade smugglingsbrottsligheten har blivit ett omfattande samhällsproblem, särskilt när det gäller alkohol och cigaretter. En viktig del i den organiserade brottsligheten är, nästintill definitionsmässigt, arbetet med att planera och förbereda insmugglingen. En annan viktig komponent är den organisation för mottagande och distribution som måste finnas inom landet.

I motsats till vad som gäller för annan brottslighet är det emellertid straffritt att förbereda och stämpla till varusmuggling, i den mån det är fråga om annat än narkotika. Vidare saknas det en särskild straffskala för grov olovlig befattning med de insmugglade varorna. Straffskalan för olovlig befattning med smuggelgods är böter eller fängelse i högst två år

(6 § VSL). Försök, förberedelse och stämpling till olovlig befattning med smuggelgods är nu straffritt.

Det nu sagda bör ses mot bakgrund av följande straffbestämmelser. Straffet för grov varusmuggling, som inte avser narkotika, är fängelse i lägst sex månader högst sex år (3 § VSL). Detta stämmer överens med vad som gäller beträffande såväl grovt skattebrott som grov stöld, grovt bedrägeri och grovt häleri (4 § skattebrottslagen samt 8 kap. 4 §, 9 kap. 3 § och 9 kap. 6 § tredje stycket brottsbalken). Försök till varusmuggling (grov, normal och ringa) är straffbart (8 § VSL). Såväl förberedelse som stämpling till varusmuggling (grov, normal och ringa) avseende narkotika är straffbar med undantag av stämpling till ringa varusmuggling (8 § VSL).

Ett genomförande av promemorians förslag till kriminalisering ökar möjligheterna att på ett tidigt stadium ingripa mot den organiserade brottsligheten och annan allvarlig brottslighet.

Olovlig befattning med smuggelgods kan i det enskilda fallet utgöra ett lika allvarligt brott som införselbrottet eller till och med allvarligare brott än detta. Det är därför naturligt att straffskalan för grov olovlig befattning är lika hög som för grova införselbrott. En straffskärpning skulle få särskild betydelse när det gäller sådan allvarlig brottslighet som inte går att knyta till själva införseln men som utgör en i praktiken nödvändig komponent för införsel i större skala eller för in- eller utförsel av betydande ekonomiska eller kulturella värden. Detta utvecklas ytterligare i författningskommentaren till bestämmelsen om grov olovlig befattning med smuggelgods (13 § SL).

Straffskalan för grov olovlig befattning med smuggelgods bör vara densamma som för grova införselbrott, dvs. fängelse lägst sex månader och högst sex år. Av motsvarande skäl som för grova införselbrott bör förberedelse och stämpling till grov olovlig befattning med smuggelgods, liksom försök till sådana brott, vara straffbelagd.

5.4 Vissa förverkande frågor

Regeringens förslag: Förverkandebestämmelserna i den nya lagen anpassas till vad som gäller enligt brottsbalken på så sätt att utbyte av brott och ersättning för omkostnader vid utförande av brott kan förverkas samt att även oaktsamhetsbrott kan utgöra skäl för ett förverkande. Brottet olovlig befattning med smuggelgods skall, liksom själva införselbrottet, kunna ligga till grund för ett förverkande. Ett hjälpmedel till brott enligt den nya lagen skall kunna förverkas hos den som omfattas av brottsbalkens förverkandebestämmelser

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag utom när det gäller möjligheterna att förverka ersättning för utförande av brott och hjälpmedel vid brott. Promemorians förverkandebestämmelser innehåller inte någon bestämmelse om ersättning för omkostnader vid utförande av brott. Vidare tar de inte upp alla de fall som omfattas av

brottsbalkens förverkandebestämmelser när det gäller hos vem ett hjälpmedel skall kunna förverkas.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag eller inte framfört någon erinran mot det.

Skälen för regeringens förslag: Sverige har tillträtt Europarådets konvention av år 1990 om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (förverkandekonventionen). Genom förverkandekonventionen åtar sig fördragsstaterna bl.a. att vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att kunna förverka hjälpmedel till brott och vinning av brott eller egendom vars värde motsvarar sådan vinning (artikel 2 punkt 1). Med hjälpmedel avses enligt konventionen all slags egendom som på något sätt, helt eller delvis, ”använts eller varit avsedd att användas” för att begå brott (artikel 1). Vid tillträdet av konventionen avgav Sverige i enlighet med artikel 2 punkt 2 en förklaring som möjliggjorde att man kunde behålla vissa bestämmelser som avvek från konventionens förverkandebestämmelse, dvs. artikel 2 punkt 1 (SÖ 1996:19). Sverige förklarade nämligen att bestämmelsen i artikel 2 punkt 1 för Sveriges del skulle var tillämplig på sådant utbyte av brott och sådana hjälpmedel vid brott som kan förverkas enligt bestämmelserna i brottsbalken, narkotikastrafflagen eller lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel. Beträffande annan lagstiftning förbehöll sig Sverige rätten att, i den utsträckning så är motiverat med hänsyn till brottstypen, föreskriva förverkande i mer begränsad omfattning. Jfr prop. 1995/96:49 s. 9 ff.

Förklaringen möjliggör bl.a. den nuvarande utformningen av 9 § VSL som innebär att utbyte av brott enligt VSL inte kan förverkas. Vidare sträcker sig konventionens definition av hjälpmedel något längre än vad som ryms inom motsvarande begrepp i såväl 36 kap. 2 § brottsbalken som 10 § VSL. Det gäller egendom som inte använts vid brott men väl ”varit avsedd att användas” för att begå brott.

Den 3 december 1998 antogs inom EU en gemensam åtgärd om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel och vinning av brott (EGT L 333, 9.12.1998, s. 1). Åtgärden kompletterar förverkandekonventionen. Medlemsstaterna åtar sig genom åtgärden bl.a. att se till att inga reservationer görs eller vidhålls mot artikel 2 i förverkandekonventionen, såvitt gäller brott som bestraffas med frihetsberövande (eller frihetsberövande åtgärd) där högsta straffet är mer än ett års frihetsberövande. Medlemsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att genomföra den gemensamma åtgärden så snart den trätt i kraft, den 9 december 1998. I den mån det krävs lagändringar skall medlemsstaterna inom tre år från ikraftträdandet lägga fram förslag till sådana ändringar.

Mot bakgrund av bl.a. den gemensamma åtgärden fick Förverkandeutredningen (Ju 1997:02) tilläggsdirektiv att utreda bl.a. frågan om en anpassning av förverkandereglerna i denna del (dir. 1999:48). Utredningen har nu avgett betänkandet Effektivare förverkandelagstiftning (SOU 1999:147). Utredningen föreslår bl.a. ändringar i 36 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken. Enligt förslaget skall vidare dessa bestämmelser bli tillämpliga även vid brott enligt annan författning än brottsbalken, om inget annat är särskilt föreskrivet och det är fråga om

brott för vilket är föreskrivet fängelse i mer än ett år. Förslaget innebär en anpassning till förverkandekonventionen och kommer att beredas inom Justitiedepartementet.

I överensstämmelse med förslaget i promemorian föreslår regeringen att den nya smugglingslagen anpassas till brottsbalken på så sätt att det införs bestämmelser om förverkande av utbyte av brott enligt smugglingslagen (jfr 16 § SL). Därigenom kommer denna att stämma överens med förverkandekonventionen i motsvarande mån som brottsbalken gör det redan nu. I linje med den gemensamma åtgärden bör det vidare införas en bestämmelse som innebär att ett förverkande kan omfatta vad någon har tagit emot som ersättning (eller värdet därav) för kostnader i samband med ett brott enligt SL, om mottagandet utgör brott enligt den lagen (16 § SL). En sådan ordning stämmer överens med vad som gäller vid brott enligt brottsbalken (36 kap. 1 § brottsbalken).

När det gäller förverkande av hjälpmedel bör en anpassningen till förverkandekonventionen ske i enlighet med vad som kommer att gälla för brottsbalken. Eventuell lagändring i denna del bör genomföras sedan frågan om ändring av brottsbalken har beretts.

Vad sedan gäller frågan om oaktsamhetsbrott kan nämnas följande. Vid tillkomsten av VSL ansågs att förverkandemöjligheten borde begränsas till att gälla uppsåtliga brott. Skälet var att en tillräcklig reaktion på brottet ansågs kunna ske inom ramen för straffskalan (jfr prop. 1960:115 s. 122). Inom gruppen oaktsamhetsbrott kan emellertid förekomma fall som till både omfattning och karaktär kan vara mycket allvarliga från samhällssynpunkt. Så kan vara fallet t.ex. vid införsel av införsel förbjudna varor som det från allmänna säkerhets- och skyddsaspekter är särskilt angeläget att ta om hand och oskadliggöra. Här bör även beaktas att andelen oaktsamhetsbrott torde komma att öka (jfr avsnitt 5.7.1). Sammantaget sett kan det inte anses finnas skäl att i detta hänseende ha en annan ordning än den som gäller enligt brottsbalken. Tillräckliga hänsyn till att gärningsmannen inte haft uppsåt kan tas inom ramen för den allmänna skälighetsbedömning som skall göras när det är fråga om ett förverkande. Detta behandlas även i författningskommentaren (16 § SL).

Enligt VSL kan förverkande ske beträffande sådana varor som har varit föremål för varusmuggling. Om någon har tagit olovlig befattning med en sådan vara, kan denna således förverkas på grund av införselbrottet. Emellertid riktas förverkandetalan mot den som äger varan. Om denne själv har gjort sig skyldig till ett brott, nämligen olovlig befattning med smuggelgods genom att förvärva varan, är det uppenbarligen naturligt att grunda förverkandet inte endast på införselbrottet utan även på det brott som personen själv har begått. Promemorians förslag i denna del bör därför genomföras.

Enligt VSL (10 §) kan ett hjälpmedel förverkas om ägaren eller någon som varit i hans ställe uppsåtligt begått brottet eller medverkat till det. Promemorians förslag innebär att ett hjälpmedel skulle få förverkas om ägaren eller någon som var i hans ställe begått gärningen eller medverkat till den eller haft utbyte av den.

Det kan konstateras att promemorians förslag skiljer sig mycket lite från brottsbalkens bestämmelser (36 kap. 5 § första och andra styckena). Dessa innebär att ett hjälpmedel kan förverkas hos

- a/ gärningsmannen eller någon annan som har medverkat till brottet,
  - b/ den i vars ställe gärningsmannen eller någon annan medverkande var,
  - c/ den som genom brottet har beretts vinning och
  - d/ den som efter brottet har förvärvat egendomen genom bodelning, arv, testamente eller gåva eller i ond tro genom annat förvärv,
- allt under förutsättning att hjälpmedlet vid tidpunkten för brottet tillhörde någon sådan person som anges i a/ – c/.

Med beaktande av hur bestämmelserna om förverkande föreslås bli anpassade till brottsbalken i övrigt saknas det bärande skäl att låta bli att tillämpa brottsbalken fullt ut även i det här hänseendet. Någon särskild reglering i denna del bör därför inte finnas när det gäller hjälpmedel. Därmed kommer de här redovisade bestämmelserna i brottsbalken att bli tillämpliga.

5.5 Omfattningen av brottet olovlig befattning med smuggelgods

Regeringens förslag: Brottet olovlig befattning med smuggelgods bör avse befattning med en vara som har varit föremål för införsel- eller utförselbrott, oavsett om det brottet har varit ett uppsåtligt sådant eller ett oaktsamhetsbrott. Jämfört med VSL bör brottet utvidgas något på så sätt att det kommer att avse den som emballerar, transporterar, förvarar, döljer, bearbetar, förvärvar, överlåter eller ingår avtal om upplåtelse av panträtt i varan.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens såvitt avser frågan om även införsel- eller utförselbrott som begås av oaktsamhet skall kunna ligga till grund för ansvar för olovlig befattning med smuggelgods. Enligt förslaget straffbeläggs sådan befattning som utgörs av att någon förvärvar, transporterar, förvarar eller avyttrar varan.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag eller inte framfört någon erinran mot det. *Åklagarkammaren i Helsingborg* har dock påtalat att de nuvarande straffbelagda gärningarna inte är tillräckliga för att komma åt alla straffvärda förfaranden. Åklagarkammaren har utvecklat detta med konkreta exempel.

Skälen för regeringens förslag: Enligt VSL omfattar brottet olovlig befattning med smuggelgods sådana varor som har varit föremål för varusmuggling, dvs. uppsåtligt brott. Det klandervärda med att någon befattar sig med varor som varit föremål för exempelvis införselbrott är emellertid i allmänhet lika oberoende av om den som fört in varan har begått införselbrottet uppsåtligen eller av oaktsamhet. Avgörande bör i stället vara det förhållandet att varan de facto förts in genom ett brott. Straffvärdet bör bestämmas med utgångspunkt i sådana omständigheter som vad det är fråga om för typ av varor liksom deras farlighet och

kvantitet. Det nu sagda bör även ses i belysning av att andelen oaktsamhetsbrott torde komma att öka (jfr avsnitt 5.7.1). Ytterligare bör nämnas att det inte finns något vägande rättspolitiskt intresse att i det enskilda fallet försöka utreda huruvida den som tagit befattning med en vara har insett eller bort inse om den som fört in varan har haft någon form av uppsåt eller har varit oaktsam. Det klandervärda, och till följd därav straffvärda, bör helt enkelt vara att någon har tagit befattning med varan trots att han insett eller har bort inse att varan har varit föremål för införselbrott.

Som olovlig befattning med smuggelgoods anges i 6 § VSL att någon förvärvar, forslar, döljer, förvarar eller avyttrar gods som varit föremål för varusmuggling. Promemorians förslag om vilka slag av befattning som skall vara straffbara stämmer huvudsakligen överens med den nuvarande bestämmelsen. Liksom enligt VSL bör bestämmelsen emellertid uttryckligen omfatta att någon döljer en vara. Uppräkningen bör vidare kompletteras med att någon emballerar eller bearbetar en vara eller ingår avtal om upplåtelse av panträtt i den. Sådana förfarandena kan utgöra betydelsefulla led i en insmuggling och är lika straffvärda som de förfaranden som nu är straffbelagda. Som framgår av avsnitt 5.3 föreslås även att försök, förberedelse och stämpling till grov olovlig befattning med smuggelgoods kriminaliseras.

På så sätt kommer straffbestämmelsen att få en räckvidd som i praktiken torde täcka in de straffvärda förfarandena. I författningskommentaren (till 12 § första stycket SL) behandlas ingående hur bestämmelsen är avsedd att bli tillämpad i olika konkreta situationer. Det kan emellertid inte uteslutas att det med tiden kan behöva övervägas om bestämmelsen i stället skall ges en mer generell inriktning, exempelvis att den efter mönster av 1 § 4 narkotikastrafflagen utformas som en uppräknings vilken avslutas med att någon ”tar annan sådan befattning” med varan.

5.6 Straffbeläggningen av ringa överträdelser

Regeringens förslag: Ringa överträdelser vid införsel eller utförsel straffbeläggs enligt den nya lagen i motsvarande omfattning som enligt VSL. Det innebär, att ringa överträdelser som begås av oaktsamhet inte straffbeläggs men att uppsåtliga överträdelser straffbeläggs även om de är ringa. Liksom enligt VSL skall sådan befattning med smuggelgoods som begås av oaktsamhet inte medföra ansvar i ringa fall. Uppsåtliga fall av befattning med smuggelgoods skall vara straffria då det är fråga om sådana gärningar som i det enskilda fallet, vid en helhetsbedömning av samtliga omständigheter, är att anse som ringa.

Promemorians förslag: Alla överträdelser straffbeläggs. Det innebär att det straffbara området utsträcks till att gälla även ringa fall av oaktsamma överträdelser och uppsåtliga fall av ringa olovlig befattning med smuggelgoods. Skälen för förslaget är sammanfattningsvis följande.

Oaktsamma överträdelser av in- eller utförselförbud eller in- eller utförselvillkor: Ett undantag för oaktsamma ringa fall leder till dels en i sig opåkallad olika behandling av närmast likartade uppsåtliga fall, dels sannolikt också onödigt resurskrävande utredningar kring gärningsmannens uppsåt. Promemorians lagförslag innebär att ansvar för uppsåtligt brott kräver att gärningsmannen bevisligen haft kännedom även om in- eller utförselregleringen. Andelen oaktsamhetsfall kommer därmed att öka i förhållande till tidigare.

Oaktsamma fall av skatteundandraganden: I promemorian föreslås att tulltilläggen utvidgas till att avse även fall då sådana tullskyldiga som inte är skyldig att lämna skriftlig tulldeklaration underlåter att lämna muntlig deklaration eller lämnar oriktiga muntliga uppgifter. I motsvarande mån skall enligt förslaget den särskilda åtalsbegränsningen för tulltilläggsfallen utvidgas. Tulltillägget är en tillräckligt ingripande påföljd. Detta begränsar området för straff för oaktsamma skatteundandraganden.

Olovlig befattning med smuggelgods: Såvitt avser sådana gärningar bör gälla motsvarande princip som för häleriförseelse. För sådana brott görs inget undantag för ringa fall.

Remissinstanserna: *Hovrätten över Skåne och Blekinge* samt *Helsingborgs tingsrätt* har avstyrkt en utökad kriminalisering. Övriga remissinstanser har inte särskilt berört frågan.

Skälen för regeringens förslag: Inledningsvis bör konstateras att det straffbelagda området bör utökas enbart om det finns ett klart behov av det. Enligt VSL är ringa överträdelser som begås av oaktsamhet straffria, medan uppsåtliga överträdelser medför straffansvar även i ringa fall. Straffriheten i VSL omfattar dock även sådan befattning med smuggelgods som sker uppsåtligen, om gärningen är ringa.

Den föreslagna smugglingslagen innebär att ansvar för uppsåtliga brott (exempelvis smuggling enligt 3 § och tullbrott enligt 8 §) förutsätter uppsåt enligt allmänna straffrättsliga principer (jfr avsnitt 5.7.1). Detta torde medföra att andelen oaktsamhetsbrott kommer att öka i förhållande till uppsåtsbrotten. Frågan är då om detta bör föranleda att det straffbara området utökas till att avse även sådana ringa överträdelser som begås av oaktsamhet.

Promemorians förslag att utöka kriminaliseringen av införselöverträdelser synes i praktiken främst beröra resandetrafiken. Ofta torde det emellertid vara fråga om så grundläggande införselbestämmelser att överträdelserna måste anses ha skett uppsåtligen. Därtill kommer att det har ett mycket litet allmänpreventivt värde att straffbelägga oaktsamma ringa överträdelser. Vidare är det vanligt att gärningar som straffbeläggs på annat håll än i brottsbalken innehåller undantag för just sådana fall. Det gäller t.ex. 5 § skattebrottslagen angående vårdslös skatteuppgift. Mot bakgrund av det nu sagda har det inte i det här lagstiftningsärendet framkommit tillräckliga skäl att utvidga det straffbara området när det gäller införsel- eller utförselbrotten.

Emellertid bör observeras att sådana importskattebestämmelser som här avses i allmänhet är osanktionerade då det är fråga om ringa fall av oaktsamma överträdelser. Det beror på att tulltilläggsbestämmelserna i stor utsträckning inte är tillämpliga på resandetrafiken. Någon ändring av

tulltilläggsbestämmelserna föreslås inte med hänsyn till att de administrativa sanktionsbestämmelserna är föremål för en allmän översyn (jfr avsnitt 6.2). Med hänsyn härtill och då den praktiska effekten av uppsåtskravet ännu inte kan fullt ut överblickas, kan det finnas anledning att med tiden ompröva hur sanktionssystemet för ringa införsel- eller utförselöverträdelse skall utformas.

När det slutligen gäller olovlig befattning med smuggelgods, skulle en utvidgad straffsanktionering stå i motsats till vad som gäller enligt 10 kap. 8 § alkohollagen. Enligt den bestämmelsen är flertalet fall av sådan hantering av sprit och spritdrycker som enligt den lagen i och för sig är olovlig straffri i ringa fall. Det gäller såväl uppsåtliga överträdelse som överträdelse som begås av oaktsamhet. Det nu sagda gäller bl.a. förvärv av hembränd alkohol. I fråga om sådan befattning med smuggelgods som sker på grund av oaktsamhet tillkommer, att allmänna kriminalpolitiska skäl snarast talar emot en kriminalisering av de ringa fallen. Den nuvarande straffriheten bör således bestå när det gäller oaktsam befattning med smuggelgods i ringa fall. Straffrihetens omfattning behandlas närmare i författningskommentaren (till 12 § andra stycket SL).

Straffriheten bör omfatta även ringa fall av uppsåtlig befattning med smuggelgods. Det är dock av vikt att straffriheten för sådan befattning bestäms med utgångspunkt i en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet, främst befattningen som sådan, omständigheterna kring denna samt egendomens beskaffenhet och värde. Straffrihet för en uppsåtlig gärning bör förutsätta att helhetsbedömningen av omständigheterna är sådan att gärningen, fastän den varit uppsåtlig, i det enskilda fallet framstår som så bagatellartad att den inte bör medföra straffansvar. Detta behandlas även i författningskommentaren (till 12 § första stycket SL).

5.7 Uppsåt eller grov oaktsamhet

5.7.1 Uppsåt

Regeringens förslag: Allmänna principer om uppsåt skall gälla.

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Göteborgs tingsrätt, Åklagarkammaren i Helsingborg och Sveriges Domareförbund* har tillstyrkt promemorians förslag, samtliga med motiveringar att det är en fördel att det därmed kommer att råda överensstämmelse mellan den nya lagen och skattebrottslagen. Även *Helsingborgs tingsrätt* har tillstyrkt förslaget. *Åklagarmyndigheten i Stockholm* har anfört att om okunskap eller villfarelse om innehållet i en bakomliggande materiell bestämmelse skall anses vara relevant för uppsåtsbedömningen även när det gäller "de rena smugglingsbrotten", så försvåras en effektiv bekämpning av smugglingsbrotten avsevärt på grund av svårigheter att bevisa uppsåt.

Skälen för regeringens förslag: I likhet med vad som anförs i promemorian finner regeringen att den nya smugglingslagen bör bygga på att allmänna principer om uppsåt skall gälla. Dessa principer torde få anses innebära följande.

För att någon skall kunna fällas till ansvar skall händelseförloppet i sina huvuddrag omfattas av den handlandes uppsåt (*täckningsprincipen*). Med uppsåt menas i princip att det för straffbarhet krävs att gärningsmannen har utfört den brottsliga handlingen med ”vett och vilja”. Täckningsprincipen brukar också uttryckas som så att den allmänna utgångspunkten är att den tilltalade inte bör fällas till ansvar för ett uppsåtligt brott, om hans uppsåt inte täcker brottsrekvisiten på ett sådant sätt att han har förstått innebörden av sin gärning. Av uppsåt finns i svensk rätt tre olika former, nämligen direkt uppsåt, indirekt uppsåt och eventuellt uppsåt.

Inom uppsåtsläran skiljer man mellan uppsåt till effekten och uppsåt till gärningsmoment. *Direkt uppsåt* kan i grova drag sägas innebära ett krav på att gärningsmannen dels hade vetskap om de omständigheter som utgör gärningsmoment, dels eftersträvade det brottsliga resultatet (effekten). Också vid *indirekt uppsåt* krävs att gärningsmannen hade insikt i de föreliggande omständigheterna (gärningsmomenten). Det brottsliga resultatet (effekten) är emellertid inte på samma sätt som vid direkt uppsåt eftersträvat av gärningsmannen. Han skall emellertid ha uppfattat det resultatet som nödvändigt förbundet med ett annat resultat som han ville uppnå. Med *eventuellt uppsåt* avses att existensen av en viss omständighet, som är gärningsmoment, för gärningsmannen tedde sig som oviss men möjlig. Samtidigt skall förhållandena ha varit sådana att man kan utgå från att han skulle ha företagit den brottsliga gärningen även om han varit fullt säker på att denna omständighet förelåg. När det gäller det brottsliga resultatet anses detta inte behöva vara eftersträvat av gärningsmannen och inte ens nödvändigt förbundet med det resultat som han ytterst vill uppnå. Han skall emellertid ha uppfattat det brottsliga resultatet som en möjlig biverkan till den effekt han eftersträvade. Samtidigt skall omständigheterna vara sådana att man kan hålla för visst att han, om han hade vetat att effekten skulle inträda, inte skulle ha avstått från gärningen. Det utmärkande för det eventuella uppsåtet är att domstolen alltså på detta sätt skall göra ett s.k. hypotetiskt prov, dvs. att domstolen skall fråga sig vad gärningsmannen skulle ha gjort för det fall han hade haft full visshet om samtliga gärningsomständigheter och (brottsliga) effekter.

En särskild fråga är den när gärningsmannen har misstagit sig på något, s.k. villfarelse. Man brukar tala om tre former av villfarelse, nämligen faktisk villfarelse, oegentlig rättsvillfarelse och egentlig rättsvillfarelse (även kallad straffrättsvillfarelse). Med *faktisk villfarelse* avses att en person har en felaktig uppfattning om ett visst faktiskt förhållande. Om förhållandet utgör ett brottsrekvisit (gärningsmoment eller effekt), medför täckningsprincipen att gärningsmannen i sådant fall inte kan fällas till ansvar för ett uppsåtligt brott. Som exempel kan nämnas att den som inte vet att han har med sig en vara då han passerar tullfiltret på ett tullkontor inte kan fällas till ansvar för det uppsåtliga brottet varusmuggling enligt 1 § VSL. *Oegentlig rättsvillfarelse* består i en

missuppfattning – inte om att ett visst i en straffrättsbestämmelse angivet förfarande är brottsligt – utan om en bakomliggande rättsregel eller någon annan typ av rättsnorm eller något rättsfaktum som har betydelse för tillämpningen av straffbudet. Oegentlig rättsvillfarelse anses i princip vara att behandla på samma sätt som faktisk villfarelse då uppsåtsfrågan prövas. Med *egentlig rättsvillfarelse* (straffrättsvillfarelse) avses villfarelse om innehållet i strafflag. I 24 kap. 9 § brottsbalken, som trädde i kraft den 1 juli 1994, föreskrivs att en gärning som någon begår i villfarelse rörande dess tillåtlighet (straffrättsvillfarelse) inte skall medföra ansvar för honom om villfarelsen på grund av att fel förekommit vid kungörandet av straffbestämmelsen eller av annan orsak var uppenbart ursäktlig. Utrymmet för straffrihet i sådana fall är alltså mycket begränsat.

Det bör här noteras att i VSL:s paragrafer om varusmuggling (1 och 4 §§) finns alltsedan VSL:s tillkomst inskrivet att gärningen skall ha skett uppsåtligt. Departementschefen anförde sammanfattningsvis följande angående detta uppsåtskrav och frågan om rättsvillfarelse (prop. 1960:115 s. 61). De förfaranden som straffbeläggs som varusmuggling är så närbesläktade att bestämmelserna bör vara enhetliga oberoende av om det gäller att gärningsmannen har misstagit sig på tullplikten eller på existensen av ett import- eller exportförbud. Övervägande skäl torde tala för att man tillämpar ”de allmänna grundsatser som utbildats inom straffrätten och att straffrihet inträder allenast då misstaget är ursäktligt”.

I rättsfallen NJA 1985 s. 281 I och II angav Högsta domstolen att departementschefens uttalanden måste anses innebära att avsikten var att förekomsten av en tull- eller avgiftsplikt eller import- eller exportrestriktion inte behöver vara täckt av gärningsmannens uppsåt.

I rättsfallen kom Högsta domstolen emellertid fram till att sådant uppsåt inte krävdes när det gällde brott enligt 1 § första stycket VSL men däremot vid brott enligt andra stycket i samma lagrum.

I 1 § första stycket VSL straffbeläggs att någon utan att ge det till känna hos vederbörlig myndighet till riket inför eller från riket utför gods för vilket tull, annan skatt eller avgift skall erläggas till staten eller som enligt stadgande i lag eller annan författning inte får föras in eller ut, om gärningen sker uppsåtligt. I denna del uttalade Högsta domstolen: ”Även om det ... inger vissa betänkligheter att döma till ansvar enligt 1 § första stycket varusmugglingslagen när gärningsmannen inte har känt till tull- eller avgiftsplikten eller import- eller exportförbudet, kan betänkligheterna inte anses väga så tungt att de motiverar en annan tillämpning, i strid mot den inställning som kommit till uttryck i lagens förarbeten. En regel enligt vilken rättsvillfarelse i princip inte befriar från ansvar överensstämmer med vad som gäller inom stora delar av specialstraffrätten och är självfallet bäst ägnad att upprätthålla lagstiftningens effektivitet, låt vara att vissa möjligheter att beivra straffvärda förfaranden också står till buds genom bestämmelsen om straff för oaktsamhet i lagens 5 §.”

I 1 § andra stycket straffbeläggs att någon genom att lämna oriktig uppgift i tulldeklaration eller genom annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods uppsåtligt föranleder att tull, annan skatt eller avgift undandras staten eller att gods förs in eller ut i strid mot förbud.

Högsta domstolen fann i de nämnda rättsfallen att lagtextens utformning inte kunde uppfattas på annat sätt än att förekomsten av tull- eller avgiftsplikt resp. import eller exportförbud skulle vara täckt av uppsåt. Domstolen uttalade att en mer vidsträckt tillämpning skulle strida mot legalitetsprincipen.

Enligt 1 kap. 2 § brottsbalken skall, om inte annat är föreskrivet, en gärning anses som brott endast då den begås uppsåtligen. Detta uppsåtskrav har genom lagändring den 1 juli 1994 sträckts ut till att gälla även brott enligt specialstraffrätten, dvs. brott som föreskrivs i andra författningar än brottsbalken (SFS 1994:458; prop. 1993/94:130 s. 20 ff, 66 f och 106 ff, bet. 1993/94:JuU27, rskr. 1993/94:321).

Genom samma lagstiftning infördes även den nämnda bestämmelsen om egentlig rättsvillfarelse (straffrättsvillfarelse), 24 kap. 9 § brottsbalken.

I lagmotiven till den bestämmelsen behandlades problemen med att skilja mellan egentlig rättsvillfarelse och oegentlig rättsvillfarelse. Bl.a. nämndes just brottet varusmuggling i belysning av de ovan angivna båda rättsfallen (a. prop. s. 52). Brottet anfördes som exempel på situationer som, om man gick efter sådana typfall som nämns i propositionen, borde behandlas som oegentlig rättsvillfarelse men som på grund av uttalanden i lagförarbeten eller genom domstolspraxis förts till gruppen egentlig rättsvillfarelse.

De allmänna uppsåtsreglerna torde kunna medföra frihet från ansvar då gärningsmannen är okunnig om eller har en felaktig uppfattning om bakomliggande bestämmelser. Det torde kunna gälla bestämmelser med förbud mot eller villkor för införsel eller utförsel eller skatte- eller avgiftsbestämmelser. Som jämförelse kan nämnas bestämmelsen i 2 § skattebrottslagen om skattebrott. Den bestämmelsen torde tillämpas så att en villfarelse rörande skattelagstiftningens innehåll – i motsats till ett misstag om innebörden av skattebrottslagen – utesluter uppsåt (jfr Hans Thornstedt m.fl., Skattebrotten, 1994, s. 36–39, och prop. 1995/96:170 s. 98 ff, 159 f och 252 f).

Det bör emellertid framhållas att i ett flertal fall omständigheterna torde utvisa att den som inför en vara måste ha insett att varan omfattas av en införselrestriktion eller importskattebestämmelse som han inte beaktat vid införseln. Motsvarande gäller vid utförsel. För straffansvar torde det inte krävas att gärningsmannen har någon kännedom om restriktionens eller skattebestämmelsens närmare innehåll eller utformning. Överhuvudtaget är det från allmän synpunkt av vikt att beviskravet inte tillämpas på ett sådant sätt att den som måste ha insett att han överträder någon in- eller utförselrestriktion undgår ansvar. Motsvarande kan sägas om den som måste ha insett att exempelvis en införsel skulle medföra någon form av tull eller annan importbeskattning. Det torde exempelvis inte krävas att gärningsmannen har fullt klart för sig vilka tullar eller andra importskatter som kan komma att undandras det allmänna. Det nu sagda utvecklas ytterligare i författningskommentaren till 3 § och 8 § (under rubrikerna Uppsåt).

Som framgår av det anförda innehåller uppsåtsreglerna emellertid ett flertal allmänna straffrättsliga begrepp. Dessa kan i praktiken ge utrymme för olika bedömningar i olika situationer. Här kan pekas på att vad som

skall anses utgöra oegentlig rättsvillfarelse eller egentlig rättsvillfarelse (straffrättsvillfarelse) i det enskilda fallet kan vara svårbedömt. Det är ytterst domstolarnas uppgift att tolka och tillämpa de allmänna uppsåtsreglerna.

Lagrådet har i uppsåtsfrågan uttalat att det förstår tillkomsten av den nya lagen och de därmed förenade motivuttalandena så, att rättstillämpningen inte längre kan anses bunden av 1985 års avgöranden. Regeringen har ingen erinran mot Lagrådets uttalande.

5.7.2 Oaktsamhet

Regeringens förslag: På motsvarande sätt som i VSL bör ansvar för oaktsamhet i samband med införsel eller utförsel förutsätta att oaktsamheten är att bedöma som grov. I likhet med VSL utformas oaktsamhetskravet vid olovlig befattning med smuggelgods så att ansvar förutsätter att den som har tagit befattning med en vara visserligen inte insett men hade skälig anledning att anta att varan varit föremål för införselbrott.

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 5.7.1 har redogjorts för uppsåtsreglerna. I den mån den som gör sig skyldig till en överträdelse inte kan anses ha gjort sig skyldig till ett uppsåtligt brott, kan han dömas för ett oaktsamhetsbrott. Liksom enligt VSL föreskrivs att ansvar i sådant fall förutsätter grov oaktsamhet när det gäller överträdelser vid införsel eller utförsel.

I den mån någon skulle undgå ansvar för uppsåtligt brott på den grunden att han inte har känt till en införsel- eller utförselrestriktion, bör han i regel anses ha varit grovt oaktsam genom att inte skaffa sig kännedom om restriktionen.

Det är av stor vikt att in- och utförselregleringarna iakttas. Som en allmän utgångspunkt bör därför gälla att det skall kunna ställas ganska betydande krav på att den som avser att föra in en vara till landet eller föra ut en vara härifrån informerar sig om vad som i detta avseende gäller för varan i fråga. Vid kommersiell varutrafik bör kravet kunna ställas än högre. Detsamma bör gälla när det annars är fråga om in- eller utförsel som kan få allvarliga följder.

Det är av lika stor vikt att bestämmelserna om tull, andra skatter och avgifter som skall tas ut vid införsel eller utförsel efterlevs som att motsvarande regler inom den inrikes beskattningen iakttas. En i dessa avseenden allmängiltig utgångspunkt bör därför vara att det skall kunna ställas ganska betydande krav på att den som avser att genomföra en transaktion eller liknande, som det finns skäl anta är skattepliktig, informerar sig om vad som gäller. Det skall alltså kunna förväntas att den som exempelvis skall föra in en vara till landet försöker, så långt det med hänsyn till omständigheterna kan anses rimligt, att ta reda på om någon

påлага skall betalas för varan i fråga. Liksom när det är fråga om in- eller utförselregleringar bör kravet kunna ställas särskilt högt vid kommersiell varutrafik.

Med dessa utgångspunkter bör kravet på "grov oaktsamhet" behållas.

I lagstiftningsärendet har inte framkommit något skäl att ändra det oaktsamhetskrav som nu gäller för olovlig befattning med smuggelgods. Utformningen av oaktsamhetsrekvisitet stämmer även överens med hur motsvarande rekvisit är utformat vid häleriförseelse enligt 9 kap. 7 § andra stycket 2 brottsbalken.

5.8 Nuvarande skyldigheter, straffansvar och befogenheter för vissa befattningshavare slopas

Regeringens bedömning: I den nya lagen bör det inte föras in någon motsvarighet till 7 § VSL. Enligt den bestämmelsen kan befälhavare på fartyg, luftfartyg och tåg fällas till ansvar, om han inte gjort vad han kunnat för att förhindra smuggling. Till ansvar kan även fällas den som varit i befälhavarens ställe.

I den nya lagen bör det inte heller föras in någon motsvarighet till 14 eller 15 § VSL i de delar dessa bestämmelser avser skyldigheter och befogenheter för tjänstemän vid Sjöfartsverket och Statens järnvägar. Enligt 14 § VSL åligger det sådana tjänstemän att noggrant övervaka att brott enligt VSL inte begås. Enligt 15 § VSL får sådana tjänstemän beslagta egendom som kan antas bli förverkade enligt VSL.

Promemorians bedömning stämmer överens med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Systembolaget* har invänt mot promemorians bedömning angående straffansvaret för befälhavare och har i stället framfört att ansvaret bör utsträckas till att omfatta även busstransporter. Övriga remissinstanser har anslutit sig till promemorians bedömning eller inte framfört någon erinran mot den.

Skälen för regeringens bedömning: Såvitt framkommit har de nuvarande bestämmelserna inte kommit till någon praktisk användning. Det synes därför inte finnas skäl att i en ny lagstiftning införa några motsvarande bestämmelser.

Kontakter med Tullverket ger vid handen att insmuggling i samband med busstrafik föranleder problem. Frågan om det skall vidtas särskilda lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder är emellertid beroende av problemens omfattning och närmare karaktär. Det kan erinras om att redan de nuvarande bestämmelserna i VSL, och motsvarande bestämmelser i SL, om exempelvis medhjälp till införselbrott kan vara att tillämpa. En bedömning i frågan beror således på bl.a. i vilken mån problemen har samband med möjligheterna att kontrollera busstrafiken eller att utreda eventuella brott. En annan omständighet som kan inverka på en bedömning är i vilken mån bestämmelser om ytterligare ansvar förutsätter någon form av särskilda befogenheter för en förare och om

sådana befogenheter i så fall överhuvudtaget är lämpliga. I detta Prop. 1999/2000:124 lagstiftningsärendet finns inte underlag för några lagstiftningsåtgärder i frågan. Denna kan emellertid komma att behöva övervägas i annat sammanhang.

Regeringens förslag: För att främja rättssäkerheten och samtidigt upprätthålla effektiviteten i kontrollverksamheten föreslås följande smärre ändring i bestämmelserna om befogenheter för tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen.

Befogenheterna utsträcks till att gälla i motsvarande mån som för polisman när det är fråga om befogenhet

– enligt 23 kap. 3 § tredje stycket rättegångsbalken att hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen, innan förundersökning har inletts,

– enligt 24 kap. 8 § tredje stycket rättegångsbalken att häva ett gripande, då det är uppenbart att det inte finns skäl för ett fortsatt gripande,

– enligt 28 kap. 13 § första stycket rättegångsbalken att utan förordnande av förundersökningsledare, åklagare eller domstol besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning, då det är fara i dröjsmål,

– att dels, med motsvarighet i 19 § första stycket 1 polislagen (1984:387), vid ett ingripande besluta om kroppsvisitation för att omhänderta vapen och andra farliga föremål, dels ta hand om ett påträffat föremål under den tid som ingripandet pågår.

Befogenheterna för nämnda tjänstemän begränsas enligt följande:

– Tjänstemännen får befogenhet att utan att ha förordnande (av förundersökningsledare, åklagare eller domstol) göra husrannsakan i magasin eller liknande och sådana lokaler som är tillgängliga för allmänheten endast om det är fara i dröjsmål.

– Den nuvarande befogenheten enligt 19 § första stycket första och andra meningarna VSL att företa kroppsvisitation, yttlig kroppsbesiktning och urinprov skall gälla endast sådana personer som i omedelbart samband med in- eller utresa uppehåller sig i trakterna invid Sveriges landgräns eller kuster eller i närheten av eller inom en flygplats eller något annat område som har direkt förbindelse med utlandet. Yttlig kroppsbesiktning av den som är under 15 år får ske endast om det finns särskilda skäl för det.

– Den nuvarande möjligheten till s.k. skärpt kontroll enligt 19 § första stycket tredje och fjärde meningarna VSL (särskild kontroll enligt förslaget) skall gälla enbart vid misstanke om brott. Även i övrigt skärps förutsättningarna.

Den föreslagna smugglingslagens bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtalsbefogenhet och befogenhet att besluta om förverkande görs generellt tillämpliga på brott enligt vissa andra författningar som särskilt rör Tullverkets verksamhetsområde.

Promemorians förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag utom i följande avseenden. Promemorians förslag omfattar inte befogenhet för tjänstemän vid Kustbevakningen att utan förordnande besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning då det är fara i dröjsmål. Inte heller omfattar det befogenheten att häva ett beslut

om gripande. Promemorian innehåller inget förslag om förordnande vid husrannsakan i magasin eller liknande utrymmen.

Remissinstanserna: Flertalet har i allt väsentligt tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat det utan erinran. *Generaltullstyrelsen* har förordat att det införs befogenhet att häva ett gripandebeslut samt har velat att även den som inte är resande men som anträffas vid gränsställen skall kunna bli föremål för kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning och urinprovstagning med stöd av samma bestämmelser som gäller för resenärer vid gränsställen. *Generaltullstyrelsen* har vidare förordat att möjligheterna till skyddsvisitation även skall gälla vid husrannsakan och transporter av personer som inte är gripna. *Brottsförebyggande rådet* har avstyrkt förslaget såvitt avser kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning av barn under 15 år. *Kommerskollegium*, *Svenska Handelskammarsförbundet* och *Industriförbundet* har hävdatt att institutet särskild kontroll kan strida mot EG-rätten. *Systembolaget* har ansett att förslaget om särskild kontroll är otillräckligt när det gäller busstrafiken.

Skälen för regeringens förslag: Regeringens förslag innebär att de särskilda bestämmelserna om förundersökning, tvångsmedel, åtal och beslut om förverkande i allt väsentligt stämmer överens med nuvarande ordning med de angivna undantagen. Innebörden av de nuvarande bestämmelserna är förhållandevis utförligt redovisade i såväl promemorian som författningskommentaren (kommentaren till 20–22, 26, 27 och 28 §§ SL). Regeringen finner att promemorians förslag väsentligen är väl avvägt.

Lagrådet har föreslagit vissa ändringar i förhållande till nuvarande smugglingslagstiftning när det gäller befogenheterna för tjänstemän vid Tullverket eller Kustbevakningen eller polismän att besluta om beslag, husrannsakan samt kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning och urinprovstagning. Regeringen har följt det förslaget endast såvitt avser husrannsakan. Bestämmelserna och Lagrådets förslag behandlas närmare nedan under rubriken Särskilt om beslag, husrannsakan samt kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning och urinprovstagning.

Syftet med de ändringar som regeringen föreslår är att lagen utformas så att rättssäkerheten stärks och att kontrollverksamhetens effektivitet samtidigt upprätthålls. För att uppnå detta bör eftersträvas att samma bestämmelser gäller för tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen och för polismän i situationer där det typiskt sett är en tillfällighet om ingripandet görs av den ene eller andre.

Endast i några smärre avseenden avviker regeringens förslag från promemorian. Så är fallet när det gäller befogenhet för tjänstemän vid Kustbevakningen att i enlighet med rättegångsbalkens bestämmelser besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Behov av sådana åtgärder finns även på sådana ställen där Kustbevakningen men inte Tullverket är verksam. Det saknas därför skäl att inte låta även Kustbevakningens tjänstemän ha denna befogenhet (jfr 27 § första stycket SL).

Som *Generaltullstyrelsen* påpekat är det lämpligt att låta Tullverket samt tjänstemän vid såväl verket som Kustbevakningen få samma möjlighet som polismyndighet respektive polisman att häva ett gripande som är uppenbart felaktigt (jfr 21 § SL).

Vad Generaltullstyrelsen anfört angående kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning och urinprovstagning bör dock inte föranleda någon åtgärd. De nya möjligheterna för tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen att vid fara i dröjsmål besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning (inklusive urinprovstagning) får anses vara tillräckliga när det gäller att utan förordnande från förundersökningsledare, åklagare eller domstol vidta sådana åtgärder på någon som inte är resenär (jfr 27 § första stycket SL). Den föreslagna ordningen innebär alltså att det, till skillnad från nuvarande ordning, kommer att gälla samma regler (rättegångsbalkens regler) för tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen samt för polismän när det är fråga om kroppsvisitation eller kroppsbesiktning av andra än resenärer.

Förslaget om skyddsvisitation är utformat på grundval av den ordning som gäller enligt polislagen (jfr 27 § tredje stycket SL). Bestämmelsen har emellertid utformats så att den täcker in alla de ingripanden som görs med stöd av den nya smugglingslagen, således även sådana ingripanden som Generaltullstyrelsen särskilt påtalat.

S.k. ytlig kroppsbesiktning kan enligt 19 § första stycket VSL utföras utan någon särskild inskränkning beträffande den som är underårig. Enligt förslaget (27 § andra stycket SL) skall det krävas särskilda skäl för en sådan åtgärd när det är fråga om någon som är under 15 år. Detta innebär alltså en begränsning av möjligheterna att företa sådan kroppsbesiktning.

Förslaget avser de fall då det är fråga om ett i sig allvarligt brott eller då det annars rör sig om speciella förhållanden, såsom mer eller mindre systematisk brottslighet. Vad som i praktiken torde komma ifråga är sådana fall då smugglingsmisstanken gäller införsel eller utförsel av någonting som utifrån gängse samhällsvärderingar är särskilt skadligt eller farligt och som det finns ett klart uttalat samhällsintresse att genast ta hand om, exempelvis narkotika.

Genom kontrollmöjligheten skyddas inte bara samhället mot införsel- eller utförselbrott av allvarligt slag. Kontrollmöjligheten motverkar nämligen också att barnet utnyttjas på ett sätt som uppenbarligen kränker dess integritet och människovärde. Samtidigt innebär begränsningen av kontrollmöjligheten en markering av att kontrollen måste utövas med iakttagande av de speciella integritetshänsyn som är påkallade när det gäller tvångsåtgärder mot barn.

Kroppsvisitation i form av s.k. skärpt kontroll regleras i föreslagna 28 § SL. Regeringens förslag bygger på förslaget i promemorian. Det bygger i sin tur på EU-gränskontrollutredningens betänkande Skyddet vid den inre gränsen (SOU 1994:131 s. 239 ff). Förslaget innebär att förutsättningarna för särskild kontroll skärps.

Enligt förslaget får sådan kontroll genomföras endast för att ingripa vid misstanke om ett brott. Således slopas möjligheten att använda institutet för att kontrollera efterlevnaden av gällande införsel- eller utförselbestämmelser. Vad det är fråga om är att ingripa vid misstanke om brott men där misstanken inte är tillräckligt konkret för att kunna riktas mot någon särskild person eller enbart en mindre personkrets. Åtgärden innebär närmare bestämt att Tullverket får besluta om kroppsvisitation av varje resande som med ett visst transportmedel eller under en viss

angiven, kortare, tidrymd ankommer till eller avreser från en viss gräns- eller kustort eller annan plats som har förbindelse med utlandet. Detta är i princip i överensstämmelse med nuvarande ordning. Kontrollen har i förslaget begränsats till att omfatta enbart sådana fall där dels det finns anledning anta att någon sådan resande har begått eller står i begrepp att begå grov smuggling eller försök till det, dels åtgärden är nödvändig för att kunna ingripa mot brottet. Liksom enligt nuvarande ordning får ett beslut fattas endast av chefen för en tullregion och måste snarast prövas av Tullverkets chef eller den han sätter i sitt ställe.

Syftet med kroppsvisitationen skall vara att förhindra allvarliga brott, nämligen att förhindra sådan olaga införsel eller utförsel som utgör grov smuggling. För grov smuggling föreskrivs i 5 § SL fängelse lägst sex månader och högst sex år. För grov narkotikasmuggling föreskrivs i 6 § tredje stycket SL fängelse lägst två år och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt skall enligt 5 § SL särskilt beaktas om gärningen har inneburit en allvarlig kränkning av ett betydande samhällsintresse. Vid grov narkotikasmuggling skall enligt 6 § tredje stycket SL särskilt beaktas om verksamheten eller gärningen varit av särskilt farlig eller hänsynslös art. Det nu sagda är ytterligare specificerat genom lagtexten i dessa båda bestämmelser och behandlas i författningskommentaren.

Det sagda innebär att bestämmelsen om särskild kontroll avser att möjliggöra ett direkt ingripande mot ett konkret brott och att bestämmelsen uppbärs av ett betydande skyddsintresse. Syftet med kontrollen är alltså inte något allmänpreventivt spaningssyfte eller något annat allmänt brottsspaningsändamål. Den föreslagna ordningen får anses utgöra ett nödvändigt medel för att i de enskilda fallen förhindra brott som skulle medföra allvarliga skador för enskildas liv eller hälsa eller för andra betydande samhällsliga skyddsintressen.

Mot bakgrund av det anförda finner regeringen att bestämmelsen står i överensstämmelse med 2 kap. 6 och 12 §§ regeringsformen. Enligt 6 § är varje medborgare gentemot det allmänna skyddad mot bl.a. kroppsvisitation. Enligt 12 § får denna frihet dock begränsas genom lag. Det får emellertid ske endast för ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den. Regeringen finner vidare att förslaget inte står i strid med principerna för fri rörlighet inom EU.

Sammantaget sett finner regeringen att förslaget om särskild kontroll bör genomföras.

Smugglingslagens bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtalsbefogenhet och befogenhet att meddela beslut om förverkande föreslås bli generellt tillämpliga på brott enligt vissa andra författningar som särskilt rör Tullverkets verksamhetsområde. En förutsättning är att brottet rör in- eller utförsel av varor. Detta behandlas närmare i författningskommentaren till 1 § andra och tredje styckena SL. De lagar som avses är lagen om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker, privatinförsellagen, inregränslagen, punktskattekontrollagen och den föreslagna nya tullagen.

Lagrådet har föreslagit att de nuvarande möjligheterna för tjänstemän vid Tullverket eller Kustbevakningen eller polismän att utan förordnande från undersökningsledare, åklagare eller domstol företa husrannsakan, kroppsvisitation, s.k. ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagning begränsas till att gälla de fall då det är fara i dröjsmål. Lagrådet har vidare föreslagit att det införs en bestämmelse som skulle syfta till att en sådan tjänsteman eller en polisman alltid måste ha ett förordnande för att kunna ta i beslag försändelse som finns hos ett post- eller telebefordringsföretag. Lagrådets förslag berör 22 § andra stycket SL (beslag), 26 § andra stycket SL (husrannsakan i magasin eller liknande utrymme) och 27 § andra stycket SL (kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning och urinprovstagning i omedelbart samband med inresa till eller utresa från landet).

Regeringen godtar Lagrådets förslag såvitt avser husrannsakan men inte övriga delar av förslaget. Skälen är sammanfattningsvis följande. Förslaget angående husrannsakan kan vara ägnat att öka rättssäkerheten och torde i praktiken inte ha någon negativ inverkan på effektiviteten i kontrollverksamheten. Det skulle emellertid medföra betydande omgång och därav följande effektivitetsförluster, om i varje särskilt fall förordnande av undersökningsledare, åklagare eller domstol skulle inhämtas när det är fråga om kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagning i samband med gränstrafiken. Härtill kommer att förslaget inte är ägnat att i någon påtaglig mån öka rättssäkerheten. Ett genomförande av förslaget avseende beslag skulle kunna leda till ökad införsel av framförallt narkotika utan att rättssäkerheten skulle öka påtagligt. Ett genomförande av det förslaget skulle dessutom kunna föranleda tillämpningssvårigheter med hänsyn till de särskilda kontrollbestämmelserna i tullagen och inregränslagen. Det nu sagda utvecklas nedan i anslutning till vad Lagrådet anfört avseende respektive tvångsmedel.

Enligt *rättegångsbalken* får en polisman företa sådana tvångsåtgärder som det här är fråga om, under förutsättning att han har ett förordnande från undersökningsledare, åklagare eller domstol. Är det fara i dröjsmål får han företa åtgärderna utan förordnande. En polisman får även i andra situationer ta egendom i beslag utan att ha något förordnande. Så är fallet då en polisman påträffar egendom i samband med att han griper eller anhåller en misstänkt eller verkställer häktning, husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning (27 kap. 4 § rättegångsbalken). I 27 kap. 3 § rättegångsbalken föreskrivs att brev, telegram eller annan försändelse, som finns hos ett post- eller telebefordringsföretag, får tas i beslag endast om det för brottet är föreskrivet fängelse i ett år eller mer och försändelsen hade kunnat tas i beslag hos mottagaren. En polisman får inte göra ett sådant beslag utan att ha ett förordnande. Det gäller alltså även om det är fara i dröjsmål. Rättegångsbalkens bestämmelser är tämligen ingående redovisade i författningskommentaren till 22, 26 och 27 §§ SL).

I det följande redovisas *särskilda bestämmelser i smugglingslagstiftningen*.

I VSL tillerkänns en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen samma rätt som en polisman att utan förordnande från undersökningsledare, åklagare eller domstol ta egendom i beslag och göra husrannsakan då det är fråga om brott enligt VSL (15 och 18 §§ VSL). Genom VSL tillerkänns såväl nämnda tjänstemän som polismän rätt att ta i beslag sådan egendom som skall förverkas, även i de fall det är fråga om andra situationer än de som räknas upp i rättegångsbalken. Det beror på att tullagstiftningen innehåller en mängd kontrollsituationer som inte finns beaktade i rättegångsbalken och i vilka nämnda tjänstemän och polismän måste kunna ta i beslag smuggelgods som skall förverkas. I lagrådsremissen har regeringen föreslagit att dessa befogenheter för nämnda tjänstemän skall kvarstå.

Husrannsakan får enligt rättegångsbalken göras om det förekommer anledning att det begåtts ett sådant brott som det kan följa fängelse på (28 kap. 1 § rättegångsbalken). Är det fråga om husrannsakan i en lokal som är tillgänglig för allmänheten, får husrannsakan göras även om det endast kan följa böter på brottet (28 kap. 3 § rättegångsbalken). Med stöd av bestämmelsen i VSL kan husrannsakan dessutom göras i magasin eller liknande utrymmen även om det är fråga om ett bötesbrott. I VSL tillerkänns såväl nämnda tjänstemän som polismän rätt att utan förordnande göra husrannsakan i sådana utrymmen, även om det inte är fara i dröjsmål. I lagrådsremissen har regeringen föreslagit att även denna ordning skall bestå.

Kroppsvsitation och kroppsbesiktning (inklusive urinprovstagning) får enligt rättegångsbalken göras endast om det är fråga om brott som det kan följa fängelse på. Med stöd av VSL kan kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning och urinprovstagning göras i samband med gränspassage, om det finns anledning att anta att den resande har på sig gods som kan tas i beslag (19 § först stycket första och andra meningarna VSL). Åtgärderna får alltså företas även om det kan följa enbart böter på brottet (ringa smuggling eller ringa tullbrott). Med ytlig kroppsbesiktning förstås i princip en okulär kontroll av den misstänktes kropp. Nu angivna åtgärder får beslutas av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen. En sådan åtgärd får enligt VSL beslutas utan förordnande. Det finns således inte föreskrivet att det i sådant fall skall vara fara i dröjsmål. De nuvarande bestämmelserna infördes såvitt avser kroppsvisitation redan vid VSL:s tillkomst (prop. 1960:115 s. 127 f), ytlig kroppsbesiktning år 1981 (SFS 1981:1079; prop. 1981/82:2, JuU 11, rskr 35) och urinprovstagning år 1994 (SFS 1993:1408; prop. 1993/94:24 s. 55 f, 82 f och 120 f, JuU 7 och rskr 67).

I lagrådsremissen har regeringen föreslagit att nu angivna befogenheter avseende kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning och urinprovstagning skall bestå när det gäller den som i omedelbart samband med inresa till eller utresa från landet uppehåller sig i gränstrakt eller invid kusten eller inom eller i närheten av en flygplats eller något annat område med direkt utlandsförbindelse. I lagrådsremissen har regeringen dessutom föreslagit att tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen även skall få samma befogenhet som polismän att utan förordnande företa kroppsvisitation och kroppsbesiktning (inklusive urinprovstagning).

Lagrådet har inledningsvis anfört följande i frågan om tvångsmedel överhuvudtaget.

”Vad angår den ... frågan torde det bara i vissa särskilt frekventa fall finnas anledning att ge en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman vidare befogenheter enligt smugglingslagen att agera utan förordnande än vad som gäller för en polisman enligt rättegångsbalken. Den möjlighet att ingripa utan förordnande när fara är i dröjsmål som rättegångsbalken medger måste vara tillräcklig i de flesta tänkbara fall, särskilt i dessa dagar med snabba och effektiva telekommunikationer. Under förhistorien till begränsningen i rättegångsbalken av en polisman befogenheter att genomföra husrannsakan utan föregående förordnande åberopade Justitiekanslern av innebörd bl.a. att det förhållandet att en åtgärd kunde företas på ett lättare eller bekvämare sätt för myndigheten inte utgjorde motiv för att tillåta ingrepp mot den enskildes personliga frihet och integritet och att det inte utan starka skäl borde anförtros åt en enskild polisman att själv fatta beslut om husrannsakan (1988/89:JuU25 s. 29 f). Motsvarande synsätt gör sig gällande även i förevarande sammanhang. Endast om starka skäl talar för det bör medges att en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman får vidta tvångsåtgärder utan föregående förordnande i fall när inte rättegångsbalken ger motsvarande befogenhet. Sådan befogenhet bör därför i regel finnas endast när fara är i dröjsmål.”

Såvitt avser husrannsakan har *Lagrådet* föreslagit att en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman – i enlighet med rättegångsbalkens bestämmelser – skall ha ett förordnande av undersökningsledare, åklagare eller domstol även vid husrannsakan i magasin eller liknande utrymmen, om det inte är fara i dröjsmål. *Lagrådet* har anfört att det inte kan finnas något tillräckligt starkt behov av att en sådan tjänsteman eller en polisman skall få göra husrannsakan utan föregående förordnande ens om det är fråga om magasin eller liknande utrymmen, när det inte är fara i dröjsmål. *Lagrådet* har tillagt följande. ”Fallen kan inte vara mer frekventa än att förordnande i annat fall kan inhämtas med lätthet. Vid sidan av här föreslagna bestämmelser föreslås också i 6 kap. i den nya tullagen befogenheter för Tullverket att – vid behov med hjälp av våld eller tvång – undersöka bl.a. områden för tillfälliga tullager och tullager och även lokaler inom samma områden.”

Regeringen godtar *Lagrådets* förslag. Skälen är väsentligen att den föreslagna ordningen kan vara ägnad att öka rättssäkerheten och att den i praktiken inte torde ha någon inverkan på effektiviteten i Tullverkets kontrollverksamhet.

Som *Lagrådet* påpekat har Tullverket genom tullagstiftningen vittgående befogenheter att utföra kontroller. Som exempel bör särskilt nämnas sådan kontroll som görs med stöd av 57 § tullagen (6 kap. 10 § förslaget till ny tullag). Med stöd av denna kan Tullverkets tjänstemän, utan att det finns någon brottsmisstanke, undersöka bl.a. områden för tillfälliga lager, tullager, frizoner och frilager samt områden på flygplatser och bangårdar där varor som står under tullkontroll (tullövervakning) förvaras och även lokaler inom sådana områden. Enligt samma lagrum kan de undersöka transportmedel, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras. Vid införsel från EU-länder genomförs motsvarande kontroller av transportmedel etc. med stöd av 7 § inregränslagen. Med beaktande av det nu sagda och av de skäl *Lagrådet* i övrigt anfört finner regeringen att den av *Lagrådet* föreslagna ordningen

inte kan anses inverka skadligt på effektiviteten i Tullverkets kontrollverksamhet.

Lagrådet har vidare föreslagit att en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen skall få företa kroppsvsitation, ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagning i samband med gränspassage, om tjänstemannen har ett förordnande av undersökningsledare, åklagare eller domstol. Såvitt kan förstås är syftet med förslaget emellertid att sådana åtgärder skall få vidtas utan förordnande då det är fara i dröjsmål. Lagrådet har anfört följande i anslutning till förslaget.

"I materiellt hänseende innebär andra stycket (anm: i 27 § SL) vid en jämförelse med vad som gäller enligt rättegångsbalken, att kroppsvsitation, ytlig kroppsbesiktning och urinprovstagning får genomföras även om fängelse inte ingår i straffskalan och vid en lägre grad av misstanke. Det kan diskuteras huruvida detta överensstämmer med föreskriften i 2 kap. 12 § regeringsformen att begränsningar i skyddet mot bl.a. kroppsliga intrång och kroppsvsitation aldrig får gå längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett dem. Lagrådet vill dock inte bestrida att det kan finnas fog för förslaget.

Med hänsyn till den tveksamhet som sålunda vidlåder förslaget i materiellt hänseende bör det inte komma i fråga att en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman skall få vidta nu aktuella tvångsåtgärder utan föregående förordnande. Lagrådet förordar därför att första meningen i andra stycket avslutas med orden: '-:-' i 11 § tredje stycket, får kroppsvsitation, ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagning utföras på honom eller henne'."

Regeringen finner att Lagrådets förslag inte bör genomföras. Skälen för detta är väsentligen att ett genomförande dels skulle medföra betydande omgång och därav följande effektivitetsförluster, dels inte skulle vara ägnat att i någon påtaglig mån höja rättssäkerheten.

Regeringen konstaterar inledningsvis att de åtgärder som det här är fråga om är sådana som företas i samband med resandetrafiken till och från landet. Ordningen har tillkommit för att förebygga och förhindra smuggling i samband med denna trafik. Den nuvarande ordningen har såvitt avser kroppsvsitation funnits i ca 40 år och såvitt avser ytlig kroppsbesiktning i ca 20 år. Ordningen utgör en av grundvalarna för att förebygga och förhindra införsel av bl.a. narkotika till landet. Såvitt kan utrönas har ordningen fungerat utan några påtagliga problem.

Kontrollbestämmelserna för resandetrafiken är utformade så att de skall kunna tillämpas i icke obetydlig omfattning. Först kan det konstateras att en kroppsvsitation som innebär undersökning av den resandes bagage kan med stöd av tullagstiftningen ske utan att tulltjänstemannen har underlag för någon misstanke om brott. I tullagen föreskrivs således att för kontroll av att deklara-tions- och uppgiftsskyldighet fullgjorts riktigt och fullständigt får Tullverket undersöka handresgoods (bagage), såsom resväskor och portföljer, samt handväskor och liknande som medförs av resande vid inresa till eller utresa från EG:s tullområde eller av en person som kan stannas enligt viss angiven bestämmelse (förare av eller befälhavare på transportmedel som står under tullövervakning eller någon annan person om det finns anledning att anta att personen är anmälningsskyldig enligt tullagstiftningen). Denna långtgående befogenhet finns i 57 § tullagen och är även intagen i förslaget till ny tullag (6 kap. 10 §). Lagrådet har inte framfört någon erinran mot bestämmelsen i förslaget till ny tullag.

För resande från eller till ett annat EU-land finns motsvarande bestämmelse i 7 § inregränslagen. Den bestämmelsen återfinns i detta lagstiftningsärende. Inte heller här har Lagrådet haft någon erinran.

Bestämmelserna i tullagen och inregränslagen medför att bestämmelsen i smugglingslagstiftningen i praktiken torde bli tillämplig huvudsakligen i de fall då det är fråga om visitation av den resande själv. För att bestämmelsen skall kunna ha någon effekt, exempelvis då de resande passerar genom ett tullfilter, är beviskravet ställt lågt. Beviskravet är så lågt att det knappast finns utrymme för en undersökningsledare eller åklagare att göra någon meningsfull bedömning. Det räcker nämligen att det finns anledning att anta att den resande har med sig egendom som kan tas i beslag på grund av brott enligt VSL eller SL (eller brott enligt narkotikastrafflagen). I praxis har bestämmelsen tolkats som så att en tulltjänstemans subjektiva bedömning att en resande i samband med tullkontroll ser nervös ut är tillräcklig grund för att utföra en åtgärd enligt denna bestämmelse (jfr exempelvis JO:s ämbetsberättelse 1996/97 s. 245). Den föreslagna lagen innebär ingen ändring i detta hänseende och Lagrådet har inte uttalat att den nya smugglingslagen i det hänseendet borde ha någon annan utformning än gällande rätt.

Här bör även pekas på att regeringen föreslår en särskild bestämmelse om behörighetskrav för den som skall besluta om tvångsåtgärder eller verkställa beslut om sådana åtgärder (30 § SL). Enligt bestämmelsen måste tjänstemannen inneha en befattning som är förenad med sådan befogenhet och ha hunnit genomgå erforderlig utbildning för ändamålet. Bestämmelsen är väl ägnad att stärka rättssäkerheten.

Härtill kommer att det är fråga om åtgärder som är mycket vanligt förekommande och i allmänhet är av rutinmässig karaktär. Ett krav på förordnande från undersökningsledare, åklagare eller domstol i varje särskilt fall skulle därför otvivelaktigt medföra en betydande omgång och därav följande effektivitetsförluster. Det kan påpekas att detta utgör sådana omständigheter som Lagrådet har godtagit som skäl för att beslag enligt SL skall kunna ske utan förordnande huvudsakligen i samma omfattning som nu gäller.

Det bör här tilläggas att ett genomförande av Lagrådets förslag torde öka användningen av sådana bestämmelser som kan möjliggöra att den enskilde kvarhålls i avvaktan på ett beslut av undersökningsledare eller åklagare. Det skulle även aktualisera frågan om införande av ytterligare sådana bestämmelser. Att öka användningen av de befintliga bestämmelserna eller att införa ytterligare bestämmelser framstår emellertid inte som önskvärt. Varken i VSL (eller SL) eller rättegångsbalken finns det några bestämmelser om rätt att kvarhålla någon för kroppsvisitation (jfr 28 kap. 11 § RB). En sådan bestämmelse har ansetts obehövlig (jfr prop. 1993/94:24 s. 52 f). Däremot gäller enligt rättegångsbalken att den som skall kroppsbesiktigas får kvarhållas för det ändamålet upp till sex timmar eller, om det finns synnerliga skäl, ytterligare sex timmar (28 kap. 12 §). Denna regel torde anses tillämplig även vid ytlig kroppsbesiktning enligt 19 § VSL (jfr a. prop. s. 53 m och JO:s beslut 1996-09-04, dnr 1889-1995 /ej refererat i ämbetsberättelsen/). När det gäller

urinprovstagning enligt 19 § VSL (27 § andra stycket SL) finns det ett särskilt förbud mot kvarhållande (jfr a. prop. s. 56 f).

Lagrådet har vidare föreslagit att den nya smugglingslagens särskilda bestämmelse om beslag (22 § andra stycket SL; motsvarar 15 § första meningen VSL) inte görs tillämplig på sådana försändelser som avses i 27 kap. 3 § rättegångsbalken. Lagrådet har i anslutning till detta anfört följande.

”Lagrådet kan förstå att beslag är så vanligt förekommande och så rutinnässiga i tullverksamheten att det skulle medföra betydande omgång och därav följande effektivitetsförluster, om i varje särskilt fall förordnande av undersökningsledaren skulle inhämtas. Detta får anses gälla även med beaktande av att åtskilliga situationer täcks av bestämmelsen i 27 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken och att det i många andra fall kan vara fara i dröjsmål. Bestämmelsen bör därför kunna godtas. Undantag bör dock göras för försändelser som avses i 27 kap. 3 § rättegångsbalken. Dessa får enligt 27 kap. 4 § andra stycket inte utan förordnande beslagas av en polisman ens om fara är i dröjsmål, om det inte är fråga om fall som avses i första stycket av paragrafen. Till andra stycket bör därför läggas en ny andra mening av förslagsvis följande lydelse: ‘Detta gäller dock inte i fråga om en försändelse som avses i 27 kap. 3 § rättegångsbalken’.”

Regeringen finner att Lagrådets förslag inte bör genomföras. Skälen för detta är väsentligen följande. Ett genomförande av förslaget skulle kunna leda till ökad införsel av framförallt narkotika utan att rättssäkerheten skulle öka påtagligt. Ett genomförande skulle dessutom kunna föranleda tillämpningssvårigheter med hänsyn till de särskilda kontrollbestämmelserna i tullagen och inregränslagen.

Den av regeringen föreslagna beslagsbestämmelsen (22 § andra stycket SL) gäller enbart beslag som görs för att ta kunna förverka egendom på grund av brott enligt SL eller vissa andra författningar inom tullagstiftningen. Beslag av handlingar kan däremot, såvitt här är i fråga, i praktiken ske endast som bevisbeslag. Sådana beslag kan göras enbart med stöd av rättegångsbalken. Därmed blir den bestämmelse som Lagrådet angett (27 kap. 3 § rättegångsbalken) tillämplig redan genom förslaget i lagrådsremissen när det är fråga om beslag av handlingar.

Beslag enligt den föreslagna bestämmelsen blir i praktiken aktuellt när det är fråga om smuggelgods som skall förverkas. Insmuggling kan givetvis ske genom att en postförsändelse skickas från utlandet.

En bestämmelse av motsvarande innehåll som i rättegångsbalken tillkom redan 1933. Bestämmelsen infördes för att möjliggöra beslag av postförsändelser och telegram som fanns hos det dåvarande post- och telegrafverket (jfr Peter Fitger, Rättegångsbalken I:2, s. 27:13 f och NJA II 1933 s. 102 ff). Verket ansåg sig nämligen förhindrat att lämna ut postförsändelser och telegram till polis eller åklagare. Bestämmelsen, som överförts till rättegångsbalken, innebär emellertid samtidigt en begränsning på så sätt att beslag får ske endast om det är fråga om brott för vilket det är föreskrivet fängelse i ett år eller mer. Lagrådets förslag innebär att även denna begränsning blir tillämplig.

I tullagen och inregränslagen finns emellertid särskilda bestämmelser om möjlighet för Tullverket att undersöka och öppna postförsändelser samt i vissa fall kvarhålla dem (jfr 57 a – 57 d §§ tullagen /6 kap. 11–13 §§ förslaget till ny tullag/ och 8–11 §§ inregränslagen). Det är dessa bestämmelser som används i Tullverkets kontrollverksamhet.

Bestämmelserna är utformade för att tillgodose behovet av att kunna förebygga eller förhindra insmuggling av narkotika och andra varor. Bestämmelserna är samtidigt utformade så att det grundlagsfästa skyddet mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse upprätthålls (jfr 2 kap. 6 och 12 §§ regeringsformen).

Enligt 27 kap. 3 § rättegångsbalken får en postförsändelse tas i beslag endast om åtgärden kan motiveras med en misstanke om brott för vilket fängelse i ett år eller mer ingår i straffskalan. För ringa narkotikasmuggling föreslås – i enlighet med nuvarande straffbestämmelse i VSL – en straffskala om böter eller fängelse i högst sex månader. Skulle Lagrådets förslag genomföras torde det kunna innebära att Tullverket inte skulle få öppna postförsändelser som kommer från ett annat EU-land, om misstanken gäller ringa narkotikasmuggling (jfr 8 § inregränslagen mot bakgrund av syftet med 27 kap. 3 § rättegångsbalken). Ett genomförande av förslaget torde vidare kunna innebära att om narkotika påträffas i en postförsändelse i en mängd och under omständigheter som inte ger skäl till misstanke om grövre brott än ringa narkotikasmuggling, så skulle narkotikan inte kunna tas i beslag, inte ens genom beslut av domstol. Det skulle i så fall gälla även införsel från ett icke medlemsland. Möjligheterna att använda sig av s.k. postspärr enligt 57 d § tullagen (6 kap. 13 § förslaget till ny tullag) och 13 § inregränslagen synes också kunna komma att påverkas.

Lagrådet har emellertid inte utvecklat sin syn på vilka följderna av dess förslag skulle bli i dessa avseenden. Väl skulle kunna anföras skäl för att skilja mellan den vara som transporteras i en postförsändelse och postförsändelsen som sådan. Det är dock svårt att bedöma vilken bärkraft sådana skäl skulle komma att tillmätas. Det är vidare svårt att se vilket syfte den föreslagna bestämmelsen skulle fylla om man på detta sätt skulle kunna skilja mellan postförsändelsen och den vara som transporteras i försändelsen. Till detta kommer de fall där varan på ett eller annat sätt har integrerats i försändelsen (t.ex. narkotika som placerats under ett frimärke eller mellan skikten i ett vykort eller narkotika som upplösts i vätska och dränkts in i försändelsen).

En annan aspekt är om man i stället skulle införa en uttrycklig bestämmelse om att ett beslag i sådana här fall alltid skall beslutas av en undersökningsledare eller åklagare. En sådan ordning skulle emellertid medföra att exempelvis narkotika som påträffas i någons ficka får tas i beslag utan förordnande men narkotika som ligger i ett öppnat kuvert inte skulle få tas i beslag utan förordnande. En sådan ordning är inte ändamålsenlig. Liksom hittills torde det vara fullt tillräckligt att det ankommer på den enskilde tjänstemannen att vid behov hänskjuta frågor till överordnad. Vidare bör även här pekas på den förut nämnda bestämmelsen med behörighetskrav (30 § SL).

5.10 Ekonomiska konsekvenser

I avsnitt 5.3 föreslås vissa åtgärder mot organiserad och annan grov brottslighet. Förslaget innebär dels en kriminalisering av förberedelse och stämpling till grov smuggling, grovt tullbrott och grov olovlig befattning

med smuggelgods och av försök till grov olovlig befattningsmed smuggelgods, dels en särskild straffskala för grov olovlig befattningsmed smuggelgods. Förslaget kan innebära en något utökad användning av fängelsestraff och att personer döms till ett längre fängelsestraff än vad som sker idag. Det kommer dock uppenbarligen att röra sig om ett mycket begränsat antal personer. Det kan därför förväntas att den sålunda ökade användningen av fängelsestraff kommer att bli så marginell att förslaget kan finansieras inom ramen för kriminalvårdens anslag. Det bör här tilläggas att förslaget på sikt är ägnat att motverka en grov brottslighet som föranleder ett betydande skattebortfall och ökade samhällskostnader.

Övriga förslag är huvudsakligen inriktade på att renodla och förenkla bestämmelsernas innehåll och systematik. Förslagen kan därför inte förväntas ge upphov till ökade kostnader.

6.1 Privatinförsellagen

Regeringens förslag: I privatinförsellagen anpassas lagtexten i straffbestämmelsen till motsvarande lagtext i den nya smugglingslagen (SL). Det innebär att brottet utformas som ett s.k. farebrott. Det medför att den som för in varor till landet via en bemannad tullplats kan fällas till ansvar oavsett om han blir ertappad vid en kontroll på tullplatsen eller efter det att han passerat kontrollstället på tullplatsen. Vidare införs efter mönster av såväl VSL (och SL) som 12 § skattebrottslagen en bestämmelse om frivillig rättelse.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås straffskärpning på så sätt att straffskalan utvidgas från enbart böter till böter eller fängelse i högst ett år. Vidare föreslås ökade möjligheter till förverkande. Den nuvarande straffriheten för ringa fall föreslås borttagen.

I promemorian föreslås även att det skall bli straffbart att ta befattning med sådana varor som har varit föremål för brott enligt privatinförsellagen. Vidare föreslås att det i privatinförsellagen införs dels en bestämmelse om möjlighet till frivillig rättelse, dels en bestämmelse om åtalsbegränsning. Den sistnämnda bestämmelsen tar sikte på de fall då ett brott enligt privatinförsellagen kan föranleda påföring av en sådan administrativ avgift som föreskrivs i 7 § samma lag. I sådana fall skall åtal få väckas endast om det finns särskilda skäl till det.

Remissinstanserna: *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har avstyrkt promemorians förslag om straffskärpning och ökad kriminalisering inom privatinförsellagens område. *Hovrätten* har tillstyrkt övriga förslag till ändringar i lagen. *Helsingborgs tingsrätt* har avstyrkt förslaget om straffskärpning och förslaget om att slopa straffriheten för ringa överträdelser. *Tingsrätten* har förordat att den nuvarande straffbestämmelsen utmönstras med hänsyn till att bestämmelsen om administrativ avgift får anses tillräcklig. *Tingsrätten* vill dock avvakta med ändringar tills det avgjorts hur det blir med Sveriges rätt att behålla den beskattning som föreskrivs i privatinförsellagen. *Åklagarkammaren i Helsingborg* har tillstyrkt förslagen om straffskärpning och förverkande. *Riksskatteverket* har tillstyrkt förslaget om åtalsbegränsning. *Systembolaget* har tillstyrkt förslaget om straffskärpning.

Skälen för regeringens förslag: Sverige fick vid anslutningen till EU ett undantag från huvudregeln i cirkulationsdirektivet (dvs. rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor, Celex 31992L0012) att privatpersoners inköp av alkohol- och tobaksvaror skall beskattas endast i inköpslandet. Undantaget innebar att Sverige fick beskatta privatinförsel över vissa angivna kvantiteter. Undantaget utformades i överensstämmelse med ett redan gällande undantag för Danmark och hänvisade till artikel 26 i cirkulationsdirektivet.

Enligt de regler som allmänt gäller inom EU har en resande rätt att ta med sig alkohol och tobak, avsedda för eget bruk, från ett annat medlemsland utan att någon punktskatt tas ut i hemlandet. Om varorna tas in för kommersiella ändamål, skall däremot enligt vad som närmare föreskrivs skatt betalas i införsellandet.

I december 1996 beslutade rådet att de nordiska länderna skulle få ytterligare tid för anpassning på detta område. Sverige har rätt att till och med den 30 juni 2000 och underkastat en översyn fortsätta att tillämpa samma kvantitativa restriktioner som tillämpades den 31 december 1996. Vid kontakter med kommissionen har under våren en underhandsöverenskommelse träffats mellan den svenska regeringen och kommissionen om en ändring av de svenska införselreglerna. Överenskommelsen innebär, att Sverige får fortsätta att beskatta införsel för eget bruk till och med den 31 december 2003 men att de skattefria införselkvoterna successivt ökas. Från och med den 1 januari 2004 skall allmänna EG-regler för privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror gälla. Det nu sagda behandlas närmare i prop. 1999/2000:121.

Bestämmelser om beskattningen av resandes införsel för privat bruk av alkoholdrycker och tobaksvaror och vilka kvantiteter som får föras in i landet utan att punktskatt skall betalas finns i privatinförsellagen.

Den som för in en vara för vilken skatt skall betalas enligt privatinförsellagen skall vid införseln självmant deklarerat detta. Om införseln sker på en bemannad tullplats, skall deklarationen lämnas till tulltjänstemannan. I andra fall skall deklarationen lämnas till Skattemyndigheten i Gävle inom fem dagar från det att införseln gjorts.

Beskattningsreglerna straffsanktioneras genom 9 § privatinförsellagen. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift eller underlåter att deklarerat döms till böter. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Straffbestämmelsen omfattar den som ertappas efter det att han i ett tullfilter passerat kontrollen i grön fil, den som ertappas i röd fil med att lämna oriktig uppgift samt den som – efter att ha fört in varorna utan att passera en bemannad tullplats – underlåter att lämna deklaration inom föreskriven tid eller som i deklaration lämnar oriktig uppgift.

En annan fråga är om straffbestämmelsen omfattar den som ertappas vid kontroll i grön fil. Vid straffbestämmelsens tillkomst påpekade lagrådet att, om någon blir ertappad vid tullkontroll innan kontrollstället har passerats, det inte kommer att finnas förutsättningar för att fälla personen till ansvar (jfr prop. 1995/96:166 s. 44 och 160). Skälet var att lagen inte hade någon straffbestämmelse som avsåg försök till brott. En entydig praxis synes inte ha utvecklats. I många fall har emellertid personer som ertappats i grön fil frikänts av underrätter med motiveringen att det inte har förelegat ett fullbordat brott enligt privatinförsellagen. Högsta domstolen har å andra sidan i rättsfallet NJA 1999 s. 670 ansett att ett fullbordat brott enligt privatinförsellagen förelegat i ett fall där åtalet gällde att gärningsmännen försökt att föra in sprit och alkohol. Av domen framgår dock inte de närmare omständigheterna kring införseln och Högsta domstolen har i denna del inte utvecklat skälen för sitt ställningstagande. Högsta domstolen har i notisfallet NJA 1999 C 58 meddelat tillstånd till prövning i hovrätt i ett

mål om ansvar enligt 9 § privatinförsellagen. I beslutet anför Högsta domstolen att det får anses vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att frågan om gränsen för fullbordat brott enligt den bestämmelsen prövas av högre rätt.

Straffbestämmelsen bör lämpligen utformas efter mönster av motsvarande bestämmelse i den nya smugglingslagen (8 § SL). Det innebär att brottet utformas som ett s.k. farebrott. Närmare bestämt kommer straffbestämmelsen därmed att gälla den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att lämna föreskriven deklaration eller i en deklaration lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift samt därigenom ger upphov till fara för att skatt enligt privatinförsellagen undandras det allmänna.

En sådan anpassning till den föreslagna smugglingslagen kommer att säkerställa en enhetlig straffsanktionering. Straffbestämmelsen kommer tveklöst att omfatta samtliga fall som behandlats i det föregående.

Såväl VSL som den föreslagna smugglingslagen innehåller bestämmelser om möjlighet att genom frivillig rättelse undgå straffansvar (8 a § VSL respektive 15 § SL). I enlighet med promemorians förslag bör en motsvarande ordning införas i privatinförsellagen.

Frågan om förhållandet mellan straffbestämmelsen i privatinförsellagen och bestämmelsen om administrativ avgift har prövats inte bara vid bestämmelsernas tillkomst utan även senare (jfr prop. 1995/96:166 s. 43 f och prop. 1997/98:100 s. 161 f). Med hänsyn härtill och då de administrativa avgifterna är föremål för utredning (jfr avsnitt 6.2) finner regeringen inte anledning att nu göra några ändringar i den ordning som råder.

Den 1 juli 1998 infördes nya kontrollbefogenheter i privatinförsellagen (se prop. 1997/98:100, s. 143–146). Kort tid därefter publicerades promemorians förslag. Effekterna av de nya kontrollbefogenheterna kunde därför inte beaktas vid utformningen av promemorians förslag. Med hänsyn härtill bör förslagen i promemorian om straffskärpning, kriminalisering och ytterligare möjligheter till förverkande övervägas ytterligare. Regeringen är därför för närvarande inte beredd att lägga fram dessa förslag.

6.2 Utformningen av tulltilläggen och ändringar i inregränslagen

Regeringens förslag: I detta lagstiftningsärende görs inga ändringar av tulltilläggens utformning.

Den nuvarande uppräkningsen i 3 § lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (inregränslagen) behålls. Skyldigheten enligt 4 § samma lag att anmäla varor som förs in till eller ut från landet kvarstår tills vidare i sak oförändrad. Lagtexten förtydligas. In- eller utförsel som omfattas av ett förbud eller ett sådant villkor som inte är uppfyllt skall utan dröjsmål anmälas vid närmaste bemannade tullplats.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att det nuvarande området för tulltillägg (jfr 82 och 83 §§ tullagen) utvidgas till att omfatta även den som inte är skyldig att lämna skriftlig, eller med databehandlingsteknik upprättad, tulldeklaration. Förslaget innebär även att oriktiga muntliga uppgifter skall kunna ligga till grund för tulltillägg.

Vidare föreslås att den nuvarande uppräkningslagen i 3 § inregränslagen ersätts med en allmän bestämmelse som anger att lagen är tillämplig på sådana varor som omfattas av en införsel- eller utförselrestriktion som gäller vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land. Som skäl anförs följande. Tullverket saknar möjlighet att ingripa exempelvis om en person har med sig en införselreglerad vara som inte finns med i paragrafens uppräkningslista. Innehållet i en sådan uppräkningslista är föränderligt och ändringar kan ibland behöva göras snabbt. Lagstiftning är en alltför omständlig och tidskrävande procedur. – I promemorian lämnas även ett förslag om anmälningsskyldigheten enligt 4 § inregränslagen. Förslaget innebär att anmälningsskyldigheten inskränks till att gälla enbart i de fall förutsättningarna för införsel eller utförsel inte är uppfyllda, dvs. de fall då varan omfattas av ett förbud mot eller ouppfyllt villkor för införsel eller utförsel.

Remissinstanserna: Förslaget om att utvidga tillämpningsområdet för tulltilläggen har tillstyrkts av flertalet remissinstanser eller lämnats utan erinran. Flera remissinstanser är dock kritiska mot möjligheterna till dubbla sanktioner i form av straff och tulltillägg.

Förslaget att slopa den s.k. varulistan i 3 § inregränslagen har tillstyrkts av *Läkemedelsverket*, *Posten AB*, *Statens jordbruksverk* och *Tull-Kust*. Förslaget har avstyrkts av *Riksantikvarieämbetet*. *Luftfartsverket* har framfört att varulistan är värdefull för dem som berörs och att det därför kan vara lämpligt att ha motsvarande uppräkningslista i en förordning eller i myndighetsföreskrifter. Förslaget angående anmälningsskyldigheten enligt 4 § inregränslagen har tillstyrkts av *Statens jordbruksverk*.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har tillkallat en särskild utredare för att göra en förutsättningslös översyn av de administrativa sanktionsreglerna (dir. 1998:34). I uppdraget ingår att kartlägga och utvärdera tillämpningen av nuvarande regler. Mot bakgrund av resultatet skall utredaren göra en genomgripande översyn av reglerna i syfte att utforma ett sanktionssystem som uppfyller högt ställda krav på effektivitet, förutsebarhet, likformighet och rättssäkerhet.

Utredningens förslag bör avvaktas. Med hänsyn därtill bör promemorians förslag inte föranleda några åtgärder i detta lagstiftningsärende.

Inregränslagen innehåller bestämmelser om Tullverkets befogenheter vid införsel eller utförsel över Sveriges gräns mot andra EU-länder. Av EG-fördraget följer att dessa befogenheter får utövas endast i den mån det är fråga om varor som är föremål för sådana införsel- eller utförselrestriktioner som kan göras gällande inom EU. Det nu sagda skall ses mot bakgrund av följande. I den nationella lagstiftningen finns en rad föreskrifter om införsel- och utförselbud eller införsel- och utförselvillkor. Dessa föreskrifter är i regel utformade utan någon begränsning i förhållande till andra EU-länder. EU:s inre marknad bygger emellertid på fri rörlighet för varor. Det följer av artiklarna 28 och

Uppräkningen i 3 § inregränslagen avser sådana varor som omfattas av restriktioner vilka anses tillåtna enligt EG-fördraget eller Sveriges anslutningsfördrag med EU. Inregränslagen är tillämplig endast på de uppräknade varorna. Uppräkningen grundar sig på ingående och komplicerade överväganden angående de regler som gäller för den inre marknaden. Det är fråga om övergripande bedömningar som rör själva kärnan i den inre marknaden, nämligen den fria rörligheten för varor. Frågorna kan påverka Sveriges förhållande till EU och dess medlemsländer. Mot bakgrund av det anförda anser regeringen att den nuvarande uppräknningen i lag bör behållas.

Anmälningsskyldigheten i inregränslagen (4 §) är utformad så att den beträffande de flesta varor gäller endast om de omfattas av ett förbud eller ett villkor som inte är uppfyllt eller om varan förs in eller ut med stöd av ett tillstånd som föranletts av vilseledande uppgift. Såvitt avser några varuslag föreskrivs emellertid att införsel eller utförsel alltid skall anmälas (generell anmälningsskyldighet). Så är fallet när det är fråga om

- krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och produkter som avses i lagen (1998:397) om strategiska produkter,
- vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),
- hundar och katter för annat ändamål än handel,
- nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,
- andra djur eller djurprodukter då det finns särskild anledning att misstänka smittsam sjukdom eller annan allvarlig risk för människors eller djurs hälsa, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda och
- barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi i vissa fall.

Vid lagens tillkomst kritiserades bestämmelserna om anmälningsskyldighet. Lagrådet framhöll att när det gäller införsel som sker med stöd av tillstånd är anmälningsskyldigheten osanktionerad och varan får föras in oberoende av om anmälan görs eller ej (prop. 1995/96:166 s. 156 f). Den föreslagna smugglinglagen innehåller, liksom VSL, straff endast för den som bryter mot ett införselförbud eller -villkor eller ett utförselförbud eller -villkor eller som för in eller ut en vara med stöd av tillstånd som föranletts av oriktig uppgift eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift. Den som för in exempelvis en hund eller katt till landet utan att anmäla införseln eller utförseln kan således inte fällas till ansvar, om införseln inte sker i strid med något förbud eller villkor och inte heller görs med stöd av tillstånd som föranletts av oriktig uppgift eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift.

Det bör här anmärkas att det i andra sammanhang kan finnas föreskrifter om generell anmälningsskyldighet. Så är fallet i t.ex. 15 § förordningen (1992:1303) om krigsmateriel. Enligt den bestämmelsen skall utförsel av viss krigsmateriel anmälas till Tullverket senast en vecka före den tidpunkt då utförsel avses ske. Motsvarande ordning gäller enligt 17 § förordningen (1998:400) om strategiska produkter vid utförsel av strategiska produkter.

Den generella anmälningsskyldigheten har tillkommit för att underlätta kontrollen av att förbud och villkor inte överträds (jfr a. prop. s. 42 f, 47–52, 55 ff och 92 samt prop. 1997/98:43 s. 99 ff och 173). Enligt regeringens mening har det i lagstiftningsärendet inte framkommit skäl att ändra anmälningsskyldighetens omfattning.

Vid lagens tillkomst påtalade Lagrådet att flera bestämmelser om Tullverkets befogenheter vid kontroll hade fått en missvisande utformning. Lagrådet påpekade att detta berodde på konstruktionen av anmälningsbestämmelsen. Mot bakgrund härav har bestämmelserna i lagen gått igenom och föreslås att flera av dem förtydligas.

Vidare föreslås att det i inregränslagen tas in en föreskrift om att anmälan skall ske utan dröjsmål vid närmaste bemannade tullplats, om varan omfattas av ett förbud mot eller ett ouppfyllt villkor för in- eller utförsel eller om varan förs in eller ut med stöd av ett tillstånd som föranletts av oriktig uppgift eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift. Bestämmelsen bör ses mot bakgrund av att det rör sig om varor som inte får finnas inom landet utan att vara föremål för åtgärder från Tullverkets sida eller varor som inte får föras ut ur landet. Den föreslagna bestämmelsen innebär samtidigt att inregränslagen anpassas till en ändring i lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. som regeringen föreslår i annat lagstiftningsärende (jfr avsnitt 3, Ärendet och dess beredning). Enligt den lagen får varor som förs in från tredje land utan hinder av införselförbud eller -villkor bli föremål för vissa närmare angivna slag av tullbehandling. Förslaget innebär bl.a. att lagen även skall vara tillämplig på varor som förs in från ett EU-land under förutsättning att varorna förs direkt till närmaste bemannade tullkontor och där anmäls.

6.3 Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna innebär i allt väsentligt enbart lagtekniska justeringar. De kan därför inte förväntas ge upphov till ökade kostnader.

7.1 Förslaget till lag (2000:000) om straff för smuggling

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om ansvar m.m. för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor. Har det i lag eller annan författning föreskrivits straff för den som bryter mot ett förbud mot eller villkor för att föra in eller ut en vara, gäller i stället bestämmelserna i den författningen om inget annat är föreskrivet.

I 19–22, 26, 27 och 32 §§ finns särskilda bestämmelser om befogenheter för att förhindra, utreda och beivra brott enligt denna lag eller brott, som rör införsel till eller utförsel från landet av varor, enligt någon av de författningar som nämns i tredje stycket. Befogenheterna gäller även vid sådana brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64) som avses i 12 § tredje stycket. Befogenheten enligt 32 § att väcka åtal eller besluta om förverkande gäller dock inte vid brott enligt narkotikastrafflagen.

De författningar som avses i andra stycket är lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker, lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel, lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land som är medlem i Europeiska unionen, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter samt tullagen (2000:000).

Första stycket

I *första meningen* anges att lagen innehåller bestämmelser om sådana gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor. Anknytningen till införsel eller utförsel kommer till uttryck på olika sätt i lagens paragrafer. Bestämmelsen har således inte någon självständig betydelse såvitt avser lagens tillämpningsområde. Den är i stället att se som en allmän beskrivning av tillämpningsområdet sådant det anges i respektive bestämmelse.

Vad som skall förstås med införsel och utförsel regleras i 2 § första stycket.

Med varor förstås i princip materiella ting. Tillämpningen härav får emellertid ske med utgångspunkt i de införsel- och utförselbestämmelser som sanktioneras genom SL. Det bör här noteras att tull-, skatte- och avgiftsreglerna kan innehålla särskilda bestämmelser om vad som skall anses som varor. I dessa regler är en vara ett objekt vars införande till eller utförande från EG:s tull- eller skatteområden medför att tullar, andra skatter eller avgifter skall betalas. På så sätt får det betydelse vad som räknas upp i den s.k. tulltaxan, dvs. rådets förordning (EEG) nr 2658/87 av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om den Gemensamma tulltaxan (Celex 31987R2658). Indirekt kan varubegreppet även framgå av bestämmelser i exempelvis tullkodexen (jfr t.ex. artikel 212). När det gäller mervärdesskatt får tillämpningen ske med utgångspunkt i 1 kap. 6 § mervärdesskattelagen (1994:200) i belysning av artikel 5 i det s.k. sjätte mervärdesskattedirektivet, dvs. rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Gemensamt

system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund (Celex 31977L0388). Här bör noteras att även vissa icke-materiella objekt omfattas av bestämmelserna om mervärdesskatt. Det gäller t.ex. elektricitet. Punktskatter för import finns föreskrivna endast i tre lagar, nämligen lagen om tobaksskatt, lagen om alkoholskatt och lagen om skatt på energi.

Andra meningen motsvarar 27 § VSL. I denna mening föreskrivs att lagen inte gäller i den mån en annan författning innehåller en straffbestämmelse för den som bryter mot ett förbud eller villkor för införsel eller utförsel. Som exempel kan nämnas 40 § fiskelagen (1993:787). I sådana fall gäller således inte den här föreslagna lagens bestämmelser om straff enligt 3–7 §§. Därmed kommer inte heller bestämmelserna om olovlig befattning med smuggelgods (12 och 13 §§ SL) eller förverkandebestämmelserna (16 och 17 §§ SL) att gälla för den som överträder ett sådant förbud eller villkor. Dessa bestämmelser gäller nämligen endast vid brott enligt den här lagen. Detsamma gäller övriga bestämmelser i lagen, exempelvis bestämmelserna om förundersökning, tvångsmedel, åtal och behörighet att besluta om förverkande (19–22, 26–28 och 32 §§).

Som framgår av andra meningen kan det emellertid i en författning (import-/exportförfattning) vara särskilt föreskrivet att bestämmelser i SL ändå skall gälla. Som exempel kan nämnas 14 § lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner angående förundersökning och tvångsmedel.

Andra meningen saknar betydelse när det är fråga om att någon i samband med in- eller utförsel undandrar tull, annan skatt eller avgift. I sådant fall gäller SL:s bestämmelser om straff (8–11 §§), olovlig befattning med smuggelgods (12 och 13 §§) och förverkande (16 och 17 §§) utan hinder av att införseln eller utförseln är olovlig och kan föranleda straff enligt särskild författning.

I andra och tredje styckena i den här paragrafen finns särskilda bestämmelser. Av dessa framgår att SL:s bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. skall tillämpas även vid brott enligt vissa andra författningar, om brottet rör införsel eller utförsel.

Andra och tredje styckena

I rättegångsbalken finns bestämmelser om bl.a. förundersökning, tvångsmedel och åtal. Dessa bestämmelser blir direkt tillämpliga på både brott enligt SL och sådana brott som rör införsel eller utförsel men som återfinns i andra författningar än SL. I 19–22, 26 och 27 §§ finns emellertid särskilda föreskrifter om befogenheter för Tullverket, tjänstemän vid Tullverket och tjänstemän vid Kustbevakningen när det gäller förundersökning och tvångsmedel. I 32 § finns föreskrivet befogenhet för befattningshavare vid Tullverket att väcka åtal och meddela beslut enligt 3 § fjärde stycket lagen (1986:1009) om förverkande.

Befogenheterna gäller i första hand vid brott enligt denna lag. I paragraferna anges emellertid att befogenheterna gäller även vid andra brott som avses i 1 § andra stycket. De brott som avses är brott enligt de

författningar som anges i tredje stycket under förutsättning att brotten rör införsel till eller utförsel från landet.

I den mån de särskilda bestämmelserna gäller befogenheter om förundersökning och tvångsmedel som anges i rättegångsbalken, blir de tillämpliga endast i den utsträckning som medges i den balken. Som exempel på detta kan nämnas att flera befogenheter enligt rättegångsbalken förutsätter att det är fråga om brott för vilket det är föreskrivet fängelse. De särskilda bestämmelser i SL som hänvisar till rättegångsbalkens bestämmelser blir då inte tillämpliga på bötesbrotten enligt författningarna i tredje stycket.

De författningar som räknas upp i tredje stycket är sådana som särskilt rör Tullverkets verksamhetsområde. I allt väsentligt är det fråga om brott som ”rör införsel till eller utförsel från landet av varor”. Om en uppräknad författning skulle komma att innehålla straffbestämmelser för gärningar som rör annat än in- eller utförsel av varor, gäller befogenheterna enligt SL inte sådana brott. Att gärningen ”rör” in- eller utförsel innebär att gärningen skall ha ett orsaksmässigt samband med en in- eller utförsel. Lagtexten innebär således inte i sig ett krav på att det skall finnas ett direkt tidsmässigt samband (jfr promemorian s. 446).

I promemorian finns översikter över författningar som anges i tredje stycket (jfr bl.a. s. 102, 105, 106 f och 446-448). I tredje stycket anges även den föreslagna nya tullagen (jfr den allmänna motiveringen, avsnitt 3). I den finns föreskrivet straff för den som bryter mot vissa föreskrifter, förbud och beslut enligt tullagstiftningen (10 kap. 1 § förslaget till ny tullag). Brottet betecknas som tullförseelse och kan föranleda böter. Brottet motsvarar tullförseelse enligt 96 § tullagen och 71 § tullförordningen (1994:1558).

Hänvisningen till ”sådana brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64) som avses i 12 § tredje stycket” har följande bakgrund.

I 12 § första och andra styckena finns bestämmelser om olovlig befattning med smuggelgods. I tredje stycket i den paragrafen har emellertid föreskrivits att dessa ansvarsbestämmelser inte skall tillämpas om befattningen är belagd med straff enligt vissa angivna bestämmelser i narkotikastrafflagen. SL:s bestämmelser om olovlig befattning med smuggelgods har med andra ord gjorts subsidiära i förhållande till dessa straffbestämmelser i narkotikastrafflagen (jfr kommentaren till 12 § tredje stycket). Som påpekats i Generaltullstyrelsens remissyttrande är det emellertid ganska ofta som tullen upptäcker narkotika där det kausala sambandet med själva smuglingen saknas eller kan ifrågasättas. För att få en naturlig och fungerande gränsdragning för tullens befogenheter i detta sammanhang skall befogenheterna omfatta även dessa fall. Däremot omfattas dessa fall inte av befogenheten enligt 32 § att väcka åtal eller besluta om förverkande.

Vid tillämpning av denna lag skall en vara anses ha förts in till eller ut från landet när den har förts över gränsen för svenskt territorium.

I denna lag förstås med

1. *narkotika*: sådana varor som anges i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64), och

2. *tullbehandling*: vad som föreskrivs i tullagstiftningen om att en vara skall läggas upp på tillfälligt lager eller bli föremål för godkänd tullbehandling eller åtgärder enligt 3 kap. 4 § tullagen (2000:000), då varan förs in till eller ut från landet.

Första stycket

Att en vara förs in till eller ut från landet utgör ett av rekvisiten för brott enligt bl.a. 3 § och 8 §. Genom den här bestämmelsen föreskrivs när en vara skall anses införd till eller utförd från landet. Så skall anses vara fallet när varan har förts in över gränsen för svenskt territorium (den svenska territorialgränsen) respektive ut över samma gräns. Med svenskt territorium förstås Sveriges landområden, Sveriges sjöterritorium med inre vatten och territorialhavet samt luftrummet över landområdena och sjöterritoriet (jfr förordningen /1982:756/ om Försvarmaktens ingripanden vid kränkningar av Sveriges territorium under fred och neutralitet, m.m. /IKFN-förordning/ och tillträdesförordningen /1992:118/). Av lagen (1966:374) om Sveriges sjöterritorium framgår att det svenska territorialhavet med vissa undantag har en bredd av tolv nautiska mil. Vad som föreskrivs i den här paragrafen stämmer överens med vad som förstås i tullagen med att en vara förs in till det svenska tullområdet (jfr 2 § tullagen; 1 kap. 5 § förslaget till ny tullag).

Det nu sagda har alltså avseende på den nationella territorialgränsen och berör således inte frågan om varan förs inom, in till eller ut från EU:s tullområde eller skatteområden.

Som framgår av ordalydelsen gäller den föreslagna bestämmelsen även då en vara förs över en sådan del av territorialgränsen som omfattas av bestämmelser angående samverkan på tullområdet. Bestämmelser om samverkan finns bl.a. i lagen (1959:590) om gränstullsamarbete med annan stat. Sådant gränstullsamarbete har etablerats med Norge och Finland (jfr kungörelsen /1959:591/ om gränstullsamarbete med Norge och förordningen /2000:3/ om gränstullsamarbete med Finland). Inom ramen för detta samarbete ombesörjs i vissa fall tullkontroll för svensk räkning av norsk eller finländsk tullpersonal vid tullkontor som är beläget inom norskt respektive finskt territorium.

I den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2) behandlas frågor om lagens tillämplighet med hänsyn till folkrätten, konventioner och bilaterala överenskommelser med andra stater.

Andra stycket

Med *narkotika* förstås detsamma som i narkotikastrafflagen. I flera av SL:s bestämmelser finns särskilda regleringar för narkotika.

Genom denna paragraf fastställs den innebörd som ordet *tullbehandling* skall ha då det förekommer i denna lag. Med tullbehandling förstås här vad som föreskrivs i tullagstiftningen om att en vara skall läggas upp på tillfälligt lager, bli föremål för godkänd tullbehandling eller bli föremål för åtgärder enligt 3 kap. 4 § i förslaget till ny tullag (motsvarar 9 a § tullagen), då varan förs in till eller ut från landet. Det är alltså fråga om förfaranden som den som korsar territorialgränsen är skyldig att underkasta varan från och med att han fullgjort sin skyldighet att föra varan till det tullkontor eller annan plats som följer av tullagstiftningen.

Tullagstiftningen gäller då en vara förs in till landet från ett område utanför EG:s tullområde eller skatteområde eller då den förs ut från landet till ett sådant område (jfr 2 § tullagen /1 kap. 5 § förslaget till ny tullag/ angående omfattningen av tullområdet respektive skatteområdet samt 9 § tullagen /3 kap. 3 § förslaget till ny tullag/ angående tillämpligheten i förhållande till skatteområdet). Tullagstiftningen gäller dessutom då en icke-gemenskapsvara, som är underkastad ett tullförfarande, förs in till landet från en plats inom EG:s tullområde. Som exempel kan nämnas att en vara transiteras från Polen via Tyskland till Sverige. På grund av 9 a § tullagen (3 kap. 4 § i förslaget till ny tullag) gäller tullagstiftningen i den här situationen även om varan inte är underkastad ett tullförfarande. Som exempel kan nämnas att en icke-gemenskapsvara smugglas från Polen via Tyskland till Sverige. I de fall som 9 a § tullagen är tillämplig är den som för in varan skyldig att anmäla införseln till Tullverket vid gränspasseringen. Tullverket har då att ta ut föreskriven tull (men inte någon annan skatt) samt att kontrollera att varan inte omfattas av något införselbud eller något införselvillkor som inte är uppfyllt.

Uppläggande på tillfälligt lager kan karakteriseras som en korttidsförvaring i avvaktan på att varorna hänförs till godkänd tullbehandling (jfr artiklarna 50 och 53 i tullkodexen och 47 § tullagen; 3 kap. 6-11 §§ förslaget till ny tullag). Det finns fem slag av godkänd tullbehandling. Det ena är s.k. tullförfaranden (sammanlagt åtta stycken, nämligen övergång till fri omsättning, transitering, lagring i tullager, aktiv förädling, bearbetning under tullkontroll, temporär import, passiv förädling och export). Övriga fyra fall av godkänd tullbehandling är överföring till en frizon eller ett frilager, återexport från EG:s tullområde, förstöring av den införda varan eller överlåtelse av varan till statskassan.

Uppläggande på tillfälligt lager inleds genom att den som vill lägga upp varan lämnar en summarisk deklaration till lagerhavaren (jfr artikel 43 i tullkodexen och 4 kap. 5 § tullordningen /TFS 1994:45/).

Som huvudregel gäller att samtliga s.k. tullförfaranden inleds genom att den som för in varan lämnar en tulldeklaration (artiklarna 4.17 och 59 i tullkodexen). Förenklade förfaranden tillämpas för postförsändelser och järnvägstrafik (jfr artikel 45 i tullkodexen samt 14 och 15 kap. tullordningen).

Överföring till frilager eller frizon inleds genom att varan fysiskt förs in i zonen eller lagret (jfr artikel 170 i tullkodexen och 11 kap. tullordningen). Tullbehandlingsinstitutet återexport inleds genom att en anmälan om återexport lämnas till Tullverket (jfr artikel 182.2 i

tullkodexen och 12 kap. 1 § tullordningen). Anmälan skall göras på det s.k. enhetsdokumentet. Som sådan anmälan godtas i visst fall även en tulldeklaration för tullförfarandet transitering (jfr 12 kap. 1 § andra stycket tullordningen). Såväl förstöring som överlåtelse till statskassan inleds genom att den som vill låta förstöra eller överlåta varan gör en skriftlig anmälan till Tullverket (artikel 182.3 i tullkodexen och 12 kap. 2 § tullordningen).

Ett förfarande enligt 9 a § tullagen (3 kap. 4 § förslaget till ny tullag) inleds genom att den som för in varan anmäler införseln i samband med gränspasseringen.

Bestämmelserna i tullagstiftningen innebär att den som för in varor till gemenskapens tullområde utan dröjsmål skall transportera varorna till det tullkontor som Tullverket anvisat eller till annan plats som Tullverket anvisat eller godkänt (jfr artiklarna 37–42 i tullkodexen) eller till en frizon eller frilager.

De olika formerna för tullbehandling finns närmare beskrivna i bilaga 4.

3 §

Den som, i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel, uppsåtligen bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling, döms för *smuggling* till böter eller fängelse i högst två år.

Vad som föreskrivs i första stycket gäller också den som, i samband med att en sådan vara förs in till landet, uppsåtligen lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling och därigenom ger upphov till fara för att införseln fullföljs i strid med förbudet eller villkoret.

För smuggling döms också den som uppsåtligen

1. från landet för ut en vara i strid med ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för utförsel eller efter utförseln förfogar över varan i strid med förbudet eller villkoret,

2. under pågående tullbehandling förfogar över en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel och därigenom föranleder att införseln fullföljs i strid med förbudet eller villkoret,

3. till landet för in eller från landet för ut en vara med stöd av ett tillstånd som föranletts av att någon lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna föreskriven uppgift till en tillståndsmyndighet eller förfar på ett sådant sätt hos en tillståndsmyndighet och därigenom föranleder att tillstånd meddelas och att varan förs in till eller ut från landet med stöd av tillståndet, eller

4. förfogar över en vara i strid med villkor som uppställts för eller i samband med varans införsel eller utförsel.

I det fall bestämmelserna om tullbehandling inte är tillämpliga vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land, gäller vad som anges i första och andra styckena angående tullbehandling i stället förfarande enligt lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

Paragrafens tillämpningsområde – huvuddrag

Paragrafens första stycke omfattar att någon bryter mot ett särskilt föreskrivet införselbud eller införselvillkor genom att underlåta att

anmäla en vara till tullbehandling. Andra stycket omfattar att någon vid tullbehandling lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift och därigenom ger upphov till fara för att införseln fullföljs i strid med förbudet eller villkoret. I tredje stycket första punkten straffbeläggs att någon i strid med ett särskilt föreskrivet utförselförbud eller utförselvillkor för ut en vara från landet. Punkten omfattar även att någon efter införseln förfogar över varan i strid med förbudet eller villkoret utan att han (bevisligen) haft uppsåt till det vid utförseltidpunkten. Den följande punkten i tredje stycket avser det fallet att någon under pågående tullbehandling förfogar över en vara så att införseln fullföljs i strid med ett införsel förbud eller införselvillkor, som är särskilt föreskrivet. Den tredje punkten i tredje stycket omfattar att någon med stöd av ett tillstånd, som föranletts av oriktig uppgift eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift, för in eller ut en vara. Vad som därmed straffbeläggs som fullbordat brott är alltså själva utnyttjandet av ett sådant tillstånd. Punkten omfattar emellertid även just det förhållandet att någon till en tillståndsmyndighet lämnar en oriktig uppgift eller underlåter att lämna en föreskriven uppgift och därigenom föranleder att tillstånd meddelas och att varan förs in till eller ut från landet med stöd av tillståndet. I den fjärde punkten regleras så den situationen att någon förfogar över en vara i strid med ett villkor som uppställts vid införseln eller utförseln. I det fjärde stycket finns en särskild bestämmelse som avser sådan införsel från eller utförsel till ett annat EU-land som ligger utanför tullagstiftningen. För sådan in- och utförsel knyts paragrafens tillämpning till de förfaranden som föreskrivs i lagen om Tullverkets befogenheter mot ett annat land inom Europeiska unionen (inregränslagen).

På förslag av *Lagrådet* behandlas all smuggling av narkotika i en särskild paragraf (6 §) i vilken sådan smuggling har getts beteckningen narkotikasmuggling respektive grov narkotikasmuggling (jfr den allmänna motiveringen avsnitt 5.1). Vidare har på förslag av *Lagrådet* ringa brott brutits ut till en egen paragraf (4 §).

I den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2) behandlas vissa frågor om paragrafens tillämplighet med hänsyn till folkrätten, konventioner och bilaterala överenskommelser med andra stater.

Innebörden av förbud och villkor avseende in- eller utförsel

I första och andra styckena samt tredje stycket punkterna 1 och 2 regleras fall då någon bryter mot sådana förbud eller villkor som är särskilt föreskrivna. Dessa bestämmelser omfattar således inte det förhållandet att någon bryter mot ett villkor som uppställts i det enskilda fallet. Den situationen regleras i stället i tredje stycket punkt 4.

Vilka varor som omfattas av särskilt föreskrivna in- eller utförselrestriktioner framgår inte av SL utan av bestämmelser i ett stort antal andra författningar. Många sådana bestämmelser finns direkt i lag eller har sin grund i bemyndiganden som meddelats i lag. Villkoren kan vara föreskrivna av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av en annan myndighet. Det är då i regel den myndighet som skall ha tillsynen

över att regleringsförfattningen efterlevs. För införsel av olika varor kan krävas t.ex.

- a) att införseltillstånd finns,
- b) att visst intyg är utfärdat av myndighet i exportlandet,
- c) att varan kommer till en viss person (t.ex. den som har rätt att tillverka eller handla med en sådan vara här i landet),
- d) att importören är registrerad,
- e) att varan förs in av en person som uppnått viss ålder,
- f) att införseln sker över viss ort,
- g) att varan undersöks innan den lossas eller frigörs från Tullverkets befattningsbefattning,
- h) att varan hålls i karantän viss tid,
- i) att bevis visas upp om att varan uppfyller vissa uppställda krav,
- j) att varan är märkt på visst sätt eller
- k) att varan förs in till landet under viss tid.

I promemorian (s. 450 ff) finns en översikt över bakgrunden till olika typer av restriktioner samt lämnas exempel på författningar med in- och utförselrestriktioner och bemyndiganden att föreskriva sådana.

Ansvar för smuggling förutsätter alltid att en införsel- eller utförselreglering överträds i det enskilda fallet. Det är alltså inte tillräckligt att själva varan är föremål för någon sådan reglering. I vissa fall finns det nämligen undantag från ett annars gällande tillståndstvång. Som exempel kan nämnas införsel av mindre mängder läkemedel för medicinskt ändamål och personligt bruk. Ett annat exempel är att föreståndaren för en institution eller motsvarande vid ett universitet eller en högskola utan tillstånd får föra in även i och för sig livsfarliga kemikalier som behövs för verksamheten.

In- och utförselregleringar i förhållande till andra EU-länder

I Fördraget om upprättandet av den Europeiska gemenskapen (EG-fördraget) regleras principerna för EG:s inre marknad. Den inre marknaden bygger på principerna om fri rörlighet för personer, varor, tjänster och kapital. I artiklarna 28 och 29 anges att ”kvantitativa importrestriktioner” och ”kvantitativa exportrestriktioner” samt åtgärder med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsländerna. Nationella in- eller utförselrestriktioner kan emellertid gälla i förhållande till andra medlemsländer om restriktionerna är tillåtna enligt vissa undantag som anges i artikel 30 eller enligt ett medlemslands anslutningsfördrag. Enligt artikel 30 kan en medlemsstat införa förbud mot eller andra restriktioner för import, export eller transitering om restriktionen grundas på hänsyn till

- allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet,
- intresset att skydda människors och djurs hälsa och liv,
- intresset att bevara växter eller skydda nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde eller
- intresset att skydda industriell och kommersiell äganderätt.

För att en handelshindrande reglering skall kunna göras gällande mot den enskilde måste den vara nödvändig. Det innebär att det skall saknas handelsneutrala alternativa möjligheter att tillgodose ändamålet med

regleringen. Regleringen måste dessutom vara proportionell på så sätt att den inte får medföra handelshindrande verkningar som går utöver det syfte som motiverar regleringen eller i övrigt onödigt störa varuutbytet mellan medlemsländerna. På området finns en rikhaltig rättspraxis i EG-domstolen.

I EG-fördraget finns även en särskild bestämmelse om rätt för ett medlemsland att vidta åtgärder såvitt avser handel med vapen, ammunition och krigsmateriel för att skydda väsentliga säkerhetsintressen för landet (artikel 296).

Sveriges anslutningsfördrag ger Sverige rätt att behålla införselregleringar som avser djur av olika slag.

Här bör anmärkas inregränslagen. I den finns bestämmelser om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat EU-land (jfr den allmänna motiveringen, avsnitt 6.2). Lagen är tillämplig endast på vissa uppräknade varor (3 §). Det är varor som omfattas av sådana införselrestriktioner som är tillåtna enligt det nu sagda.

Brottskonkurrens

Den som bryter mot ett införselbud eller införselvillkor skall dömas enligt den här bestämmelsen för smuggling även om han också skall dömas enligt 8 § för tullbrott. Detta följer av att brotten i princip alltid får anses ha olika skyddsobjekt (skyddsintressen). Så får anses vara fallet även om exempelvis en tull ytterst kan syfta till att begränsa importen.

En annan fråga är i vilken mån straffvärdet höjs av att en gärningsman döms för både smugglingsbrott och tullbrott jämfört med att han döms för endast ett av brotten. Det får avgöras med ledning av allmänna straffrättsliga principer, varvid måste beaktas de intressen som uppstår. Av vikt blir således dels den betydelse som smugglingsbrottet har med hänsyn till de skyddsintressen som förbudet eller villkoret är avsett att värna (exempelvis människors liv eller hälsa), dels i vilken mån den undandragna skatten eller avgiften har uppgått till betydande belopp eller annars ingått i ett tullbrott som i sig varit av allvarlig beskaffenhet. Med beaktande av det nu sagda torde nuvarande påföljdspraxis kunna tjäna som vägledning även för framtiden.

I vissa lagar finns bestämmelser som föreskriver straff för den som innehar vissa slag av varor. Så är fallet i bl.a. narkotikastrafflagen, vapenlagen (1996:67) och lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel. I de två sistnämnda lagarna finns hänvisningar till VSL (fortsättningsvis SL). En motsvarande hänvisning föreslås bli intagen i narkotikastrafflagen. Genom hänvisningarna får anses vara markerat att det innehav som konstituerar den olaga införseln inte bör föranleda ansvar enligt de särskilda lagarna utan enbart enligt smugglingsbestämmelsen (s.k. skenbar lagkonkurrens). En annan sak är om och i vilken mån det efterföljande innehavet skall medföra ansvar för olaga innehav enligt de särskilda straffbestämmelserna för sådant innehav. Den frågan måste besvaras enligt allmänna straffrättsliga principer (jfr exempelvis rättsfallen NJA 1974 s. 108 och 1974 s. 208 II).

Skulle den som för in alkohol eller tobak från ett annat EU-land bryta mot någon införselrestriktion i alkohollagen (1994:1738) eller

tobakslagen (1993:581), kan han dömas för smuggling enligt 3 § SL utan hinder av att han även gjort sig skyldig till brott enligt privatinförsellagen eller skattebrottslagen. Straffansvaret enligt privatinförsellagen behandlas i den allmänna motiveringen, avsnitt 6.1, och författningskommentaren till förslaget om ändring av 9 § privatinförsellagen. Straffansvaret enligt skattebrottslagen behandlas i författningskommentaren till 8 § (under rubriken Skattebestämmelser som sanktioners genom 8 §) och i författningskommentaren till förslaget om ändring av 9 § privatinförsellagen.

Beträffande införsel från ett annat EU-land kan det aldrig uppstå konkurrens mellan 3 § SL och 8 § SL, utan endast mellan å ena sidan 3 § SL och å andra sidan brott enligt 9 § privatinförsellagen eller enligt skattebrottslagen. Konkurrensen kan gälla enbart vid införsel av alkohol och tobak. Endast i dessa fall finns det nämligen både införselrestriktioner och beskattningsbestämmelser. Vid brott enligt privatinförsellagen kan det bli fråga om ansvar även enligt 3 § SL på grund av att någon bryter mot åldersrestriktionerna i alkohollagen eller tobakslagen. Vid brott enligt skattebrottslagen kan det dessutom bli fråga om ansvar enligt 3 § SL på den grunden att någon har brutit mot andra införselrestriktioner i alkohollagen. Enligt 4 kap. 2 § alkohollagen får spritdrycker, vin och starköl föras in till landet endast av den som enligt vad som närmare föreskrivs är berättigad att bedriva partihandel med sådana varor samt av detaljhandelsbolaget (dvs. Systembolaget AB). Undantag föreskrivs bl.a. i det fallet att alkoholen förs in av en resande som fyllt 20 år eller av en person som utför arbete på ett transportmedel och som har uppnått denna ålder. Införseln är då tillåten om den sker för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk. Såvitt avser tobak finns endast den införselrestriktionen att den som för in tobaken måste ha fyllt 18 år.

Uppsåt

Allmänna uppsåtsregler är tillämpliga. Det har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.7.1. Vad som anförs där torde medföra bl.a. följande. För att någon skall fällas till ansvar enligt andra stycket för att ha lämnat oriktig uppgift krävs att hans uppsåt i princip täcker att den uppgift som han lämnat är oriktig. Vidare torde de allmänna uppsåtsreglerna innebära att gärningsmannen i princip skall ha insett effekten av den oriktiga uppgiften, dvs. faran för att införseln fullföljs i strid med förbudet eller villkoret. Detta utvecklas närmare i den allmänna motiveringen.

I 7 § finns föreskrivet straffansvar för den som av grov oaktsamhet begår en gärning som anges där (jfr den allmänna motiveringen, avsnitt 5.7.2, om grov oaktsamhet).

Straffskalan stämmer överens med vad som föreskrivs i 1 § VSL angående normalbrott när det gäller smuggling av annat än narkotika. Smuggling av narkotika behandlas i en särskild paragraf (6 §).

Särskilt om första och andra styckena

I första stycket straffbeläggs att någon bryter mot ett särskilt föreskrivet införselförbud eller införselvillkor genom att underlåta att anmäla en vara till tullbehandling. I andra stycket straffbeläggs att någon vid tullbehandling lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift och därigenom ger upphov till fara för att införseln fullföljs i strid med ett sådant förbud eller villkor. Enligt båda bestämmelserna krävs

- 1) att det är fråga om en vara,
- 2) att varan omfattas av ett särskilt föreskrivet införselförbud eller införselvillkor,
- 3) att gärningen sker uppsåtligen och
- 4) att gärningen sker i samband med att varan förs in till landet.

Vad som avses med vara har behandlats i kommentaren till 1 §.

Vad som skall förstås med att en vara omfattas av ett särskilt föreskrivet införselförbud eller införselvillkor har behandlats i det föregående under rubriken Innebörden av förbud och villkor avseende in- eller utförsel. På sätt där närmare anges avses alltså sådana införselförbud eller -villkor som har föreskrivits i författning.

Uppsåtskravet har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.7.1, och i det föregående under rubriken Uppsåt.

Vad som skall förstås med att en vara förs in till landet framgår av 2 § första stycket.

För att det skall vara fråga om ett *fullbordat brott enligt första stycket* krävs alltid att varan är att anse som införd till landet i enlighet med vad som föreskrivs i 2 § första stycket. Annars kan ett införselförbud eller införselvillkor överhuvudtaget inte vara överträtt. Brottet fullbordas i och med att gärningsmannen efter införseln underlåtit att i enlighet med tullagstiftningen anmäla den införda varan till föreskriven tullbehandling inom landet. Av kommentaren till 2 § första stycket framgår att tullbehandling i vissa fall kan ske utom landet (t.ex. i Norge). I den situationen fullbordas brottet i och med att gärningsmannen fört varan över gränsen utan att ha anmält den till en sådan föreskriven tullbehandling.

För att det skall vara fråga om ett *fullbordat brott enligt andra stycket* krävs att gärningsmannen vid tullbehandling inom landet har lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna föreskriven uppgift samt därigenom gett upphov till fara för att införseln fullföljs i strid med förbudet eller villkoret. Bestämmelsen bygger på att införseln har påbörjats, dvs. att varan har förts över territorialgränsen. Vid tullbehandling inom landet är brottet alltså fullbordat i och med att gärningsmannen har lämnat den oriktiga uppgiften eller underlåtit att lämna den föreskrivna uppgiften. Sker tullbehandlingen utom landet, är

brottet fullbordat först i och med att varan efter tullbehandlingen förts in till landet, dvs. passerat territorialgränsen, i strid med förbudet eller villkoret (jfr 2 § första stycket). Om införseln stoppas vid tullbehandlingen utom landet, kan gärningsmannen dömas för försök till smuggling.

Tullagstiftningen, och därmed bestämmelserna i de här båda styckena, gäller i de fall en vara förs in till landet från ett område utanför EG:s tullområde eller skatteområde. Den gäller även då en icke-gemenskapsvara förs in till landet från en plats inom EG:s tullområde. Det kan då vara fråga om en vara som är underkastad ett tullförfarande (t.ex. en vara som transiteras från Polen via Tyskland till Sverige). Det kan också vara fråga om en vara som inte är underkastad ett tullförfarande (t.ex. en vara som smugglas från Polen via Tyskland till Sverige). Att tullagstiftningen, och därmed bestämmelserna i de här båda styckena, blir tillämpliga i det sistnämnda fallet beror på 9 a § tullagen (3 kap. 4 § i förslaget till ny tullag). Det nu sagda behandlas även i kommentaren till 2 § andra stycket.

En närmare beskrivning av förfarandena enligt tullagstiftningen finns i bilaga 4.

Tullagstiftningen innehåller ett mycket stort antal bestämmelser om skyldighet att göra anmälan till Tullverket i samband med införsel. Ett fullbordat brott förutsätter emellertid att gärningsmannen underlåter att anmäla varan till tullbehandling eller vid en sådan antingen lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift (jfr 2 § andra stycket angående vad som innefattas i uttrycket tullbehandling). Det kan således inte bli fråga om ett fullbordat brott då en person lämnar oriktig uppgift i en anmälan som görs till Tullverket men som inte gäller tullbehandling (t.ex. inkommande fartygsanmälan, inkommande luftfartygsanmälan eller förhandsanmälan enligt 2 kap. tullordningen). Om de oriktiga uppgifterna ger upphov till fara för att införseln fullföljs i strid med förbudet eller villkoret, kan det dock bli fråga om ansvar för försök till smuggling. I annat fall är det fråga om en ordningsförseelse som kan föranleda straff enligt tullagstiftningen (jfr 96 § tullagen och 71 § tullförordningen /1994:1558/; 10 kap. 1 § förslaget till ny tullag).

Gärningsbeskrivningen omfattar även den som har fått kännedom om varans existens eller införselrestriktionen först efter det att varan passerat territorialgränsen. Gärningsbeskrivningen omfattar dessutom den som visserligen inte själv har fört varan över territorialgränsen men som enligt tullagstiftningen därefter har övertagit ansvaret för att varan anmäls till tullbehandling. Om någon överlåter en vara och då redan har gjort sig skyldig till smuggling, skall förvärvaren inte kunna fällas till ansvar enligt den här bestämmelsen. I stället kan det bli fråga om ansvar för olovlig befattningsmed smuggling enligt 12 § eller grovt sådant brott enligt 13 §.

I lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. finns bestämmelser för sådana varor som omfattas av ett särskilt föreskrivet införselförbud eller inte uppfyllt införselvillkor. Enligt 1973 års lag får sådana varor utan hinder av förbudet eller villkoret transiteras på närmare angivet sätt inom det svenska tullområdet, förvaras på tillfälligt lager eller tullager eller i frizon

eller i frilager, förstöras på närmare angivet sätt eller återutföras. 1973 års lag innebär alltså en begränsning av räckvidden hos de införselregleringar som föreskrivs i en stor mängd författningar. Denna ordning förutsätter givetvis att även transporten och åtgärderna för att visa upp varorna får ske utan hinder av införselregleringarna. I det lagstiftningsärendet, vari föreslås en ny tulllag, lämnas förslag om att lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. skall förtydligas på så sätt att detta uttryckligen anges.

Den som underlåter att anmäla en införselreglerad vara till tullbehandling bryter därmed mot införselbudet eller införselvillkoret till följd av att varan inte enligt 1973 års lag får finnas inom landet utan hinder av förbudet eller villkoret.

Den som anmäler en vara till någon form av tullbehandling kan inte fällas till ansvar enligt första stycket. Det gäller alltså även om han anmäler varan till någon annan tullbehandling än sådan som avses i 1973 års lag. Det följer av bestämmelsens ordalydelse. Han kan dock göra sig skyldig till brott enligt andra stycket, om han vid tullbehandlingen uppsåtligen lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift. Liksom i 8 § förstås med oriktig uppgift dels positivt oriktig uppgift, dels bristfällig och ofullständig uppgift, dels underlåtenhet att lämna uppgift av betydelse. Att underlåta att lämna föreskriven uppgift tar sikte på att någon vid tullbehandling låter bli att lämna föreskriven uppgift utan att det kan anses att han ”lämnar oriktig uppgift” enligt det nyss sagda.

Den som lämnar en felaktig eller ofullständig uppgift om en varas art eller beskaffenhet har lämnat oriktig uppgift. Detsamma gäller den som visserligen angett varans art och beskaffenhet men felaktigt angett att tillstånd för införseln finns. Den som angett varans art och beskaffenhet men som underlåtit att lämna föreskriven uppgift om t.ex. ändamålet med införseln har gjort sig skyldig till underlåtenhet enligt andra stycket.

Gärningsbeskrivningen i andra stycket är huvudsakligen utformad efter mönster av vad som föreskrivs i 8 § första stycket om ansvar för tullbrott. Den bestämmelsen är i sin tur utformad efter mönster av 2 § skattebrottslagen. Vad som anförs i kommentaren till 8 § första stycket bör i tillämpliga delar tjäna till ledning för vad som föreskrivs här om att någon lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift. Även när det gäller farerekvisitet kan ledning hämtas från kommentaren till 8 § första stycket.

Det bör dock framhållas att 8 §, liksom skattebrottslagen, alltså tar sikte på undandragande av bl.a. skatt. Det förhållandet att den här bestämmelsen skall tillgodose andra skyddsintressen än 8 § bör i förekommande fall beaktas vid tillämpningen.

I det följande lämnas *exempel* på hur den här bestämmelsen är avsedd att tillämpas.

Antag att någon uppsåtligen kringgår en tullplats, dvs. det klassiska smuglingsfallet. I sådant fall har han underlåtit att anmäla varan till tullbehandling. Han skall då fällas till ansvar enligt första stycket.

Antag att en resande som skall passera ett tullfilter väljer grön fil i stället för röd, trots att han vet om att han är skyldig att anmäla en vara till tullbehandling. Genom att välja grön fil i stället för röd har han

underlåtit att anmäla varan till tullbehandling. Det är alltså fråga om fullbordat smugglingsbrott i och med att han gått in i den gröna filen. Genom 15 § finns det visserligen möjlighet att undgå ansvar för den som frivilligt vidtar rättelse. I praktiken torde det kunna förekomma endast om personen lyckas passera filtret utan att bli stoppad.

Motsvarande gäller den som underlåter att stanna vid föreskriven anmälningsplats då han kör genom en tullplats.

Den som lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift då han tar ut en vara ur ett tillfälligt lager, tullager eller frilager skall dömas för fullbordat smugglingsbrott, om hans förfarande ger upphov till fara för att varan kommer ut ur lagret i strid med ett förbud eller villkor.

Särskilt om tredje stycket första punkten

Punkten reglerar utförsel. Vad som skall förstås med att någon för ut en vara är reglerat i 2 § första stycket. Innebörden av begreppet vara har behandlats i kommentaren till 1 § första stycket. Fullbordat utförselbrott kan inte ha skett förrän varan har förts ut ur landet. Att någon begått ett fullbordat brott enligt den här bestämmelsen kan således inte anses ha skett dessförinnan även om han påbörjat en färd mot territorialgränsen utan att han vidtagit föreskrivna åtgärder för tullbehandling. I sådant fall kan han dock ha gjort sig skyldig till försök till smuggling (jfr 14 § SL). Detsamma gäller, om någon vid tullbehandling före gränspassagen har lämnat oriktiga uppgifter.

Bestämmelsen omfattar även det fallet att en vara, som enligt utförsel-anmälan skall föras till ett visst land, trots detta förs till ett annat land dit varan enligt exportförbud inte får föras eller får föras endast efter tillstånd. Den som utan uppsåt att bryta ett utförselbud eller -villkor för ut en vara kan dömas för smuggling enligt denna punkt, om han efter utförseln förfogar över varan i strid med förbudet eller villkoret. Som exempel kan nämnas att varan efter utförseln från landet omdestineras till ett land till vilket utförsel inte får ske.

Oaktsamma förfaranden är straffbelagda genom 7 § första stycket och andra stycket 1.

Särskilt om tredje stycket andra punkten

Denna bestämmelse motsvarar närmast 4 § 1 VSL.

Bestämmelsen omfattar de fall då någon förfogar över en införd vara medan den är föremål för tullbehandling.

Bestämmelsen avser sådan tullbehandling som medger att en vara finns här i landet trots att den omfattas av ett särskilt föreskrivet införselbud eller inte uppfyllt införselvillkor. Det är alltså fråga om sådan tullbehandling som anges i lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. Enligt lagen får en vara utan hinder av sådant förbud eller villkor bli föremål för vissa slag av tullbehandling. Det har kommenterats närmare i det föregående under rubriken Särskilt

om första och andra styckena. Det kan vara fråga om att varan exempelvis förvaras på ett s.k. tullager.

Bestämmelsen ligger utanför tillämpningsområdet för första och andra styckena av bl.a. följande skäl. Förfogandet sker efter det att varan anmälts till tullbehandling. Att någon ”förfogar över en vara” avser att någon fysiskt eller rättslig disponerar över varan, inte att någon under tullbehandlingen lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift. Vidare är bestämmelsen inte utformad som ett farebrott. På så sätt skiljer bestämmelsen sig från andra stycket.

Som exempel kan nämnas att någon undanskaffar en vara genom att bryta sig in i ett tullager och ta ut en vara som han där har placerad. Brottet bör normalt anses fullbordat i och med att varan har förts ut ur lagret. Bestämmelsen bör även bli tillämplig då någon i strid med ett införselbud eller -villkor tar ut en vara från ett tullager genom att stjäla varan. I sådant fall bör gärningsmannen dömas för både stöld och smuggling. Det skall ses mot bakgrund av att brotten bärs upp av olika skyddsintressen. Vad som nu sagts gäller även för en vara som är under transitering.

Särskilt om tredje stycket tredje punkten

Denna bestämmelse motsvarar närmast 4 § 4 VSL. Bestämmelsens första led omfattar att någon till landet för in eller från landet för ut en vara med stöd av ett införsel- eller utförseltillstånd som föranletts av någon till tillståndsmyndigheten lämnat en oriktig uppgift eller underlåtit att lämna en föreskriven uppgift. Vad som straffbeläggs här är alltså själva utnyttjandet av tillståndet. Bestämmelsens andra led omfattar själva uppgiftslämnandet hos tillståndsmyndigheten. Det straffbelagda förfarandet utgörs här av att någon till en tillståndsmyndighet lämnar en oriktig uppgift eller underlåter att lämna en föreskriven uppgift och därigenom föranleder att tillstånd meddelas och att varan förs in till eller ut från landet med stöd av tillståndet.

I lagrådsremissens lagtext var bestämmelsen formulerad som att någon uppsåtligen ”med stöd av tillstånd som föranletts av oriktig uppgift för in eller ut en vara”. Bestämmelsen var utformad med utgångspunkt i att den som uppsåtligen lämnade en oriktig uppgift i en ansökan om tillstånd skulle kunna dömas för försök till smuggling. *Lagrådet* har emellertid uttalat att för det fall ansökningen inte skulle ligga i tiden nära den tilltänkta in- eller utförseln kan det tänkas att försökspunkten inte anses uppnådd. Lagrådet har framhållit att det i sådant fall kan uppkomma en inkonsekvent behandling av å ena sidan de fall då någon uppsåtligen lämnar oriktig uppgift och å andra sidan de fall då någon av grov oaktsamhet lämnar en sådan uppgift. I anslutning till det sagda har Lagrådet anfört att en sådan behandling skulle kunna leda till stötande resultat och att det kan förebyggas genom att punkten kompletteras med en bestämmelse om uppsåtligt lämnande av oriktig uppgift.

Regeringen konstaterar att vad Lagrådet anfört ger vid handen att ett uppsåtligt förfarande i vissa fall skulle kunna vara straffritt medan ett oaktsamt förfarande skulle vara straffbart enligt den uttryckliga bestämmelsen i 7 § andra stycket 2 (anm: 5 § andra stycket 2 i

lagrådsremissen). En sådan ordning är inte acceptabel. Propositionens lagtext har därför kompletterats i linje med vad Lagrådet anfört. Kompletteringen motsvarar vad som i 4 § 4 VSL straffbeläggs som ett fullbordat brott.

Lagrådet har även påtalat att bestämmelsen i lagrådsremissen innehåller enbart att någon lämnar oriktig uppgift medan bestämmelsen i andra stycket (anm: första stycket andra meningen i lagrådsremissen) innehåller även att någon underlåter att lämna föreskriven uppgift. Lagrådet har i anslutning härtill anfört följande. ”Till förebyggande av den missuppfattningen att det är fråga om rekvisit med olika innehåll bör i sistnämnda bestämmelse användas uttrycket ‘oriktig uppgift eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift’.” Regeringen gör även här samma bedömning som Lagrådet.

Att ett tillstånd har föranletts av en oriktig uppgift innebär, att tillstånd till införsel eller utförsel inte skulle ha meddelats om i stället en riktig uppgift lämnats. Det är inte fråga om en oriktig uppgift som lämnats vid tullbehandling. Det är i stället fråga om en uppgift som lämnats eller skulle ha lämnats i samband med att någon ansökt om tillstånd att få föra in eller ut varan. I 1986 års varusmugglingsutrednings betänkande (SOU 1991:84 s. 465) finns det exempel på det nu sagda. Vad som nu sagts om lämnande av oriktig uppgift gäller, som framgår av vad som sägs i anslutning till Lagrådets yttrande, även underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift.

I överensstämmelse med andra stycket används uttrycket oriktig uppgift. Med detta förstås i princip detsamma som i andra stycket, dvs. positivt oriktig uppgift, bristfällig och ofullständig uppgift och underlåtenhet att lämna uppgift av betydelse. Om någon utnyttjar ett sådant tillstånd som avses här, är det i princip likgiltigt vem som har lämnat den oriktiga uppgiften eller om lämnandet av den har skett uppsåtligt, av oaktsamhet eller utan oaktsamhet.

Som huvudregel är ett brott enligt första ledet i punkten, dvs. ett brott som avser utnyttjandet av ett tillstånd, fullbordat i och med att varan har förts över territorialgränsen (jfr 2 § första stycket). Som redogjorts för i kommentaren till första och andra styckena kan en vara emellertid utan hinder av ett införselförbud eller införselvillkor föras in till landet enligt vad som föreskrivs i lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. Brottet bör i sådant fall anses fullbordat första gången som den som för in varan återoppar tillståndet till stöd för införseln.

Som framhållits i det föregående har andra ledet i punkten, dvs. den brottsbeskrivning som avser själva uppgiftslämnandet, tillkommit med anledning av Lagrådets yttrande. Lagtexten är formulerad så att det kan vara någon annan än uppgiftslämnaren som sedan utnyttjar tillståndet till att föra in eller ut varan. Uppgiftslämnaren har gjort sig skyldig till brott även om den som utnyttjar tillståndet inte begått något brott med hänsyn till att han varken känt till eller bort känna till hur tillståndet tillkommit. Det avgörande är att den som lämnat uppgifterna till tillståndsmyndigheten har haft uppsåt i förhållande till oriktigheten eller underlåtenheten. Brottet är, som framgår av lagtexten, emellertid fullbordat först då varan har förts in eller ut med stöd av tillståndet. Om

det är samma person som lämnat uppgifterna till tillståndsmyndigheten och som sedan för in eller ut varan, bör han lämpligen dömas enligt första ledet i punkten, dvs. för själva utnyttjandet av tillståndet.

Med hänsyn till legalitetsprincipen, sådan den numera kommer till uttryck i 1 kap. 1 § brottsbalken (jfr prop. 1993/94:130 s. 13-20, 66, 75 och 108 f), torde det inte finnas möjlighet att anse att någon av de här avsedda situationerna är straffbelagd även genom någon annan bestämmelse i paragrafen.

Oaktsamma förfaranden är straffbelagda genom 7 § första stycket och andra stycket 2.

Särskilt om tredje stycket fjärde punkten

Bestämmelsen motsvarar 4 § 3 VSL. Bestämmelsen gäller dels då ett visst villkor har uppställts för att en vara över huvud taget skall få föras in eller ut, dels då ett villkor för en varas användning efter införseln eller utförseln har uppställts i samband med att gränspassagen tillåtits. Då en licens beviljas för t.ex. införsel av en viss vara kan licensmyndigheten föreskriva vissa villkor, exempelvis att varan skall få användas endast för visst ändamål. Att förfoga över varan i strid med ett sådant villkor faller under den här bestämmelsen.

Särskilt om fjärde stycket

Vad som anges i första stycket om underlåtenhet att anmäla en vara till tullbehandling gäller här underlåtenhet att anmäla varan enligt 4 § första stycket inregränslagen (i dess lydelse enligt lagförslag 2.7). Vad som anges i andra stycket om uppgifter vid tullbehandling gäller här uppgifter som lämnas under förfaranden enligt inregränslagen.

Genom att 3 § SL på detta sätt knyts till inregränslagen blir bestämmelsen tillämplig endast på sådana varor som är uppräknade i den lagen.

Bakgrunden till bestämmelsen är att tullagstiftningen i princip inte är tillämplig då det är fråga om införsel från eller utförsel till andra EU-länder. I kommentaren till första och andra styckena har redovisats att icke-gemenskapsvaror dock kan omfattas av tullagstiftningen, och därmed bli föremål för tullbehandling då de förs in från ett annat EU-land (transitering och smuggling från ett icke medlemsland via ett medlemsland till Sverige).

EG:s inre marknad bygger på principen om fri rörlighet för bl.a. varor. Emellertid finns det nationella förbud och villkor för införsel och utförsel som gäller även i förhållande till andra länder. I inregränslagen finns bestämmelser om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat EU-land. Lagen är tillämplig endast på vissa uppräknade varor (3 §). Det är varor som omfattas av sådana restriktioner som är tillåtna enligt EG-rätten. Den som för eller ut en sådan vara från respektive till ett annat EU-land är skyldig att anmäla varan till Tullverket (4 §). Det nu sagda behandlas närmare i det föregående under rubriken In- och

utförelseregleringar i förhållande till andra EU-länder och i den allmänna motiveringen (avsnitt 6.2).

I anslutning till det lagstiftningsärende, vari en ny tulllag föreslås, lämnar regeringen ett förslag om att lagen om transport, förvaring och förstöring av införelsereglerade varor, m.m. skall gälla även vid införelse från andra EU-länder (jfr den allmänna motiveringen, avsnitt 3). På motsvarande sätt som nu gäller enligt den lagen för det fall en vara förs in från tredje land, föreslås en uttrycklig reglering innebärande att sådana varor skall få hanteras på visst sätt utan hinder av restriktionerna. Varorna skall enligt förslaget få föras direkt till närmaste bemannade tullkontor och där anmälas för att sedan omhändertas av Tullverket, förstöras eller återutföras enligt vad som föreskrivs i inregränslagen eller bli föremål för åtgärder enligt förordningen (1994:1830) om införelse av levande djur m.m.

4 §

Om ett brott som avses i 3 § är att anse som ringa, döms till penningböter.

Paragrafen innehåller en särskild straffskala för ringa fall av smuggling. I lagrådsremissen var straffskalan intagen i smugglingsparagrafen (3 §). *Lagrådet* har – med beaktande av bl.a. register- och statistiksynpunkter – föreslagit att ringa brott behandlas i ens särskild paragraf. Regeringen godtar Lagrådets förslag.

Straffskalan stämmer överens med vad som föreskrivs i 2 VSL angående sådana ringa brott som gäller smuggling av annat än narkotika. I överensstämmelse med promemorian föreslås dock att bedömningen av om ett brott är ringa skall göras beträffande alla de brott som omfattas av smugglingsparagrafen.

Om ett brott enligt 3 § skall anses vara ringa beror i princip enbart på omständigheterna vid brottet. En annan sak är att den som döms för ett icke ringa brott eventuellt kan ådömas ett lindrigare straff till följd av sådana personliga förhållanden som anges i 29 kap. 5 § brottsbalken eller sin ungdom (29 kap. 7 § brottsbalken).

Bedömningen av om ett brott är ringa enligt 3 § bör främst bero på varornas beskaffenhet och kvantitet. Omständigheterna kring en införelse kan dock vara sådana att brottet skall anses som ett normalbrott, även om brottet enbart med hänsyn tagen till varornas beskaffenhet och kvantitet skulle ha varit att anse som ringa.

Straffbestämmelser för smuggling av narkotika har samlats i 6 §. Sådana brott betecknas som narkotikasmuggling. I 6 § finns en särskild straffskala för ringa fall av smuggling av narkotika. Den straffskalan stämmer överens med vad som föreskrivs i 2 § VSL för ringa fall av sådan varusmuggling som gäller narkotika.

5 §

Om ett brott som avses i 3 § är att anse som grovt, döms för *grov smuggling* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt skall det särskilt beaktas om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning, om gärningen med hänsyn till omständigheterna kring införseln, utförseln eller förfogandet varit av särskilt farlig art eller om gärningen annars inneburit en allvarlig kränkning av ett betydande samhällsintresse.

Första stycket

I paragrafen behandlas det grova smugglingsbrottet. För ansvar krävs att alla objektiva och subjektiva förutsättningar enligt 3 § föreligger. Uppsåtet skall täcka sådana försvårande omständigheter som anges i denna paragraf och som har anknytning till det åtalade händelseförloppet (jfr rättsfallet NJA 1995 s. 226).

Straffskalan stämmer överens med vad som gäller enligt 3 § VSL för grov varusmuggling. Straffbestämmelser för smuggling av narkotika har samlats i 6 §. I den paragrafen finns en särskild straffskala för grov narkotikasmuggling. Den straffskalan stämmer överens med vad som föreskrivs i 3 § VSL för grov varusmuggling som gäller narkotika.

Avsikten är att brottsrubriceringen grovt brott skall förbehållas den från allmän synpunkt mest allvarliga brottsligheten. Hänsyn skall tas till samtliga omständigheter i det enskilda fallet, varvid en helhetsbedömning skall göras. Härvid skall emellertid särskild vikt fästas vid sådana omständigheter som anges i straffbestämmelsen.

För en gärningsman som i samband med brott enligt denna lag har tillgripit våld eller hot finns även straffbestämmelser i 3, 4 och 17 kap. brottsbalken. Även om våldet eller hotet skulle kvalificera smugglingsbrottet till grovt brott, så kvarstår det faktum att brottsbalksbrotten har andra skyddsobjekt än smugglingsbrottet. Av allmänna straffrättsliga principer bör därför i allmänhet följa att gärningsmannen skall dömas för brott enligt straffbestämmelsen i brottsbalken även om han döms för smugglingsbrott som kvalificerats som grovt. Det föreligger med andra ord s.k. olikartad brottskonkurrens.

I flera författningar straffbeläggs *olovligt innehav* av vissa varor. Så är fallet i bl.a. vapenlagen och lagen om förbud mot vissa dopningsmedel. I kommentaren till 3 § (under rubriken Brottskonkurrens) berörs hur smugglingsparagrafen förhåller sig till sådana bestämmelser.

Andra stycket

I detta stycke ges exempel på omständigheter som särskilt bör beaktas vid bedömningen av om ett smugglingsbrott skall anses vara grovt enligt första stycket.

Det första exemplet är ”*gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning*”. Exemplet, som återfinns även i 10 § angående grovt tullbrott, gäller närmast de fall då införseln är ett led i en systematisk eller omfattande införsel av varor för avyttring inom eller utom landet. Så är fallet då införsel kan anses vara organiserad med hänsyn till att den mängd gods som förs in gör det påkallat att det finns en organisation för såväl förvaring som distribution. Det bör i princip sakna

betydelse om det är någon annan än den som för in godset som svarar för denna organisation. Det krävs endast att den som för in godset har uppsåt i förhållande till den i lagtexten angivna omständigheten. Det är överhuvudtaget av vikt att lagen kan tillämpas på ett sådant sätt att den de facto motverkar sådan införsel som typiskt sett ger upphov till eller gynnar existensen av maffialiknande eller annan organiserad brottslighet. Det kan här påpekas att olovlig befattning med smuggelgods har, i motsats till promemorian och 1986 års varusmugglingsutrednings betänkande, försetts med en särskild straffskala för grovt brott och att den straffskalan stämmer överens med den som föreslås gälla för såväl grov smuggling som grovt tullbrott (se 13 §).

Det andra exemplet är att *"gärningen med hänsyn till omständigheterna kring införseln, utförseln eller förfogandet varit av särskilt farlig art"*. Detta kan avse att gärningsmannen genom sitt uppträdande har utsatt Tullverkets anställda eller andra för allvarliga skador, risker eller hot i samband med brottet eller genom sitt tillvägagångssätt har framkallat en beaktansvärd risk för allvarlig personolycka eller omfattande förstörelse av annans egendom i samband med införseln. Den som medför ett smittsamt eller explosivt ämne utan att han vid införseln har vidtagit tillräckliga säkerhetsåtgärder kan alltså dömas för grov smuggling, även om han har förhållit sig passiv till sin omgivning.

Exemplet inrymmer också att omständigheterna kring gärningen är sådana som typiskt sett är ägnade att undergräva väsentliga funktioner i Tullverkets övervakning. Så kan vara fallet om en tullprocedur vilar på att importörer och exportörer medges vissa lättnader i hanteringen, lättnader som bygger på att man från Tullverkets sida visar ett särskilt förtroende för dem. Den som missbrukar ett sådant förtroende kan vara att döma för grov smuggling.

De angivna exemplen kan båda sägas vara sådana som typiskt sett innebär en allvarlig kränkning av betydande samhällsintressen. Emellertid finns det flera andra situationer som innebär en sådan kränkning. Detta framhävs genom att exemplifieringen avslutas med att *"gärningen annars inneburit en allvarlig kränkning av ett betydande samhällsintresse"*. Så kan vara fallet om den införda varan varit av särskilt farlig beskaffenhet. Det kan gälla införsel av bl.a. radioaktiva ämnen, gifter eller annat som kan orsaka katastrofer av olika slag eller som på annat sätt kan ge upphov till allvarliga risker för liv och hälsa eller för miljön. Exempel på utförselbrott som kan innebära en allvarlig kränkning av betydande samhällsintressen är utsmuggling av krigsmateriel, högteknologiska produkter eller varor som är särskilt känsliga eller viktiga för landets ekonomi, försörjning eller förhållande till omvärlden. Sålunda bör överträdelser av utförselregleringarna i lagen (1998:397) om strategiska produkter, dvs. vissa produkter som kan användas i förstörelsebringande syfte, i allmänhet anses vara grova brott. Detsamma kan gälla olovlig utförsel av utrotningshotade djur eller av utförsel förbjudna antikviteter. Samma synsätt skall gälla för olovlig införsel av motsvarande slag.

Om en gärning som avses i 3 § gäller narkotika, döms för *narkotikasmuggling* till fängelse i högst tre år.

Om brottet är ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms för *grov narkotikasmuggling* till fängelse, lägst två och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt skall det särskilt beaktas om gärningen avsett en särskilt stor mängd narkotika, om gärningen ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, eller om verksamheten eller gärningen annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.

Paragrafen har tillkommit på förslag av *Lagrådet*. Lagrådet har förordat att smuggling av narkotika ges beteckningen narkotikasmuggling respektive grov narkotikasmuggling och att sådan smuggling behandlas i en särskild paragraf (jfr den allmänna motiveringen, avsnitt 5.1).

Paragrafen är utformad i överensstämmelse med Lagrådets förslag.

I första stycket regleras normalfallen av narkotikasmuggling, i andra stycket de ringa fallen och i tredje stycket grov narkotikasmuggling. Straffskalorna är desamma som de som föreskrivs i VSL när det är fråga om varusmuggling som gäller narkotika.

I författningskommentaren till 3 § (under rubriken Brottskonkurrens) behandlas frågor om konkurrens mellan smugglingslagstiftning och sådana lagar som föreskriver straff för den som innehar vissa slag av varor. Det gäller bl.a. narkotikastrafflagen.

Lagrådet har i sitt yttrande pekat på att det kan förekomma smuggling av mindre mängder narkotika tillsammans med andra införselreglerade varor under omständigheter som gör den senare smugglingen till grovt brott. Lagrådet har anfört att en sådan situation får lösas enligt allmänna straffrättsliga konkurrensregler.

I tredje stycket finns en exemplifiering av omständigheter som särskilt skall beaktas vid bedömandet av om brottet är grovt. Exemplifieringen stämmer i allt väsentligt överens med vad som föreskrivs i 3 § andra stycket narkotikastrafflagen för grovt narkotikabrott. Den bestämmelsen och bestämmelsen i SL vilar på samma rättspolitiska grundval. Tillämpningen av bestämmelserna bör således stå i överensstämmelse med varandra. Bedömningen av om brottet är att anse som grovt skall – precis som när det gäller narkotikabrott – grundas på en helhetsavvägning av omständigheterna i det enskilda fallet.

I lagrådsremissen (anm: 4 § tredje stycke i lagrådsremissens lagtext) var sista ledet i exemplifieringen utformat som ”om gärningen annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art”. I anslutning till detta har *Lagrådet* uttalat följande. ”Medan man i fråga om narkotikabrott kan tala om att gärningen är av särskilt hänsynslös art vid exempelvis överlåtelse av narkotika till skolungdom, är det i fråga om smugglingen mer naturligt att säga att gärningen ingått som ett led i en verksamhet som varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.”

Regeringen har ingen erinran mot vad *Lagrådet* anfört i anslutning till denna paragraf.

Den som av grov oaktsamhet begår en gärning som avses i 3 eller 6 §, döms för *olovlig införsel* eller *olovlig utförsel* till böter eller fängelse i högst två år.

För olovlig införsel eller olovlig utförsel döms också den som av grov oaktsamhet

1. i samband med utförsel från landet av en vara underlåter att anmäla varan till tullbehandling, lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling och därigenom ger upphov till fara för att sådant förbud eller villkor som avses i 3 § tredje stycket 1 eller den bestämmelsen tillsammans med 6 § överträds, eller

2. lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift i samband med ansökan om sådant tillstånd som avses i 3 § tredje stycket 3 eller den bestämmelsen tillsammans med 6 § och därigenom ger upphov till fara för att varan förs in eller ut med stöd av detta tillstånd.

I de fall bestämmelserna om tullbehandling inte är tillämpliga vid utförsel till ett annat EU-land, gäller vad som anges i andra stycket 1 angående tullbehandling i stället förfarande enligt lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

Om gärningen är ringa, skall den inte medföra ansvar.

Paragrafens tillämpningsområde – huvuddrag

Genom denna paragraf straffbeläggs grovt oaktsamma förfaranden med införsel- eller utförselreglerade varor. Första stycket omfattar de fall då någon av grov oaktsamhet begår en gärning som i objektivt hänseende motsvarar ett fullbordat brott enligt 3 eller 6 §. Andra stycket gäller vissa grovt oaktsamma förfaranden som i viss mån svarar mot försök till smuggling. Förfarandena kännetecknas av att de visserligen inte inneburit att någon har överträtt eller kringgått ett förbud eller villkor men att gärningsmannen har framkallat fara för att så skulle ske.

Vad som bör förstås med grov oaktsamhet behandlas i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.2).

Särskilt om första stycket

För ansvar enligt *första stycket* skall finnas de objektiva förutsättningar som gäller för fullbordat brott enligt 3 §. Dessa förutsättningar skall vara täckta av grov oaktsamhet från gärningsmannens sida.

Särskilt om andra stycket första punkten

I denna punkt straffbeläggs att någon i samband med utförsel

- underlåter att anmäla en vara till tullbehandling,
- lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller
- underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling.

Till ledning för vad som skall förstås med detta kan tjäna vad som anförs i författningskommentaren till 3 § första och andra styckena om motsvarande förfaranden vid införsel.

För ansvar krävs fara för att varan skall komma att finnas utom territoriet i strid med förbudet eller villkoret.

Ett brott enligt den här bestämmelsen inträffar i och med att någon vid tullbehandling lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift. Ett brott enligt bestämmelsen har också begåtts i och med att någon underlåter att anmäla varan till tullbehandling genom att han underlåter att stanna vid föreskriven anmälningplats. För den som kringgår en tullplats inom landet torde brottet i praktiken få anses fullbordat först då han passerat gränsen. I sådant fall bör ansvar ådömas endast enligt första stycket.

Särskilt om andra stycket andra punkten

Genom denna bestämmelse straffbeläggs att någon av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift i samband med en tillståndsansökan. Bestämmelsen svarar närmast mot försök till smuggling enligt 3 § tredje stycket 3. Med oriktig uppgift förstås detsamma som i den bestämmelsen. Bestämmelsen kan vara tillämplig såväl då den oriktiga uppgiften har föranlett att tillstånd meddelats som då den inte har föranlett ett sådant tillstånd.

Antag att det är samma person som av grov oaktsamhet dels lämnat den oriktiga uppgiften vid tillståndsansökningen, dels med stöd av tillståndet för in varan till landet. I sådant fall bör han lämpligen dömas till ansvar enbart för själva utnyttjandet av tillståndet enligt första stycket jämfört med 3 § tredje stycket 3.

I enlighet med vad *Lagrådet* förordat och i överensstämmelse med 3 § tredje stycket 3 har i lagtexten även tagits med att någon underlåter att lämna föreskriven uppgift i samband med en tillståndsansökan.

Särskilt om tredje stycket

Denna bestämmelse finns inte i lagrådsremissen (jfr den allmänna motiveringen avsnitt 3). Syftet med bestämmelsen är att göra straffbestämmelsen i andra stycket 1 tillämpligt även på sådan utförelse som sker till andra EU-länder.

Straffbestämmelsen i andra stycket 1 gäller förfaranden som någon gör sig skyldig till vid tullbehandling som görs med anledning av utförelse från landet. Med tullbehandling förstås sådana åtgärder enligt tullagstiftningen som anges i 2 §. Sådana åtgärder vidtas i princip inte när det gäller utförelse till andra EU-länder. I stället gäller särskilda förfaranden enligt inregränslagen. Genom bestämmelsen i detta stycke blir straffbestämmelsen i andra stycket 1 tillämplig även på sådana förfaranden. Vad som anges i straffbestämmelsen om att någon underlåter att anmäla en vara till tullbehandling blir således i stället tillämpligt i de fall någon underlåter att anmäla varan enligt 4 § första stycket inregränslagen (i dess lydelse enligt lagförslag 2.7). Vad som anges om uppgifter vid tullbehandling blir tillämpligt när det är fråga om uppgifter som lämnas under förfaranden enligt inregränslagen.

Särskilt om fjärde stycket

I detta stycke undantas från straffansvar sådana gärningar som visserligen har begåtts av grov oaktsamhet men som med hänsyn till omständigheterna ändå är att anse som ringa. Liksom när det gäller att avgöra om ett uppsåtligt brott är ringa torde främst varornas beskaffenhet och kvantitet bli avgörande (jfr författningskommentaren till 4 §). Straffriheten för ringa fall har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.6).

8 §

Den som, i samband med att en vara förs in till landet, uppsåtligen underlåter att anmäla varan till tullbehandling, lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling och därigenom ger upphov till fara för att tull, annan skatt eller avgift undandras det allmänna, döms för *tullbrott* till böter eller fängelse i högst två år.

För tullbrott döms också den som uppsåtligen ger upphov till fara för att tull, annan skatt eller avgift undandras det allmänna eller felaktigt tillgodoräknas eller återbetalas till honom själv eller annan genom att

1. i samband med att en vara förs ut från landet, förfara så som anges i första stycket eller, efter utförelsen, förfoga över varan i strid med vad som förutsatts vid den tullbehandling som skett med anledning av utförelsen,

2. under pågående tullbehandling förfoga över en införd vara i strid med vad som gäller för denna tullbehandling, eller

3. bryta mot villkor som vid tullbehandling för övergång till fri omsättning har uppställts för befrielse från eller nedsättning av skatten eller avgiften.

Denna bestämmelse är tillämplig endast i fråga om sådana tullar, andra skatter och avgifter som Tullverket skall besluta.

Paragrafens tillämpningsområde – huvuddrag

I denna paragraf regleras de uppsåtliga brott som innebär att någon i samband med införsel eller utförsel agerar på ett otillåtet sätt och därigenom ger upphov till fara för att tull, annan skatt eller avgift undandras det allmänna eller felaktigt tillgodoräknas eller återbetalas i samband med införsel till eller utförsel från landet.

Första stycket innehåller en central straffbestämmelse. Bestämmelsen gäller enbart införsel och omfattar dels det fallet att någon underlåter att anmäla en vara till tullbehandling, dels det fallet att någon vid tullbehandling lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift. I andra stycket första punkten straffbeläggs att någon gör på motsvarande sätt i samband med utförsel av en vara. Den punkten omfattar också att någon förfogar över en utförd vara i strid med vad som förutsatts vid den tullbehandling som skett med anledning av utförelsen. Den följande punkten i andra stycket avser det fallet att någon under pågående tullbehandling förfogar över en införd vara i strid med vad som

gäller för denna tullbehandling. Den tredje punkten i andra stycket omfattar det fallet att någon bryter mot villkor för befrielse från eller nedsättning av tull, annan skatt eller avgift. I det tredje stycket anges att paragrafen är tillämplig endast såvitt avser sådana skatter och avgifter som Tullverket skall besluta.

Första stycket motsvarar 1 § VSL såvitt avser undandragande vid införsel. Andra stycket första punkten motsvarar 1 § och 4 § 1 VSL, såvitt avser utförsel. Andra stycket andra och tredje punkten motsvarar 4 § 1 och 2 VSL i den mån dessa reglerar undandraganden.

För ansvar enligt paragrafen måste tull-, skatt- eller avgiftsskyldighet ha förelegat i det enskilda fallet. Det är alltså inte tillräckligt att varan tillhör ett varuslag för vilket tull, annan skatt eller avgift skall betalas i anledning av införsel eller utförsel. Exempelvis får en resande för eget bruk föra in tobaksvaror intill en viss mängd utan att betala skatt. Skattskyldighet föreligger emellertid för införsel utöver denna kvantitet. Liksom enligt VSL gäller att undandragandet aldrig kan avse mer än den delen av införseln.

Eftersom paragrafen knyter an till tullbehandling enligt 2 § andra stycket, blir paragrafen tillämplig i samma utsträckning som tullagstiftningen. Det innebär att paragrafen omfattar att en vara förs in från eller ut till en plats utanför EU, dvs. en plats utanför EU:s tullområde eller skatteområden (s.k. tredjelandstrafik). Detsamma gäller för icke-gemenskapsvaror som transiteras från en plats utanför EU via ett annat EU-land till Sverige (t.ex. en vara som transiteras från Polen via Tyskland till Sverige). Sådana varor skall nämligen enligt tullagstiftningen tullbehandlas.

Paragrafen kan bli tillämplig även då en icke-gemenskapsvara, som inte är underkastad ett tullförfarande, förs in till landet från en plats inom EG:s tullområde. Som exempel kan nämnas att en vara smugglas från Polen via Tyskland till Sverige. Att tullagstiftningen, och därmed bestämmelserna i den här paragrafen, då blir tillämpliga beror på 9 a § tullagen (3 kap. 4 § i förslaget till ny tullag). Det nu sagda behandlas även i kommentaren till 2 § andra stycket.

Varor som skall beskattas enligt privatinförsellagen blir inte föremål för tullbehandling. Därmed faller sådan införsel utanför tillämpningsområdet för den här paragrafen (jfr den allmänna motiveringen, avsnitt 6.1).

I den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2) behandlas vissa frågor om paragrafens tillämplighet med hänsyn till folkrätten, konventioner och bilaterala överenskommelser med andra stater.

Skattebestämmelser som sanktioneras genom 8 §

Av SL kan, i likhet med VSL, inte utläsas i vilka fall tull, annan skatt eller avgift skall betalas vid import (införsel från tredje land). I vad mån så skall ske framgår i stället av ett stort antal andra författningar. Av den s.k. tulltaxan, dvs. rådets förordning (EEG) nr 2658/87 av den 23 juli 1987, framgår om, och i förekommande fall med vilken procentsats, tull skall betalas för en viss vara. I 1 kap. 1 § mervärdesskattelagen föreskrivs att mervärdesskatt skall betalas vid sådan import som enligt lagen är

skattepliktig. I 1 kap. 5 § mervärdesskattelagen föreskrivs att skattskyldigheten inträder vid den tidpunkt då varan enligt tullagstiftningen skall anmälas till förtullning eller när införsel skall anmälas med stöd av 9 § tullagen (motsvaras av 3 kap. 3 § i förslaget till ny tullag). Punktskatter för import (införsel från tredje land) finns föreskrivna endast i tre lagar, nämligen lagen om tobaksskatt (LTS), lagen om alkoholskatt (LAS) och lagen om skatt på energi (LSE).

Enligt LTS, LAS och LSE föranleder import skattskyldighet.

Ett undantag enligt alla tre lagarna utgörs av upplagshavares import. En upplagshavare blir överhuvudtaget inte skattskyldig för import. Hans skattskyldighet inträder i stället bl.a. då han i olika uppräknade situationer levererar varan eller förbrukar den. Eftersom skattskyldigheten inte inträder genom införseln utan genom att upplagshavaren sedan exempelvis levererar eller förbrukar varan, blir redan till följd därav SL inte tillämplig. Skatteundandraganden bestraffas i stället genom skattebrottslagen.

I de fall import utlöser skattskyldighet enligt LTS, LAS eller LSE, skall beskattningen, med ett undantag, ske i den ordning som gäller för tull. Sådan skattskyldighet för import straffsanktioneras genom 8 § SL. Undantaget gäller s.k. registrerade varumottagare. Enligt såväl LTS som LAS beskattas nämligen en sådan persons import inte i den ordning som gäller för tull. I stället beskattas den inom ramen för beskattningsförfarandet i lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter (LPP); jfr 19 § LTS och 18 § LAS. Den registrerade varumottagarens skyldighet att betala importskatt enligt LTS eller LAS straffsanktioneras således genom skattebrottslagen, inte genom SL.

Beträffande alla tre lagarna bör uppmärksammas att införsel från ett annat EU-land kan utlösa skattskyldighet för den som för in varan. I sådant fall skall skatten emellertid bestämmas av skattemyndigheten inom ramen för beskattningsförfarandet i LPP. Skattskyldigheten straffsanktioneras då således genom skattebrottslagen. Detta gäller alltså även sådan införsel som sker i former som är helt likartade med traditionell insmuggling från tredje land. Även för den som de facto opererar helt utanför systemet i LTS, LAS eller LSE gäller alltså denna ordning, i den mån det inte är fråga om sådan införsel som skall beskattas enligt privatinförsellagen (jfr 9 § första stycket 5, 20 § första stycket 6 och 22 § andra stycket LTS samt 8 § första stycket 5, 19 § första stycket 6 och 21 § andra stycket LAS).

Det saknar betydelse om en punktskattelag skulle definiera den som importerar en vara som skattskyldig. Det avgörande är om punktskattelagen knyter skattskyldighetens inträde till införseln eller till något annat, exempelvis egen förbrukning eller leverans till annan. Andra punktskattelagar än de tre nämnda bygger helt på att skattskyldigheten inträder till följd av någon annan omständighet än införseln (jfr exempelvis lagen /1984:409/ om skatt på gödselmedel och lagen /1984:410/ om skatt på bekämpningsmedel). Även dessa lagar är således straffsanktionerade genom skattebrottslagen.

Att 8 § inte är tillämplig på sådana varor som skall beskattas enligt privatinförsellagen har anmärkts i det föregående avsnittet (Paragrafens tillämpningsområde – huvuddrag).

I kommentaren till 3 § (under rubriken Brottskonkurrens) har berörts att ansvar enligt 8 § för tullbrott inte utesluter ansvar enligt 3 § för smuggling. Ansvar för tullbrott förutsätter emellertid att skyldigheten att betala tull, annan skatt eller avgift (den s.k. tullskulden) inte har utsläcits till följd av en införselrestriktion. I artikel 212 i tullkodexen föreskrivs att en tullskuld uppstår även om den gäller sådana varor som omfattas av någon form av förbud eller restriktioner i fråga om import (eller export). De enda undantagen som föreskrivs gäller falsk valuta, narkotika och psykotropa ämnen. Detta innebär att den som för in eller ut en annan vara än de nu sagda kan bli skyldig att betala tull, annan skatt eller avgift, även om varan omfattas av en införsel- eller utförselrestriktion. Han kan således göra sig skyldig till såväl smuggling enligt 3 § som tullbrott enligt den här paragrafen. I kommentaren till 3 § har behandlats i vilken mån detta bör inverka på straffvärdet.

Frågor om konkurrens mellan 8 § SL, skattebrottslagen och privatinförsellagen har behandlats i det föregående under rubriken Skattebestämmelser som sanktioneras genom 8 §.

I kommentaren till 10 § behandlas frågor om konkurrens mellan å ena sidan tullbrott och grovt tullbrott och å andra sidan urkundsförfalskning och bokföringsbrott enligt brottsbalken.

Uppsåt

Liksom när det gäller brottet smuggling enligt 3 § är allmänna uppsåtsregler tillämpliga. Frågan om uppsåt har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.1). Vad som anförs där torde medföra bl.a. följande. För att någon skall fällas till ansvar enligt första stycket för att ha lämnat oriktig uppgift krävs, att gärningsmannens uppsåt i princip täcker att uppgiften är oriktig. Vidare torde uppsåtsreglerna medföra att gärningsmannen i princip skall ha insett effekten av den oriktiga uppgiften, dvs. faran för att tull, annan skatt eller avgift undandras. En tillämpning i överensstämmelse med vad som gäller enligt 2 § skattebrottslagen för skattebrott torde innebära att det inte krävs att gärningsmannen har en exakt uppfattning om storleken av det belopp som riskerar att undandras. Likaledes torde gärningsmannen inte heller behöva ha fullt klart för sig vilka skatter eller avgifter som kan påverkas av hans handlande eller underlåtenhet. (Jfr prop. 1995/96:170 s. 159 och 252 f angående ändring den 1 juli 1996 /SFS 1996:658/ i bl.a. 2 § skattebrottslagen).

I 11 § finns föreskrivet straffansvar för den som av grov oaktsamhet begår en gärning som avses i den här paragrafen (jfr den allmänna motiveringen, avsnitt 5.7.2, om grov oaktsamhet).

Straffskalan

Straffskalan stämmer överens med 1 § VSL. I 9 § finns föreskrivet straff för ringa fall och i 10 § finns föreskrivet straff för grovt tullbrott.

Denna bestämmelse gäller enbart införsel. Bestämmelsen omfattar dels att någon uppsåtligen underlåter att anmäla en vara till tullbehandling, dels att någon uppsåtligen vid en tullbehandling lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift. För straffansvar krävs att gärningen ger upphov till fara för att tull etc. undandras det allmänna. Gärningsbeskrivningen ansluter nära till vad som gäller för skattebrott i skattebrottslagen.

Vad som skall förstås med att en vara förs in till landet regleras genom 2 § första stycket. Vad som avses med en vara har behandlats i kommentaren till 1 §.

I det föregående har behandlats vilka skattebestämmelser som straffsanktioneras genom bl.a. det här stycket (under rubriken Skattebestämmelser som sanktioneras genom 8 §).

Uppsåtskravet har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.7.1, och i det föregående under rubriken Uppsåt.

I stycket anges att gärningen skall ha skett ”i samband med att en vara förs in till landet”. Här ligger visserligen att ett fullbordat brott förutsätter att varan faktiskt förs in till landet. Det är emellertid inte att se som ett krav på ett tidsmässigt samband utan som ett krav på ett sakligt samband mellan å ena sida införseln och å andra sidan det förfarande som straffbeläggs genom bestämmelsen, exempelvis att någon lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling. Bestämmelsen tar alltså sikte på att en viss gränspassage av en vara aktualiserar en skyldighet att betala någon pålaga samt därmed en skyldighet att underkasta varan någon form av tullbehandling.

Ett brott enligt den här bestämmelsen *fullbordas* i och med att någon underlåtit att anmäla varan till tullbehandling inom landet eller vid sådan tullbehandling lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna föreskriven uppgift. Delvis i motsats till vad som anges i promemorian (s. 466) saknar det således i princip alltid betydelse när ett taxeringsbeslut meddelas eller rätteligen skulle ha meddelats.

Av kommentaren till 2 § första stycket framgår att tullbehandling i vissa fall kan ske utom landet. I det fallet fullbordas brottet i och med att gärningsmannen fört varan över territorialgränsen utan att ha anmält den till en sådan föreskriven tullbehandling. Har han vid tullbehandling utom landet lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna föreskriven uppgift, är brottet fullbordat först i och med att varan sedan förts över territorialgränsen (jfr 2 § första stycket). Om gärningen upptäcks vid tullbehandlingen utom landet, kan gärningsmannen dömas för försök till tullbrott.

Gärningsbeskrivningen omfattar även den som fått kännedom om varans existens först efter det att varan passerat territorialgränsen men sedan underlåter att anmäla den till föreskriven tullbehandling inom landet. Gärningsbeskrivningen omfattar dessutom den som visserligen inte själv har fört varan över territorialgränsen men som enligt tullagstiftningen därefter har övertagit ansvaret för att varan anmäls till tullbehandling. Om någon överlåter en vara och då redan har gjort sig skyldig till tullbrott, skall förvärvaren inte kunna fällas till ansvar enligt

den här bestämmelsen. I stället kan det bli fråga om ansvar för olovlig befattning med smuggelgods enligt 12 § eller grovt sådant brott enligt 13 §.

Att någon ”*underlåter att anmäla varan till tullbehandling*” innebär att varan blir införd utan att föreskriven tullbehandling för varan inleds. Vad som skall förstås med tullbehandling anges i 2 § andra stycket (jfr kommentaren till den bestämmelsen).

Den som inte lägger upp en vara på tillfälligt lager måste i stället anmäla varan till godkänd tullbehandling. Genom att inte anmäla varan till någon form av tullbehandling har regelmässigt uppstått fara för undandragande av tull etc.

Den som uppsåtligen kringgår en tullplats (det s.k. klassiska smugglingsfallet) har underlåtit att anmäla varan till tullbehandling.

Även en resande som skall passera ett tullfilter kan göra sig skyldig till sådan uppsåtlig underlåtenhet. Det gör han om han väljer grön fil i stället för röd fastän han vet om att han är skyldig att anmäla en vara till tullbehandling. Genom att välja grön fil har han underlåtit att anmäla varan till tullbehandling. Den som gör så får regelmässigt anses ha gett upphov till fara för sådant undandragande av tull m.m. som förutsätts för ansvar. Det är alltså fråga om ett fullbordat tullbrott i och med att han gått in i den gröna filen vid en tullbehandling inom landet. Han kan visserligen undgå ansvar genom att vidta sådan frivillig rättelse som avses i 15 §. Som anmärkts även i kommentaren till 3 § första och andra styckena kan i ett sådant fall en frivillig rättelse normalt göras enbart om personen har lyckats passera tullfiltret utan att bli stoppad.

Att någon ”*lämnar oriktig uppgift*” har i princip motsvarande innebörd som i exempelvis skattebrottslagen. Med uttrycket avses alltså positivt oriktig uppgift, bristfällig och ofullständig uppgift samt underlåtenhet att lämna uppgift av betydelse (jfr prop. 1971:10 s. 247 och Lagrådets yttrande i prop. 1989/90:40 s. 51). Straffbart enligt det nu sagda är exempelvis att i en tulldeklaration lämna felaktiga uppgifter om de införda varorna (t.ex. angående varornas art, beskaffenhet, statistiknummer eller mängd) eller att utesluta en uppgift. Straffbart är även varje annan oriktig uppgift, skriftlig eller muntlig, rörande något förhållande som har betydelse för Tullverkets taxeringsbeslut. Det kan gälla följebrev till deklarationen, skriftliga eller muntliga kompletteringar till denna, förfälskade fakturor eller osanna intyg om varuslag, värde eller ursprungsland.

Att någon ”*underlåter att lämna föreskriven uppgift*” tar sikte på att någon vid tullbehandling låter bli att lämna föreskriven uppgift utan att det kan anses som att han ”lämnar oriktig uppgift”.

I fråga om *postförsändelser* gäller ett förenklat förfarande. Enligt internationella konventioner skall postkontoren i ett land tillse att postförsändelser till ett annat land är försedda med en särskild uppgiftshandling. På denna skall avsändaren lämna sådana uppgifter att det framgår om försändelsen innehåller varor som är tull- eller skattepliktig (eller som omfattas av någon införselrestriktion). Utvisar handlingen att försändelsen inte innehåller några sådana varor, utlämnar det svenska postkontoret varorna till adressaten utan att varorna anges till godkänd tullbehandling. I sådant fall anses varorna ha övergått till fri

omsättning (14 kap. 2 § tullordningen). I annat fall anmäls varorna till tullbehandling av Posten Sverige AB som tullskyldig (jfr 81 § tullagen /4 kap. 4 § förslaget till ny tullag/ samt 14 kap. 4 och 5 §§ tullordningen). Om avsändaren lämnat oriktiga uppgifter, bör det behandlas som att han lämnat oriktiga uppgifter vid tullbehandling.

Kravet på *fara för skatteundandragande etc.* bygger på motsvarande begrepp i 2 och 5 §§ skattebrottslagen angående skattebrott och vårdslös skatteuppgift (jfr prop. 1971:10 s. 255 f och prop. 1995/96:170 s. 94–96 och 157 f). Tillämpat på tullbrottet innebär det bl.a. följande.

I tullagstiftningen finns bestämmelser om att den som för in en vara blir betalningsskyldig med ett materiellt riktigt belopp i och med att han överlämnar en deklaration (med eller utan oriktig uppgift) eller i och med att han underlåter att anmäla en införd vara till föreskriven tullbehandling (jfr artiklarna 4.9 och 201–203 i tullkodexen om uppkomsten av den s.k. tullskulden). För fullbordat brott krävs det emellertid, utöver betalningsskyldigheten i sig, att gärningsmannen genom sitt handlande ger upphov till fara för att Tullverket kommer att meddela ett materiellt oriktigt tulltaxeringsbeslut eller att Tullverket inte kommer att meddela något tulltaxeringsbeslut alls.

För straffansvar bör det vara tillräckligt att en oriktig uppgift sannolikt inte skulle ha upptäckts vid den normala rutinmässiga tullkontrollen. Härvid skall beaktas att kontrollen i stor utsträckning sker inom ramen för tulldatasystemet. Det är då således avgörande vilka kontrollfunktioner som är inbyggda i systemet. Med hänsyn till detta kan en oriktig uppgift ha föranlett en sådan fara som avses i bestämmelsen, även om uppgiften vid en manuell kontroll skulle ha framstått som så oklar eller tvivelaktig att den borde ha föranlett en förfrågan från den handläggande tulltjänstemannen.

Liksom vid tillämpningen av farerekvisitet i skattebrottslagen behöver det inte finnas något omedelbart samband mellan handling eller underlåtenhet å ena sidan och skatteundandragandet etc. å andra sidan (jfr prop. 1995/96:170 s. 161). Det krävs alltså inte att förfarandet omedelbart kan leda till ett skatteundandragande etc. Det är tillräckligt att förfarandet innebär att ett skatteundandragande etc. senare kan komma att ske. Ansvar kan alltså inträda även om faran kan bli förverkligad först på ett senare stadium. Det förhållandet påverkar således inte tidpunkten för brottets fullbordan.

Särskilt om andra stycket första punkten

Bestämmelsen gäller utförsel och motsvarar vad som föreskrivs för införsel i första stycket och andra stycket 2. Vad som förstås med uttrycket ”utförsel” framgår av 2 § första stycket. Uttrycket avses inkludera återutförsel (återexport; jfr artikel 182 i tullkodexen). Att ”förfoga” över en vara tar sikte på att någon fysiskt eller rättsligt disponerar över varan, inte att någon under tullbehandlingen lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift.

Fullbordat brott förutsätter att varan förts ut ur landet, dvs. förts över gränsen för svenskt territorium. Detta är i överensstämmelse med vad som gäller för såväl tullbrott enligt första stycket som smuggling enligt

3 § första och andra styckena samt tredje stycket 1. Med hänsyn till det nu sagda har *Lagrådet* föreslagit att punkten inleds på det sätt som nu anges i propositionen ("i samband med att en vara förs ut från landet"). Regeringen godtar Lagrådets förslag. Regeringen tillägger här följande. Den som vid tullbehandling inom landet lämnar oriktiga uppgifter kan dömas för försök till tullbrott, om varan stoppas innan den passerat territorialgränsen. I de fall tullbehandling skall ske på utländskt territorium enligt avtal om gränstullsamarbete kan ansvar för fullbordat brott komma i fråga, om varan förts ut ur landet och felaktiga uppgifter lämnats vid sådan tullbehandling (angående gränstullsamarbete jfr författningskommentaren till 2 § första stycket).

Bestämmelsen omfattar också den som vid tullbehandling inte (bevisligen) lämnar någon oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift. I sådant fall kan han nämligen fällas till ansvar om han efter utförelsen förfogar över varan på ett sätt som är i strid med vad som förutsatts vid tullbehandlingen. Det kan vara att han omdestinerar varan till en plats inom EU:s tullområde i stället för att låta den gå till en plats utanför detta tullområde.

Det är främst i två situationer som bestämmelsen kan bli tillämplig. Den ena är att någon skall föra ut en vara som är föremål för exporttullar (jfr artiklarna 209–211 i tullkodexen). Det förekommer emellanåt beslut om sådana gemenskapstullar. Dessa torde regelmässigt utgöras av avgifter på jordbruksprodukter som man i vissa situationer vill förhindra export av (jfr kommissionens förordning /EEG/ nr 120/89 av den 19 januari 1989 om gemensamma tillämpningsföreskrifter för exportpålagor på jordbruksprodukter; Celex 31989R0120). Det andra området omfattar de fall då någon dels är underkastad ett tullbehandlingsförfarande för utförelsen på grund av att varan tidigare importerats, dels i och med utförelsen kan bli antingen skyldig att betala en suspenderad tull etc. eller berättigad till restitution av en skatt som betalats vid importtillfället. Som exempel på detta kan nämnas tullförfarandet aktiv förädling (jfr bilaga 4, avsnitt 3.4).

Skulle skyldighet att betala en suspenderad tull etc. ha inträtt redan i och med att importören förfogat över varan före utförelsen, så kan han i stället bli ansvarig enligt andra punkten. I ett sådant fall skall normalt dömas till ansvar enbart enligt den punkten.

Som exempel på vad den här bestämmelsen omfattar kan nämnas följande. Antag att någon för in en vara och då anmäler den till tullförfarandet aktiv förädling. Ett sådant förfarande avser den som tillfälligt skall importera en vara till EG:s tullområde för att sedan återutföra (återexportera) den till en plats utanför tullområdet. Antag vidare att importören, när varan skall föras ut ur landet, deklarerar varan för återutförelse till en plats utanför EU:s tullområde men har för avsikt att inte föra varan ut ur området. I ett sådant fall kan han fällas till ansvar enligt den här punkten jämförd med första stycket. Han har nämligen i deklARATIONEN uppsåtligt lämnat en oriktig uppgift. Antag i stället att importören vid deklARATIONSTILLFÄLLET inte (bevisligen) haft uppsåt att låta bli att föra varan ut ur EG:s tullområde. Om han efter deklARATIONSTILLFÄLLET ändå förfogar över varan på ett sådant sätt att han för den till en

plats inom EG:s tullområde, kan han fällas till ansvar enligt vad som föreskrivs i den här punkten om förfogande. Prop. 1999/2000:124

Särskilt om andra stycket andra punkten

Denna bestämmelse motsvarar närmast 4 § 1 VSL.

Bestämmelsen omfattar de fall då någon förfogar över en införd vara medan den är föremål för ett tullförfarande eller någon annan tullbehandling. Tullbehandling har här, liksom i första stycket, den innebörd som anges i 2 § andra stycket (jfr kommentaren till den bestämmelsen).

Bestämmelsen avser sådan tullbehandling som – under vissa förutsättningar – medger att en vara en vara finns här i landet utan att full importskatt skall betalas. Det kan vara fråga om en tullbehandling som kan avslutas utan att skatten blir betald vare sig genom den tullbehandlingen eller genom övergång till en annan sådan (t.ex. tullförfarandena transitering eller aktiv förädling).

Som huvudregel gäller att en betalningsskyldighet för en importskatt uppkommer då Tullverket tar emot en tulldeklaration som avser antingen övergång till fri omsättning eller temporär import med partiell befrielse från importtullar (jfr artikel 201 i tullkodexen). Ett förfogande enligt den här bestämmelsen föreligger endast om betalningsskyldigheten uppkommer på annat sätt medan varan är föremål för tullbehandling, nämligen genom ett förfogande. Med andra ord kan sägas att förfogandet utlöser skattskyldigheten.

Bestämmelsen ligger utanför tillämpningsområdet för första stycket av bl.a. följande skäl. Förfogandet sker efter det att varan anmälts till tullbehandling. Att någon ”förfogar över en vara” tar sikte på att någon fysiskt eller rättslig disponerar över varan, inte att någon under tullbehandlingen lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift.

Bestämmelsen är utformad som ett farebrott. Brottet är alltså fullbordat i och med att gärningsmannen förfogat över varan och därigenom gett upphov till fara för att importskatt undandras eller felaktigt återbetalas eller tillgodoräknas. Farerequisitet har behandlats i det föregående under rubriken Särskilt om första stycket.

En gärning kan ha gett upphov till fara för ett skatteundandragande då en vara utan lov förbrukats på ett tullager eller undanskaffats från ett sådant lager. Den som brutit sig in på ett tullager men som stoppas innan han hunnit föra ut varorna bör dömas för försök till tullbrott. I princip får ett fullbordat brott nämligen anses föreligga först då gärningsmannen har förfogat över varan i sådan mån att han enligt tullagstiftningen blivit betalningsskyldig i materiellt hänseende för tull eller annan importskatt (jfr artiklarna 4.9, 204 och 205 i tullkodexen angående uppkomst av s.k. tullskuld samt 5 kap. 11 § förslaget till ny tullag) och denna gärning alltså gett upphov till fara för ett materiellt oriktigt eller uteblivet tulltaxeringsbeslut.

I det följande lämnas *ytterligare exempel* på situationer som den här bestämmelsen är avsedd för. Ett exempel är att en vara konsumeras eller används på ett tillfälligt lager eller ett frilager eller att den undanskaffas

från ett sådant lager. Motsvarande kan bli fallet då en vara transiteras. Den som låter transitera en vara med järnväg och därvid förbrukar den eller avlägsnar den från transporten får anses i princip ha gjort sig skyldig till fullbordat brott.

Ett förfogande kan även bestå i att en importör visserligen deklarerar en vara till tillfälligt lager men förfogar över den på annat sätt än genom att föra in den till lagret (jfr 4 kap. 5 § tullordningen).

Ett annat exempel gäller den som för in en vara och då anmäler den till tullförfarandet aktiv förädling. Ett sådant förfarande avser den som tillfälligt skall importera en vara till EG:s tullområde för att sedan återutföra (återexportera) den till en plats utanför tullområdet. Om han, före den tullbehandling som skall ske med anledning av utförseln, förbrukar varan eller använder den på annat otillåtet sätt, kan han dömas för tullbrott enligt den här punkten (; jfr vad som anges i det närmast föregående avsnittet om sådant tullbrott enligt 8 § andra stycket 1 som sker i anslutning till utförseln).

Bestämmelsen är utformad så att den, i motsats till 4 § 1 VSL, omfattar temporär import. Ett sådant tullförfarande skall nämligen avslutas med att importören inom viss tid lämnar en deklaration för återexport eller för en ny godkänd tullbehandling (jfr 9 kap. 45 § tullordningen). Ett exempel är att hästar för tävlingsändamål, vilka finns i landet under tullförfarandet temporär import, kommer ut i fri omsättning.

Om en importör underlåter att inom rätt tid avsluta en tullbehandling genom att anmäla varan till en ny tullbehandling, anses betalnings-skyldighet för tull och annan skatt kunna uppkomma i och med det (jfr artikel 204 i tullkodexen). I ett sådant fall bör importörens fortsatta innehav anses utgöra ett sådant förfogande som omfattas av den här bestämmelsen.

Särskilt om andra stycket tredje punkten

Denna punkt motsvarar närmast 4 § 2 VSL.

Bestämmelsen omfattar de fall då tullbehandlingen övergång till fri omsättning har avslutats på ett legitimt sätt med att importören blivit befriad från tull, annan skatt eller avgift eller att pålagan satts ned. Detta betecknas inom tullagstiftningen som att importören har fått s.k. gynnsam behandling i tullhänseende (jfr artiklarna 21 och 82 i tullkodexen). Det saknar här betydelse i vilken mån varan är föremål för tullövervakning efter övergången till fri omsättning. Vad som straffbeläggs är att importören efter tullbehandlingen bryter mot ett villkor för den medgivna befrielsen eller nedsättningen av införselpålagan. Det kan vara fallet då beslutet om gynnsam behandlingen beror på hur varorna är avsedda att slutligen användas (varornas slutanvändning).

I sådant fall skall importören vid införetullningen visa upp ett bevis om tillstånd till gynnsam tullbehandling. Om importören redan vid införetullningen avser att använda varan på annat sätt än som anges i tillståndet, så kan han vara skyldig till tullbrott enligt första stycket. Om han redan vid ansökningen om tillstånd har för avsikt att använda intyget för sådant ändamål, kan han vara skyldig till försök till tullbrott enligt första stycket i och med att han inger ansökningen.

Gynnsam behandling kan även följa av att varorna är av en viss beskaffenhet som anges i författning och skall hanteras på visst sätt, t.ex. denatureras (jfr del I, avd. III, i tillämpningskodexen). Medvetet felaktiga uppgifter om varornas beskaffenhet eller hanteringen av varorna kan föranleda straff enligt första stycket. Den här bestämmelsen omfattar i stället den som inte bevisligen hade uppsåt redan vid införtullningen att använda varorna på ett annat sätt än han angett men som sedan gör det.

Ett exempel är när en person, som återvänder efter en utlandsvistelse vid tullbehandling av sin bil, medges tullfrihet under särskilda villkor men sedan säljer bilen i strid mot villkoren utan att han på föreskrivet sätt anmält försäljningen till Tullverket och betalar in tull och skatt.

Brottet är fullbordat i och med att importören bryter mot villkoret och därigenom ger upphov till fara för att importskatt undandras det allmänna.

Särskilt om tredje stycket

Bestämmelsen har tillkommit i klagörande syfte. Straffbestämmelsen är alltså tillämpliga enbart när det är fråga om sådana pålagor som det ankommer på Tullverket att besluta. Det saknar betydelse om dessa pålagor uppbärs av någon annan myndighet.

Paragrafen är inte tillämplig på sådan skatt som Tullverket beslutar enligt lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter (2 kap. 13 § och 3 kap. 5 §). Den lagen omfattar inte någon tullbehandling.

9 §

Om ett brott som avses i 8 § är att anse som ringa, döms till penningböter.

Paragrafen innehåller en särskild straffskala för ringa fall av tullbrott. I lagrådsremissen var straffskalan intagen i tullbrottsparagrafen. För att underlätta register- och statistikhanteringen och för att uppnå likformighet med ringa fall av brottet smuggling (4 § SL) har de ringa fallen brutits ut till en särskild paragraf.

Straffet för ringa brott är detsamma som i 2 § VSL. I överensstämmelse med promemorian föreslås dock att bedömningen av om ett brott är ringa skall göras beträffande alla de brott som omfattas av paragrafen.

Bedömningen av om ett brott är ringa enligt denna paragraf beror – liksom när det gäller brottet smuggling enligt 3 § – i princip enbart på omständigheterna vid brottet (jfr författningskommentaren till 4 §).

Bedömningen av om brottet är ringa bör göras främst med utgångspunkt i storleken av det skatte- eller avgiftsbelopp som undandragits eller felaktigt tillgodoräknats eller återbetalats. Emellertid kan omständigheterna kring införseln (eller utförseln) vara sådana att gärningen bör bedömas som ett normalbrott fastän det undandragna (eller tillgodoräknade eller återbetalade) beloppet är sådant att gärningen med hänsyn tagen enbart till det skulle ha bedömts som ett ringa brott.

Om ett brott som avses i 8 § är att anse som grovt, döms för *grovt tullbrott* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt skall det särskilt beaktas om gärningen rört mycket betydande belopp, om gärningsmannen använt falska handlingar eller vilseledande bokföring, om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art.

Paragrafen behandlar det grova tullbrottet. På motsvarande sätt som anges i kommentaren till 5 § (grov smuggling) gäller att de objektiva rekvisiten i 8 § skall vara uppfyllda och, på sätt närmare anges där, att uppsåt skall föreligga.

I paragrafens andra stycke ges exempel på omständigheter som särskilt skall beaktas vid bedömningen av om ett tullbrott skall anses vara grovt. Exemplifieringen motsvarar i stort sett vad som föreskrivs i 4 § skattebrottslagen om grovt skattebrott. I likhet med när det gäller grovt skattebrott (och grov smuggling enligt 5 §) är avsikten att brottsrubriceringen grovt brott skall förbehållas den från allmän synpunkt mest allvarliga brottsligheten. Hänsyn skall tas till samtliga omständigheter, varvid en helhetsbedömning skall göras. Härvid skall emellertid särskild vikt fästas vid sådana omständigheter som anges i straffbestämmelsen (jfr prop. 1995/96:170 s. 110 angående grovt skattebrott).

I paragrafen har tagits in de konkreta exempel som anges i skattebrottslagen. I förhållande till skattebrottslagen och promemorian har gjorts den ändringen att vad som anges i skattebrottslagen om att "förfarandet ... i annat fall varit av synnerligen farlig art" har ersatts med att "gärningen annars varit av särskilt farlig art". Det är innebär en anpassning till de förhållanden som är specifika just för brott i samband med införsel eller utförsel (jfr 5 § andra stycket). Någon skillnad i förhållande till rekvisiten i skattebrottslagen är inte avsedd.

För att avgöra vad som är "*mycket betydande belopp*" bör ledning kunna hämtas från hur 4 § skattebrottslagen har tillämpats. Det bör här, i likhet med vad som anges i förarbetena till skattebrottslagen, framhållas att då det undandragna beloppet är stort, är beloppet i sig sällan den enda omständigheten som är att beakta vid bedömningen om brottet är grovt (jfr a. prop. s. 110). Exempelvis kan den omständigheten att det är fråga om en systematisk och kommersiell kriminell verksamhet sammantaget med att det rört sig om ett förhållandevis stort undandraget belopp kvalificera brottet som grovt. Vidare bör beaktas de sakliga skillnader som föreligger mellan skattebrott och tullbrott, exempelvis vilken inverkan inkomstperiodiceringen har jämfört med redovisningen enligt tullreglerna.

Liksom i skattebrottslagen har uttrycket "*falska handlingar*" samma innebörd som i 14 kap. brottsbalken. En sådan handling kan utgöras av exempelvis ett falskt ursprungsintyg för att få någon form av förmånsbehandling vid import till gemenskapen. Liksom när det gäller skattebrott kan användandet av oriktiga fakturor medföra att gärningen vid en helhetsbedömning bör bedömas som grov, trots att det inte är fråga om falska handlingar (jfr a. prop. s. 111, 163 och 253). Med "*vilseledande bokföring*" kan vara att jämställa exempelvis att någon

felaktigt redovisar en import i en sådan periodisk sammanställning angående mervärdesskatt som avses i 10 kap. 33–36 §§ skattebetalningslagen (1997:483).

I överensstämmelse med 4 § skattebrottslagen anges även den situationen att *”gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning”* (jfr a. prop. s. 111 f). Omständigheterna kring ett tullbrott, dvs. smugglingssituationen, skiljer sig dock ofta från hur ett skattebrott går till. Det här rekvisitet torde därför bli tillämpligt i många situationer som i praktiken inte förekommer i samband med skattebrott.

I lagrådsremissen fanns därefter intaget *”om gärningen med hänsyn till omständigheterna kring införseln, utförseln eller förfogandet varit av särskilt farlig art eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art”*. Lagrådet har uttalat att det första exemplet saknar motsvarighet i skattebrottslagen och täcks av det senare exemplet (*”om gärningen annars varit av särskilt farlig art”*). Lagrådet har därför förordat att det förstnämnda exemplet skall utgå. Regeringen godtar Lagrådets förslag men vill understryka följande. Det exempel som tas bort har en motsvarighet i paragrafen om grov smuggling (5 §). Exemplet täcker in sådana situationer som typiskt sett är aktuella inte endast vid smuggling utan även vid tullbrott. Vad som anges i författningskommentaren till 5 § bör därför få betydelse för vad rekvisitet *”annars varit av särskilt farlig art”* skall omfatta. Det gäller närmast vad som anges om att en gärningsman utsätter Tullverkets anställda eller andra för allvarliga skador eller hot. Vidare gäller det vad som anges om att en importör eller exportör medges vissa lättnader i tullhanteringen, lättnader som bygger på att Tullverket visar ett särskilt förtroende för honom.

Om någon förfalskar en handling som medel för ett tullbrott torde han, i enlighet med allmänna straffrättsliga principer, i allmänhet komma att dömas enligt följande. Utgör upprättandet av handlingen grov urkundsförfalskning enligt 14 kap. 3 § brottsbalken, döms han för sådant brott och grovt tullbrott i brottskonkurrens. Utgör upprättandet av handlingen urkundsförfalskning enligt 14 kap. 1 § brottsbalken och medför begagnandet av handlingen att tullbrottet är att anse som grovt, döms han för grovt tullbrott medelst förfalskning (dvs. s.k. verklig lagkonkurrens). Om tullbrottet, trots att en förfalskning har varit medel för den, inte är att anse som grovt brott, döms han för urkundsförfalskning och tullbrott i brottskonkurrens. Skulle förfalskningen ha gjorts även för annat ändamål än sådant som har samband med tullbrottet, kan det komma i fråga att – oberoende av hur tullbrottet bedöms – döma särskilt för urkundsförfalskning. Skälet är att förfalskningsbrottet då riktar sig även mot ett annat skyddsintresse än det som tullagstiftningen avser att tillgodose. Det nu sagda torde stämma överens med hur skattebrottslagen tillämpas (jfr prop. 1971:10 s. 251 och prop. 1995/96:170 s. 163 samt Lena Holmqvist m.fl., Brottsbalken. En kommentar, s. 14:10 f). Då tullbrott har begåtts medelst vilseledande bokföring, uppstår frågan om konkurrens mellan bokföringsbrott enligt 11 kap. 5 § brottsbalken och tullbrott eller grovt tullbrott. På motsvarande sätt som gäller för förhållandet mellan skattebrott och bokföringsbrott, har de nu angivna synpunkterna relevans även för dessa situationer (jfr

prop. 1995/96:170 s. 163 f). I likhet med vad som anförs i den propositionen torde det emellertid bli vanligare att döma särskilt för bokföringsbrott, detta med hänsyn till de skyddsintressen som åsidosätts genom bokföringsbrottet.

Straffskalan är densamma som för grovt skattebrott.

11 §

Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 8 §, döms för *vårdslös tullredovisning* till böter eller fängelse i högst två år.

Om gärningen är ringa, skall den inte medföra ansvar.

Paragrafen motsvarar 5 § VSL till den del som den gäller undandragande av importskatt. I den här paragrafen är föreskrivet straff för den som av grov oaktsamhet gör sig skyldig till en gärning som enligt de objektiva rekvisiten i 8 § utgör ett tullbrott. Brottsrubriceringen har föreslagits av *Lagrådet*.

Vad som skall anses utgöra grov oaktsamhet behandlas i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.2).

I andra stycket undantas från straffansvar sådana gärningar som visserligen har begåtts av grov oaktsamhet men som med hänsyn till omständigheterna ändå är att anse som ringa. Liksom när det gäller att avgöra om ett uppsåtligt brott är ringa torde avgörande främst bli storleken av det skatte- eller avgiftsbelopp som undandragits eller felaktigt tillgodoräknats eller återbetalats (jfr författningskommentaren till 9 §. Straffriheten för ringa fall har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.6).

12 §

Den som uppsåtligen emballerar, transporterar, förvarar, döljer, bearbetar, förvärvar, överlåter eller ingår avtal om upplåtelse av panträtt i en vara som varit föremål för brott enligt 3–11 §§, döms för *olovlig befattning med smuggelgods* till böter eller fängelse i högst två år. Gärningen skall inte medföra ansvar, om den är ringa med hänsyn till befattningen, omständigheterna kring denna, egendomens beskaffenhet och värde samt övriga omständigheter.

Om gärningsmannen inte inser men har skäligen anledning att anta att varan varit föremål för brott, döms till böter. Om gärningen är ringa, skall den inte medföra ansvar.

Ansvar enligt första eller andra stycket skall inte dömas ut, om gärningen är belagd med straff i 1 § första stycket 1, 3 eller 4 narkotikastrafflagen (1968:64) eller i 3 a § narkotikastrafflagen jämförd med dessa bestämmelser.

I denna paragraf straffbeläggs vissa fall av hantering av sådana varor som har varit föremål för införsel- eller utförselbrott enligt smugglingslagen, s.k. efterföljande hantering (jfr den allmänna motiveringen avsnitt 5.5). Paragrafen motsvarar 6 § VSL samt 15 och 16 §§ i promemorian. Den skiljer sig från VSL i följande avseenden.

– I bestämmelsen straffbeläggs befattning även med sådana varor som har varit föremål för ett oaktsamt införsel- eller utförselbrott, dvs. brott enligt

7 eller 11 § SL. I 6 § VSL straffbeläggs befattning endast med sådana varor som varit föremål för uppsåtligt brott (varusmuggling).

– Bestämmelsen omfattar fler slag av befattning än 6 § VSL.

Vid remissbehandlingen har väckts frågan om när brottet olovlig befattning med smuggelgods är preskriberat. Denna fråga regleras i 35 kap. 1 och 4 §§ brottsbalken. Med hänsyn till brottets uppbyggnad torde det ofta vara naturligt att tillämpa preskriptionsbestämmelserna på motsvarande sätt som vid häleri. En sådan tillämpning torde innebära att preskriptionstiden för ett brott i allmänhet skall räknas från den första handling som utgör olovlig befattning med smuggelgods och att gärningsmannens senare åtgärder således inte inverkar på preskriptionstiden (jfr rättsfallet NJA 1984 s. 564). Vidare torde åtalspreskription av införselbrottet (förbrottet) i regel komma att omfatta även den befattning som smugglaren har med varan efter införseln (jfr rättsfallet NJA 1985 s. 796). Då bestämmelserna om åtalspreskription tillämpas måste emellertid beaktas de grundläggande syftena med bestämmelserna om olovlig befattning med smuggelgods, exempelvis att förhindra att varor som har varit föremål för tullbrott finns i den fria rörelsen utan att ha blivit förtullade.

Första stycket

Detta stycke motsvarar 15 § i promemorian. Brottsrubriceringen ”olovlig befattning med smuggelgods” används på förslag av *Lagrådet* både för det fall en vara varit föremål för brottet smuggling och för det fall en vara varit föremål för tullbrott.

Ansvar förutsätter alltså att den vara som någon tagit befattning med har varit föremål för ett förbrott enligt de angivna bestämmelserna (3–11 §§). Såvitt avser införselreglerade varor medför detta således bl.a. att regleringen (restriktionen) skall ha funnits vid införseltillfället. Om den som fört in varan i efterhand får tillstånd till införseln, får varan därefter hanteras fritt. Har en licensbestämmelse upphävts först efter det att införseln skedde, är den här bestämmelsen i princip tillämplig på sådan befattning som skett före upphävandet. En annan sak är att befattningen, liksom införseln, i sådant fall kan vara straffri enligt vad som föreskrivs i 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken (jfr Ulf Berg m.fl., *Kommentar till brottsbalken, del III, 4 uppl., 1994, s. 556*).

Såvitt avser sådana varor som har varit föremål för brott enligt 8–11 §§ bör uppmärksammas följande. Bestämmelsen är i princip tillämplig även om importskatten eller -avgiften har upphävts efter införseln utan att upphävandet skett med retroaktiv verkan. Den nyss nämnda bestämmelsen i brottsbalkens promulgationslag torde i allmänhet inte leda till någon straffrihet i dessa fall.

Den efterföljande hantering som är straffbelagd utgörs av emballering, transport, förvaring, döljande, bearbetning, förvärv, överlåtelse och ingående av avtal om upplåtelse av vissa säkerhetsrätter.

Det förhållandet att någon *emballerar* varan innefattar alla åtgärder för att förse varan med emballage eller för att ändra ett befintligt sådant. Det kan röra sig om att gärningsmannen exempelvis paketerar varan så att

dess rätta beskaffenhet eller ursprung inte framgår eller att han innesluter den i behållare eller något annat som transport- eller förvaringsskydd.

Att någon *transporterar* en vara innebär i princip att det skall vara fråga om en personlig medverkan i en efterföljande förflyttning av varan. Var och en som deltagit i något moment av transporten kan alltså dömas som gärningsman enligt den här bestämmelsen. Det är inte nödvändigt att gärningsmannen har haft någon direkt fysisk kontakt med varan. Det är således tillräckligt att någon har deltagit vid transportens inledande eller avslutande moment (såsom lastningen respektive lossningen) eller som chaufför eller vägvisare. Även den som under pågående transport rekognoserar för att underlätta densamma kan dömas som gärningsman enligt den här bestämmelsen. Tillämpningen av bestämmelsen bör ske mot bakgrund av de allmänna straffrättsliga principer som gäller för s.k. medgärningsmannaskap, dvs att som gärningsmän döms de som tillsammans och i samråd har deltagit i olika moment av ett straffbelagt handlande, även om inte var och en av dem självständigt skulle uppfylla förutsättningarna för straffansvar som gärningsman. Denna princip torde medföra att det normalt inte uppkommer några problem med att bedöma när någon är att anse som gärningsman enligt den här bestämmelsen.

Den som inte kan dömas som gärningsman kan bli ansvarig för exempelvis medhjälp. Det bör gälla den som t.ex. före en transport rekognoserar lämpliga transportvägar eller letar reda på en lämplig omlastningsplats. Detsamma bör gälla den som hyr ett utrymme för omlastning eller förvaring, lånar ut pengar för att bekosta något moment i transporten eller lånar ut eller skaffar fram lastmaskiner, lastfordon eller förpackningsmaterial. Om transporten inte blir av, kan han i stället bli att döma för medhjälp till försök till sådan olovlig befattning med smuggelgods som är att anse som grov. Den som kommit till en omlastningsplats men som grips innan omlastningen påbörjats kan dömas för försök till olovlig befattning med smuggelgods, om denna är att anse som grov (jfr 13 och 14 §§). Om den s.k. försökspunkten inte är nådd, kan det bli fråga om ansvar för förberedelse till sådan olovlig befattning med smuggelgods som är grov. Det kan gälla den som exempelvis lämnat förskottsbetalning till någon för att denne skall utföra en transport.

Med *förvaring* åsyftas alla former därav. Det är alltså straffbelagt att någon i sin bostad eller annat utrymme som han disponerar har varor som varit föremål för införselbrott. Detta innefattar även att någon har sådan varor i sin bil eller i ett skåp på sin arbetsplats. Liksom beträffande transport krävs det inte någon direkt fysisk hantering av varan för att ansvar för förvaring skall inträda. Den som får se att någon annan har placerat smuggelvaror i hans lägenhet, skall således anses förvara varorna genom att han låter varorna finnas kvar.

Att någon gömmer undan varorna i någon annans utrymme eller utomhus kan, beroende på omständigheterna, anses innebära att han förvarar varorna eller att han *döljer* dem.

Med *bearbetning* av varan åsyftas ingrepp i varans fysiska struktur eller i varans kemiska beskaffenhet.

Med *förvärv* och *överlåtelse* avses köp, byte och gåva. För att förvärv och överlåtelse skall anses föreligga krävs, att det har kommit till stånd ett obligationsrättsligt förvärv/överlåtelse i civilrättslig mening. Det

saknar således i princip betydelse om förvärvaren har fått egendomen i sin besittning eller ens tagit någon fysisk befattning med den. Det saknar även betydelse om förvärvet har skett med eller utan äganderätts- eller återtagandeförbehåll för överlåtaren. Den som överlåter varan har i allmänhet gjort sig skyldig till olovlig befattning med smuggelgods redan genom att själv ha förvärvat varan. I sådant fall bör den därpå gjorda överlåtelsen, liksom den mellanliggande förvaringen, anses vara ett led i samma brottsliga gärning.

Bestämmelsen angående *avtal om panträtt* avser att någon ingår ett obligationsrättsligt giltigt avtal om att varan skall utgöra säkerhet för fullgörande av lån eller annat åtagande. Det spelar i princip ingen roll vems åtagande som upplåtelsen syftar till att säkerställa. Det kan alltså gälla ett åtagande som åvilar upplåtaren eller någon annan. Det har vidare i princip ingen betydelse om upplåtelsen inte får någon sakrättslig verkan. Ett pantförskrivningsavtal medför således ansvar för såväl pantsättaren som panthavaren även om varan finns kvar hos pantsättaren eller om den finns hos tredje man utan att någon denuntiation skett till denne.

Bestämmelsens uppräknning av straffbara förfaranden är uttömmande. Det är således inte fråga om enbart en exemplifiering. Den som på något annat sätt hanterar en olovligen införd vara eller en vara som varit föremål för undandragandebrottslighet, exempelvis genom att använda den eller konsumera den, gör sig inte skyldig till brott enligt den här bestämmelsen.

För ansvar enligt bestämmelsen krävs uppsåt hos gärningsmannen. Eventuellt uppsåt är tillräckligt. Uppsåtet måste omfatta både själva förfarandet och det förhållandet att varan har varit föremål för införsel- eller utförselbrott. Kan uppsåt inte styrkas, är det möjligt att gärningen kan medföra straffansvar enligt andra stycket.

Den som döms för förbrottet, dvs. smugglings- eller undandragandebrottet, skall inte drabbas av ansvar även för den efterföljande hanteringen av varan. Det följer av allmänna straffrättsliga principer om s.k. skenbar lagkonkurrens; förbrottet sägs konsumera den efterföljande hanteringen. Om det emellertid inte kan styrkas att den som brutit mot den här bestämmelsen också har begått förbrottet, finns det ingenting som hindrar att han fälls till ansvar för olovlig befattning med smuggelgods. På motsvarande sätt som gäller för häleribrott, utesluter en lagakraftvunnen dom avseende olovlig befattning med smuggelgods att den dömda sedan döms för förbrottet, dvs. smuggling eller undandragandebrott (s.k. *res judicata*).

Om varan har förts in genom ett uppsåtligt brott eller ett oaktsamhetsbrott bör inte vara avgörande för brottets straffvärde. Väsentligare kan vara exempelvis befattningens karaktär i sig och den införda varans farlighet. Det kan alltså bli så att den som gjort sig skyldig till förbrottet får en lindrigare påföljd än den som i ett senare skede har tagit befattning med varan.

I *andra meningen* föreskrivs att gärningen inte skall föranleda ansvar om den är ringa med hänsyn till omständigheterna. Detta har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.6). Som anges där bör bedömningen grundas på en helhetsbedömning av samtliga

omständigheter i det enskilda fallet. Av särskild vikt bör emellertid i allmänhet anses vara de omständigheter som anges i bestämmelsen. Straffrihet bör förutsätta att helhetsbedömningen av omständigheterna utmynnar i att gärningen, fastän den varit uppsåtlig, i det enskilda fallet framstår som så bagatellartad att den inte bör medföra straffansvar. En försäljning och ett köp som är avsedda att ersätta en reguljär transaktion bör i allmänhet medföra ansvar även om det endast är fråga om en enda obruten butelj alkohol. Detta skiljer sig från den praxis som kommit till uttryck i rättsfallet NJA 1981 s. 835.

Andra stycket

Bestämmelsen motsvarar 6 § andra stycket VSL och 16 § i promemorian. Stycket är utformat i enlighet med vad *Lagrådet* föreslagit. Genom denna utformning bör brottet inte betecknas som olovlig befattning med smuggelgods utan som exempelvis brott mot lagen om straff för smuggling.

De objektiva rekvisiten för ansvar enligt denna bestämmelse är desamma som enligt första stycket. Skillnaden ligger i det subjektiva rekvisitet. Enligt den här bestämmelsen krävs inte att gärningsmannen inser utan i stället att han "har skälig anledning att anta" att varan varit föremål för ett sådant förbrott som anges i första stycket. Liksom i första stycket gäller emellertid att gärningsmannen måste ha uppsåt i förhållande till befattningen i sig.

Uttrycket "har skälig anledning att anta" anger det mått av oaktsamhet rörande förbrottet som förutsätts från gärningsmannens sida för straffbarhet. Av betydelse i sammanhanget är bl.a. under vilka omständigheter t.ex. ett förvärv har skett. Om det är fråga om en vara som normalt inte förekommer i handeln här i landet eller det rör sig om varor som ofta är föremål för införselbrott, exempelvis alkoholdrycker eller tobaksvaror, finns det särskild anledning för en köpare att vara försiktig. Vägledning i dessa avseenden kan hämtas från tillämpningen av dels den nuvarande straffbestämmelsen (6 § andra stycket VSL), dels 9 kap. 7 § andra stycket 2 brottsbalken angående häleriförseelse.

Straffriheten för ringa fall är avsedd att vara oförändrad i förhållande till nuvarande lagstiftning. Det torde, mot bakgrund av att det är fråga om sådan befattning som sker till följd av oaktsamhet, i allmänhet innebära att egendomens beskaffenhet eller värde i praktiken blir avgörande för om gärningen är att anse som ringa.

Tredje stycket

Genom denna bestämmelse slås fast att brottet olovlig befattning med smuggelgods är subsidiärt i förhållande till sådan befattning som är straffbelagd i 1 § första stycket 1, 3 eller 4 narkotikastrafflagen eller som är straffbelagd som motsvarande oaktsamhetsbrott enligt 3 a § samma lag.

I nämnda punkter i 1 § narkotikastrafflagen straffbeläggs dels överlåtelse av narkotika, dels förvärv av narkotika i överlåtelsesyfte, dels

anskaffning, bearbetning, förpackning, transport, förvaring eller annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk. I 3 a § narkotikastrafflagen straffbeläggs att någon av oaktsamhet begår gärning som avses i bl.a. dessa punkter.

Bakgrunden till den här bestämmelsen är att bestämmelserna i VSL och narkotikastrafflagen ytterst tillvaratar samma skyddsintressen. Med hänsyn härtill och då straffskalorna i narkotikastrafflagen får anses vara tillräckligt ingripande, är det lämpligt att låta ett förfarande – som i och för sig är straffbart enligt både första eller andra stycket och nämnda bestämmelser i narkotikastrafflagen – bestraffas enbart enligt de sistnämnda bestämmelserna.

I den mån förfarandet i det enskilda fallet inte täcks av nämnda bestämmelser i narkotikastrafflagen, innebär den här bestämmelsen inget hinder att döma till ansvar för olovlig befattning med smuggelgods. Den som exempelvis förvärvar insmugglad narkotika för eget bruk kan således dömas för olovlig befattning med smuggelgods.

I SL finns särskilda bestämmelser som ger Tullverket och tjänstemän vid såväl Tullverket som Kustbevakningen befogenheter när det gäller förundersökning och tvångsmedel. Av 1 § andra stycket framgår att befogenheterna kan bli tillämpliga även på sådana brott enligt narkotikastrafflagen som avses i det här stycket (jfr kommentaren till 1 § andra stycket).

13 §

Om brott som avses i 12 § första stycket är att anse som grovt, döms för *grov olovlig befattning med smuggelgods* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt skall det särskilt beaktas om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning, om gärningen avsett befattning med varor som varit föremål för brott varigenom tull, annan skatt eller avgift till mycket betydande belopp har undandragits det allmänna eller felaktigt återbetalats eller tillgodoräknats någon eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art.

Paragrafen, som är ny i förhållande till VSL och inte har någon motsvarighet i promemorian, har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.3. Brotsrubriceringen ”grov olovlig befattning med smuggelgods” används på förslag av *Lagrådet* både för det fall en vara varit föremål för brottet smuggling och för det fall en vara varit föremål för tullbrott.

Genom denna paragraf införs en särskild straffskala för grova brott. I andra stycket lämnas exempel på omständigheter som särskilt skall beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. Liksom när det gäller brotten grov smuggling, grov narkotikasmuggling och grovt tullbrott (5 §, 6 § tredje stycket och 10 §) skall det göras en helhetsbedömning av samtliga omständigheter. Vid denna bedömning skall emellertid särskild vikt fästas vid sådana omständigheter som anges i bestämmelsen.

Att gärningen har ”ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning” korresponderar med likalydande

rekvisit i 5 och 10 §§ angående grov smuggling och grovt tullbrott. Liksom där avses primärt vad som kan kallas för den organiserade brottsligheten. Vad som främst avses är att det är fråga om en distributionsorganisation som är av sådan omfattning att befattningen av det skälet är att anse som grov.

Rekvisitet ”*mycket betydande belopp*” återfinns som rekvisit även för grovt tullbrott (10 §). Rekvisitet tar direkt sikte på vad som undandragits vid det eller de införseltillfällen som varorna härrör från.

Slutligen anges att ”*gärningen annars varit av särskilt farlig art*”. Även här kan ledning sökas från rekvisiten för grov smuggling och grovt tullbrott. Som exempel kan nämnas befattning med sådan egendom som avses i 5 § andra stycket i samband med rekvisitet att smugglingen ”annars inneburit en allvarlig kränkning av ett betydande samhällsintresse” (jfr författningskommentaren till 5 § andra stycket).

De exempel som anges knyter visserligen an till omständigheter som gör att smugglingsbrott och tullbrott kan vara grova. Det är emellertid av grundläggande vikt att den här bestämmelsen tillämpas med utgångspunkt i såväl befattningen i sig som befattningen sedd i belysning av förbrottet eller förbrotten.

Om exempelvis en transport eller ett förvärv omfattar ett större antal utrotningshotade djur, kan transporten respektive förvärvet anses utgöra grov olovlig befattning med smuggelgods även om djuren har varit föremål för olika smugglingsbrott som vart för sig inte har utgjort grov smuggling. I sådant fall kan gärningen alltså anses ha varit av särskilt farlig art. Som framgår av exemplen i lagtexten kan den som systematiskt eller i större omfattning förvärvar smuggelgods göra sig skyldig till grov olovlig befattning med smuggelgods. Det gäller alltså även om varorna har varit föremål för olika smugglingsbrott som vart för sig inte har utgjort grov smuggling.

14 §

För försök till smuggling, narkotikasmuggling eller tullbrott samt för försök, förberedelse och stämpling till grov smuggling, grov narkotikasmuggling, grovt tullbrott eller grov olovlig befattning med smuggelgods döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detsamma gäller förberedelse till narkotikasmuggling samt stämpling till sådan narkotikasmuggling som inte är att anse som ringa.

I denna bestämmelsen straffbeläggs olika former av ofullbordade uppsåtliga brott. I lagrådsremissen fanns motsvarande reglering i anslutning till respektive slag av brott, dvs. smuggling, tullbrott och olovlig befattning med smuggelgods. På förslag av *Lagrådet* har bestämmelserna samlats i en paragraf, gemensam för lagen i dess helhet.

Bestämmelsen är ny i förhållande till VSL såvitt avser försök till grov olovlig befattning med smuggelgods samt förberedelse och stämpling till grov smuggling, grovt tullbrott och grov olovlig befattning med smuggelgods. Detta behandlas i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.3).

I den allmänna motiveringen (avsnitt 5.1) har behandlats bakgrunden till att försöksbrottet behållits även i de fall det är fråga om s.k. farebrott. Ändringar i förhållande till VSL har behandlats i den allmänna

motiveringen (avsnitt 5.3). Vad som förstås med försök, förberedelse och stämpling regleras i 23 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken.

Gränsdragningen mellan fullbordat brott och försök har berörts i kommentaren till 3, 8 och 12 §§.

Eftersom SL, i likhet med VSL, inte innehåller någon särskild reglering avseende straffvärdet för försök, förberedelse eller stämpling, så gäller de allmänna principer som ligger till grund för bestämmelserna i brottsbalken. Det bör emellertid framhållas att det är av betydelse i vilken mån gärningsmannen gjort vad som ankommit på honom för att brottet skall fullbordas, då brottet upptäcks. Ju mer så är fallet eller ju mer slumpbetonad upptäckten är, desto större skäl bör det finnas att anse gärningen har samma straffvärde som vid ett fullbordat brott. En sådan rättstillämpning har varit förutsedd i samband med VSL (jfr 1986 års varusmuggningsutrednings betänkande och promemorian, SOU 1991:84 s. 475 resp. Ds 1998:53 s. 461 f). Det står i överensstämmelse med brottsbalken och har kommit till uttryck i rättspraxis (jfr Lena Holmqvist m.fl., Brottsbalken. En kommentar, s. 23:18 f, och rättsfallet NJA 1997 s. 622). Samtidigt kan konstateras att sådana brott som enligt VSL skulle vara att bedöma som försök i många fall kommer utgöra fullbordade brott enligt SL. I linje med vad som nyss angetts om straffvärdet vid ofullbordade brott, är denna förändring inte avsedd att medföra någon ändring av straffmätningen.

I 8 § andra stycket 2 straffbeläggs tullbrott som sker genom att någon förfogar över en vara som är föremål för tullbehandling. För försök till sådant tullbrott kan dömas den som har börjat vidta åtgärder för att förfoga över en vara men som avbryts innan det har uppkommit någon materiell skyldighet att betala importskatt (jfr författningskommentaren till 8 § andra stycket 2). Den som exempelvis grips då han håller på att bryta sig in i ett tullager för att undanskaffa en vara kan dömas för försök till tullbrott.

Det objektiva farerekvisitet i 8 § första stycket och andra stycket 1 får bedömas på motsvarande sätt som sker vid andra typer av försök till brott som har ett liknande farerekvisit (exempelvis försök till urkundsförfalskning, undertryckande av urkund eller mordbrand).

15 §

Den som frivilligt undanröjer sådan fara som avses i 3 § andra stycket eller 6 § tillsammans med den bestämmelsen eller i 7 §, döms inte till ansvar enligt den bestämmelsen. Den som frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att tull, annan skatt eller avgift som avses i 8–11 §§ kan påföras, tillgodoräknas eller återbetalas med rätt belopp, döms inte till ansvar enligt 8–13 §§.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om frivillig rättelse. En liknande bestämmelse finns i 8 a § VSL.

Möjligheten till frivillig rättelse enligt *första meningen* gäller den som undanröjer fara för att en införsel fullföljs i strid med ett införselbud eller införselvillkor enligt vad som föreskrivs i 3 § andra stycket. Möjligheten till frivillig rättelse gäller alltså för den som annars skulle göra sig skyldig till uppsåtligt brott enligt den bestämmelsen. Frivillig

rättelse kan även göras av den som annars skulle göra sig skyldig till oaktsamhetsbrott enligt 7 § första stycket jämfört med bestämmelsen i 3 § andra stycket.

Frivillig rättelse enligt första meningen i den här paragrafen kan dessutom göras av den som undanröjer fara för att ett utförselförbud eller utförselvillkor bryts. Det gäller den som har föranlett sådan fara genom att han av grov oaktsamhet har underlåtit att anmäla varan till tullbehandling eller vid tullbehandling har lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna föreskriven uppgift. Möjligheten gäller alltså den som annars skulle göra sig skyldig till ett oaktsamhetsbrott enligt 7 § andra stycket 1.

Slutligen omfattar möjligheten till frivillig rättelse enligt första meningen den som av grov oaktsamhet har lämnat oriktig uppgift i samband med en ansökan om ett sådant tillstånd som avses i 3 § tredje stycket 3 och därigenom gett upphov till fara för att en vara förs in eller ut med stöd av detta tillstånd. Möjligheten gäller alltså den som annars skulle göra sig skyldig till brott enligt 7 § andra stycket 2.

På förslag av *Lagrådet* behandlas ansvar för smuggling av narkotika i en särskild paragraf (6 §). Till följd härav har i den här paragrafen lagts till det fallet att någon undanröjer fara för att en införsel av narkotika fullföljs i strid med ett införselförbud eller -villkor enligt vad som föreskrivs i 6 § tillsammans med 3 § andra stycket.

Bestämmelsen i första meningen motsvarar 8 a § andra stycket VSL till den del den bestämmelsen avser oaktsamhetsbrott då en vara förs in eller ut i strid med någon restriktion (jfr prop. 1972:110 s. 124 f, 129 f, 158 f och 160 angående dåvarande 5 § VSL).

Andra meningen motsvarar 8 a § första stycket och andra stycket VSL till den del den paragrafen avser undandragandebrott (jfr a. prop. och prop. 1986/87:166 s. 125 f). Bestämmelsen har utformats efter mönster från motsvarande bestämmelse i 12 § skattebrottslagen (jfr prop. 1971:10 s. 237 f, 261 f och 355 samt prop. 1995/96:170 s. 160, 168 f och 255). Den föreslagna bestämmelsen avser alltså primärt frivillig rättelse av undandragandebrott enligt 8–11 §§.

Genom hänvisningen till 12 och 13 §§ klargörs att vid sådan rättelse kan gärningsmannen inte heller dömas enligt de bestämmelserna för den befattning som han har haft med varan efter undandragandebrottets fullbord. Detta följer emellertid i princip redan av att den som begått ett tullbrott i regel inte kan dömas för sådan efterföljande befattning (jfr kommentaren till 12 §).

I den mån tullreglerna innebär att även den som har tagit befattning med varan kan bli tullskyldig, så kan denne utnyttja den här bestämmelsen. Han kan alltså åstadkomma en frivillig rättelse genom att ange varan till förtullning och bli påförd importskatten eller importavgiften (jfr artiklarna 202 och 203 i tullkodexen samt prop. 1986/87:166 s. 126).

Liksom enligt 8 a § VSL och 12 § skattebrottslagen förutsätts att rättelsen verkligen har skett frivilligt och inte skett exempelvis därför att gärningsmannen blivit införstådd med att han skulle komma att bli föremål för en utredning.

I överensstämmelse med 12 § skattebrottslagen leder en frivillig rättelse enligt andra meningen till frihet från ansvar när än rättelsen sker. Frivillig rättelse enligt första meningen kan ske intill dess att införseln eller utförseln är att anse som fullföljd.

Angående paragrafens förhållande till brottsbalken kan nämnas följande. I 23 kap. 3 § brottsbalken finns bestämmelser om straffrihet vid försök, förberedelse och stämpling, då någon frivilligt föranleder att ett brott inte fullbordas. I samma lagrum finns en bestämmelse om straffrihet för den som frivilligt förebygger brottslig användning av ett hjälpmedel. Dessa bestämmelser är tillämpliga vid brott enligt SL. I 29 kap. 5 § brottsbalken finns generella bestämmelser om att vid straffmätningen särskilt skall beaktas att den tilltalade frivilligt har angett sig liksom att han efter förmåga har försökt att förebygga eller avhjälpa eller begränsa skadliga verkningar av brottet. Även dessa bestämmelser är tillämpliga.

16 §

Om det inte är uppenbart oskäligt, skall följande egendom förklaras förverkad:

1. vara som varit föremål för brott enligt denna lag eller en sådan varas värde,
2. utbyte av brott enligt denna lag, och
3. vad någon tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett brott enligt denna lag, eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott enligt denna lag.

En vara som avses i första stycket 1 eller en särskild rätt till varan får inte förklaras förverkad, om varan eller rättigheten efter brottet förvärvats av någon som inte haft vetskap om eller skälig anledning till antagande om egendomens samband med brottet. Vid förverkande enligt första stycket 1 av en vara gäller inte bestämmelserna i 36 kap. 5 § första och andra styckena brottsbalken om hos vem förverkande får ske.

Tillämpningsområde m.m.

Denna paragraf innehåller, liksom 17 §, bestämmelser om förverkande vid brott enligt SL. Dessa båda paragrafer är emellertid inte uttömmande. Förverkande kan nämligen ske även enligt de allmänna bestämmelserna i 36 kap. 3 och 4 §§ brottsbalken. Dessa gäller förverkande av vapen eller annan egendom som kan befaras komma till brottslig användning och av ekonomiska fördelar som har uppkommit till följd av brott begånget i utövning av näringsverksamhet. Enligt 36 kap. 6 § brottsbalken kan, i stället för att egendomen förverkas enligt brottsbalken, åtgärder för att förebygga missbruk vidtas.

Den här paragrafen motsvarar 9 och 12 §§ VSL samt 19 § i promemorian. Enligt paragrafen kan varor som har varit föremål för brott enligt SL förverkas. Alternativt kan varornas värde eller del därav förverkas. Vidare kan utbyte av brott enligt SL och viss ersättning för brottsomkostnader förklaras förverkade.

I förhållande till 9 § VSL har gjorts följande ändringar.

– Förverkande kan avse även sådana varor som har varit föremål för brott som begåtts av oaktsamhet (7 och 11 §§ SL) eller brottet olovlig

befattning med smuggelgods eller grovt sådant brott (12 och 13 §§ SL). Detta behandlas i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.4.

– Värdeförverkande kan tillgripas på ett mer nyanserat sätt än enligt VSL.

– Förverkande kan avse även utbyte av brott och ersättning för brottsomkostnader.

Bestämmelsen om förverkande av utbyte av brott innebär en anpassning till 36 kap. 1 § brottsbalken och därmed även till Europarådets konvention av år 1990 om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (förverkandekonventionen). Förhållandet till förverkandekonventionen behandlas närmare i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.4). Även bestämmelsen om förverkande av viss ersättning innebär en anpassning till 36 kap. 1 § brottsbalken. I promemorian finns inte någon motsvarighet till den bestämmelsen.

Ett förverkande förutsätter att den gärning som begåtts är ett brott enligt de principer som 1 kap. 1 § brottsbalken ger uttryck för. Det innebär bl.a. följande. Alla objektiva och subjektiva rekvisit som straffbestämmelsen innehåller skall vara uppfyllda. Det är inte nödvändigt att gärningen har lett till lagföring och straff. Ett förverkande kan alltså ske även om gärningsmannen inte har uppnått straffbarhetsåldern.

Möjligheten att förverka gäller i princip oberoende av vilket brott enligt SL som varan har varit föremål för. Det kan således vara fråga om fullbordade brott, försöksbrott eller förberedelse till brott samt uppsåtliga brott eller oaktsamhetsbrott. Om en vara har varit föremål för olovlig befattning med smuggelgods enligt 12 (eller grov sådan befattning enligt 13 §) kan förverkande ske på grund av såväl det brottet som förbrottet.

I 33 § finns en särskild bestämmelse om att förverkandetalan i vissa fall kan föras mot den som innehar en vara som skall förverkas enligt första stycket punkten 1 i den här paragrafen.

Det bör här uppmärksammas att det i 2 § 1 mom. och 5 § lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker finns särskilda bestämmelser om förverkande enligt SL (jfr lagförslag 2.2).

Förverkande enligt första stycket

I överensstämmelse med vad som gäller enligt 9 § VSL innebär *första stycket punkten 1* att ett förverkande kan omfatta en sådan vara som har varit föremål för brott, även om varans ägare inte har medverkat till brottet. I dessa fall är således i princip det enda kriteriet att det är fråga om sådana varor som har varit föremål för brott enligt SL. Detta avviker från 36 kap. 5 § första och andra styckena brottsbalken. Där finns särskilda föreskrifter om hos vem ett förverkande kan ske. Dessa föreskrifter gäller endast i den mån annat inte har föreskrivits. SL:s reglering angående förverkande av varor är en sådan föreskrift. I klagörande syfte anges detta uttryckligen i andra stycket. Möjligheterna att förverka enligt SL begränsas emellertid av dels kravet på att förverkandet inte får vara uppenbart oskäligt, dels det undantag som föreskrivs i andra stycket för den som i god tro har förvärvat varan. I stället för den insmugglade varan får dess värde förverkas.

Av *första stycket punkten 2* följer att utbyte av brott enligt SL kan förverkas. Med utbyte av brott förstås i princip detsamma som i 36 kap. 1 § brottsbalken. Med utbyte avses således såväl den konkreta egendom som mottagits som det till ett penningbelopp uppskattade värdet av det mottagna (jfr Ulf Berg m.fl., Kommentrar till brottsbalken. Del III, 4 uppl., 1994, s. 465). Bestämmelsen tillåter alltså alternativt sak- eller värdetförverkande.

Bestämmelsen får begränsad betydelse med hänsyn till att den införda varan eller dess värde kan förverkas. Bestämmelsen kan dock få praktisk betydelse när det gäller exempelvis ersättning för införselbrott, ersättning för olovlig befattning med den insmugglade varan och vinst vid försäljning av varan.

Även vad som föreskrivs i *första stycket punkten 3* om förverkande av kostnadsersättningar har en innebörd som motsvarar 36 kap. 1 § brottsbalken. Ett förverkande av sådana ersättningar förutsätter emellertid att mottagandet utgör brott enligt SL. Det medför att tillämpningsområdet är begränsat. Vad som kommer ifråga är sådana förberedelsebrott enligt 23 kap. 2 § brottsbalken som består i att någon med uppsåt att utföra eller främja brott enligt SL har mottagit pengar eller annan egendom som är avsedd att bestrida sådana utgifter som är förbundna med genomförandet av brottet. I stället för det mottagna får dess värde förverkas.

36 kap. 5 § tredje och fjärde styckena brottsbalken är tillämpliga. I det lagrummets tredje stycke föreskrivs att särskild rätt till sådan egendom som förklaras förverkad består, om inte även den särskilda rätten förklaras förverkad. I samma lagrum fjärde stycket finns en särskild föreskrift för det fall den förverkade egendomen belastas av en sådan rätt som har vunnits genom utmätning eller betalningssäkring. Eftersom SL inte innehåller någon särskild reglering i dessa avseenden gäller dessa bestämmelser. Av andra stycket första meningen följer att det är uteslutet att förverka en särskild rätt till en insmugglad vara, om någon har förvärvat rättigheten i god tro efter brottet.

Ett förverkande skall inte ske i de fall där ett förverkande skulle vara "*uppenbart oskäligt*". Av betydelse är främst egendomens värde i förhållande till brottets straffvärde och den ekonomiska situationen hos den som begått brottet. Allmänt sett bör gälla att om ett förverkande framstår som alltför betungande mot bakgrund av brottet eller om ett förverkande annars är påfallande oskäligt bör förverkandet kunna underlåtas eller jämkas till att avse endast en del av ett varuparti eller dess värde.

Såvitt avser införsel- eller utförselreglerade varor gör sig emellertid regelmässigt sådana samhällsintressen gällande att ett förverkande inte kan anses uppenbart oskäligt. Som framgår av promemorian (s. 489 f) finns det dock vissa typer av införselregleringar som inte alltid kan anses vara av sådan beskaffenhet, exempelvis införselbestämmelser med s.k. övervakningslicenser. Vidare kan, som också påpekas i promemorian (s. 490), särskilda aspekter göra sig gällande när det är fråga om införsel av levande djur, främst sällskapsdjur.

Av betydelse är om det gäller ett uppsåtligt brott eller ett brott som begåtts av oaktsamhet. Detta har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.4. Är det fråga om ett oaktsamhetsbrott som innebär

undandragande av tull etc, dvs. brottet vårdslös tullredovisning enligt 11 §, bör ett förverkande kunna underlåtas i fler fall än när det gäller olovlig införsel. För det fall någon har misstagit sig på tull- och skattereglerna bör rättsfallet NJA 1994 s. 65 kunna tjäna till ledning även i fortsättningen.

Det nu anförda kan ses mot bakgrund av 5 kap. 12 § och 8 kap. 12 § förslaget till ny tulllag (motsvaras av 90 § tullagen). I de bestämmelserna föreskrivs bl.a. följande. Om en icke-gemenskapsvara eller dess värde förverkas, skall annan skatt än tull och tulltillägg inte tas ut till den del varan eller dess värde har förverkats. Betald tull skall beaktas vid förverkande av en varas värde och vid bestämmande av påföljd.

I allmänhet torde det inte vara uppenbart oskäligt att förverka utbytet av ett brott. Omständigheter som talar för att inte förverka ett utbyte av brott torde kunna göra sig gällande främst då det är fråga om ett brott som har begåtts av oaktsamhet.

Särskilt om värdeförverkande

Som framgår av första stycket i lagrummet och det föregående avsnittet i författningskommentaren kan värdet av vad som insmugglats, utbytet eller det mottagna förklaras förverkat. I VSL är möjligheterna till värdeförverkande i praktiken mer begränsade. Värdeförverkande kan ske enligt 9 § VSL då varan inte finns i behåll och enligt 12 § VSL vid delförverkande. Den sistnämnda bestämmelsen torde ta sikte på sådana fall där en vara, som bör förverkas endast till viss del, inte är delbar, t.ex. en bil (jfr Stig Jungefors och E. Walberg, Smugglingslagstiftningen, 1961, s. 126).

När det gäller förverkande enligt första stycket punkten 1 av införsel förbjudna eller annars införselreglerade varor bör ett förverkande normalt avse varan, om detta är möjligt. Vid undandragandebrott bör det oftare kunna komma ifråga att förklara värdet eller del därav förverkat.

Då det är fråga om förverkande enligt första stycket punkten 2 av utbyte har domstolen, som framgår av det föregående, i princip fritt val mellan att förklara den konkreta egendom – även en rättighet – som är utbyte förverkad och att ålägga den hos vilken förverkandet skall ske att till staten betala värdet av utbytet. Finns egendomen i behåll, bör dock i allmänhet denna och inte värdet förklaras förverkad. Det nu sagda torde stå i överensstämmelse med hur motsvarande bestämmelse i brottsbalken tillämpas (jfr Ulf Berg m.fl., a.a., s. 465 f).

Är det fråga om förverkande enligt första stycket punkten 3, dvs. ersättning för brottsomkostnader, bör i allmänhet den mottagna egendomen förverkas om den finns i behåll. Om hela egendomen av någon anledning inte bör förverkas, kan en förverkandeförklaring avse en del av egendomen eller en del av den jämte ett belopp som helt eller delvis svarar mot värdet på den inte förverkade delen.

Genom möjligheten till värdeförverkande kan undvikas problem med att utreda och bedöma om en vara finns eller skall anses finnas i behåll, exempelvis då varan efter brottet har bearbetats eller på annat sätt förändrats. Ett värdeförverkande ger också större möjligheter till ett

delförverkande och därmed även större möjligheter att göra en nyanserad skälighetsavvägning enligt första stycket.

Om flera personer har gjort sig skyldiga till brott mot SL, kan var och en av dem åläggas värdeförverkande. Tillämpningen härav bör ske i enlighet med vad som gäller vid värdeförverkande enligt brottsbalken (jfr prop. 1968:79 s. 52 jmf rd med s. 30 och 1986 års varusmugglingsutrednings betänkande, SOU 1991:84, s. 333). Detta innebär bl.a. följande. Varans värde bör utgöra den yttersta gränsen för vad som sammanlagt får förklaras förverkat enligt punkten 1. Som huvudregel får anses gälla att värdeförverkande inte skall ådömas solidariskt annat än om det med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet är påkallat (jfr även Ulf Berg m.fl., Kommentrar till Brottsbalken. Del III, 4 uppl., 1994, s. 493).

Med en varas värde bör i princip förstås det gällande legala marknadsmässiga utförsäljningsvärdet inom landet. Detta var avsett även vid tillkomsten av VSL (jfr prop. 1960:115 s. 74 f).

Godtrosförvärv m.m. (andra stycket)

Andra stycket första meningen motsvarar 9 § andra stycket VSL. Bestämmelsen gäller till förmån för den som i god tro har förvärvat varan eller rättigheten efter det att varan har varit föremål för brott enligt SL.

I motsats till promemorian gäller bestämmelsen uttryckligen även godtrosförvärv av särskild rätt till egendom som skall förverkas. Detta överensstämmer med 9 § andra stycket VSL. Med särskild rätt förstås detsamma som i 36 kap. 5 § tredje stycket brottsbalken, dvs. begränsade sakrätter och säljares rätt till en vara som han sålt med äganderättsförbehåll eller motsvarande. Bestämmelsen i brottsbalken har behandlats i det föregående under rubriken Förverkande enligt första stycket.

Även *andra stycket andra meningen* har behandlats under den rubriken.

17 §

Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag får förklaras förverkad, om förverkandet behövs för att förebygga brott enligt denna lag eller det annars finns särskilda skäl till det. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat. I 36 kap. 5 § brottsbalken finns bestämmelser om hos vem förverkande får ske och om särskild rätt till förverkad egendom.

I stället för förverkande av egendomen eller dess värde får rätten föreskriva att någon åtgärd vidtas med egendomen som förebygger fortsatt missbruk av den. I sådana fall får dock även en del av egendomens värde förklaras förverkat.

Paragrafen, som motsvarar 10 och 12 §§ VSL samt 20 § i promemorian, innehåller särskilda regler om förverkande av hjälpmedel som använts vid brott enligt SL. På sätt framgår av kommentaren till 16 § (under rubriken Tillämpningsområde m.m.) är förverkandebestämmelserna i SL dock inte uttömmande. Som exempel kan nämnas särskilt inrättade

hjälpmedel som påträffas utan att det finns något smuggelgods i dem. Sådana hjälpmedel torde kunna förverkas med stöd av 36 kap. 3 § brottsbalken eller åtgärdas enligt 36 kap. 6 § brottsbalken. Det kan gälla exempelvis en resväska med dubbla bottnar eller en lastbil med lönnfack.

Paragrafen är visserligen utformad huvudsakligen efter mönster av 36 kap. 2 och 6 §§ brottsbalken. Vid tillämpningen måste emellertid hänsyn tas till de syften som uppstår smugglingslagstiftningen.

Paragrafen skiljer sig från 10 och 12 §§ VSL i följande avseenden.

– Förverkande kan avse även sådana varor som varit föremål för brott som begåtts av oaktsamhet (7 och 11 §§ SL) eller brottet olovlig befattningsmed smuggelgods eller grovt sådant brott (12 och 13 §§ SL). Detta behandlas i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.4.

– Värdeförverkande kan tillämpas på ett mer nyanserat sätt än enligt VSL.

– I likhet med vad som gäller enligt 36 kap. 2 § brottsbalken, uppställs det inte i förverkandebestämmelsen något krav på att ägaren eller någon som var i hans ställe skall ha medverkat till brottet. I stället begränsas tillämpningsområdet, liksom i brottsbalksparagrafen, genom att förverkande kan ske endast hos de personer som anges i 36 kap. 5 § första och andra styckena brottsbalken. Detta har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.4.

Dessa bestämmelser i brottsbalken blir direkt tillämpliga. Detsamma gäller bestämmelserna i 36 kap. 5 § tredje och fjärde styckena brottsbalken. De bestämmelserna har behandlats i kommentaren till 16 §.

Ett förverkande enligt den här paragrafen förutsätter inte att även den införda varan förverkas.

I motsats till 16 § är bestämmelsen uttryckligen *fakultativ* ("får" i stället för "skall" förverkas). Möjligheterna att förverka enligt 16 § begränsas främst av kravet att ett förverkande inte får vara uppenbart oskäligt. Motsvarande begränsning gäller i princip visserligen även när det är fråga om förverkande enligt den här paragrafen (jfr 36 kap. 16 § brottsbalken). Genom att paragrafen är fakultativ markeras emellertid att förverkande enligt paragrafen är avsett att tillgripas i mindre utsträckning än när det gäller förverkande enligt 16 § (jfr författningskommentaren till den bestämmelsen såvitt avser oskälighetsbedömningen).

Första stycket

Med "*hjälpmedel*" avses i princip detsamma som i 36 kap. 2 § brottsbalken. Förverkande enligt den här bestämmelsen kan komma att avse bl.a. transportredskap, såsom bilar, båtar, släpkärror m.m., och yttre höljen för varor, exempelvis containrar och resväskor. Paragrafen omfattar även t.ex. särskilda kläder och andra persedlar som är avsedda att ha en funktion då varor smugglas. Skriftliga handlingar och dataprogram kan också utgöra exempel på sådant som i enskilda fall kan betraktas som hjälpmedel.

I den allmänna motiveringen (avsnitt 5.4) behandlas hur bestämmelsen förhåller sig till Europarådets konvention av år 1990 om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (förverkandekonventionen).

Liksom när det gäller förverkande enligt 36 kap. 2 § brottsbalken krävs det inte att användningen av hjälpmedlet har varit en förutsättning för att brottet skulle kunna komma till stånd. Det behöver inte heller vara så att föremålet är särskilt konstruerat eller annars särskilt lämpat för att användas just för brott.

Emballage och liknande varuförpackningar är ofta så nära förbundna med själva varan att ett förverkande av varan enligt 16 § omfattar även förpackningen omkring den. Om den paragrafen inte anses tillämplig, kan det i stället komma i fråga att med stöd av den här paragrafen förverka emballaget som ett hjälpmedel.

Ett förverkande får beslutas "*om förverkandet behövs för att förebygga brott*" enligt SL. Här bör fästas särskilt avseende vid egendomens mer eller mindre utpräglade egenskaper av hjälpmedel, omständigheterna kring brottet och egendomens betydelse i sammanhanget. Att hjälpmedlet även tidigare har använts vid likartad brottslighet torde redan i sig vara en sådan omständighet som starkt talar för att ett förverkande är påkallat för att förebygga brott.

Förverkande kan enligt paragrafen vidare ske när "*det annars finns särskilda skäl till det*". Denna grund för förverkande tar närmast sikte på förverkandeinstitutets allmänpreventiva betydelse. Rekvisitet bör bli tillämpligt främst när det gäller sådan egendom som inte i sig utgör något typiskt hjälpmedel utan som normalt används i helt legala sammanhang. En tillämpning på denna grund kan bli aktuell vid grova brott, särskilt om det gäller organiserad införselbrottslighet eller annars omfattande brottslighet av allvarligare slag. Återfall kan tillmätas betydelse även när det är fråga om att tillämpa det här rekvisitet.

Av *andra meningen i första stycket* framgår att värdeförverkande får ske i stället för förverkande av själva hjälpmedlet. I motsats till vad som gäller enligt VSL är värdeförverkande ett i princip jämställt alternativ till sakförverkande. Eftersom förverkandet har sin utgångspunkt i att det är fråga om ett hjälpmedel framstår det dock som naturligt att möjligheten att förverka värdet – även om förutsättningarna för det formellt sett är desamma som för ett sakförverkande – tillgrips endast när egendomen inte längre finns i behåll eller något annat särskilt skäl talar för det. Sådana skäl kan vara att hjälpmedlet utgör ordinär egendom som har ett så högt ekonomiskt värde att ett förverkande skäligen bör avse endast en del därav.

Andra stycket

I detta stycke föreskrivs att i stället för förverkande enligt första stycket får rätten besluta om åtgärder till förebyggande av fortsatt missbruk av hjälpmedlet. Möjligheten att meddela sådana föreskrifter tar sikte på situationer då det skulle vara oskäligt eller i vart fall framstå som i någon mening stötande att förverka hjälpmedlet, främst med hänsyn till hjälpmedlets värde i förhållande till brottet.

I sista meningen har öppnats en möjlighet att kombinera ett beslut om åtgärder med ett beslut om partiellt värdeförverkande. Avsikten är att den samlade effekten av detta skall stå i rimlig proportion till det begångna brottet. Möjligheten är alltså främst avsedd för fall då å ena sidan ett

förverkande av hjälpmedlet i sig framstår som oskäligt och å andra sidan ett beslut om åtgärd enligt första meningen inte ensamt kan anses vara tillräckligt ingripande från allmän synpunkt. Prop. 1999/2000:124

18 §

När ett beslut om förverkande av egendom har vunnit laga kraft, skall egendomen säljas genom Tullverkets försorg eller i den ordning som i allmänhet gäller för försäljning av förverkad lös egendom. Egendomen får i stället förstöras om

1. den inte kan säljas,
2. den kan befaras komma till brottslig användning, eller
3. den annars är olämplig för försäljning.

Vad som anges i första stycket gäller endast om inget annat är föreskrivet i lag eller annan författning.

Om i stället för egendomen dess värde har förklarats förverkat och det fastställda beloppet har betalats inom två månader från det att beslutet om förverkande vann laga kraft, skall egendomen utlämnas till ägaren. Om beloppet inte har betalats inom denna tid, får egendomen säljas enligt vad som föreskrivs i första och andra styckena och det fastställda beloppet tas ut ur de inlutna medlen. Om det uppkommer ett överskott, sedan kostnaderna för försäljningen dragits av, skall detta betalas ut till ägaren eller någon annan rättsinnehavare.

Paragrafen innehåller regler om försäljning eller förstöring av egendom som har förverkats med stöd av 16 § eller 17 §. De åtgärder som anges får vidtas först efter det att förverkandebeslutet har vunnit laga kraft.

Första stycket

Stycket motsvarar 22 § första stycket VSL och 21 § första stycket i promemorian. Den här föreslagna bestämmelsen överensstämmer i sak helt med promemorian och 1986 års varusmugglingsutrednings betänkande (19 § första stycket i betänkandet).

Inledningsvis anges hur försäljning av förverkad egendom skall ske. Liksom enligt VSL är det Tullverket som har huvudansvaret för sådan försäljning.

Avyttringen kan emellertid också ske i enlighet med de regler som i allmänhet gäller för försäljning av förverkad lös egendom, dvs. enligt bestämmelserna i lagen (1974:1066) om förfarandet med förverkad egendom och hittegods m.m. Valet av försäljningsordning får göras från fall till fall. Det bör göras så att bästa möjliga resultat kan förväntas uppnås. Även hänsyn av praktisk art kan emellertid vägas in.

Förverkad egendom som inte kan säljas får enligt *andra meningen punkten 1* förstöras. Det kan här vara fråga om varor som inte har något marknadsvärde.

Enligt *andra meningen punkten 2* får förverkad egendomen förstöras även då den kan befaras komma till brottslig användning. Det kan vara fråga om exempelvis farliga införselreglerade varor eller egendom som speciellt ställts i ordning för att användas som hjälpmedel vid in- eller utförselbrott, t.ex. resväskor med dubbla bottnar eller fordon med dolda

förvaringsutrymmen. Om det är ekonomiskt försvarbart, kan sådan egendom dock först återställas i ursprungligt skick och sedan säljas.

Genom *andra meningen tredje punkten* föreskrivs att förverkad egendom får förstöras också då den i annat fall är olämplig för försäljning. Det kan gälla exempelvis smittade djur eller växter. Det kan också vara fråga om egendom som har ett så lågt marknadsvärde att det inte kan antas täcka de kostnader som en försäljning skulle vara förenad med.

Andra stycket

Här anges att bestämmelsen i första stycket är subsidiär i förhållande till andra författningar. En motsvarande bestämmelse återfinns i VSL men inte i promemorian eller 1986 års varusmugglingsutrednings betänkande.

Genom denna bestämmelse klargörs att vad som anges i första stycket om försäljning och förstöring av förverkad egendom gäller endast i den mån annat inte följer av lag eller andra föreskrifter, exempelvis förordningar utfärdade av regeringen eller av myndighet med stöd av bemyndigande. I sådana föreskrifter kan finnas bestämmelser som begränsar möjligheterna att försälja egendom. Det kan gälla exempelvis vapen, växter eller djur. Som exempel på det sistnämnda kan nämnas 31 § artskyddsförordningen (1998:179).

Här bör även nämnas 3 § lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. (4 § i förslaget till lag om ändring i den lagen, anmärkt i den allmänna motiveringen, avsnitt 3). I den bestämmelsen föreskrivs att vid försäljning genom Tullverkets försorg av en vara, som omfattas av ett införselvillkor, skall införselvillkoret vara uppfyllt. Vidare föreskrivs att kan en försäljning inte ske, tillsynsmyndigheten bestämmer hur det skall förfaras med varan.

Tredje stycket

Bestämmelsen i detta stycke motsvarar i 22 § andra stycket VSL och 21 § andra stycket i promemorian. Stycket reglerar verkställigheten av ett värddeförverkande. På motsvarande sätt som enligt VSL skall egendomen kunna säljas med stöd av smugglingslagstiftningen för att staten skall tillgodogöras det förverkade värdet. En försäljning skall ske i de former som anges i första stycket första meningen. I sådana fall som avses i första stycket andra meningen bör det inte komma ifråga att sälja egendomen. Vidare skall iaktas sådana begränsningar som avses i andra stycket. Om varorna till följd av dessa skäl inte skall säljas, skall varorna utlämnas till ägaren eller någon annan rättsinnehavare.

19 §

Tullverket får fatta beslut om att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken angående brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller i sådant fall

Tullverket. Tullverket skall förordna särskilda befattningshavare i verket att fullgöra verkets uppgifter.

Är saken inte av enkel beskaffenhet, skall ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren skall även annars överta ledningen, när detta är påkallat av särskilda skäl.

När en förundersökning leds av en åklagare, får åklagaren anlita biträde av Tullverket. Åklagaren får också uppdra åt tjänstemän vid verket att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet.

Paragrafen motsvarar 13 § VSL samt 22 § första och andra styckena i promemorian. Genom paragrafen ges Tullverket rätt att inleda och bedriva förundersökning. Vidare regleras åklagarens skyldighet att ta över ledningen av en sådan förundersökning. Dessutom tillerkänns åklagaren befogenhet att ta i anspråk tulltjänstemän då han leder en förundersökning.

Den här föreslagna bestämmelsen skiljer sig från VSL på så sätt att bestämmelsen inte ger åklagaren rätt att meddela anvisningar då förundersökningen leds av Tullverket. Det innebär en anpassning till den ordning som enligt rättegångsbalken råder, då en förundersökning leds av en polismyndighet (ändring den 1 april 1995 av 23 kap. 3 § rättegångsbalken genom SFS 1994:1412; jfr prop. 1994/95:23 s. 79 ff och 118 f). Dessutom har regleringens anknytning till rättegångsbalken gjorts tydligare än i VSL.

Paragrafen innebär inte någon begränsning av polisens befogenhet att utreda sådan brottslighet som det här är fråga om. Att polisen och Tullverket har ett delvis gemensamt arbetsområde gäller inte enbart förundersökningsverksamheten utan även utrednings- eller spaningsstadier dessförinnan.

Första stycket

Genom *första meningen* ges Tullverket befogenhet att fatta beslut om att inleda förundersökning enligt bestämmelserna i 23 kap. rättegångsbalken. Befogenheten att fatta sådant beslut omfattar dels brott enligt den föreslagna lagen, dels andra brott som avses i 1 § andra stycket. Hänvisningen till 1 § andra stycket behandlas i kommentaren till den bestämmelsen.

I *första stycket andra meningen* hänvisas i fråga om Tullverkets befogenheter och skyldigheter till vad som gäller enligt rättegångsbalken för undersökningsledare. Genom 23 kap. 24 § rättegångsbalken blir även förundersökningskungörelsen (1947:948) tillämplig, i den mån inget annat följer av bestämmelserna i SL. Det nu sagda innebär bl.a. följande. Tullverket har befogenhet att lägga ned förundersökningen (23 kap. 4 § andra stycket och 4 a §), hålla förhör med var och en som kan antas lämna upplysningar av betydelse för utredningen (23 kap. 6 §), hämta någon till förhör (23 kap. 7 §), kvarhålla någon för förhör (23 kap. 9 §), inhämta yttrande från sakkunnig (23 kap. 14 §), ansöka om kvarstad och interimistiskt ta lös egendom i förvar (26 kap. 2 och 3 §§), ta egendom i beslag (27 kap. 4 §) och besluta om husrannsakan (28 kap. 4 §). Likaså

framgår av hänvisningen att under förundersökningen har Tullverket skyldighet att iaktta de begränsningar och åligganden som gäller för undersökningsledare. Det kan gälla exempelvis att anmäla till rätten behov av offentlig försvarare (23 kap. 5 §), ombesörja förhörsvittne (23 kap. 10 §) m.m. Vid förundersökningen skall protokoll föras över vad som förekommit vid denna och som är av betydelse för utredningen (23 kap. 21 § första stycket).

Det måste emellertid understrykas att tillämpningsområdet för de här nämnda befogenheterna i praktiken är begränsat. Det följer av dels bestämmelserna i andra stycket om att åklagaren i angivna fall skall ta över ledningen av förundersökningen, dels 3 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare om skyldighet för åklagaren att i visst fall vara förundersökningsledare, dels bestämmelsen i 32 § som begränsar Tullverkets åtalsrätt till att gälla bötesmål. I andra stycket, som kommenteras nedan, föreskrivs att åklagaren skall ta över ledningen för en förundersökning så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet, om saken inte är av enkel beskaffenhet. Där föreskrivs vidare att åklagaren även annars skall överta ledningen, när detta är påkallat av särskilda skäl. I 3 § i 1964 års lag föreskrivs att en förundersökning mot den som inte har fyllt arton år alltid skall ledas av åklagaren om den unge är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än sex månader.

I *första stycket tredje meningen* föreskrivs att Tullverket skall förordna särskilda befattningshavare i verket att fullgöra verkets uppgifter. Med detta avses de uppgifter som enligt den här bestämmelsen ankommer på verket. Bestämmelsen betingas främst av att tullverksamheten numera bedrivs av en enda myndighet, Tullverket.

Andra stycket

I första meningen föreskrivs att om saken inte är av enkel beskaffenhet, skall ledningen av en förundersökning övertas av en åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 23 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken.

Enligt andra meningen skall åklagaren överta ledningen av en förundersökning även annars "när det är påkallat av särskilda skäl". Bestämmelsen motsvarar 23 kap. 3 § första stycket tredje meningen rättegångsbalken.

Precis som enligt rättegångsbalken innebär ett övertagandebeslut att åklagaren övertar ansvaret för hela förundersökningen. Det är alltså inte möjligt att dela en förundersökning på så sätt att åklagaren har ledningen av utredningen mot en viss person, medan ledningen av utredningen i övrigt ligger kvar på Tullverket (jfr a. prop. s. 79 ff och 118 f).

Det är inte lämpligt att i lagen närmare bestämma när åklagaren skall överta förundersökningen. Huruvida ett förundersökningsärende är "av enkel beskaffenhet" eller inte måste avgöras från fall till fall. Vid denna bedömning får hänsyn främst tas till sådana omständigheter som hur gärningsmannen ställer sig till misstankarna, hur omfattande de återstående utredningsuppgifterna kan beräknas bli, deras karaktär liksom behovet av att använda tvångsmedel samt hur allvarlig brottslighet det är

fråga om. Huruvida det annars finns ”särskilda skäl” får bedömas med utgångspunkt i motsvarande omständigheter men mot bakgrund av att det inte finns någon som skäligen kan misstänkas för brottet. Med hänsyn härtill kan det vara av särskild vikt i vilken mån det är fråga om brott av allvarigare beskaffenhet eller användning av tvångsmedel. I promemorian (s. 499) exemplifieras och konkretiseras frågeställningen närmare. Vad som anförs där överensstämmer huvudsakligen med 1986 års varusmuggningsutrednings betänkande (SOU 1991:84 s. 509 f).

Tredje stycket

Bestämmelsen motsvarar 23 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken. Genom denna bestämmelse möjliggörs att åklagaren kan ta tillvara tulltjänstemännens särskilda kunskaper och erfarenheter beträffande sådana brott som det här är fråga om.

20 §

Innan förundersökning har hunnit inledas, får en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen i enlighet med vad som föreskrivs i 23 kap. 3 § tredje stycket rättegångsbalken hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen av brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. Vidtagna åtgärder skall så snart som möjligt anmälas för den som har rätt att leda förundersökning rörande brottet.

Vad som föreskrivs i 23 kap. 8 § rättegångsbalken om befogenhet för polisman att ålägga någon att följa med till förhör och att ta med någon till förhör gäller även för tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen vid utredning av brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket.

Bestämmelsen i *första stycket* är ny i förhållande till VSL. Bestämmelsen motsvarar 22 § tredje stycket i promemorian.

Bestämmelsen gäller endast tiden innan en förundersökning har hunnit inledas. Bestämmelsen ger tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen befogenhet att i enlighet med 23 kap. 3 § tredje stycket rättegångsbalken vidta utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen. Vad hänvisningen till 1 § andra stycket innebär har behandlats i kommentaren till den bestämmelsen.

En sådan åtgärd som omfattas av bestämmelsen kan alltså vara att hålla förhör i anslutning till ett misstänkt brott avseende införsel till eller utförsel från landet. Det kan också vara fråga om åtgärder för exempelvis platsundersökning. Att med tvång medta en person till förhör regleras genom det föreslagna andra stycket.

Första stycket andra meningen motsvarar 3 a § tredje meningen förundersökningskungörelsen.

Andra stycket motsvarar närmast del av 14 § andra stycket VSL och del av 23 § i promemorian (jfr promemorian s. 501 f). Bestämmelsen gäller befogenhet för tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen att ålägga någon att följa med till förhör och ta med personen till förhör. Bestämmelsen gäller de fall då någon inte har gripits och det inte heller är fråga om beslut av undersökningsledaren att hämta någon (enligt 21 §

SL respektive 19 § SL jämförd med 23 kap. 7 § rättegångsbalken). Promemorians bestämmelse torde emellertid i första hand avse medtagande efter det att någon har gripits. Som påpekats under remissbehandlingen bör det finnas en uttrycklig bestämmelse för de här avsedda fallen.

I 23 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken föreskrivs följande. På tillsägelse av en polisman är den som befinner sig på den plats där ett brott begås skyldig att medfölja till ett förhör som hålls omedelbart därefter. Vägrar han utan giltig orsak, får polismannen ta med honom till förhöret. – I det följande stycket i lagrummet finns en särskild reglering om det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år. Den delen av lagrummet blir i praktiken inte tillämplig, eftersom den nu föreslagna bestämmelsen inte omfattar sådana brott. I lagrummets tredje stycke föreskrivs att paragrafen gäller även innan förundersökningen har hunnit inledas.

Genom bestämmelsen ges tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen alltså motsvarande befogenhet som gäller för polisman enligt 23 kap. 8 § rättegångsbalken. Denna befogenhet gäller mot såväl den som kan misstänkas för brottet som annan. Såvitt avser den misstänkte kan det vara aktuellt att tillämpa antingen den här föreslagna bestämmelsen eller bestämmelserna om gripande (jfr Peter Fitger, Rättegångsbalken, s. 23:40 f). Om en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen inte kommer till brottsplatsen i nära anslutning till att brottet begås eller om den som skall höras då inte finns på brottsplatsen, är bestämmelsen inte tillämplig. I sådant fall kan emellertid bestämmelserna om gripande (jfr 21 §) eller hämtning (jfr 19 § första stycket andra meningen jämförd med 23 kap. 7 § rättegångsbalken) vara tillämpliga.

Bestämmelsen är tillämplig endast vid utredning av brott enligt denna lag eller andra brott som anges i 1 § andra stycket (jfr kommentaren till den bestämmelsen).

21 §

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har samma befogenhet som en polisman att enligt 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken gripa den som misstänks för brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. Vad som föreskrivs i rättegångsbalken om befogenheter och skyldigheter i förhållande till den som gripits gäller för tjänstemannen i samma utsträckning som för en polisman samt för Tullverket i samma utsträckning som för en polismyndighet.

Bestämmelsen motsvarar 14 § andra stycket VSL och 23 § i promemorian när det gäller befogenheten att gripa någon. Bestämmelsen innebär emellertid även rätt för Tullverket eller ifrågavarande tulltjänsteman att häva beslutet. Det är nytt i förhållande till VSL.

Genom *första meningen* ges tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen samma rätt som polismän har enligt rättegångsbalken att gripa den som är misstänkt för brott enligt SL eller ett sådant brott

som avses i 1 § andra stycket. Vad hänvisningen till 1 § andra stycket innebär har behandlats i kommentaren till den bestämmelsen.

Förutsättningarna för en polisman att gripa någon regleras i 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken. Där föreskrivs att om det finns skäl att anhålla någon, får en polisman i brådskande fall gripa honom även utan anhållningsbeslut. Vad som avses med skäl att anhålla någon framgår av 24 kap. 6 § rättegångsbalken.

I 24 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken föreskrivs en generell rätt för envar att gripa dels den som är efterlyst för brott, dels den som har begått brott, på vilket fängelse kan följa, och som påträffas ”på bar gärning eller flyende fot”. Denna rätt att gripa någon tillkommer nämnda tjänstemän direkt enligt bestämmelsen i rättegångsbalken.

Genom *andra meningen* klargörs hur regelverket i rättegångsbalken blir tillämpligt i den mån det gäller sådana befogenheter och skyldigheter som enligt rättegångsbalken åvilar polisman eller polismyndighet. Det gäller exempelvis vad som föreskrivs i 24 kap. 8 § andra stycket rättegångsbalken om förhör och anmälan till åklagare.

Andra meningen i förening med 24 kap. 8 § tredje stycket rättegångsbalken innebär följande. Innan åklagaren har underrättats om frihetsberövandet, får beslutet om gripande hävas av Tullverket, om det är uppenbart att det inte finns skäl för ett fortsatt frihetsberövande. I omedelbar anslutning till ett gripande får beslutet därom hävas även av den tjänsteman som fattat beslutet. Det innebär, såväl för en tjänsteman vid Tullverket som för en tjänsteman vid Kustbevakningen, att han i annat fall har att antingen underrätta åklagare eller vända sig till Tullverket för att få gripandebeslutet hävt.

22 §

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken ta egendom i beslag.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman får även i andra fall än som anges i 27 kap. 4 § rättegångsbalken ta egendom i beslag, om den skäligen kan antas bli förverkad på grund av brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket.

Om beslag verkställs av någon annan än undersökningsledaren eller åklagaren och denne inte har beslutat om beslaget, skall anmälan skyndsamt göras till honom, varvid han omedelbart skall pröva om beslaget skall bestå.

Paragrafen motsvarar närmast 15 § VSL och 24 § i promemorian. Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.9.

Första stycket

Bestämmelsen motsvarar 15 § första stycket tredje meningen VSL. Genom denna bestämmelse tillerkänns tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen samma befogenhet att ta egendom i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer polismän. En förutsättning är att det sker inom tillämpningsområdet för SL. Rättegångsbalkens kapitel 27

innehåller bl.a. allmänna materiella förutsättningar för beslag (1 och 14 a §§), begränsningar när det gäller skriftliga handlingar (2 §) och försändelser på post- eller telebefordringsföretag (3 §), bestämmelser om vem som får besluta om beslag (4 och 5 §§) och förfarandebestämmelser.

I 27 kap. 1 § *rättegångsbalken* anges de allmänna förutsättningarna enligt rättegångsbalken för beslag. Dessa förutsättningar gäller även då det är fråga om beslag enligt den här bestämmelsen. Sammantaget innebär denna bestämmelse och bestämmelsen i rättegångsbalken att beslag kan avse endast sådana föremål, inbegripet skriftliga handlingar, som skäligen kan antas

- ha betydelse för utredning om brott enligt SL eller andra brott som avses i 1 § andra stycket (utredningsbeslag) eller
- bli förverkade på grund av brott enligt SL eller andra brott som avses i 1 § andra stycket (förverkandebeslag).

Rättegångsbalkens bestämmelser om beslag gäller även föremål som skäligen kan antas vara avhänt någon genom brott. Den här bestämmelsen gäller emellertid endast brott enligt denna lag och andra brott som avses i 1 § andra stycket. Dessa brott är inte sådana varigenom ett föremål kan anses avhänt någon i den mening som avses i rättegångsbalken. Därmed blir denna del av beslagsbestämmelsen i rättegångsbalken inte tillämplig.

Ett *utredningsbeslag* enligt den här föreslagna bestämmelsen kan avse ett föremål som kan antas komma att senare återopas som bevis sedan åtal väckts. Det kan emellertid också vara så att ett beslag kan vara av värde som utgångspunkt för förundersökningens bedrivande eller som ledtråd för spaningarna efter förövaren av brottet (jfr Peter Fitger, *Rättegångsbalken* 1:2, s. 27:6). Beslaget kan avse den vara som en misstänkt lagöverträdelse gäller, ett hjälpmedel eller något annat som av utredningsskäl behövs under förundersökningen eller vid en kommande rättegång.

Såvitt avser *förverkandebeslag* kan tilläggas följande. Beslaget måste vara grundat på antingen en förverkandebestämmelse i SL (16 eller 17 §) eller en förverkandebestämmelse i någon av de andra författningar som nämns i 1 § andra stycket. I sistnämnda fall får beslag ske med stöd av den här bestämmelsen endast om föremålet skäligen kan antas bli förverkat till följd av ett sådant brott som avses i 1 § andra stycket.

I 48 § *tullagen* föreskrivs att Tullverket får tillfälligt ta hand om en oförtullad vara om det behövs för tullkontrollen (jfr motsvarande i 3 kap. 8 § förslaget till ny tulllag). I 17 § *inregränslagen* föreskrivs att Tullverket får ta hand om en vara för att genomföra en kontroll enligt den lagen. I detta lagstiftningsärende föreslås en ändring i 17 § *inregränslagen* (lagförslag 2.7.). Genom paragrafen i dess nya lydelse och 17 a § samma lag framgår att en vara även får tas om hand och kvarhållas just på den grunden att varan omfattas av ett införselförbud eller ett införselvillkor som inte är uppfyllt. Det bör inte finnas något principiellt hinder mot att omhänderta en vara i kontrollsyfte även i fall då det finns en direkt misstanke om brott (jfr 1986 års varusmugglingsutrednings betänkande, SOU 1991:84, s. 515). Beslag bör emellertid i princip alltid ske i de fall utredningen av en brottsmisstanke kräver ett längre omhändertagande av varan än som motiveras av kontrollen i sig. Ett

omhändertagande enligt 48 § tullagen (3 kap. 8 § förslaget till ny tullag) eller 17 § inregränslagen får i regel antas vara relativt kortfristig, när det sker i kontrollsyfte. Det bör likväl kunna leda till att behovet av att förordna om beslag av utredningsskäl blir förhållandevis begränsat. Det bör tilläggas att bestämmelserna i 17 a – 17 c §§ inregränslagen om kvarhållande inte kan anses ta sikte på de fall då det finns förutsättningar att ta egendom i beslag.

I 27 kap. 4 § rättegångsbalken anges i vilka situationer en polisman har befogenhet att beslagta ett föremål. Genom den här föreslagna bestämmelsen tillerkänns tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen motsvarande befogenhet. Av bestämmelsen i rättegångsbalken framgår följande. En polisman får ta i beslag sådana föremål som han anträffar när han griper någon eller när han verkställer beslut om anhållande, häktning, husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning. Föremål som påträffas i andra fall får som huvudregel inte tas i beslag utan beslut av undersökningsledare eller åklagare. Är det fara i dröjsmål får emellertid en polisman ta föremål i beslag utan föregående beslut av undersökningsledaren eller åklagaren, allt under förutsättning att det inte är fråga om en sådan försändelse som avses i 3 § (brev, telegram eller annan försändelse som finns hos ett post- eller telebefordringsföretag). – Det bör här anmärkas att rekvisitet "fara i dröjsmål" i allmänhet torde vara uppfyllt när tulltjänstemän och tjänstemän vid Kustbevakningen upptäcker gods som kan misstänkas vara föremål för brott i samband med in- eller utförsel.

Innebörden av hänvisningen till 1 § andra stycket behandlas i kommentaren till 1 §.

Andra stycket

Bestämmelsen motsvarar 15 § första stycket första meningen i VSL. Bestämmelsen gäller endast förverkandebeslag. Vad som anförts i kommentaren till det första stycket angående förverkandebeslag är tillämpligt även på beslag enligt det här stycket. Befogenheten att ta i beslag enligt det här stycket är inte begränsad till de situationer som anges i 27 kap. 4 § rättegångsbalken. Det finns således inte något krav på att det skall vara fråga om husrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning, gripande eller fara i dröjsmål.

Bedömningen av om en vara skall tas i beslag enligt den här bestämmelsen bör göras med utgångspunkt i de kriterier som gäller för förverkande.

Även ett hjälpmedel, som inte redan tagits i beslag av utredningsskäl, bör kunna tas i beslag med stöd av den här bestämmelsen, i vart fall när det utgörs av egendom som särskilt har ställts i ordning för att användas vid sådana brott som det här är fråga om. Gäller bedömningen hjälpmedel som inte är särskilt iordninggjorda för smuggling, och speciellt då mer värdefulla sådana, är det lämpligt att avgörandet, om möjligt, fattas av undersökningsledaren eller åklagaren.

Här föreskrivs efter mönster från 27 kap. 4 § tredje stycket rättegångsbalken att – i fall då beslag verkställs av någon annan än undersökningsledaren eller åklagaren och utan att någon av dessa har beslutat om beslaget – anmälan skyndsamt skall göras hos någon av dem. Undersökningsledaren eller åklagaren skall sedan pröva om beslaget skall bestå. Bestämmelsen gäller beslag enligt såväl första som andra stycket i paragrafen.

23 §

Beslagtagen egendom skall förvaras av Tullverket, om inte annat är föreskrivet eller åklagaren bestämmer något annat.

Paragrafen, som motsvarar 17 § VSL och 25 § i promemorian, innehåller regler som avviker från de allmänna bestämmelserna i 27 kap. 10 § rättegångsbalken. Enligt den bestämmelsen gäller att beslagtagen egendom i allmänhet skall omhändertas av den som verkställt beslaget eller lämnas kvar hos innehavaren under försegling.

När det gäller beslag som görs av Tullverkets personal talar praktiska skäl för att verket svarar för förvaringen av egendomen. Inom Tullverket finns också stor erfarenhet av sådan här hantering. Det finns inte anledning att ha andra förvarsbestämmelser för de fall då tjänsteman från Kustbevakningen har beslagtagit egendom.

Möjligheten för åklagaren att bestämma att egendomen skall förvaras av annan än Tullverket har främst sin grund i att det av utredningstekniska skäl kan vara lämpligt att det beslagtagna godset finns hos t.ex. polismyndigheten på den ort där förundersökningen sker. Beslag kan också göras på platser där Tullverket inte har några lokaler. Det kan då vara praktiskt att förvaringen sker hos exempelvis polismyndigheten på orten. Åklagarens ställningstagande till var egendomen skall förvaras kan aktualiseras i samband med att han underrättas om ett beslag enligt tredje stycket i 22 § eller på begäran av en undersökningsledare som inte är åklagare.

I vissa författningar, som vapenlagen, finns särskilda föreskrifter om hur egendom skall förvaras. Den föreslagna bestämmelsen är, liksom 17 § VSL, subsidiär till sådana författningar.

24 §

En myndighet, som har om hand egendom som har tagits i beslag för att den skäligen kan antas bli förverkad enligt 16 §, får omedelbart låta sälja den om

1. den inte kan vårdas utan fara för att den förstörs,
2. vården av den är förenad med alltför stora kostnader, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Sådan egendom får i stället förstöras, om

1. den inte kan säljas,
2. den kan befaras komma till brottslig användning, eller
3. den annars är olämplig för försäljning.

Om egendom, som sålts eller förstörts, inte förverkas, har ägaren eller annan rättsinnehavare rätt till ersättning. För egendom som sålts lämnas dock inte ersättning med högre belopp än vad som influtit vid försäljningen. Om egendomen har förstörts, lämnas ersättning med skäligt belopp.

Vad som föreskrivits i första och andra styckena gäller endast om inget annat är föreskrivet i lag eller annan författning.

Paragrafen, som motsvarar 23 § VSL och 26 § i promemorian, innehåller regler om vissa brådskande åtgärder som kan vidtas med egendom som har tagits i beslag på grund av att egendomen kan antas bli förverkad enligt 16 §. Bestämmelsen är tillämplig på alla slag av sådana varor. I motsats till bestämmelsen i VSL finns det således inte någon hänvisning till lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

Första stycket

Bestämmelsen har utformats med förebild från 4 § lagen (1974:1066) om förfarandet med förverkad egendom och hittegods m.m. I stycket anges i vilka fall försäljning får ske av beslagtagna egendom trots att det inte finns något lagakraftgärande beslut om förverkande.

En sådan försäljning är en ingripande åtgärd som bör komma i fråga bara när en fortsatt förvaring av varan framstår som oförsvarlig. En försäljning får därför ske endast om det finns särskilda skäl.

Till skillnad från VSL finns det inte något krav på att ägaren skall ha begärt försäljning eller att domstol skall ha lämnat tillstånd till sådan. Av allmänna förvaltningsrättsliga regler får emellertid anses följa att myndigheten, om möjligt, skall ha lämnat ägaren tillfälle att yttra sig i frågan (jfr 17 § förvaltningslagen /1986:223/).

Enligt första punkten får förtida försäljning ske om den beslagtagna varan inte kan vårdas utan fara för att den förstörs. Detta kan vara fallet om beslaget gäller livsmedel eller andra s.k. färskvaror. Andra punkten avser fall då förvaringen är förenad med alltför stora kostnader. Kostnaderna bör här ställas i relation till bl.a. varans värde och den tid som beslaget kan väntas bestå. Enligt tredje punkten får förtida försäljning vidare ske när "det annars finns särskilda skäl". Detta kan exempelvis vara fallet om beslaget omfattar typiskt säsongsbetonade varor.

Andra stycket

I detta stycke ges den myndighet som har hand om en beslagtagna vara rätt att under vissa förutsättningar förstöra varan. Dessa stämmer överens med vad som gäller för förverkad egendom enligt föreslagna 18 § och i viss mån 5 § i 1974 års lag. Bestämmelsen är liksom bestämmelsen i första stycket fakultativ. Med hänsyn till ingreppets definitiva natur är det påkallat med en klart restriktiv tillämpning.

För det fall en vara som har sålts enligt första stycket eller har förstörts enligt andra stycket sedan inte blir förverkad, föreskrivs i detta stycke att ägaren eller någon annan rättsinnehavare har rätt till ersättning för varan. Har varan sålts, skall ersättning betalas med i princip samma belopp som försäljningen inbringat. Om varan i stället har förstörts, skall ersättningen bestämmas till "skäligt belopp". Med uttrycket åsyftas här normalt sett varans marknadsvärde vid den tidpunkt då beslaget skedde. Ersättningsfrågorna prövas av den myndighet som beslutade om åtgärden.

Om fel eller försummelse har förekommit vid tillämpningen av denna paragraf, har den ersättningsberättigade möjlighet att begära skadestånd av staten i enlighet med vad som gäller vid felaktig myndighetsutövning.

Fjärde stycket

Denna bestämmelse har motsvarande innebörd som 18 § andra stycket (jfr kommentaren till den bestämmelsen).

25 §

Egendom som tagits i beslag enligt denna lag och som förvaras hos annan än Tullverket skall överlämnas till verket, om beslaget hävs och egendomen skall bli föremål för

1. tullbehandling, eller
2. någon åtgärd enligt lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

Om egendomen redan har sålts, skall köpeskillingen överlämnas till Tullverket för redovisning.

Paragrafen motsvarar 25 § VSL och 27 § i promemorian (jfr promemorian s. 364 och 508 f). I paragrafen föreskrivs att om beslaget av egendom hävs och egendomen finns hos annan än Tullverket, skall egendomen överlämnas till Tullverket i vissa fall. De fall som anges är att egendomen skall bli föremål för tullbehandling eller någon åtgärd enligt inregränslagen. Vad som förstås med tullbehandling framgår av 2 § andra stycket.

Paragrafen skiljer sig från bestämmelsen i VSL i följande avseenden. Den gäller all egendom som skall bli föremål för tullbehandling, således inte endast utländsk sådan egendom. Den avser även Tullverkets åtgärder enligt inregränslagen.

Syftet med bestämmelsen är att varorna inte skall undandras sådana åtgärder som det ankommer på Tullverket att vidta enligt reglerna i tullagstiftningen eller inregränslagen.

Normalt är det Tullverket som skall förvara beslagtagna egendom (jfr 23 §). För dessa fall behövs ingen särskild regel av det här slaget. Tullbehandling kan då ske genast och detsamma gäller i fråga om åtgärder enligt inregränslagen. Om egendomen däremot förvaras hos t.ex. en polismyndighet, skall egendomen i de angivna fallen således överlämnas till Tullverket så snart som beslaget har hävts.

Som exempel på en situation enligt första stycket punkten 1 kan nämnas att en vara som har förts in till landet skall förtullas för övergång till fri omsättning. Punkten kan även bli tillämplig exempelvis för det fall en vara har förts in till landet och temporär befrielse från tull, annan skatt eller avgifter har beviljats (t.ex. genom tullförfarandet aktiv förädling med tillämpning av suspensionssystemet). I sådana fall kan förutsättningarna för den temporära befrielsen ha upphört eller kan det helt enkelt vara så att varan skall föras ut ur landet och på grund därav skall deklarerats för återexport.

Överlämnande enligt punkten 2 kommer i fråga såvitt avser omhändertagande enligt 17 § inregränslagen.

Har egendomen sålts enligt reglerna i 24 §, skall i stället för egendomen försäljningsintäkterna överlämnas till Tullverket för redovisning.

26 §

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att enligt 28 kap. 5 § rättegångsbalken göra husrannsakan utan förordnande enligt 28 kap. 4 § rättegångsbalken.

Förekommer anledning att brott enligt denna lag eller annat brott som avses i 1 § andra stycket har begåtts, får även i annat fall än som sägs i 28 kap. 1 § rättegångsbalken husrannsakan göras i magasin eller liknande utrymmen för att söka efter egendom som skäligen kan antas bli förverkad på grund av sådant brott. Husrannsakan enligt detta stycke får göras av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman. En sådan tjänsteman eller en polisman får i enlighet med 28 kap. 5 § rättegångsbalken göra denna husrannsakan utan förordnande enligt 28 kap. 4 § rättegångsbalken.

Paragrafen motsvarar 18 § VSL och 28 § i promemorian. Paragrafen skiljer sig från VSL på så sätt

- att den såvitt avser befogenhet enligt första stycket gäller inte endast brott enligt smugglingslagen utan även ”andra brott som avses i 1 § andra stycket”,
- att befogenheten för polismän och tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen att företa husrannsakan i lokaler som är tillgängliga för allmänheten begränsas till att gälla i samma ordning som enligt rättegångsbalken.

På förslag av *Lagrådet* har befogenheten för polismän och tjänstemän vid Tullverket eller Kustbevakningen att företa husrannsakan i magasin eller liknande utrymmen även då det är fråga om rena bötesbrott utformats så att det krävs förordnande av undersökningsledare, åklagare eller rätten om det inte är fara i dröjsmål. Detta har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.9.

Innebörden av hänvisningen till 1 § andra stycket behandlas i kommentaren till 1 §.

De allmänna bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken om husrannsakan gäller även i fråga om husrannsakan med anledning av brott enligt SL eller andra brott som avses i 1 § andra stycket SL. Genom

19 § SL ges Tullverket som undersökningsledare befogenhet att i enlighet med rättegångsbalken besluta om husrannsakan.

I den här paragrafen finns alltså bestämmelser som dels ger tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen samma befogenhet som polismän att göra husrannsakan utan att det finns något förordnande av undersökningsledare, åklagare eller rätten, dels utsträcker befogenheten för såväl sådana tjänstemän som polismän.

Husrannsakan är ett tvångsmedel enligt rättegångsbalken, vilket har till ändamål att bereda myndigheterna tillträde till hus, rum eller annat slutet förvaringsställe för att där söka efter personer eller föremål, som är underkastade beslag, eller för att utröna omständigheter som kan ha betydelse för utredning av brott. Föreskrifter om detta finns i 28 kap. 1 – 3 a §§ rättegångsbalken. En husrannsakan som görs för att eftersöka föremål förutsätter som huvudregel att det förekommer anledning att det har begåtts ett brott som det kan följa fängelse på (28 kap. 1 § rättegångsbalken). Är det fråga om husrannsakan i en sådan lokal som avses i 28 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken ("lokal som är tillgänglig för allmänheten") får sådan husrannsakan ske även vid bötesbrott. I 28 kap. 4 § första och andra styckena rättegångsbalken finns föreskrifter om att förordnande om husrannsakan skall meddelas av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten. I den paragrafens tredje stycke finns särskilda regler om förordnande för att eftersöka den som skall häktas i visst fall eller hämtas till inställelse vid rätten. I 28 kap. 5 § rättegångsbalken ges polisman befogenhet att företa husrannsakan utan att det finns något förordnande enligt 28 kap. 4 § rättegångsbalken om det är fara i dröjsmål och det inte gäller delgivning.

Första stycket

Bestämmelsen har sin motsvarighet i 18 § andra meningen VSL. Genom bestämmelsen ges alltså tjänstemän vid Tullverket eller Kustbevakningen befogenhet att utan förordnande av undersökningsledare, åklagare eller rätten företa husrannsakan, om det är fara i dröjsmål. Liksom för polismän gäller att befogenheten inte omfattar husrannsakan för delgivning av stämning i brottmål. Det torde dock i praktiken sakna betydelse i de fall som det här är fråga om.

Befogenheten kan aldrig gå utöver polisens befogenhet enligt rättegångsbalken. Det innebär att en husrannsakan med stöd av den här bestämmelsen förutsätter, att det förekommer anledning att det begåtts ett brott på vilket kan följa fängelse eller att det är fråga om en sådan lokal som avses i 28 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken. Även i övrigt gäller förutsättningarna i 28 kap. 1–3 a §§ rättegångsbalken. Vad som för de här tjänstemännens del i huvudsak kan komma i fråga är att i brådskande fall företa husrannsakan för att gripa en misstänkt (21 § i denna lag) eller för att verkställa beslag (22 § i denna lag).

Dessa befogenheter är inte geografiskt begränsade. Enligt denna bestämmelse kan husrannsakan alltså i princip företas på vilken plats som helst i landet.

Är det inte fara i dröjsmål och är inte heller andra stycket tillämpligt, får husrannsakan göras av en tulltjänsteman sedan undersökningsledare, åklagare eller domstol meddelat ett förordnande.

Andra stycket

Bestämmelsen motsvarar 18 § första meningen VSL. Genom denna bestämmelse utsträcks befogenheten att företa husrannsakan jämfört med rättegångsbalken. Befogenheten gäller nämligen även om det inte kan följa fängelse på det aktuella brottet. Befogenheten tillkommer såväl polisman som tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen. På förslag av *Lagrådet* föreslås att polisman och nämnda tjänstemän måste ha förordnande av undersökningsledare, åklagare eller rätten, om det inte är fara i dröjsmål (jfr den allmänna motiveringen, avsnitt 5.9). Bestämmelsen är utformad i linje med Lagrådets förslag men är förtydligad på så sätt att det uttryckligen anges att det skall förekomma anledning att ett brott har begåtts (dvs. motsvarande formulering som i 28 kap. 1 § rättegångsbalken). Vidare är förordnanderegeln uttryckligen angiven.

Befogenheten enligt detta stycke begränsad i förhållande till första stycket i två avseenden. Det ena är att husrannsakan får ske endast i magasin eller liknande utrymmen. Det andra är att husrannsakan får ske endast i förverkandesyfte.

Med ”magasin eller liknande utrymmen” avses motsvarande som i 18 § VSL, dvs. magasin, upplagsbodnar och uthus. Det skall alltså vara fråga om lokaler som i princip används endast för förvaring av varor. Därav följer att husrannsakan enligt denna bestämmelse inte kan vidtas i affärs- och kontorslokaler. Om fängelse kan följa på det misstänkta brottet och det är fara i dröjsmål, kan emellertid husrannsakan i lokaler av det slaget göras av tjänstemän vid Tullverket eller Kustbevakningen med stöd av bestämmelsen i första stycket. Annars får frågan om husrannsakan avgöras enligt de allmänna reglerna i rättegångsbalken. Om en magasinsbyggnad innehåller exempelvis något avskilt kontors- eller personalutrymme, omfattar den i detta stycke angivna rätten till husrannsakan inte dessa delar av byggnaden.

Inte heller den här rätten att företa husrannsakan är geografiskt begränsad.

27 §

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken.

Om det finns anledning att anta att en person, som i omedelbart samband med inresa till eller utresa från landet uppehåller sig i trakterna invid Sveriges landgräns eller kuster eller i närheten av eller inom en flygplats eller något annat område som har direkt förbindelse med utlandet, har med sig egendom som kan tas i beslag på grund av brott enligt denna lag eller sådana brott mot narkotikastrafflagen (1968:64) som avses i 12 § tredje stycket, får kroppsvisitation, ytlig

kroppsbesiktning eller urinprovstagning utföras på honom eller henne. På den som är under femton år får ytlig kroppsbesiktning utföras endast om det finns särskilda skäl. Ingen får hållas kvar för urinprovstagning. Åtgärder enligt detta stycke får beslutas av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen. En sådan tjänsteman får besluta om åtgärden utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som med stöd av denna lag ingriper mot någon får i anslutning till ingripandet i den utsträckning som är nödvändig av säkerhetsskäl

1. ta hand om vapen eller andra farliga föremål medan ingripandet pågår, och
2. kroppsvisitera personen för att sådana föremål skall kunna tas om hand.

I 28 kap. 11–13 §§ rättegångsbalken finns bestämmelser om kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Dessa innebär sammanfattningsvis följande.

Kroppsvisitation får ske endast om det finns anledning att anta att det har begåtts ett brott som det kan följa fängelse på. Kroppsvisitationen får göras på den som skäligen kan misstänkas för brottet för att söka efter föremål som kan tas i beslag eller annars för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredningen om brottet. Även annan än den som skäligen kan misstänkas får kroppsvisiteras. Det förutsätter att det finns synnerlig anledning att anta att det därigenom kommer att anträffas föremål som kan tas i beslag eller att det annars är av betydelse för utredningen om brottet.

Kroppsbesiktning får göras på den som skäligen kan misstänkas för ett brott på vilket fängelse kan följa. Syftet skall vara detsamma som för kroppsvisitation. Den som skall kroppsbesiktigas får hållas kvar för ändamålet upp till sex timmar eller, om det finns synnerliga skäl, ytterligare sex timmar. Beslut om kroppsvisitation eller kroppsbesiktning får fattas av undersökningsledare, åklagare eller rätten. Om det är fara i dröjsmål, får kroppsvisitation eller kroppsbesiktning dock beslutas av polisman (28 kap. 13 § första stycket andra meningen). Vidare finns det föreskrifter om var och hur kroppsvisitation eller kroppsbesiktning skall utföras. I 35 § lagen om unga lagöverträdare föreskrivs att om någon är misstänkt för att före femton års ålder ha begått ett brott och det finns särskilda skäl, får kroppsvisitation företas.

Genom 19 § har Tullverket i egenskap av undersökningsledare rätt att besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning enligt vad som föreskrivs i rättegångsbalken. Första stycket i den här paragrafen innebär att tjänstemän vid såväl Tullverket som Kustbevakningen får samma befogenhet som en polisman att fatta ett sådant beslut. Bestämmelsen är ny i förhållande till VSL. Andra stycket innebär att tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen får befogenhet att, i huvudsaklig överensstämmelse med 19 § första stycket första och andra meningarna VSL, besluta om kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning och urinprovstagning i situationer som inte omfattas av rättegångsbalkens bestämmelser. I tredje stycket införs en ny bestämmelse som ger tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen befogenhet att av säkerhetsskäl kroppsvisitera den som är föremål för ett ingripande enligt SL.

Med begreppen "kroppsvisitation" och "kroppsbesiktning" förstås detsamma som i rättegångsbalken. Med "ytlig kroppsbesiktning" förstås detsamma som i VSL (jfr promemorians redogörelse s. 378 f).

Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.9.

Första stycket

Bestämmelsen, som motsvarar 29 § första stycket i promemorian, saknar motsvarighet i VSL. Genom denna bestämmelse ges tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen befogenhet att utan förordnande av undersökningsledare, åklagare eller rätten besluta om kroppsvisitation eller kroppsbesiktning, om det är fara i dröjsmål (jfr 28 kap. 13 § första stycket andra meningen rättegångsbalken). Förslaget skiljer sig från promemorian på så sätt att även tjänstemän vid Kustbevakningen tillerkänns denna befogenhet.

Befogenheten kan aldrig gå utöver polismans befogenhet enligt rättegångsbalken. Vad som föreskrivs där om exempelvis misstankegrad, brottets svårighetsgrad och ändamålet med åtgärden gäller således även för kroppsvisitation och kroppsbesiktning enligt den här bestämmelsen. För misstänkt som är under femton år gäller att endast kroppsvisitation kan företas och att det krävs särskilda skäl för sådan (jfr 35 § lagen om unga lagöverträdare).

Bestämmelsen gäller i fråga om brott enligt SL eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. Innebörden av hänvisningen till 1 § andra stycket behandlas i kommentaren till 1 §.

Bestämmelsen kompletterar befogenheten enligt andra stycket på så sätt att bestämmelsen inte är knuten till in- eller utresesituationer, vare sig tidsmässigt eller geografiskt, något som förutsätts i andra stycket. Som exempel på fall där det kan bli aktuellt att tillämpa den här bestämmelsen kan nämnas att en person behöver kroppsvisiteras i anslutning till en husrannsakan exempelvis på ett tillfälligt lager eller ett tullager. Vidare kan det bli aktuellt då personer, som inte är resande men som misstänks ha köpt insmugglade varor, påträffas på eller i närheten av ett fartyg där försäljningen antas ha skett. Det kan gälla exempelvis personer som besöker ett fartyg i hamn eller ett fartyg till havs.

I förhållande till andra stycket föreligger också den skillnaden att befogenheten omfattar även sådan kroppsbesiktning som inte är ytlig.

Är det inte fara i dröjsmål, får kroppsvisitation eller kroppsbesiktning göras av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen med stöd av andra stycket eller av en tulltjänsteman sedan undersökningsledare, åklagare eller domstol meddelat förordnande.

Andra stycket

Bestämmelsen motsvarar 19 § första stycket första och andra meningarna VSL och 29 § andra stycket i promemorian. I bestämmelsen ges tjänstemän vid såväl Tullverket som Kustbevakningen befogenhet att företa kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning samt ta urinprov avseende en person som i omedelbart samband med inresa till eller utresa

från landet uppehåller sig i gränsområde eller motsvarande. Denna bestämmelse utgör grunden för den tullkontroll som Tullverket utövar i förhållande till resenärer, då de efter utlandsvistelse passerar en bemannad tullplats. Bestämmelsen har behandlats även i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.9.

De nuvarande bestämmelserna infördes såvitt avser kroppsvisitation redan vid VSL:s tillkomst (prop. 1960:115 s. 127 f), ytlig kroppsbesiktning år 1981 (SFS 1981:1079; prop. 1981/82:2, JuU 11, rskr 35) och urinprovstagning år 1994 (SFS 1993:1408; prop. 1993/94:24 s. 55 f, 82 f och 120 f, JuU 7 och rskr 67).

En grundläggande förutsättning är att det finns anledning att anta att den person som skall undersökas har med sig sådan egendom som kan tas i beslag på grund av brott enligt SL eller sådant narkotikabrott som avses i 12 § tredje stycket SL. Bakgrunden till att bestämmelsen innehåller en hänvisning till 12 § tredje stycket framgår av kommentaren till den bestämmelsen.

Genom den nu föreslagna lagen begränsas tillämpningsområdet något i förhållande till vad som gäller enligt VSL. I grova drag kan sägas att förslaget innebär att befogenheterna får utövas endast mot resenärer. I VSL får befogenheterna däremot utövas även mot den som, utan att vara resenär, anträffas vid hamn eller annan sådan plats som avses i bestämmelsen. Ingripande mot en sådan person får enligt förslaget i stället göras med tillämpning av rättegångsbalkens bestämmelser om kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Den befogenheten har en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen genom första stycket. I praktiken torde det inte innebära någon förändring när det gäller de situationer då ett ingripande kan ske.

För de befogenheter som anges i detta stycke finns begränsningar, både tidsmässiga och geografiska, som något avviker från VSL. Begränsningarna har utformats efter mönster av 5 § första stycket inregränslagen (jfr prop. 1995/96:166 s. 55 ff och 92 f).

Begränsningarna innebär att kontrollåtgärden får tillgripas endast på en person som i omedelbart samband med inresa eller utresa uppehåller sig i det geografiska område som anges i bestämmelsen. Kontrollåtgärden skall alltså inledas i nära anslutning till inresan eller utresan. Bestämmelsen förutsätter därmed att ett ingripande på den som reser till Sverige görs relativt kort tid efter det att han har kommit till området. Det förutsätts att ankomsten till området utgör ett led i inresan till Sverige. Bestämmelsen blir tillämplig även på den som uppehåller sig i ett sådant område och då står i begrepp att ganska omgående lämna landet. Att bedöma om och när någon på nämnda sätt har rest in till landet torde sällan vålla några större problem. Däremot kan det av naturliga skäl vara svårare att avgöra om någon avser att lämna landet och när avresan i så fall är tänkt att ske. Den bedömningen får göras bl.a. utifrån hur personen i fråga uppträder och är utrustad samt med ledning av biljetter eller andra resedokument.

Utgångspunkten för den tidsfrist inom vilken kontrollen måste ske är alltså vid inresa den tidpunkt då personen ankommer till det geografiska området respektive vid planerad utresa den tidpunkt då utresan skall ske. Det bör inte i och för sig föreligga hinder mot att ett beslut om

tvångsåtgärden fattas i ett något senare skede än exempelvis själva inresan eller passerandet av en tullplats. Åtgärden skall emellertid i så fall ha föranletts av iakttagelser och överväganden som gjorts i anslutning till inresan. Det skall alltså finnas ett direkt samband mellan inresan och det något senare beslutet om tvångsmedlet. Som framgår av lagtexten skall personen vara kvar i det geografiska område som anges i bestämmelsen.

Bestämmelsen är tillämplig inte bara på resenärer i inskränkt mening utan även på anställda på transportmedel, reparationspersonal, tulltjänstemän eller andra befattningshavare som har anlant till landet eller skall avresa därifrån.

Andra personer som uppehåller sig inom det angivna geografiska området, exempelvis anställda i hamnar och på flygplatser, får inte bli föremål för tvångsmedel med stöd av den här bestämmelsen. Beträffande dessa kategorier får alltså beslut om kroppsvisitation eller kroppsbesiktning grundas enbart på rättegångsbalkens allmänna regler och den därtill knutna bestämmelsen i första stycket.

Bestämmelsen att det skall finnas "särskilda skäl" för ytlig kroppsbesiktning av den som är under femton år har sin grund i att speciella integritetshänsyn är påkallade när det gäller barn. Bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.9). Med "särskilda skäl" åsyftas i första hand att brottsmisstanken avser någonting som utifrån gängse värderingar är särskilt skadligt eller farligt och som det finns ett klart uttalat samhällsintresse att genast ta hand om. I praktiken torde det huvudsakligen bli fråga om narkotika som bestämmelsen kommer att vara tillämplig på. I den allmänna motiveringen har utvecklats ytterligare vad som bör avses med "särskilda skäl". Bedömningen i sådana här fall bör lämpligen göras av någon befattningshavare i överordnad ställning.

Bestämmelsen är utformad i linje med den lydelse som föreslagits av *Lagrådet*. Lagrådet har dock föreslagit att åtgärder enligt bestämmelsen skall förutsätta förordnande av undersökningsledare, åklagare eller rätten. Förslaget har inte godtagits (jfr den allmänna motiveringen, avsnitt 5.9). I förhållande till den av Lagrådet föreslagna ordalydelsen har bestämmelsen förtydligats på så sätt att det uttryckligen anges att befogenheten tillkommer tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen. Att det inte behövs något förordnande anges också uttryckligen.

Tredje stycket

Detta stycke motsvarar 29 § tredje stycket i promemorian men saknar motsvarighet i VSL. Stycket innehåller en särskild bestämmelse som ger befogenhet åt tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen att av säkerhetsskäl besluta om kroppsvisitation och tillfälligt omhändertagande avseende vapen och andra farliga föremål. Bestämmelsen motsvarar 19 § första stycket 1 polislagen (1984:387). Ett omhändertagande av ett föremål får bestå endast fram till dess att ingripandet kan anses avslutat. Omhändertagandet skall alltså hävas, när fara för våldsanvändning i anledning av tjänstemannaingripandet inte längre kan anses föreligga. Om omständigheterna är sådana att föremålet misstänks ha samband med

något brott enligt smugglinglagen eller annat brott enligt 1 § andra stycket, skall omhändertagandet i allmänhet resultera i ett beslag. Prop. 1999/2000:124

28 §

Tullverket får besluta om kroppsvisitation av varje resande som med ett visst transportmedel eller under en viss angiven, kortare tidrymd ankommer till eller avreser från en viss gräns- eller kustort eller annan plats som har förbindelse med utlandet (särskild kontroll).

En särskild kontroll får beslutas endast om

1. det finns anledning att anta att en eller flera resande, som med transportmedlet eller under tidrymden ankommer till eller avreser från platsen, har begått eller står i begrepp att begå ett brott enligt 5 § eller 6 § tredje stycket eller försök till ett sådant brott,
2. tillräckliga uppgifter saknas för att rikta misstanke mot en bestämd person eller en mindre krets av personer, och
3. åtgärden är nödvändig för att ett ingripande mot brottet skall kunna ske.

Beslut om särskild kontroll får fattas av chefen för en tullregion. Beslutet skall prövas av Tullverkets chef eller den han sätter i sitt ställe. Om det uppenbarligen är fara i dröjsmål, får beslutet utan sådan prövning verkställas omedelbart.

Denna paragraf motsvarar 19 § första stycket tredje och fjärde meningarna VSL om s.k. skärpt tullkontroll eller pådragskontroll. Paragrafen motsvaras vidare av 30 § i promemorian. En kontroll enligt VSL kan användas dels för att kontrollera efterlevnaden av gällande in- och utförselbestämmelser, dels för att ingripa vid misstanke om brott enligt VSL men där misstanken inte är tillräckligt konkret för att kunna riktas mot någon särskild person eller enbart en mindre personkrets.

Kontrollbefogenheten enligt den nya lagen betecknas som "särskild kontroll" och gäller enbart vid misstanke om brott. Bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.9).

Första stycket

Beslutet kan gälla samtliga resande som kommer med ett visst transportmedel, i allmänhet ett flygplan eller en färja i reguljär trafik. Det kan emellertid även omfatta alla in- eller utresande som kommer till en viss plats under en bestämd tidrymd. Om exempelvis information erhållits om att en person som medför ett större narkotikaparti skall komma till Helsingborg med någon av färjorna från Helsingör, okänt vilken, kan ett beslut meddelas om särskild kontroll beträffande alla som ankommer till Helsingborg från Helsingör en viss dag.

Kontrollen får avse "en viss angiven, kortare tidrymd". I allmänhet bör det inte kunna komma ifråga med en kontroll som pågår längre än ett dygn. Det kan dock inte uteslutas att det i mycket speciella undantagsfall kan bli aktuellt med kontroll som pågår något längre tid. Om kontrollen skulle pågå under längre tid, kan det ifrågasättas om den åberopade misstanken är så bestämd som förutsätts för en särskild kontroll.

Vid kontroll enligt den här paragrafen finns det alltså inte brottsmisstanke mot någon viss person. Kontrollen riktas i stället mot alla

som anländer med det avsedda transportmedlet eller under den angivna tidrymden. Kontrollen bör utföras med särskilt hänsynstagande till detta, ett hänsynstagande som innebär att hänsynen till de resandes integritet väger särskilt tungt. Exempelvis bör endast i mycket speciella undantagsfall en resenär tvingas ta av sig kläderna för att dessa skall undersökas.

Bestämmelsen är tillämplig även mot Sveriges s.k. inre gräns, dvs. vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land. Det bör här framhållas att bestämmelsen måste tillämpas i överensstämmelse med gemenskapsrätten. Beslutet får således varken när det gäller grunder eller utformning bryta mot principerna för den fria rörligheten inom gemenskapen (jfr kommentaren till 3 § under rubriken In- och utförselregleringar i förhållande till andra EU-länder).

Andra stycket

Här anges under vilka förutsättningar ett beslut om särskild kontroll får fattas. Dessa förutsättningar, som anges under tre punkter, skall samtliga vara uppfyllda.

Enligt den *första punkten* skall det finnas anledning att anta att en eller flera resande, som med transportmedlet eller under tidrymden ankommer till eller avreser från platsen, har begått eller står i begrepp att begå brott enligt 5 § eller 6 § tredje stycket, dvs. grov smuggling, grov narkotikasmuggling eller försök till något sådant brott. Misstanken skall alltså gälla att någon bryter mot ett in- eller utförselbud eller någon annan in- eller utförselrestriktion och att brottet är grovt på det sätt som anges i 5 § eller 6 § tredje stycket. Ett beslut om särskild kontroll får således inte grundas på att det är fråga om ett brott som rör undandragande av pålagor.

Bestämmelsen är tillämplig om det finns anledning att anta, att ett grovt smugglingsbrott har begåtts eller skall begås och att gärningsmannen är en av de resande som skall ankomma eller avresa. Dessa villkor är tillräckliga men inte nödvändiga villkor enligt första punkten. Den är nämligen tillämplig även om det råder visshet om brottet i sig och om det förhållandet att gärningsmannen är en av de resande.

För att bestämmelsen skall vara tillämplig krävs att det finns tillräckliga uppgifter för att göra en totalbedömning av om brottet är grovt, åtminstone i så måtto att det finns anledning att anta att så är fallet. Vilka omständigheter som särskilt skall beaktas framgår av 5 § och 6 § tredje stycket. Typiskt sett torde den här bestämmelsen i praktiken kunna bli tillämplig när det gäller smuggling av narkotika. I sådana sammanhang finns det ofta ett tillräckligt bedömningsunderlag såvitt avser exempelvis mängden och slaget av narkotika. Utan större tillämpningssvårigheter torde bestämmelsen emellertid kunna användas även i andra sammanhang, exempelvis i den mån det finns upplysningar som ger anledning att anta att det är fråga om olovlig införsel av sådant som svårt smittsamma eller annars sjukdomsframkallande substanser, radioaktiva ämnen och annat som kan orsaka allvarliga samhällsskador.

Redan av första stycket framgår indirekt att kontrollen kan vidtas trots att det inte finns misstanke mot någon viss person. Genom *andra punkten*

görs detta till ett nödvändigt villkor för att bestämmelsen skall få tillämpas. I denna punkt föreskrivs att en förutsättning för ett beslut om särskild kontroll är att det saknas tillräckliga uppgifter för att rikta misstanken mot en bestämd person eller en mindre krets av personer. Det skall med andra ord sålunda råda ovisshet om vem gärningsmannen är. Om det i samband med kontrollen görs några särskilda iakttagelser som ger anledning till misstanke mot en viss person skall frågan om vidare användning av tvångsmedel mot honom prövas enligt rättegångsbalkens allmänna regler eller andra bestämmelser i denna lag.

I *tredje punkten* ges uttryck för ett långtgående hänsynstagande till proportionalitetsprincipen. Där föreskrivs att åtgärden måste vara nödvändig för att ett ingripande mot brottet skall kunna ske. Det innebär med andra ord att ett beslut om särskild kontroll skall vara oundgängligen påkallat på så sätt att en mindre långtgående åtgärd inte är tillräcklig för att ett ingripande skall kunna ske.

Tredje stycket

Detta stycke motsvarar 19 § första stycket VSL såvitt avser behörighet att besluta om s.k. skärpt tullkontroll. Stycket har utformats i enlighet med vad *Lagrådet* föreslagit.

29 §

Kroppsvsitation, som är av mera väsentlig omfattning, och kroppsbesiktning skall verkställas inomhus i avskilt rum eller i lämpligt utrymme i transportmedel samt, om undersökningsmannen eller den undersökte begär det och det kan ske utan större omgång, i vittnens närvaro. Kroppsvsitation och kroppsbesiktning av kvinnor får inte verkställas eller bevittnas av andra än kvinnor, läkare eller legitimerade sjuksköterskor.

Protokoll skall föras och bevis utfärdas om gjord kroppsvsitation eller kroppsbesiktning, om den undersökte begär det vid förrättningen eller om föremål tas i beslag.

Paragrafen innehåller vissa bestämmelser om verkställigheten av beslut om kroppsvsitation och kroppsbesiktning. Bestämmelserna överensstämmer i sak med 19 § andra och tredje styckena VSL. Med kroppsbesiktning avses här även urinprovstagning. Denna åtgärd omnämns därför inte särskilt i lagtexten.

30 §

Beslut om användning av tvångsmedel får fattas endast av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen, som innehar befattning som är förenad med sådan befogenhet och som har genomgått erforderlig utbildning för ändamålet. Detsamma gäller för verkställighet av beslut om användning av tvångsmedel.

Bestämmelsen har inte någon motsvarighet i VSL. Bestämmelsen återfinns som 32 § i promemorian.

Som framgår av de tidigare paragraferna har tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen långtgående befogenheter att besluta om tvångsmedel, som delvis är mycket känsliga från integritetssynpunkt. Formellt sett gäller befogenheterna enligt dessa paragrafer alla anställda inom respektive verk. Begreppet tjänsteman vid respektive verk innefattar emellertid personal av olika kategorier och med olika kvalifikationer. Genom den här bestämmelsen inskränks befogenheterna till att gälla enbart sådana tjänstemän som innehar en befattning förenad med sådan befogenhet och som hunnit genomgå den utbildning som behövs för att kunna utöva befogenheten.

I andra meningen ges motsvarande regel för den som skall delta i verkställigheten av ett sådant beslut.

Det får ankomma på verksledningarna att besluta om vilken utbildning som skall krävas.

31 §

Kan brott som avses i

1. 3 eller 4 § eller försök till sådant brott eller 7 § föranleda att en sådan avgift som avses i 3 § lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor påförs, eller

2. 8 eller 9 § eller försök till sådant brott eller 11 § föranleda att tulltillägg enligt 8 kap. 2–4 §§ tullagen (2000:000) påförs

får åtal för brottet väckas endast om det är påkallat av särskilda skäl.

Vad som sägs i första stycket gäller även talan om förverkande enligt 16 §.

Denna paragraf motsvarar 23 a § i VSL och 33 § i promemorian.

Första stycket

I detta stycke föreskrivs en begränsning av möjligheterna att väcka åtal för ett brott, om brottet kan föranleda påföring av en sådan sanktionsavgift som avses i antingen 3 § lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor eller tulltillägg enligt 8 kap. 2–4 §§ förslaget till ny tulllag (motsvarar 82–84 §§ tullagen). I sådant fall får åtal väckas endast om det är påkallat av särskilda skäl. Det bör tilläggas att utöver den här bestämmelsen om åtalsprövning gäller bestämmelserna om åtalsunderlåtelse i 20 kap. 7 § rättegångsbalken samt 16 och 17 §§ lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

Syftet med bestämmelserna i denna paragraf är att en straffrättslig prövning skall tillgripas endast i de fall då den administrativa sanktion, som kan komma att påföras med anledning av gärningen, framstår som en från allmän synpunkt otillräcklig reaktion.

Särskilda skäl för att väcka åtal kan finnas med hänsyn till brottets beskaffenhet. Skulle brottet vara av sådan svårighetsgrad att det kan föranleda annan påföljd än böter, bör det i princip alltid anses finnas särskilda skäl för åtal. Såvitt avser tullbrott bör detta medföra en tillämpning som stämmer överens med hur åtalsregeln i 13 § skattebrottslagen tillämpas. Enligt den bestämmelsen får åtal för

skatteförseelse (anm: bötesbrott) väckas endast om det är påkallat av särskilda skäl.

För det fall det är fråga om ett bötesbrott bör särskilda skäl anses finnas, när den administrativa avgiften inte kan drabba den som har begått brottet. Som exempel på det kan nämnas att bestämmelserna om tulltillägg omfattar enbart den som är skyldig att betala importskatt. Den som för en juridisk persons räkning för in en vara kan därmed undgå tulltillägg. Även i andra fall bör det, om än undantagsvis, anses finnas särskilda skäl för åtal fastän det är fråga om ett bötesbrott för vilket en administrativ avgift utgår. Så kan vara fallet då någon har begått flera införselbrott som vart och ett föranleder endast en måttlig sanktionsavgift. Den sammanlagda brottsligheten kan då bedömas vara av sådant allvar att den bör föranleda straff även om detta stannar vid böter. Särskilda skäl för åtal kan också finnas när det rör sig om en sammansatt brottslighet, t.ex. när införsel av en vara medför ansvar för både smuggling (eller olovlig införsel) och tullbrott (eller vårdslös tullredovisning), och enbart det ena brottet föranleder en administrativ sanktion.

Andra stycket

Här anges att bestämmelserna i första stycket även gäller talan om förverkande enligt 16 §, dvs. förverkande av insmugglade varor eller utbyte eller kostnadsersättningar för brott.

32 §

I mål om brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket får talan föras av särskilt förordnade befattningshavare vid Tullverket, om det är uppenbart att brottets straffvärde svarar mot böter och att brottet inte skall föranleda någon annan påföljd. En sådan befattningshavare får även fatta beslut enligt 3 § fjärde stycket lagen (1986:1009) om förfarandet i vissa fall vid förverkande m.m.

Bestämmelserna i första stycket inskränker inte allmän åklagares åtalsrätt.

Bestämmelserna i denna paragraf motsvarar 24 § VSL och 34 § i promemorian. Bestämmelserna reglerar de s.k. tullåklagarnas rätt att åtala och besluta om förverkande.

Enligt VSL omfattar tullåklagarnas åtalsbehörighet mål om brott enligt författningar, ”vilkas efterlevnad” Tullverket ”har att övervaka”. Vidare förutsätts att det gäller mål om brott för vilka inte svårare straff än böter kan följa och mål enligt 2 § andra meningen VSL om ringa varusmuggling av narkotika.

Den här föreslagna bestämmelsen knyter åtalsbefogenheten i huvudsak till samma brott som omfattas av Tullverkets befogenhet enligt 19 § att inleda förundersökning. Av 1 § andra stycket framgår emellertid att åtalsbefogenheten är något snävare på så sätt att den inte omfattar någon form av brott enligt narkotikastrafflagen. Den närmare innebörden av hänvisningen till 1 § andra stycket behandlas i kommentaren till den bestämmelsen.

Åtalsbefogenheten bestäms på så sätt att den omfattar alla dessa slag av brott i den mån brottets straffvärde svarar mot böter och brottet inte likväl skall föranleda någon annan påföljd. Med brottets straffvärde förstås detsamma som i brottsbalken.

Även om brottets straffskala förutom böter innehåller fängelse, har en tullåklagare enligt förslaget således möjlighet att väcka åtal. Det förutsätter emellertid att straffvärdet för den gärning det är fråga om svarar mot enbart böter. Utgångspunkten för bedömningen skall alltså vara brottets straffvärde i det enskilda fallet. Det skall vara uppenbart att straffvärdet svarar mot böter. Om detta är tveksamt, skall ärendet överlämnas till allmän åklagare.

Om straffvärdet svarar mot fängelse men straffet i det enskilda fallet likväl skall bestämmas till böter, så saknar tullåklagarna åtalsbehörighet enligt den föreslagna bestämmelsen. Så kan vara fallet om det finns någon grund för strafflindring till följd av sådana omständigheter som anges i 29 kap. 5 § brottsbalken eller gärningsmannens ungdom (29 kap. 7 § brottsbalken).

Om straffvärdet svarar mot böter men det kan finnas anledning att likväl bestämma en strängare påföljd, skall ärendet överlämnas till allmän åklagare. Detta kan komma ifråga i en återfallssituation. Vid en straffmätning skall nämligen utöver brottets straffvärde beaktas om det är fråga om en sådan situation (29 kap. 4 § brottsbalken). Återfall kan alltså föranleda en strängare påföljd än den som svarar mot brottets straffvärde.

Tullåklagarnas åtalsrätt inskränker inte de allmänna åklagarnas behörighet att väcka åtal i de fall som här åsyftas. Detta anges uttryckligen i paragrafens andra stycke.

33 §

Om ägaren till en vara, som kan förverkas enligt 16 § första stycket 1, inte kan delges stämning på det sätt som är föreskrivet för stämning i brottmål, får talan om annan egendom än transportmedel föras mot den hos vilken varan påträffades. Med transportmedel förstås motordrivet fordon och tillhörande släpfordon samt fartyg och luftfartyg.

Paragrafen motsvarar 20 § VSL och 35 § i promemorian. Talan om förverkande på grund av brott handläggs i de flesta fall gemensamt med åtal för brottet och förs då oftast mot den tilltalade. När ett förverkandeyrkande riktas mot någon annan än den som är tilltalad i ett mål, skall lagen (1986:1009) om förfarandet i vissa fall vid förverkande m.m. tillämpas.

Av 1 § i 1986 års lag följer att om det finns särskilda bestämmelser i lag eller annan författning skall i stället dessa gälla. Den här föreslagna paragrafen innehåller en sådan särskild bestämmelse. Som anförts i kommentaren till 16 § kan insmugglad egendom i princip förverkas utan att egendomens ägare har varit delaktig i brottet. Enligt den här bestämmelsen, som alltså är en processuell bestämmelse, kan talan i vissa fall riktas mot den person hos vilken egendomen påträffas. Bestämmelsen tar främst sikte på det fallet att den som har ertappats med godset bestämt förnekar både att han visste att han hade det med sig och att han känner till vem som äger det. Med uttrycket "den hos vilken varan påträffades"

avses samma personer som i 20 § VSL betecknas "forslare eller annan innehavare av den beslagtagna egendomen".

Beträffande transportmedel får i stället talan riktas mot ägaren och stämning delges enligt vad som föreskrivs i 4 § i 1986 års lag.

Regleringen för transportmedel omfattar även sådant släpfordon som förs in med ett motordrivet fordon som inte skall förverkas.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001, då lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall upphöra att gälla.

2. Den som efter lagens ikraftträdande tar sådan befattning som anges i 12 eller 13 § med en vara som varit föremål för varusmuggling enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall fällas till ansvar enligt 12 eller 13 §.

3. Beträffande varor som varit föremål för varusmuggling eller försök till varusmuggling enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall tillämpas vad som i den lagen är föreskrivet om förverkande. Vad som är föreskrivet i denna lag om förverkande skall dock tillämpas om det leder till en lindrigare bedömning.

4. Vad som föreskrivs i 19–22 och 24–27 §§ om åtgärder vid brott enligt denna lag skall tillämpas även beträffande brott enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

5. I fråga om åtal för brott mot lagen (1960:418) om straff för varusmuggling och i fråga om förverkande till följd av sådant brott skall 20, 23 a och 24 §§ den lagen fortfarande tillämpas.

Några särskilda övergångsbestämmelser om straffansvar har inte ansetts påkallade annat än när det gäller olovlig befattning med smuggelgods. Det innebär att i fråga om straffansvar skall tillämpas, förutom 2 kap. 10 § regeringsformen, de allmänna principer som kommer till uttryck i 5 § första och andra styckena lagen (1964:163) om införande av brottsbalken.

I *punkten 2* finns en särskild bestämmelse avseende olovlig befattning med smuggelgods enligt 12 eller 13 §. Syftet med den bestämmelsen är endast att reglera det förhållandet att den olovliga befattningen har ägt rum efter den nya lagens ikraftträdande medan införsel- eller utförselbrottet har ägt rum före ikraftträdandet. I sådant fall täcker gärningsbeskrivningen i den nya lagen inte in befattningen med godset. Den nya lagen gäller olovlig befattning med varor som har varit föremål för brott enligt den nya lagen. I *punkten 2* har därför tagits in en bestämmelse för det fall någon har tagit sådan befattning som anges 12 eller 13 § med en vara som varit föremål för varusmuggling enligt VSL. Han skall fällas till ansvar enligt 12 eller 13 § i den nya lagen. Med varusmuggling förstås här detsamma som i 6 § VSL.

I *punkten 3* ges en särskild materiell bestämmelse om förverkande. Den står i allt väsentligt i överensstämmelse med de principer som gäller för ansvarsbestämmelserna (jfr promemorian s. 524 f, som överensstämmer med 1986 års varusmugglingsutrednings betänkande, SOU 1991:84, s. 539 f). *Punkten* har utformats i enlighet med den lydelse som *Lagrådet* föreslagit.

Punkterna 4 och 5 har tillkommit på förslag av *Lagrådet*. Bakgrunden till dessa bestämmelser är att bestämmelserna i SL om förundersökning,

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker

Genom 2 § 1 mom. första stycket i denna lag blir lagen om straff för varusmuggling (VSL) i sin helhet tillämplig då någon bryter mot införsel förbud som avses i 1 § i samma lag. Där föreskrivs införsel förbud i vissa fall och bemyndigas regeringen att meddela ytterligare förbud. I 2 § 2 mom. föreskrivs att allmänt åtal får väckas endast efter medgivande av Tullverket.

2 § 1 mom. första stycket ändras på så sätt att den kommer att gälla SL i stället för VSL.

I fråga om förverkande innehåller *2 § 1 mom. andra stycket* i dess nuvarande lydelse en särbestämmelse. Enligt denna skall förverkande inte ske, om det uppenbarligen framgår av omständigheterna att dryckerna inte har varit avsedda att ”olovligen införas till riket”. Denna särreglering kan visserligen framstå som obehövlig i ljuset av den föreslagna förverkandebestämmelsen i SL, 16 §. Enligt den bestämmelsen får ett förverkande inte ske om det är uppenbart oskäligt. Bestämmelsen i 2 § 1 mom. andra stycket är emellertid, på sätt närmare framgår av 5 § samma lag, kopplad till ett bemyndigande för regeringen med avseende på avtal med främmande stat. Bestämmelsen bör därför tills vidare kvarstå. Den bör dock förtydligas.

I nuvarande *2 § första momentet sista stycket* finns en bestämmelse om ansvarsfrihet vid nöd. Bestämmelsen är obehövlig och föreslås därför upphävd. Detta beror på att 24 kap. brottsbalken innehåller generella bestämmelser om ansvarsfrihet vid nöd.

I 1 § 2 mom. 3 och 5 § har gjorts motsvarande förtydligande som i 2 § 1 mom. andra stycket. Vidare har gjorts en redaktionell ändring i 5 § av en hänvisning till 1 §. Dessa ändringar har tillkommit på förslag av *Lagrådet*. I 5 § har dessutom gjorts ytterligare ändringar av redaktionell natur.

7.3 Förslaget till lag om ändring i narkotikastrafflagen (1968:64)

1 §

I paragrafen införs ett nytt andra stycke. I detta erinras om att det i den föreslagna smugglingslagen (SL) finns bestämmelser varigenom olovlig införsel och utförsel av narkotika och viss olovlig befattning med insmugglad narkotika straffbeläggs.

Bestämmelser om straff för olovlig införsel och utförsel av narkotika finns i 6 § SL. Av kommentaren till 3 § SL (under rubriken Brottskonkurrens) framgår att det innehav som konstituerar den olaga

införseln inte bör föranleda ansvar enligt narkotikastrafflagen utan endast enligt SL. Prop. 1999/2000:124

I 12 och 13 §§ SL finns bestämmelser om olovlig befattning med smuggelgods. Av 12 § tredje stycket SL framgår att bestämmelsen i den paragrafen inte skall tillämpas om gärningen utgör narkotikabrott enligt 1 § första stycket 1, 3 eller 4 narkotikastrafflagen (eller ringa eller grovt sådant brott) eller motsvarande fall av vårdslöshet med narkotika enligt 3 a § samma lag (jfr kommentaren till 12 § tredje stycket SL).

2–5 §§

Hänvisningarna i paragraferna har ändrats till följd av att 1 § har tillförts ett nytt stycke.

7.4 Förslaget till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69)

I 1 § andra stycket anges sådana fall då skattebrottslagen inte är tillämplig, bl.a. det fallet att det är fråga om gärningar som är belagda med straff enligt lagen om straff för varusmuggling (VSL). Angivandet av VSL har här ersatts med den föreslagna smugglingslagen.

Vidare har bestämmelsen kompletterats så att den även gäller gärningar som är belagda med straff enligt privatinförsellagen. De gärningar som avses är brott enligt 9 § privatinförsellagen. Den paragrafen innehåller i sin nuvarande lydelse en bestämmelse enligt vilken skattebrottslagen inte är tillämplig. Genom den här lagändringen blir den bestämmelsen i privatinförsellagen onödig. Den föreslås därför bli upphävd.

7.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel

9 §

Bakgrund

I privatinförsellagen finns bestämmelser om beskattning av alkoholdrycker och tobaksvaror som en enskild person har förvärvat och själv transporterar till Sverige från ett annat EU-land för sitt eller sin familjs personliga bruk (införsel för eget bruk). På sätt närmare redovisats i den allmänna motiveringen, avsnitt 6.1, utgör beskattningen enligt privatinförsellagen ett undantag från huvudregeln i cirkulationsdirektivet att privatpersoners inköp av alkoholdrycker och tobaksvaror skall beskattas enbart i det medlemsland där inköpet görs (artikel 8 i direktivet).

Privatinförsellagens bestämmelser medför att den skattefrihet som annars skulle gälla på grund av huvudregeln i cirkulationsdirektivet är begränsad till att gälla sådana kvantiteter som framgår av 2 § privatinförsellagen. Vad som införs utöver dessa kvantiteter beskattas alltså. Skatt utgår med de belopp som anges i 1 §. Införsel för eget bruk

omfattas inte av något förbud utom den åldersgräns om 18 respektive 20 år som gäller för tobak och alkohol enligt tobakslagen eller alkohollagen. För den som uppfyller ålderskravet är det alltså i och för sig tillåtet att för eget bruk föra in kvantiteter även om de överstiger de skattefria kvantiteter som anges i 2 § införsellagen.

Genom 9 § straffsanktioneras de beskattningsregler som finns i 1 och 2 §§.

Om en införsel av alkoholdrycker eller tobak inte är för eget bruk, skall Sverige tillämpa den s.k. cirkulationsordning som föreskrivs i direktivet. Denna ordning har införlivats i svensk rätt genom lagen om alkoholskatt (LAS) och lagen om tobaksskatt (LTS). I sådant fall kan beskattning ske endast enligt vad som föreskrivs i dessa lagar. Det nu sagda kommer från och med den 1 januari i år till uttryck genom 8 § första stycket 5 och 8 a § första stycket 2 LAS samt 9 § första stycket 5 och 9 a § första stycket 2 LTS. Ordalydelseerna i dessa bestämmelser knyter nu direkt an till direktivets ordalydelse. I konsekvens härmed har ordalydelsen i 1 § privatinförsellagen anpassats till nämnda bestämmelser i LAS och LTS (jfr prop. 1998/99:127 s. 26ff, 31 f och 34).

Sammanfattningsvis innebär detta att avsikten med beskattningsreglerna är, att skatt enligt privatinförsellagen skall utgå endast i den mån som införseln omfattas av de undantag som finns i de angivna bestämmelserna i LAS och LTS.

Ändringar i bestämmelsen

I förhållande till den nuvarande lydelsen har paragrafen ändrats på så sätt

1. att straffbestämmelsen har utformats efter mönster av 8 § första stycket i den föreslagna smugglingslagen (SL) och

2. att det nuvarande andra stycket har upphävts eftersom det inte behövs.

Vad först gäller anpassningen till motsvarande bestämmelse i SL, 8 § första stycket, kan anmärkas följande.

Straffansvar för underlåtenhet att lämna deklaration inträder då någon underlåter att på en bemannad tullplats lämna deklaration. Brottet skall i princip anses fullbordat i och med att han passerat den punkt där deklaration skall lämnas. Detta har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 6.1.

Straffansvar för underlåtenhet att lämna deklaration inträder vidare då någon underlåter att lämna deklaration enligt 4 § första stycket sista meningen. Där anges att den som inte för in varan till en bemannad tullplats skall inom fem dagar efter införseln lämna in deklaration till beskattningsmyndigheten (Skattemyndigheten i Gävle).

Att någon lämnar oriktig uppgift avses ha motsvarande innebörd som i 8 § första stycket SL. Detsamma gäller farerekvisitet. Vad som anförs i kommentaren till 8 § första stycket SL bör därför kunna vara till ledning då 9 § privatinförsellagen skall tillämpas. På förslag av *Lagrådet* har – i analogi med 3 § förslaget till ny smugglingslag – lagts till att någon underlåter att lämna föreskriven uppgift. Även i övrigt är bestämmelsen utformad i enlighet med Lagrådets förslag.

Enligt paragrafens nuvarande lydelse krävs att gärningsmannen har begått gärningen ”uppsåtligen eller av oaktsamhet”. Efter mönster av 8 §

SL föreslås att det i lagtexten anges att gärningen skett ”uppsåtliga eller av grov oaktsamhet”.

Avsikten är att såväl uppsåtskravet som oaktsamhetskravet i den här bestämmelsen skall tillämpas på motsvarande sätt som i 8 § SL. Vad som skall anses utgöra uppsåt och grov oaktsamhet då det är fråga om brott enligt SL har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.7.1 och 5.7.2.

Det bör här framhållas att privatinförsellagens beskattningsbestämmelser är av sådan beskaffenhet att den som för in varor utöver de skattefria kvantiteterna nästan undantagslöst måste ha insett att han skulle ha deklarerat varorna. I allt fall torde okunskap om bestämmelsernas innehåll regelmässigt få anses utgöra grov oaktsamhet. Det är följaktligen inte avsett att kravet på grov oaktsamheten skall innebära att det straffbara området inskränks i praktiken jämfört med nuvarande ordning.

Det nuvarande andra stycket föreslås upphävt. Att SL och skattebrottslagen inte är tillämpliga föreslås framgå direkt av dessa lagar.

9 a §

Genom denna paragraf, som är ny, ges möjlighet att undgå ansvar genom s.k. frivillig rättelse. Paragrafen är utformad efter mönster av 15 § SL. Vad som anförs i författningskommentaren till den bestämmelsen bör därför i tillämpliga delar tjäna till ledning även avseende den här bestämmelsen. Som framgår av lagtexten har bestämmelsen inget samband med skyldigheten att betala särskild avgift enligt 7 §. För sådan avgift finns möjlighet till bl.a. frivillig rättelse enligt vad som föreskrivs i 15 §.

9 b §

I den här bestämmelsen erinras om att SL innehåller sådana bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. som gäller vid brott enligt 9 § privatinförsellagen. Tillämpningsområdet för bestämmelserna i SL framgår av 1 § andra och tredje styckena SL (jfr författningskommentaren till de bestämmelserna).

7.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner

Genom 14 § i denna lag blir VSL:s bestämmelser om förundersökning och tvångsmedel tillämpliga när det är fråga om brott enligt 8 §. Ändringen innebär att hänvisningen till bestämmelserna i VSL ersätts med en hänvisning till motsvarande bestämmelser i SL.

7.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

4, 7 och 8 §§ har förtydligats. I 4 § första stycket har på förslag av *Lagrådet* lagts till ”underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift”. I 4 § sista stycket första meningen har gjorts en anpassning till regeringens förslag om ändring av 3 § lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. I 7 § första stycket 2 har – i likhet med 6 kap. 10 § andra stycket 3 i förslaget till ny tulllag – gjorts den redaktionella ändringen att ordet ”handresgods” bytts ut mot ”bagage”. Bakgrunden till ändringarna i 4, 7 och 8 §§ har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 6.2.

Här bör påpekas att 4 § i sin nuvarande lydelse särskilt anger generell anmälningsskyldighet för bl.a. den som för in eller ut barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi. Eftersom all införsel och utförsel av sådana varor är förbjuden enligt 1998 års lag, omfattar anmälningsskyldigheten i föreslagna 4 § första stycket all införsel eller utförsel av barnpornografi enligt den lagen.

I 7, 8, 11, 12 och 20 §§ har hänvisningar till VSL ersatts med hänvisningar till den nya smugglingslagen (SL). Övriga ändringar i 11 och 12 §§ har tillkommit på förslag av *Lagrådet*. Ändringarna innebär en anpassning till 6 kap. 21 § i förslaget till ny tulllag.

I 9 § har på förslag av *Lagrådet* gjorts ett tillägg om förtroliga meddelanden. Motsvarande bestämmelse finns i 3 kap. 1 § tredje stycket punktskattekontrollagen och finns även i förslaget till ny tulllag (6 kap. 11 §).

I 17 § regleras Tullverkets möjligheter att omhänderta en införselreglerad vara. Genom en ny andra mening har lagtexten utformats så att förutsättningarna för ett omhändertagande tydligare sammanfaller med den ordning som är avsedd med 17 a – 17 d §§ (jfr prop. 1998/99:79 s. 85 ff och 99). I författningskommentaren till 22 § första stycket SL behandlas frågan om gränsdragningen mellan omhändertagande enligt 17 § inregränslagen och beslag. På förslag av *Lagrådet* har gjorts motsvarande tillägg som i 4 § första stycket.

I en ny paragraf, 20 a §, finns en erinran om att det i SL finns särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. (jfr 1 § andra och tredje styckena SL och författningskommentaren till de bestämmelserna). Den straffbestämmelse i inregränslagen som avses är 19 §.

7.8 Förslaget om lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter

I 2 kap. 14 och 15 §§ har hänvisningar till VSL ersatts med hänvisningar till SL.

I 2 kap. 27 § finns nu en bestämmelse som gör att 13 § och 24 § första stycket VSL blir tillämpliga vid brott enligt den här lagen.

Bestämmelserna i VSL gäller förundersökningsbefogenhet för Tullverket och åtalsrätt för de s.k. tullåklagarna. Bestämmelsen föreslås ersätta med en erinran om att det i SL finns särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. (jfr 1 § andra stycket SL och författningskommentaren till den bestämmelsen). De straffbestämmelser i 1998 års lag som avses är 2 kap. 24–26 §§.

7.9 Förslaget till lag om ändring i tullagen (2000:000)

I prop. 1999/2000:126² föreslås bl.a. en ny tullag som skall ersätta den nuvarande tullagen (1994:1550). Här lämnas förslag om att införa ytterligare en paragraf i den nya tullagen. I denna paragraf erinras om att det i SL finns särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. (jfr författningskommentaren till 1 § andra stycket SL). Paragrafen avser brottet tullförseelse enligt den nya tullagen (10 kap. 1 §). Brottet motsvarar brotten tullförseelse enligt 96 § i den nuvarande tullagen och 71 § tullförordningen.

---

² Jfr den allmänna motiveringen, avsnitt 3, fotnot 1.

1 Förslag till lag om straff för smuggling m.m.

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om ansvar m.m. beträffande gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor.

Särskilda sådana bestämmelser finns i kungörelsen (1925:465) med särskilda bestämmelser om utförsel från riket av spritdrycker och vin, lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker, lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, fiskelagen (1993:787), tullagen (1994:1450), lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen, lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner, lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land som är medlem i Europeiska unionen, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter samt i med stöd av dessa författningar meddelade bestämmelser.

Lagen är inte tillämplig på varor som transporteras genom det i 2 § angivna området för Sveriges territorium med fartyg eller luftfartyg som endast tillfälligt passerar genom området.

2 § En vara som avses i denna lag skall anses ha införts till eller utförts från landet när den har förts över gränsen för Sveriges landområde, sjöterritorium eller luftrummet däröver.

Straffbestämmelser m.m.

Smugglingsbrott

3 § Den som uppsåtligt för in en vara till landet eller för ut en vara från landet i strid mot förbud eller villkor för införseln eller utförseln döms för *smuggling* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till penningböter. Om gärningen gäller narkotika döms till fängelse i högst tre år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

För smuggling döms också den som uppsåtligt på otillåtet sätt förfogar över en vara som är belagd med införselförbud eller utförselförbud. Detsamma gäller den som uppsåtligt förfogar över en vara i strid mot villkor som uppställts för eller i samband med varans införsel eller utförsel.

Bestämmelser om att införselförbudna och införselreglerade varor under vissa förutsättningar får föras in i landet utan hinder av förbud eller restriktioner finns i lagen (1973:980) om transport, förvaring och

förstöring av införselreglerade varor och lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land som är medlem i Europeiska unionen. Prop. 1999/2000:124
Bilaga 1

4 § Om brott som avses i 3 § är att anse som grovt, döms för *grov smuggling* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år eller, om gärningen gäller narkotika, lägst två och högst tio år.

Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om det inneburit en allvarlig kränkning av ett betydande samhällsintresse, om gärningsmannen varit försedd med vapen eller annat sådant hjälpmedel eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art. Om gärningen gäller narkotika skall vidare särskilt beaktas om den utgjort ett led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd narkotika eller annars varit av särskilt hänsynslös art.

5 § Den som av grov oaktsamhet förövar en gärning som avses i 3 § första stycket och därigenom ger upphov till fara för att en vara förs in till landet eller förs ut ur landet i strid mot förbud eller villkor döms för *vårdslös olovlig införsel* eller *vårdslös olovlig utförsel* till böter eller fängelse i högst två år, eller om brottet är ringa, till penningböter. Detsamma skall gälla den som av grov oaktsamhet förfar på sätt som avses i 3 § andra stycket och därigenom ger upphov till fara för att varan förfogas över i strid mot förbud eller mot villkor som ställts upp för eller i samband med varans införsel eller utförsel.

6 § För försök till smuggling samt för försök, förberedelse och stämpling till grov smuggling döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detsamma gäller förberedelse till smuggling av narkotika samt stämpling till sådan smuggling av narkotika som inte är att anse som ringa.

Tullbrott (yttre gräns)

7 § Den som i samband med införsel eller utförsel av en vara uppsåtligt genom att undandra varan tullbehandling eller genom vilseledande uppgift till en tullmyndighet ger upphov till fara för att tull, annan skatt eller avgift undandras döms för *tullbrott* till böter eller fängelse i högst två år.

För tullbrott döms också den som uppsåtligt förfogar över en oförtullad vara eller över restitutionsgods och därigenom föranleder att tull, annan skatt eller avgift undandras eller felaktigt tillgodoräknas eller återbetalas till honom själv eller annan. Detsamma gäller den som uppsåtligt förfogar över en vara i strid mot villkor som uppställts för befrielse från eller nedsättning av tull eller annan skatt.

8 § Om brott som avses i 7 § är att anse som grovt, döms för *grovt tullbrott* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om det rör mycket betydande belopp, om gärningsmannen använt falska handlingar eller vilseledande bokföring eller om förfarandet ingått som ett led i en

brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller i annat fall varit av synnerligen farlig art.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 1

9 § Den som av grov oaktsamhet förfar på sätt som anges i 7 § och därigenom ger upphov till fara för att tull eller annan skatt undandras eller felaktigt tillgodoräknas eller återbetalas till honom själv eller annan döms för *vårdslös tulluppgift* till böter eller fängelse i högst två år.

10 § För försök till tullbrott samt för försök, förberedelse och stämpling till grovt tullbrott döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Cirkulationsordningsbrott (inre gräns)

11 § Den som uppsåtligt i syfte att undandra skatt som belöper på en vara, beträffande vilken cirkulationsordningens bestämmelser överträtts, ger upphov till fara för skatteundandragande döms för *cirkulationsordningsbrott* till böter eller fängelse i högst två år.

Med cirkulationsordningens bestämmelser avses i första stycket de bestämmelser, om ledsagardokument, säkerhet för skattebetalning och anmälningsskyldighet som finns i lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt och lagen (1994:1776) om skatt på energi samt i artiklarna 7, 10, 13, 15 och 18 i rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor, senast ändrat genom rådets direktiv 96/99/EG.

12 § Om brott som avses i 11 § är att anse som grovt, döms för *grovt cirkulationsordningsbrott* till fängelse lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om det rört mycket betydande belopp, om gärningsmannen använt falska handlingar eller vilseledande bokföring eller om förfarandet ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller i annat fall varit av synnerligen farlig art.

13 § Den som av grov oaktsamhet med avseende på en vara, beträffande vilken cirkulationsordningens i 11 § angivna bestämmelser överträtts, ger upphov till fara för skatteundandragande döms för *vårdslös tillämpning av cirkulationsordningen* till böter eller fängelse i högst två år.

14 § För förberedelse och stämpling till grovt cirkulationsordningsbrott döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Olovlig befattning med smuggelgods m.m.

15 § Den som uppsåtligt förvärvar, transporterar, förvarar eller avyttrar en vara som varit föremål för

1) brott enligt 3-5 §§ i denna lag döms för *olovlig befattning med smuggelgods* och

2) brott enligt 7-9, 11-13 §§ i denna lag eller 9 § lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen döms för *olovlig befattning med skattepliktig vara* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, penningböter.

Bestämmelser om straff m.m. för den som olovligt förvärvar, transporterar, förvarar, avyttrar eller på annat sätt befattar sig med narkotika finns i narkotikastrafflagen (1968:64).

16 § Om gärningsmannen i fall som avses i 15 § första stycket inte insåg men hade skälig anledning anta att varan varit föremål för sådant brott döms i fall som avses under 1) för *vårdslös olovlig befattning med smuggelgods* och i fall som avses under 2) för *vårdslös olovlig befattning med skattepliktig vara* till böter eller, om brottet är ringa, penningböter.

Medverkan

17 § Har flera medverkat till en gärning som avses i 3-16 §§ tillämpas bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken. Detta gäller emellertid inte om gärningen bedöms ha ett straffvärde som svarar mot enbart penningböter.

Frivillig rättelse

18 § Den som frivilligt vidtar åtgärd som leder till att tull, annan skatt eller avgift kan påföras, tillgodoföras eller återbetalas med rätt belopp, döms inte till ansvar enligt 7-16 §§.

Förverkande

19 § En vara som har varit föremål för brott enligt denna lag eller enligt 9 § lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen skall förklaras förverkad, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat.

Utbyte av brott enligt denna lag eller enligt 9 § lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Egendom som avses i första stycket första meningen får inte förverkas, om den efter brottet förvärvats av någon som inte haft vetskap om eller skälig anledning till antagande om egendomens samband med brottet.

20 § Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag eller enligt 9 § lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen får förverkas, om ägaren eller någon som var i hans ställe förövat gärningen eller medverkat till denna eller haft utbyte av den samt om förverkandet behövs för att förebygga brott eller det annars finns

särskilda skäl till det. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkad.

I stället för förverkande av egendomen eller dess värde får rätten föreskriva att någon åtgärd vidtas med egendomen som förebygger fortsatt missbruk av den. I sådana fall får också en del av egendomens värde förklaras förverkat.

21 § När ett beslut om förverkande av egendom har vunnit laga kraft skall egendomen säljas genom Tullverkets försorg eller i den ordning som i allmänhet gäller för försäljning av förverkad lös egendom. Kan egendomen inte säljas, får den förstöras. Även sådan egendom som kan befaras komma till brottslig användning eller som annars är olämplig för försäljning skall förstöras.

Om i stället för egendomen dess värde har förklarats förverkat och det fastställda beloppet har betalats inom två månader från det att beslutet om förverkande vann laga kraft skall egendomen utlämnas till ägaren. I annat fall får egendomen säljas i den ordning som föreskrivs i första stycket och det fastställda beloppet tas ut ur de inlutna medlen. Finns överskott, sedan kostnaderna för försäljningen dragits av, skall detta redovisas till ägaren eller någon annan rättsinnehavare.

Förundersökning

22 § Förundersökning angående brott som avses i 1 § får inledas av en tullmyndighet. Vad som sägs i rättegångsbalken om undersökningsledare gäller då tullmyndigheten. Är saken inte av enkel beskaffenhet skall ledningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren skall även annars överta ledningen när detta är påkallat av särskilda skäl.

När en undersökning leds av åklagaren får han anlita biträde av en tullmyndighet. Åklagaren får också när det är lämpligt uppdra åt en tulltjänsteman att vidta särskilda åtgärder som hör till utredningen.

Innan förundersökning har hunnit inledas, får en tulltjänsteman och en tjänsteman vid Kustbevakningen hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen.

Tvångsmedel

Gripande m.m.

23 § En tulltjänsteman och en tjänsteman vid Kustbevakningen har samma rätt som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman att gripa den som misstänks för brott som avses i 1 § och att till förhör ta med den som befinner sig på den plats där ett sådant brott förövas.

Beslag

24 § En tulltjänsteman och en tjänsteman vid Kustbevakningen har i fråga om brott som avses i 1 § samma rätt att ta egendom i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman.

En tulltjänsteman, en tjänsteman vid Kustbevakningen och en polisman får även i andra fall än som avses i första stycket ta i beslag egendom om det finns anledning anta att den blir förverkad på grund av brott som avses i 1 §.

Om beslag verkställs av någon annan än undersökningsledaren eller åklagaren och denne inte har beslutat om beslaget, skall anmälan skyndsamt göras till honom, varvid han omedelbart skall pröva om beslaget skall bestå.

25 § Beslagtagna egendom skall förvaras av Tullverket, om åklagaren inte bestämmer något annat.

26 § En myndighet som har om hand egendom som har tagits i beslag på grund av bestämmelserna i 19 § får omedelbart låta försälja den om

1. den inte kan vårdas utan fara för förstöring,
2. vården av den är förenad med alltför stora kostnader, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Om egendomen i fall som avses i första stycket inte kan säljas får myndigheten i stället besluta att egendomen skall förstöras.

Om egendom, som sålunda sålts eller förstörts, inte förverkas har ägaren eller annan rättsinnehavare rätt till ersättning. För egendom som sålts utgår dock inte ersättning med högre belopp än vad som influtit vid försäljningen. Om egendomen har förstörts utgår ersättning med skäligt belopp.

Spritdryck, vin, starköl och öl får säljas endast till den som är berättigad att tillverka eller att bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen (1994:1738).

27 § Om beslag som skett enligt denna lag hävs på

1. oförtullad egendom som införts från tredje land, direkt eller via ett EU-land, eller som har varit föremål för utförelåtgärder i förhållande till tredje land eller

2. punktskattepliktig egendom i den EU-interna trafiken, för vilken full skatt inte blivit erlagd här i landet

och finns inte egendomen i Tullverkets besittning skall den överlämnas till Tullverket. Har egendomen redan sålts skall köpeskillingen överlämnas till Tullverket.

Husrannsakan

28 § En tulltjänsteman och en tjänsteman vid Kustbevakningen har i fråga om brott som avses i 1 § samma rätt att företa husrannsakan som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman, om det är brådskande fall.

Om det finns anledning anta att brott som avses i 1 § har förövats får en tulltjänsteman, en tjänsteman vid Kustbevakningen och en polisman utan förordnande företa husrannsakan i magasin och liknande utrymmen för att söka efter egendom som är underkastad beslag.

29 § En tulltjänsteman har i fråga om brott som avses i 1 § samma rätt att besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman, om det är brådskande fall.

Om det finns anledning anta att en person, som i omedelbart samband med inresa till eller utresa från landet uppehåller sig i trakterna invid Sveriges landgräns eller kuster eller i närheten av eller inom en flygplats eller något annat område som har direkt förbindelse med utlandet, har med sig egendom som kan tas i beslag enligt denna lag eller enligt någon i 1 § angiven författning, får en tulltjänsteman och en tjänsteman vid Kustbevakningen företa kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning på honom samt ta urinprov. På den som är under femton år får ytlig kroppsbesiktning företas endast om det finns särskilda skäl. Ingen får hållas kvar för urinprovstagning.

En tulltjänsteman eller en tjänsteman vid Kustbevakningen som med laga stöd griper eller annars omhändertar eller avlägsnar någon får i anslutning till ingripandet kroppsvisitera denne i den utsträckning som är nödvändig av säkerhetsskäl samt tillfälligt omhänderta vapen eller andra farliga föremål.

30 § Under de förutsättningar som anges i andra stycket får chefen för en tullmyndighet besluta om särskild kontroll av varje resande som med ett visst transportmedel eller under en viss angiven, kortare tidrymd ankommer till eller avreser från en begränsad gräns- eller kustort eller annan plats som har förbindelse med utlandet.

En särskild kontroll innebär att kroppsvisitation får företas under förutsättning

1. att det finns anledning anta att en eller flera resande, som med transportmedlet eller under tidrymden ankommer till eller avreser från platsen, har begått eller står i begrepp att begå ett brott mot in- eller utförselbjud eller in- eller utförselrestriktioner,

2. att det för fullbordat sådant brott inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse sex månader,

3. att tillräckliga uppgifter saknas för att rikta misstanke mot en bestämd person eller en mindre krets av personer

4. samt att det är oundgängligen nödvändigt med en särskild kontroll och en mindre ingripande åtgärd inte är tillräcklig för att uppnå det särskilda resultatet.

Ett beslut om särskild kontroll går i verkställighet omedelbart men skall utan dröjsmål underställas Generaltullstyrelsens prövning.

31 § Kroppsvisitation, som är av mera väsentlig omfattning, och kroppsbesiktning skall verkställas inomhus i avskilt rum eller i lämpligt utrymme i transportmedel samt, om undersökningsmannen eller den undersökte begär det och det kan ske utan större omgång, i vittens närvaro. Kroppsvisitation och kroppsbesiktning beträffande kvinnor får inte verkställas eller bevittnas av andra än kvinnor, läkare eller legitimerade sjuksköterskor.

Protokoll skall föras och bevis utfärdas om företagen kroppsvisitation och kroppsbesiktning, om den undersökte begär det vid förrättningen eller om föremål tas i beslag.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 1

Befogenheterna

32 § Beslut om användning av tvångsmedel får fattas endast av en tulltjänsteman och en tjänsteman vid Kustbevakningen, som har erforderlig utbildning. Detsamma gäller beträffande verkställighet av beslut om användning av tvångsmedel.

Åtal och talan om förverkande

33 § Kan brott som avses i

1. 3 § eller försök till sådant brott eller 5 § föranleda påföring av en sådan avgift som avses i 3 § lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor,

2. 7 § eller försök till sådant brott eller 9 § föranleda påföring av tulltillägg enligt 82-84 §§ tullagen (1994:1550),

3. 11 eller 13 § föranleda påföring av transporttillägg enligt 4 kap. 1 § lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter eller

4. 9 § lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen föranleda påföring av en sådan avgift som avses i 7 § den lagen får åtal för brottet väckas endast när det med hänsyn till dess allvarliga art eller i övrigt finns särskilda skäl till det.

Vad som sägs i första stycket gäller även talan om förverkande enligt 19 §.

34 § I mål om brott som avses i 1 §, där straffvärdet svarar mot böter och det är uppenbart att rätten inte skulle döma till svårare påföljd, får talan föras av befattningshavare vid Tullverket som Generaltullstyrelsen bestämmer. En sådan befattningshavare får även som åklagare meddela beslut enligt 3 § fjärde stycket lagen (1986:1009) om förfarandet i vissa fall vid förverkande m.m.

Bestämmelserna i första stycket inskränker inte allmän åklagares åtalsrätt.

35 § Om ägaren till en vara, som kan förverkas enligt 19 §, inte är känd eller saknar känt hemvist inom landet, får talan om egendomens förverkande föras mot den hos vilken varan påträffades.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den _____, då lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall upphöra att gälla.

2. Vad som i denna lag är föreskrivet om förverkande skall tillämpas även beträffande brott som har begåtts före ikraftträdandet, om detta leder till en lindrigare bedömning. Prop. 1999/2000:124 Bilaga 1

Härigenom föreskrivs i fråga om narkotikastrafflagen (1968:64)
att 1-5 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som olovligen

1. överlåter narkotika,
2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk,
3. förvärvar narkotika i överlåtelsesyfte,
4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk,
5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befördrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel, eller
6. innehar, brukar eller tar annan befattning med narkotika

döms, om gärningen sker uppsåtligen, för *narkotikabrott* till fängelse i högst tre år.

Är brott som avses i 1 § med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omstän-

Föreslagen lydelse

1 §

Den som olovligen

1. överlåter narkotika,
2. *till landet för in eller från landet för ut narkotika,*
3. framställer narkotika som är avsedd för missbruk,
4. förvärvar narkotika i överlåtelsesyfte,
5. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk,
6. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befördrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel, eller
7. innehar, brukar eller tar annan befattning med narkotika

döms, *såvitt avser en gärning enligt 1 och 3-7*, om gärningen sker uppsåtligen, för *narkotikabrott* till fängelse i högst tre år. *Om straff m.m. för en gärning enligt 2 finns bestämmelser i lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.*

2 §

Är brott som avses i 1 § *1 och 3-7* med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga

digheter att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

omständigheter att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 1

3 §

Är brott som avses i 1 § att anse som grovt, skall för *grovt narkotikabrott* dömas till fängelse, lägst två år och högst tio år.

Är brott som avses i 1 § *1 och 3-7* att anse som grovt, skall för *grovt narkotikabrott* dömas till fängelse, lägst två år och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det har utgjort ett led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd narkotika eller eljest varit av särskilt farlig eller hänsynslös art. Bedömningen skall grundas på en sammanvägning av omständigheterna i det särskilda fallet.

3 a §

Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 1 § 1-5, döms för *vårdslöshet med narkotika* till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 1 § *1 och 3-6*, döms för *vårdslöshet med narkotika* till böter eller fängelse i högst *två* år.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

4 §

För försök eller förberedelse till narkotikabrott eller grovt narkotikabrott liksom för stämpling till narkotikabrott, som inte är att anse som ringa, eller till grovt narkotikabrott, döms om gärningen avser annan befattning än som avses i 1 § 6, till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

För försök eller förberedelse till narkotikabrott eller grovt narkotikabrott liksom för stämpling till narkotikabrott, som inte är att anse som ringa, eller till grovt narkotikabrott, döms om gärningen avser annan befattning än som avses i 1 § 7, till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

5 §

Har flera medverkat till brott som avses i 1-4 §§ och innefattar gärningen inte endast befattning enligt 1 § 6, gäller bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken.

Har flera medverkat till brott som avses i 1-4 §§ och innefattar gärningen inte endast befattning enligt 1 § 7, gäller bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:419) om
förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

1 mom.

Bryter någon mot förbud, som avses i 1 §, vare det ansett såsom varusmuggling enligt lagen om straff för varusmuggling.

Om straff m.m. för överträdelse av förbud som avses i 1 § finns bestämmelser i lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.

Framgår uppenbarligen av omständigheterna, att dryckerna icke varit avsedda att olovligen införas till riket, skall dock förverkande icke äga rum.

Visas, att det fartyg, med vilket dryckerna forslats, på grund av sjönöd för räddande av fartyg, last och människoliv tvingats att ingå på svenskt territorialvatten och att där förbliva, vare den tilltalade från ansvar fri.

2 mom.

Allmänt åtal för brott som avses i 1 mom. får väckas endast efter medgivande av Generaltullstyrelsen.

Denna lag träder i kraft

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Den som uppsåtligen bryter mot 2 § 2-6 döms för *dopningsbrott* till fängelse i högst två år.

Om brott som avses i första stycket är att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om straff för olovlig införsel m.m. finns bestämmelser i *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.*

Om straff för olovlig införsel m.m. finns bestämmelser i *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.*

Denna lag träder i kraft

Härigenom föreskrivs att det i fiskelagen (1993:787) skall införas en ny paragraf, 42 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

42 a §

Särskilda bestämmelser om förundersökning och tvångsmedel vid brott som rör införsel eller utförsel finns i lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.

Denna lag träder i kraft

Härigenom föreskrivs i fråga om tullagen (1994:1550) dels att 23, 57, 57 d, 66, 83 och 97 §§ skall ha följande lydelse, dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 82 a och 97 a §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

23 §

Tulltaxering och sådan omprövning som innefattar bokföring i efterhand får göras även efter utgången av annars föreskriven tid om den tullskyldige har samtyckt till att sådan tulltaxering sker.

Om den tullskyldige har åtalats för brott enligt *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling*, får tulltaxering och omprövning enligt första stycket göras även efter utgången av nämnda tid för den vara som åtalet avser. Beslut om det får dock inte meddelas senare än under kalenderåret efter det då åtalet väcktes. Om den tullskyldige har avlidit, får beslutet inte meddelas senare än sex månader efter dödsfallet. Ogillas åtalet, skall tullmyndigheten undanröja beslutet, om domen vinner laga kraft.

Andra stycket skall tillämpas också i fall då den som har företrätt en juridisk person åtalats för brott enligt *lagen om straff för varusmuggling*, om brottet avser tull som den juridiska personen haft att betala.

Om den tullskyldige har åtalats för brott enligt *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.*, får tulltaxering och omprövning enligt första stycket göras även efter utgången av nämnda tid för den vara som åtalet avser. Beslut om det får dock inte meddelas senare än under kalenderåret efter det då åtalet väcktes. Om den tullskyldige har avlidit, får beslutet inte meddelas senare än sex månader efter dödsfallet. Ogillas åtalet, skall tullmyndigheten undanröja beslutet, om domen vinner laga kraft.

Andra stycket skall tillämpas också i fall då den som har företrätt en juridisk person åtalats för brott enligt *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.*, om brottet avser tull som den juridiska personen haft att betala.

57 §

För kontroll av att deklara- och uppgiftsskyldighet enligt tullagstiftningen har fullgjorts riktigt och fullständigt får tullmyndigheten undersöka

1. transportmedel, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras,

2. områden för tillfälligt lager, tullager, frizoner, frilager och exportbutiker, flygplatser och bangårdar, där varor som står under tullkontroll förvaras, och även lokaler inom sådana områden, samt

3. handresgods, såsom resväskor och portföljer, samt handväskor och liknande som medförs av resande vid inresa till eller utresa från EG:s tullområde eller av person som kan anmanas att stanna enligt 58 §.

Bestämmelser om kroppsvisi- Bestämmelser om kroppsvisi-

tation och kroppsbesiktning finns i 19 § lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

tation och kroppsbesiktning finns i 29-31 §§ lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 1

57 d §

Under de förutsättningar som anges i andra stycket får chefen för en tullmyndighet besluta att postförsändelse som väntas till viss postanstalt, och som kommer från tredje land, skall hållas kvar av postbefordringsföretaget när försändelsen kommer in till postanstalten. Ett beslut skall meddelas att gälla viss angiven, kortare tidsrymd.

Förutsättningar för ett beslut om kvarhållande är

1. att det finns anledning anta att sådan postförsändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling*, samt

2. att ett sådant beslut är nödvändigt för att det avsedda resultatet skall uppnås.

Ett beslut om kvarhållande får verkställas omedelbart men skall snarast prövas av Generaltullstyrelsen.

Förutsättningar för ett beslut om kvarhållande är

1. att det finns anledning anta att sådan postförsändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.*, samt

2. att ett sådant beslut är nödvändigt för att det avsedda resultatet skall uppnås.

66 §

Polisen och Kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag. Vad som sägs i 57, 58-63 §§ om en tullmyndighet och en tulltjänsteman gäller vid sådan medverkan också en polismyndighet och Kustbevakningen samt en polisman och en tjänsteman vid Kustbevakningen.

Ett postbefordringsföretag som regeringen bestämmer är skyldigt att på begäran av tullmyndigheten till denna myndighet överlämna en försändelse som kvarhållits enligt 57 d §.

Ett befordringsföretag är skyldigt att göra anmälan till Tullverket om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling*, och att även i övrigt medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag i fråga om varor som befordras med post, på järnväg eller med luftfartyg. I fråga om sådan medverkan gäller inte 57-63 §§.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om medverkan som avses i första och tredje styckena.

Ett befordringsföretag är skyldigt att göra anmälan till Tullverket om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.* och att även i övrigt medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag i fråga om varor som befordras med post, på järnväg eller med luftfartyg. I fråga om sådan medverkan gäller inte 57-63 §§.

82 a §

Tulltillägg skall också påföras den som är tullskyldig men som inte är skyldig att lämna skriftlig eller med databehandlingsteknik upprättad deklaration, om han under förfarandet till ledning för fastställande av tull lämnat en uppgift som befinns vara oriktig. Tulltillägget är femtio procent av den tull som inte skulle ha påförts, om den oriktiga uppgiften godtagits. Har den tullskyldige underlåtit att anmäla varan skall han likaså påföras tulltillägg. I detta fall är tulltillägget femtio procent av den tull som påförs honom.

83 §

Tulltillägg skall påföras om tullskyldighet uppkommer på grund av olaga införsel, olaga undandragande av varor från tullövervakning, eller förfogande i övrigt över en oförtullad vara, i strid mot för varan föreskriven inskränkning i förfoganderätten som föreskrivits för varan.

Första stycket gäller endast om den tullskyldige rätteligen skulle ha lämnat en skriftlig eller med databehandlingsteknik upprättad deklaration till ledning för fastställande av tull.

97 §

Ansvar för tullförseelse inträder inte, om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.*

Ansvar för tullförseelse inträder inte, om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.*

97 a §

Särskilda bestämmelser om förundersökning och tvångsmedel vid brott som rör införsel eller utförsel finns i lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.

Denna lag träder i kraft

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar uppgift som befinns oriktig eller underlåter att deklarerera skattepliktig införsel enligt denna lag döms till böter. *I ringa fall skall inte dömas till ansvar.*

Lagen (1960:418) om straff för varusmuggling utom såvitt avser 13 § och 24 § första stycket första meningen och skattebrottslagen (1971:69) skall inte tillämpas på införsel som avses i denna lag.

Den som uppsåtligen eller av *grov* oaktsamhet lämnar uppgift som befinns oriktig eller underlåter att deklarerera skattepliktig införsel enligt denna lag döms till böter *eller fängelse i högst ett år.*

Skattebrottslagen (1971:69) skall inte tillämpas på införsel som avses i denna lag. *Detsamma gäller 3-14 §§ lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m. Däremot skall den lagens övriga bestämmelser tillämpas.*

Denna lag träder i kraft

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i 13-19 §§ lagen (1960:418) om straff för varusmuggling gäller vid brott mot ett förbud mot in- eller utförsel av varor eller åtgärder som främjar sådan in- eller utförsel som har föreskrivits

*enligt 4 §, eller
i en sådan av Europeiska gemenskapen beslutad förordning som avses i 8 § andra stycket.*

14 §

Särskilda bestämmelser om förundersökning och tvångsmedel vid brott som rör in- eller utförsel finns i lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.

Denna lag träder i kraft

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

*dels att 3-5 7, 8, 11, 12, 17, 18 och 20 §§ skall ha följande lydelse,
dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 20 a §, av följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lagen är tillämplig endast beträffande *följande* varor:

1. *krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (1998:397) om strategiska produkter,*

2. *varor som skall beskattas enligt lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen,*

3. *narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),*

4. *vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),*

5. *injektionssprutor och kanyler,*

6. *dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,*

7. *springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nithandskar, batonger, karatepinnar, blydaggas, spikklubbor och liknande,*

8. *kulturföremål som avses i 5 kap. 4-6 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,*

9. *hundar och katter för annat ändamål än handel,*

10. *spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738), teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt lagen (1961:181)*

3 §

Lagen är tillämplig endast beträffande varor *som är föremål för förbud eller andra restriktioner vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land samt* varor som skall beskattas enligt lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen.

om försäljning av teknisk sprit m.m. samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),

11. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,

12. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda.

4 §

Anmälningsskyldighet föreligger

1. för den som utan erforderligt tillstånd, eller med stöd av tillstånd som föranletts av vilseledande uppgift, från ett annat EU-land till Sverige inför eller från Sverige till ett sådant land utför en vara som avses i 3 § 3, 5-8 och 10,

2. för den som från ett annat EU-land till Sverige inför eller från Sverige till ett sådant land utför en vara som avses i 3 § 1, 4, 9, 11 och 12.

Regeringen eller efter regeringens bemyndigande Generaltullstyrelsen får meddela närmare föreskrifter om anmälningsskyldigheten.

Om tillstånd krävs för att en vara skall få föras in i landet från ett annat EU-land och vederbörligt tillstånd inte har beviljats när införsel sker, skall varan anmälas för tullmyndigheten. Detsamma gäller i fråga om en vara som skall förs ut ur landet till ett annat EU-land, om det krävs tillstånd för utförseln och vederbörligt sådant tillstånd inte har beviljats.

Anmälan enligt första stycket skall ske utan dröjsmål vid närmaste bemannade tullplats.

5 §

Var och en är skyldig att stanna på en tulltjänstemans anmaning. Sådan anmaning får ges

1. den som i omedelbart samband med inresa till Sverige från ett annat EU-land eller vid utresa från Sverige till ett sådant land befinner sig i omedelbar närhet av gränspassage, om det behövs för att möjliggöra sådan kontroll som avses i 7 §,

Var och en är skyldig att stanna på en tulltjänstemans anmaning. Sådan anmaning får ges

1. den som i omedelbart samband med inresa till Sverige från ett annat EU-land eller vid utresa från Sverige till ett sådant land befinner sig i omedelbar närhet av gränspassage, om det behövs för att möjliggöra sådan kontroll som avses i 7 §,

2. den som anträffas i trakterna invid Sveriges landgräns mot ett annat EU-land, eller kuster, eller i närheten av eller inom flygplats eller annat område som har direkt trafikförbindelse med ett annat EU-land, om det finns anledning anta att han medför en vara som avses i 3 §, och att han inte fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 4 §.

2. den som anträffas i trakterna invid Sveriges landgräns mot ett annat EU-land, eller kuster, eller i närheten av eller inom flygplats eller annat område som har direkt trafikförbindelse med ett annat EU-land, om det finns anledning anta att han medför en vara som inte får föras in i eller ut ur landet eller att gällande villkor för införseln eller utförseln inte är uppfyllda.

En anmaning enligt första stycket 2 får ges endast om det behövs för att möjliggöra kontroll enligt 7 § och får inte gå utöver vad som är nödvändigt för detta ändamål.

7 §

För kontroll av att anmälningsskyldigheten enligt denna lag, eller enligt lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från ett land som är medlem i Europeiska unionen, fullgjorts riktigt och fullständigt, samt för kontroll av att gällande villkor för in- eller utförsel av sådana varor som anges i 3 § 1 och 3-12 uppfyllts, får en tulltjänsteman undersöka

1. transportmedel, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land,

2. handresgods, såsom resväskor och portföljer, samt handväskor och liknande som medförs av en resande vid inresa från eller utresa till ett annat EU-land, eller av den som kan anmanas att stanna enligt 5 § första stycket 2.

Ytterligare bestämmelser om befogenheter bl.a. avseende kroppsvisitation och kroppsbesiktning finns i *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling*.

Ytterligare bestämmelser om befogenheter bl.a. avseende kroppsvisitation och kroppsbesiktning finns i *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.*

8 §

För kontroll av att *anmälningsskyldigheten enligt denna lag fullgjorts riktigt och fullständigt* får en tulltjänsteman undersöka postförsändelser, såsom paket, brev och liknande försändelser. En sådan försändelse får öppnas, om det finns anledning anta att den innehåller en vara som avses i 3 §, och att denna vara kan tas i beslag enligt *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling* samt försändelsen finns hos tullmyndigheten eller på utväxlingspostkontoret.

En tulltjänsteman får undersöka postförsändelser, såsom paket och brev, för att kontrollera om *gällande villkor för in- eller utförseln är uppfyllda*. En sådan försändelse får öppnas, om det finns anledning anta att den innehåller en vara som *inte får föras in i eller ut ur landet eller som är belagd med införsel- eller utförselrestriktioner*, och att denna vara kan tas i beslag enligt *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.* samt försändelsen

11 §

Under de förutsättningar som anges i andra stycket får chefen för en tullmyndighet besluta att postförsändelse som väntas till viss postanstalt, och som kommer från ett annat EU-land, skall hållas kvar av postbefordringsföretaget när försändelsen kommer in till postanstalten. Ett beslut skall meddelas att gälla viss angiven, kortare tidrymd.

Förutsättningar för ett beslut om kvarhållande är

1. att det finns anledning anta att sådan postförsändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling*, samt

2. att ett sådant beslut är nödvändigt för att det avsedda resultatet skall uppnås.

Ett beslut om kvarhållande får verkställas omedelbart men skall snarast prövas av Generaltullstyrelsen.

Förutsättningar för ett beslut om kvarhållande är

1. att det finns anledning anta att sådan postförsändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.*, samt

2. att ett sådant beslut är nödvändigt för att det avsedda resultatet skall uppnås.

12 §

Polisen och Kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag. Vad som sägs i 5-7 och 13 §§ om en tullmyndighet och en tulltjänsteman gäller vid sådan medverkan också polismyndigheten och Kustbevakningen samt en polisman och en tjänsteman vid Kustbevakningen.

Ett postbefordringsföretag som regeringen bestämmer är skyldigt att, på begäran av tullmyndigheten, till denna myndighet överlämna en försändelse som kvarhållits enligt 11 §.

Ett befordringsföretag är skyldigt att göra anmälan till Tullverket om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling*.

Ett befordringsföretag är skyldigt att göra anmälan till Tullverket om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.*

17 §

Om det behövs för att genomföra en kontroll enligt denna lag, får en tullmyndighet ta hand om en vara. *Varan får därvid läggas upp på lager för tillfällig förvaring.* De kostnader som Tullverket haft för varans uppläggning och förvaring skall ersättas av den som för in eller för ut varan.

En tullmyndighet får ta hand om en vara om det behövs för att genomföra en kontroll enligt denna lag. *Vidare får en tullmyndighet ta hand om en vara som enligt lag eller särskild författning inte får föras in i eller ut ur landet och en vara för vilken särskild föreskrivet villkor för införsel eller*

utförsel inte är uppfyllt. De kostnader som Tullverket haft för varans uppläggning och förvaring skall ersättas av den som för in eller för ut varan.

Tullmyndigheten kan besluta att varan inte får tas ut från lagret förrän kostnaderna ersatts eller säkerhet ställts för dem.

Tullmyndigheten får besluta om befrielse helt eller delvis från ersättningskyldigheten, om det finns särskilda skäl.

En vara som har omhändertagits enligt första stycket får även förstöras under kontroll av en tullmyndighet eller annan som denna godkänner eller återutföras eller överlåtas till staten.

18 §

En tullmyndighet har rätt att göra kontrollbesök och revisioner hos den som för ut *sådana varor som nämns i 3 § 1 och 8*. Vad som sägs i 68-80 §§ tullagen (1994:1550) om revision m.m. gäller därvid, liksom bestämmelsen i 99 § samma lag om vite vid revision.

En tullmyndighet har rätt att göra kontrollbesök och revisioner hos den som för ut *krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och produkter som avses i lagen (1998:397) om strategiska produkter samt kulturföremål som avses i 5 kap. 4-6 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.* Vad som sägs i 68-80 §§ tullagen (1994:1550) om revision m.m. gäller därvid, liksom bestämmelsen i 99 § samma lag om vite vid revision.

20 §

Ansvar enligt 19 § inträder inte om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling*.

Ansvar enligt 19 § inträder inte om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.*

20 a §

Särskilda bestämmelser om förundersökning och tvångsmedel vid brott som rör införsel eller utförsel finns i lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeproducter.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 14, 15 och 27 §§ lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeproducter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

14 §

Ett omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktiga varor eller handlingar skall upphävas om

det inte längre finns grund för omhändertagandet, eller

ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling* meddelas för egendomen eller handlingen.

Den som gör anspråk på egendom som har varit omhändertagen svarar för att egendomen hämtas.

Ett omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktiga varor eller handlingar skall upphävas om

det inte längre finns grund för omhändertagandet, eller

ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.* meddelas för egendomen eller handlingen.

15 §

Ett omhändertagande av en punktskattepliktig vara skall upphävas om

det inte längre finns grund för omhändertagandet,

ett beslut om skatt enligt 13 § inte har fattats inom tre månader från den dag då beslutet att omhänderta varan fattades,

skatt som påförts enligt 13 § betalats,

ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling* meddelas för varan,

egendomen förklaras förverkad, eller

det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå.

Den som gör anspråk på en punktskattepliktig vara som har varit omhändertagen svarar för att varan hämtas.

Ett omhändertagande av en punktskattepliktig vara skall upphävas om

det inte längre finns grund för omhändertagandet,

ett beslut om skatt enligt 13 § inte har fattats inom tre månader från den dag då beslutet att omhänderta varan fattades,

skatt som påförts enligt 13 § betalats,

ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller *lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.* meddelas för varan,

egendomen förklaras förverkad, eller

det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå.

Bestämmelserna i 13 § och 24 § första stycket första meningen lagen (1960:418) om straff för varusmuggling gäller för brott enligt detta kapitel.

Särskilda bestämmelser om förundersökning och tvångsmedel vid brott som rör införsel eller utförsel finns i lagen (1999:000) om straff för smuggling m.m.

Denna lag träder i kraft

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 2

Riksdagens ombudsmän (JO), Svea hovrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Stockholms tingsrätt, Helsingborgs tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Justitiekanslern (JK), Riksåklagaren (RÅ), Rikspolisstyrelsen, Ekobrottsmyndigheten, Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Statens invandrarverk, Inspektionen för strategiska produkter, Kustbevakningen, Socialstyrelsen, Alkoholinspektionen, Läkemedelsverket, Folkhälsoinstitutet, Statens järnvägar, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Posten AB, Statskontoret, Generaltullstyrelsen, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket, Statens jordbruksverk, Statens livsmedelsverk, Fiskeriverket, Riksantikvarieämbetet, Kommerskollegium, Svenska Handelskammarförbundet, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Statens Naturvårdsverk, Haparanda kommun, Malmö kommun, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Industriförbund, Svensk Handel, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Svenska Åkeriförbundet, Sveriges Transportindustriförbund, Systembolaget AB, Sveriges Domareförbund, Uppsala Universitet (juridiska fakultetsnämnden), TullKust., Haparanda tingsrätt, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Norrköpings kommun, Sveriges Redareförening, Scandinavian Airlines Systems (SAS) och Vin och Sprit AB.

Riksåklagaren har bifogat yttranden från Åklagarmyndigheten i Stockholm, Åklagarmyndigheten i Göteborg och Åklagarkammaren i Helsingborg. Riksskatteverket har bifogat yttrande från Skattemyndigheten i Stockholms län.

Förteckning över var bestämmelserna i lagen
(1960:418) om straff för varusmuggling, VSL, åter-
finns i förslaget till ny smugglingslag, SL

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 3

Nedanstående hänvisningar till SL avser de bestämmelser i SL som närmast motsvarar bestämmelserna i VSL.

Hänvisningsexempel avseende VSL:

4 § 1 p VSL = 4 § första punkten VSL

19 § 1 st 1 och 2 m VSL = 19 § första stycket första och andra meningarna VSL

Hänvisningsexempel avseende SL:

3 § 1 st, 2 st och 3 st 1 p SL = 3 § första stycket, andra stycket och tredje stycket första punkten SL

Bestämmelser i VSL

1 § (varusmuggling)

2 § (varusmuggling; ringa)

3 § (grov varusmuggling)

4 § 1 p

4 § 2 p

4 § 3 p

4 § 4 p

5 §

6 §

7 §

8 § 1 st

8 § 2 st

8 a §

9 §

Bestämmelser i SL

3 § 1 st, 2 st och 3 st 1 p
(smuggling; annat än narkotika),
6 § 1 st (narkotikasmuggling) samt
8 § 1 st och 2 st 1 p (tullbrott)

4 § (smuggling; annat än
narkotika)

6 § 2 st (narkotikasmuggling)

9 § (tullbrott)

5 § (grov smuggling; annat än
narkotika),

6 § 3 st (grov narkotikasmuggling)
och

10 § (grovt tullbrott)

Smuggling: 3 § 3 st 1 p (utförsel)
och 2 p (införsel).

Tullbrott: 8 § 2 st 1 p (utförsel)
och 2 p (införsel).

8 § 2 st 3 p

3 § 3 st 4 p

3 § 3 st 3 p

7 § och 11 §

12 § och 13 § (grovt brott)

Saknar motsvarighet

14 §

Saknar motsvarighet

15 §

16 §

Bestämmelser i VSL

10 §
12 §
13 §
14 § 1 st
14 § 2 st
15 §
16 §

17 §
18 §
19 § 1 st 1 och 2 m
19 § 1 st 3 och 4 m
19 § 2 och 3 st
19 § 4 st
20 §

22 §
23 §
23 a §
24 §
25 §
26 §
27 §

Bestämmelser i SL

17 §
16 och 17 §§
19 §
Saknar motsvarighet
20 § 2 st och 21 §
22 §
Saknar motsvarighet

23 §
26 §
27 § 2 st
28 §
29 §
Saknar motsvarighet
33 §

18 §
24 §
31 §
32 §
25 §
Saknar motsvarighet
1 § 1 st

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 3

I det följande redogörs för de förfaranden som tillämpas då en vara införs till landet från ett område utanför EG:s tullområde. I avsnitt 1 lämnas en bakgrund till de nuvarande bestämmelserna. I avsnitt 2 behandlas vad som gäller innan en vara har blivit föremål för s.k. godkänd tullbehandling. I avsnitt 3 redogörs för de olika slagen av godkänd tullbehandling.

1 Bakgrund till bestämmelserna

Vid Sveriges inträde i EU blev de gemenskapsförordningar som reglerar in- och utförsel av varor gentemot tredje land (land utanför gemenskapen) direkt gällande rätt här i landet. Bestämmelser i den svenska tullagstiftningen rörande förhållanden som även reglerades i gemenskapsförordningarna upphävdes. Samtidigt infördes en ny nationell lagstiftning som komplement till gemenskapsförordningarna eller för att genomföra gällande EG-direktiv på området. Sålunda ersattes 1987 års tullag (1987:1065) av en ny tullag (1994:1550) som trädde i kraft den 1 januari 1995 och som utgör ett komplement till rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 (tullkodexen) och kommissionens förordning (EEG) nr 2454/93 av den 2 juli 1993 (tillämpningskodexen). 1994 års tullag (TL) gäller i princip endast tredjelandstrafiken och skall inte tillämpas i handeln med gemenskapsvaror mellan Sverige och någon annan medlemsstat. Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3) föreslår regeringen i ett annat lagstiftningsärende att TL skall ersättas med en ny tullag, NTL. Förutom TL finns bl.a. tullförordningen (1994:1558; TF) och tullordningen (TO), dvs Tullverkets föreskrifter m.m. för tillämpning av TL och TF.

2 Förfaranden före godkänd tullbehandling

Bestämmelserna i tullagstiftningen innebär att den som för in varor till gemenskapens tullområde utan dröjsmål skall befordra dessa via den rutt som Tullverket har angett – den s.k. tullvägen – och enligt Tullverkets anvisningar (artikel 38 i tullkodexen). Bestämmelser om ”tullvägen” finns bl.a. i avdelning III i tullkodexen och 2 kap. TO. Varorna skall fr.o.m. införseln vara underkastade tullövervakning under den tid som behövs för att fastställa deras tullstatus och, i fråga om icke-gemenskapsvaror, till dess deras tullstatus förändras eller de förs in i en frizon eller i ett frilager eller återexporteras eller förstörs (artikel 37 i tullkodexen). Med tullstatus menas en varas status som gemenskapsvara eller icke-gemenskapsvara. Genom tullförfarandet övergång till fri omsättning ändras varornas tullstatus från icke-gemenskapsvaror till gemenskapsvaror. Därigenom kan importören fritt förfoga över varorna.

Gemenskapsvaror är sammanfattningsvis varor som har sitt ursprung i EG:s tullområde eller som efter import dit har övergått till fri omsättning

inom tullområdet. Av artikel 4.7 i tullkodexen framgår att med gemenskapsvaror förstås

a) Varor som i sin helhet framställts inom EG:s tullområde enligt artikel 23 och inte innehåller varor som importerats från länder eller territorier som inte utgör del av EG:s tullområde.

b) Varor som importerats från länder eller territorier som inte utgör en del av EG:s tullområde och som övergår till fri omsättning.

c) Varor som framställts inom EG:s tullområde, antingen endast av varor enligt punkten b) eller av varor enligt a) och b).

När varorna anländer till ett tullkontor eller till någon annan plats som anvisats eller godkänts av Tullverket skall de uppvisas för tullen av den person som förde in dem till EG:s tullområde eller i förekommande fall av den person som åtagit sig ansvaret för befordran av varorna efter införseln (artikel 40 i tullkodexen). Med uppvisande av varorna menas att en anmälan i föreskriven form skall göras till Tullverket om att varorna har anlänt till tullkontoret eller någon annan plats som har angetts eller godkänts av Tullverket (jfr artikel 4.19 i tullkodexen). En sådan anmälan kan avse ”godkänd tullbehandling”. Vad som åsyftas med detta begrepp redovisas nedan.

Varor som har visats upp för Tullverket men som inte hänförs till en godkänd tullbehandling benämns ”varor i tillfällig förvaring” (artikel 50 i tullkodexen). Sådana varor måste läggas upp och förvaras på ett s.k. tillfälligt lager (artikel 51 i tullkodexen och 47 § TL; 3 kap. 7 § NTL). Som namnet antyder rör det sig om korttidsförvaring i avvaktan på att varorna hänförs till godkänd tullbehandling (jfr artiklarna 50 och 53 i tullkodexen och 47 § TL; 3 kap. 6–11 §§ NTL). Den som under sådana förhållanden uppsåtligt eller av oaktsamhet inte lägger upp varan på tillfälligt lager gör sig skyldig till tullförseelse enligt 96 § TL (10 kap. 1 § NTL). Tillfälliga lager är underkastade Tullverkets övervakning och kontroll (52 § TL; 3 kap. 10 § NTL). Bestämmelserna om uppläggning på tillfälligt lager gäller dock inte varor som förs in med post eller järnväg eller som kommer in i frizon (jfr 14 och 15 kap. TO).

I lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. finns föreskrifter om införselbud eller -villkor. Lagen gäller inte för införselrestriktion som följer av gemenskapsrätten eller för införsel av gemenskapsvaror från en annan medlemsstat i EU. I övrigt gäller att varor får utan hinder av förbudet eller villkoret läggas upp på bl.a. tillfälligt lager. Det bör här nämnas att regeringen i annat sammanhang föreslår att 1973 års lag skall förtydligas på så sätt att den uttryckligen gäller även då varorna transporteras och uppvisas för Tullverket enligt bestämmelserna i tullkodexen, dvs. i praktiken vägen fram till tullkontor eller annan plats som Tullverket anvisat. Denna bilaga behandlar visserligen endast införsel till gemenskapens tullområde, dvs. införsel över den s.k. yttre gränsen. Det bör dock här nämnas att i samma lagstiftningsärendet föreslås att 1973 års lag skall vara tillämplig på alla varor som införs till landet, dvs. även på varor som införs från ett annat EU-land. För sådana varor föreslås dock separata bestämmelser. Dessa faller utanför området för tullbehandling.

Så snart de införda varorna uppvisats för en tullmyndighet skall en ”summerisk deklaration” lämnas (artikel 43 i tullkodexen). Tullverket

kan här medge en frist till första arbetsdagen efter uppvisandet. Någon direkt motsvarighet till den summariska deklARATIONEN har tidigare inte funnits i de svenska tullbestämmelserna. Innehållet i den summariska deklARATIONEN motsvarar i huvudsak vad som förut fanns i anmälningshandlingar rörande transportmedel (inkommande fartygsanmälan, fordonsanmälan etc.) eller till dessa fogade manifest eller lastförteckningar.

I 4 kap. 5 § TO föreskrivs att en vara anses upplagd på ett tillfälligt lager när en summarisk deklARATION, i vilken varan finns upptagen, tagits emot av lagerhavaren och varan förts in på lagret. Av 4 kap. 25 § TO framgår att lagerhavaren får lämna ut en vara från ett tillfälligt lager när han fått Tullverkets tillstånd till det.

Om varorna i samband med ankomsten anges till en godkänd tullbehandling behöver någon summarisk deklARATION normalt inte lämnas (jfr artikel 45 i tullkodexen).

3 Godkänd tullbehandling

Med godkänd tullbehandling förstås enligt artikel 4.15 att varor

- a) hänförs till ett tullförfarande
- b) förs till en frizon eller ett frilager,
- c) återexporteras från EG:s tullområde,
- d) förstörs eller
- e) överläts till statskassan.

Tullförfaranden (a) behandlas i avsnitt 3.1–3.8. Övriga former av godkänd tullbehandling (b–e) behandlas i avsnitt 3.9. Med tullförfaranden förstås enligt artikel 4.16

- a) övergång till fri omsättning,
- b) transitering,
- c) lagring i tullager,
- d) aktiv förädling,
- e) bearbetning under tullkontroll,
- f) temporär import,
- g) passiv förädling och
- h) export.

Alla varor som skall hänföras till ett tullförfarande skall omfattas av en deklARATION för förfarandet i fråga (artikel 59.1 i tullkodexen). De tullförfaranden som anges under punkterna c)–g) kallas för tullförfaranden med ekonomisk verkan.

3.1 Tullförfarandet övergång till fri omsättning

Tullförfarandet övergång till fri omsättning motsvarar vad som tidigare betecknades som tullklareringsformen förtullning. Genom förfarandet ändras varornas tullstatus från icke-gemenskapsvaror till gemenskapsvaror. Importören får därmed fritt förfoga över de importerade varorna.

a) Normalförfarandet (direktförtullning)

Normalförfarandet, då varor anmäls till tullförfarandet övergång till fri omsättning, benämns också direktförtullning. I detta förfarande anmäls varorna till övergång till fri omsättning utan tillämpning av något förenklat förfarande. En komplett deklaration jämte de övriga handlingar som krävs skall lämnas till Tullverket. Vidare skall samtliga villkor, som exempelvis gällande licenskrav, vara uppfyllda. Tulldeklarationen lämnas på en blankett, det s.k. enhetsdokumentet, eller överförs till tulldatasystemet (TDS) i form av ett elektroniskt dokument. Möjlighet finns också i vissa fall till muntligt uppgiftslämnande.

Tullskuld och övriga pålagor skall betalas vid varje importtillfälle. Betalningen skall ske till tullmyndigheten senast tio dagar efter det att avgiftsbeslutet meddelats. På det erlagda beloppet utfärdar tullkontoret ett tullkvitto, som även innehåller tulltaxeringsbeslutet. Ett tulltaxeringsbeslut anses meddelat den dag tullkvittot utfärdas. Varan lämnas ut till fri omsättning och fri förbrukning först sedan tull och övriga avgifter betalats.

Den som bedriver importverksamhet eller som annars importerar varor i större omfattning kan få bli kreditimportör. Ansökan att få betalningsanstånd enligt 26 § TL (5 kap. 8 § NTL) görs hos Tullverket. En förutsättning för betalningsanstånd är att säkerhet ställs för tullskulden. En kreditimportör är s.k. kredithavarare.

En kredithavare betalar tullskuld, andra skatter och avgifter enligt särskild tullräkning, som skickas ut en gång i veckan och omfattar tulltaxeringsbeslut för samtliga sändningar som frigjorts under en kalendervecka. En tullräkning kan också omfatta andra avgifter, t.ex. förseningsavgift och förrättningsavgift. Tulltaxeringsbeslut meddelas i dessa fall genom TDS på samma handling som tullräkningen. Beslutet anses meddelat den dag räkningen utfärdats.

b) Förenklade förfaranden

Möjligheten att tillämpa förenklade förfaranden grundas på artikel 76 i tullkodexen. I denna bestämmelse finns vissa grundläggande föreskrifter om vilka handlingar och uppgifter som skall lämnas vid de förenklade förfarandena. I artiklarna 253–289 i tillämpningskodexen beskrivs de förenklade förfarandena som ofullständiga deklarationer, förenklat deklareringsförfarande och lokalt klareringsförfarande. Dessa förenklade förfaranden är tillämpliga för samtliga tullförfaranden. Här beskrivs de förenklade förfarandena dock endast med avseende på tullförfarandet övergång till fri omsättning.

Enligt de svenska nationella reglerna får tillstånd att använda ett förenklat förfarande ges endast den som är kredithavare enligt 26 § TL (9 § TF).

Vid alla förenklade förfaranden upprättas normalt först en förenklad deklaration som senare följs av en kompletterande tulldeklaration.

Förtullningen sker alltså i två steg, nämligen genom en förenklad deklaration och en kompletterande deklaration.

Inledningsvis lämnas de uppgifter som krävs för att tullmyndigheten skall kunna frigöra varorna, dvs. vidta de åtgärder som behövs för att varorna skall kunna övergå till fri omsättning. I den förenklade deklARATIONEN behöver bara vissa uppgifter lämnas jämfört med vad som skall lämnas i en fullständig deklARATION då ett normalförfarande tillämpas. Det skall finnas en beskrivning av varorna, tillräckligt detaljerad för att dessa skall kunna klassificeras, och, om varorna är belagda med värdetull, för att tullvärde skall kunna fastställas eller en preliminär värdeangivelse göras. Dessutom skall deklARATIONEN innehålla de ytterligare uppgifter som tullmyndigheterna anser nödvändiga för att identifiera varorna och för tillämpningen av bestämmelserna om övergång till fri omsättning samt för att fastställa beloppet för den säkerhet som krävs innan varorna får frigöras (artikel 254 i tillämpningskodexen).

Resterande uppgifter skall lämnas i den kompletterande tulldeklARATIONEN. Enligt 8 § TL skall denna avges senast nio dagar efter den dag då varan frigjordes (utlämningsdagen) antingen på enhetsdokumentet eller elektroniskt via TDS.

I normalfallet omfattar en kompletterande tulldeklARATION varor som tagits upp i en enda förenklad deklARATION. En kompletterande deklARATION får omfatta varor som är upptagna i flera förenklade deklARATIONER under förutsättning att varorna har frigjorts samma dag samt att de har samma taxebestämmande dag (dvs. den dag då Tullverket tog emot deklARATIONEN) och har avsänts från samma leverantör.

Om den kompletterande deklARATIONEN inte lämnas i tid sänds en rapport till hemtagaren. Härigenom anmanas denne att ge in kompletterande deklARATION. En förseningsavgift på 400 kr tas ut om deklARATIONEN inte lämnats i rätt tid. Avgiften är 800 kr om deklARATIONEN inte lämnats inom den tid som anges i anmaningen (87 § TL; 8 kap. 9 § NTL). Lämnas inte deklARATIONEN inom den i anmaningen angivna tiden kan även vite förekomma (99 § TL; 10 kap. 4 § NTL). Införselpålagorna kan ytterst komma att fastställas genom skönstulltaxering (24 § TL; 5 kap. 6 § NTL).

b 1) Hemtagning för egen räkning (förenklat deklARATIONSFÖRFARANDE)

Förfarandet kräver ett s.k. hemtagningstillstånd av Tullverket. För ett sådant tillstånd fordras bl.a. att sökanden är kredithavare hos Tullverket och att sökanden dessutom är bokföringsskyldig eller annan juridisk person än dödsbo.

Tillståndet söks hos kontrolltullkontoret, dvs. hos den tullregion där sökanden är etablerad.

En importör som har ett sådant tillstånd får ta hand om en vara som förts in och i övrigt förfoga över den innan några avgifter har fastställts, om han lämnar en förenklad deklARATION för övergång till fri omsättning (11 § TF). Den kompletterande deklARATIONEN skall lämnas senast nio dagar efter den dag då varan frigjordes (jfr 7 § TL).

Det är möjligt för importören att anlita ett ombud för att lämna den förenklade deklARATIONEN eller den kompletterande tulldeklARATIONEN.

b 2) Hemtagning för annans räkning (förenklat deklARATIONSFÖRFARANDE)

Tillstånd till hemtagning för annans räkning ges endast den som är registrerad som ombud, har tillstånd till elektronisk uppgiftslämning och är kredithavare (6 kap. 31 och 32 §§ TO). Det innebär att en importör som själv inte är hemtagare kan låta ett företag som har tillstånd till hemtagning för annans räkning göra hemtagningen. Även i sådana fall är det emellertid importören som är tullskyldig. Om ett företag i egenskap av ombud för importören lämnar en förenklad deklaration med uppdrag att lämna även den kompletterande deklarationen, får såväl företaget som importören ta hand om och förfoga över varan innan några avgifter har debiterats (12 § TF).

Ett villkor för hemtagning för annans räkning är att både den förenklade och den kompletterande tulldeklarationen lämnas elektroniskt (jfr 6 kap. 31 § tredje stycket TO). Den kompletterande deklarationen skall lämnas senast nio dagar efter den dag då varan frigjordes (jfr 7 § TL).

b 3) Godkänd importör (lokalt klareringsförfarande)

Med godkänd importör förstås den som har tillstånd enligt 8 § 3 TF att använda lokalt klareringsförfarande. Förfarandet skall göra det möjligt att deklarerar varor för tullförfarandet i den berörda personens lokaler eller på andra platser som tullmyndigheterna har sett ut eller godkänt (artikel 253.3 i tillämpningskodexen). Deklaration för övergång till fri omsättning anses rättsligt ske genom att den godkände importören i sin egen bokföring antecknar att han mottagit varorna (artikel 76.3 i tullkodexen; jfr Tullagsanpassningsutredningens betänkande Tullagstiftningen och EG, SOU 1994:89, s. 291). Tillämpningsområdet anges i artikel 263 i tillämpningskodexen. I 6 kap. 38 § femte stycket första meningen TO anges att varorna skall anses ha övergått till fri omsättning när kontrolltullkontoret i ett elektroniskt dokument lämnar uppgift om att varorna frigjorts. I samma stycke andra meningen anges följande. Av 8 § TL framgår att en kompletterande deklaration för en vara, som tagits om hand med tillämpning av förfarandet godkänd importör, skall lämnas senast nio dagar efter den dag då varan frigjordes (anm: samma deklaraionsfrist som gäller för förenklat deklaraionsförfarande). I Tullagsutredningens betänkande En ny tullag anges, att enligt näringslivet används det lokala klareringsförfarandet inte i Sverige och att anledningen till det är att tillståndsbestämmelsen i 6 kap. 37 § TO begränsar tillämpligheten av förfarandet (SOU 1999:54 s. 160 f). Enligt den bestämmelsen kan tillstånd ges till den som har tillstånd att vara godkänd mottagare vid gemenskap-/gemensam transitering. Vidare måste han enligt nämnda bestämmelse ha tillstånd till elektronisk uppgiftslämning. Tillstånd ges i regel endast stora importörer med regelbunden import.

3.2 Tullförfarandet transitering

Att transitera varor innebär, förenklat uttryckt, att sända varor under tullövervakning. Gemenskapsvaror som har deklarerats för ett förfarande för transitering skall vara föremål för tullövervakning från mottagandet

av tulldeklaration till den tidpunkt då varorna lämnar EG:s tullområde, förstörs eller tulldeklarationen ogiltigförklaras (artikel 59.2 i tullkodexen).

Varorna skall stå under Tullverkets övervakning från det att transporten startat till dess att den avslutats på föreskrivet sätt och det avsändande tullkontoret fått bekräftelse på att varorna har ankommit till bestämmelseorten. Transiteringen sker med tillämpning av olika procedurer. Till varje procedur finns bestämmelser om att varan skall åtföljas av vissa dokument (exempelvis s.k. T1- eller T2-dokument) och att varorna skall transporteras på visst sätt (exempelvis viss väg, visst transportmedel, i ett förseglat utrymme).

S.k. extern gemenskapstransitering (T1-proceduren) medger befordran från en plats till en annan inom EG:s tullområde av

- icke-gemenskapsvaror utan att dessa varor beläggs med importtullar eller andra avgifter eller blir föremål för handelspolitiska åtgärder,
- gemenskapsvaror som är föremål för en gemenskapsåtgärd som förutsätter export av varorna till tredje land och för vilka tullformaliteter för denna export har uppfyllts (artikel 91 i tullkodexen).

Genom det externa transiteringsförfarandet kan en vara tas in till EG:s tullområde exempelvis via Italien där ett s.k. T1-dokument (jfr artikel 341 i tillämpningskodexen) utfärdas. Varan transporteras därefter från Italien till Sverige via Schweiz (tredje land) och Tyskland. I samband med ankomsten till Sverige läggs varan upp på tillfälligt lager eller hänförs till godkänd tullbehandling. Det svenska tullkontoret återsänder härefter ett kvitterat exemplar av dokumentet till avgångstullkontoret i Italien som därefter avslutar transiteringen. I avsnitt 2 har angetts tillämpningsområdet för lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. En vara som omfattas av lagen får utan hinder av införselförbud eller -villkor transiteras genom det svenska tullområdet eller mellan orter inom detta enligt vad som gäller för extern transitering.

S.k. intern gemenskapstransitering (T2-proceduren) medger att gemenskapsvaror befordras från en punkt till en annan inom EG:s tullområde genom ett tredje lands territorium utan att varorna förlorar sin status som gemenskapsvaror (artikel 163.1 i tullkodexen). Förfarandet förutsätter att det finns ett internationellt avtal som möjliggör det. Som exempel kan nämnas att en gemenskapsvara skall transporteras från Italien till Sverige via Schweiz. För att tullkontoret i Sverige skall kunna betrakta varan som en gemenskapsvara, trots att den lämnat EG:s tullområde (införseln i Schweiz), måste varan åtföljas av ett s.k. T2-dokument (jfr artikel 381.1 i tillämpningskodexen) som utfärdats i Italien.

Såväl intern som extern transitering kan enligt nämnda artiklar i tullkodexen ske även med hjälp av dokument som utfärdats i enlighet med vissa angivna konventioner.

Med s.k. inrikes transitering avses transitering av tullgods från ett avgångstullkontor till ett bestämmelsetullkontor, som båda ligger inom det svenska tullområdet (jfr 7 kap. 43, 44 och 47 §§ TO).

3.3 Tullförfarandet lagring i tullager

Lagring i tullager får ske för följande ändamål (jfr artikel 98.1 i tullkodexen).

- Icke-gemenskapsvaror kan lagras på tullager utan att importtullar och andra skatter och avgifter tas ut och vidare även om inte samtliga importrestriktioner är uppfyllda. Det krävs alltså normalt inte någon importlicens för en vara så länge den lagras på tullager utan först då varan anmäls för övergång till fri omsättning.
- Gemenskapsvaror kan, om det finns föreskrifter därom i gemenskapslagstiftningen, läggas upp på tullager i avvaktan på att varorna skall exporteras till tredje land. Exempelvis kan jordbruksvaror, för vilka exportbidrag söks, läggas upp på tullager. Exportbidraget kan då betalas ut redan när varorna läggs upp på lagret.

I överensstämmelse med det nu sagda föreskrivs i lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. att en vara, som omfattas av lagens tillämpningsområde, får utan hinder av införselbud eller införselvillkor förvaras på tullager (jfr avsnitt 2). Det skall dock observeras att det kan finnas särskilda föreskrifter om att ett införselvillkor måste vara uppfyllt för att en vara skall få läggas upp på ett tullager.

Av artikel 98.2 i tullkodexen följer att ett tullager skall uppfylla tre villkor, nämligen

- tullmyndigheten måste ha gett tillstånd till lagret,
- tullaget måste stå under tullmyndighetens övervakning och
- varorna skall lagras på de villkor som tullmyndigheten har bestämt.

Tullager indelas i två kategorier, allmänna och privata tullager (artikel 99 i tullkodexen). Allmänna tullager är sådana som är tillgängliga för alla för lagring av varor. Lagerhavaren är skyldig att ta emot oförtullade varor men kan dock vägra att ta emot exempelvis gods som är av allmänfarlig natur. Ett privat tullager är ett tullager som är reserverat för lagring av varor för den person som fått tillstånd att driva lagret (lagerhavaren). Denne måste alltid också vara den som är uppläggare. Med uppläggare förstås den person som är bunden av deklARATIONEN som hänför varorna till tullagerförfarandet eller den person till vilken denna persons rättigheter och skyldigheter har överlåtits. Uppläggaren behöver inte vara ägare till godset. Ett tullager är underkastat Tullverkets kontroll (52 § TL; 4 kap. 11 § NTL).

Gemenskapsvaror som har deklarerats för förfarandet lagring i tullager skall vara föremål för tullövervakning från mottagandet av tulldeklaration till den tidpunkt då varorna lämnar EG:s tullområde, förstörs eller tulldeklarationen ogiltigförklaras (artikel 59.2 i tullkodexen).

3.4 Tullförfarandet aktiv förädling

Med aktiv förädling avses ett tullförfarande där varor tillfälligt importerats till EG:s tullområde för viss form av bearbetning. Ett sådant tullförfarande kräver tillstånd. Tillståndet ger möjlighet till befrielse från importtullar. Förfarandet omfattar följande två varukategorier (artikel 114.1 i tullkodexen).

a) Icke-gemenskapsvaror som är avsedda för återexport från EG:s tullområde som förädlingsprodukter utan att dessa varor underkastats importtullar eller handelspolitiska åtgärder.

b) Varor som övergår till fri omsättning med återbetalning eller eftergift av de importtullar som varorna är belagda med, om dessa varor exporteras från EG:s tullområde som förädlingsprodukter.

För att få tillämpa tullförfarandet aktiv förädling krävs tillstånd från tullmyndigheten.

Förfarandet för aktiv förädling enligt a) betecknas som suspensions-systemet (artikel 114.2 i tullkodexen). Systemet innebär att temporär befrielse från avgifter och handelspolitiska åtgärder beviljas. Säkerhet skall ställas med ett belopp motsvarande den tull, annan skatt eller avgift som skulle betalas om varorna i stället hade övergått till fri omsättning. Förfarandet avslutas när förädlingsprodukterna har deklarerats för återexport eller annan godkänd tullbehandling.

Förfarandet för aktiv förädling enligt b) betecknas som restitutionssystemet (artikel 114.2 i tullkodexen). Det innebär att importtullar (eller andra skatter eller avgifter) skall betalas vid importtillfället men att tullarna etc. skall återbetalas när förädlingsprodukterna exporteras. Restitutionssystemet får inte användas för sådana varor som omfattas av någon kvantitativ importrestriktion eller som är belastade med någon importavgift enligt den ordning som gäller för jordbruksprodukter (artikel 124.1 i tullkodexen). Systemet kan inte heller användas om något exportbidrag fastställts för förädlingsprodukterna (artikel 124.3).

3.5 Tullförfarandet bearbetning under tullkontroll

Förfarandet skall medge att icke-gemenskapsvaror inom EG:s tullområde får genomgå processer som förändrar deras beskaffenhet eller skick utan att de underkastats importtullar eller handelspolitiska åtgärder (artikel 130 i tullkodexen). Förfarandet skall också medge att de varor som härrör från dessa processer övergår till fri omsättning mot betalning av de importtullar som är tillämpliga på dem (samma artikel). Som exempel på bearbetning för vilken tillstånd kan ges kan nämnas bearbetning till varuprov, nedbrytning till avfall, skrot eller förstöring, denaturering, återvinning av delar eller komponenter, separering och/eller förstöring av skadade delar samt bearbetning för att rätta till verkningarna av vållad skada. För att tillämpa förfarandet krävs tullmyndighetens tillstånd. Den som får tillstånd skall ha ställt säkerhet för den tull, annan skatt eller avgift som skulle betalas om varorna i stället hade övergått till fri omsättning. Närmare bestämmelser om förfarandet finns i artiklarna 650–667 i tillämpningskodexen.

3.6 Tullförfarandet temporär import

Förfarandet temporär import skall medge att icke-gemenskapsvaror används i EG:s tullområde fullständigt eller partiellt befriade från importtullar och utan att de blir föremål för handelspolitiska åtgärder, med hänsyn till att varorna är avsedda för återexport och inte genomgår

någon förändring förutom vanlig värdeminskning till följd av att de använts (artikel 137 i tullkodexen). Temporär import kräver tillstånd. I en del fall skall säkerhet ställas.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 4

3.7 Tullförfarandet passiv förädling

Förfarandet passiv förädling kan användas när varor tillfälligt exporteras till ett land utanför EG:s tullområde för bearbetning eller reparation (s.k. förädlingsprocesser). Varorna återimporteras sedan tullfritt eller med nedsatta importtullar. Med andra ord skall förfarandet medge att gemenskapsvaror temporärt exporteras från EG:s tullområde för att genomgå förädlingsprocesser och att de varor som härrör från dessa processer (förädlingsprodukter) vid återimport till EG:s tullområde övergår till fri omsättning med fullständig eller partiell befrielse från importtullar (artikel 145 i tullkodexen).

I regel är det fråga om att varor exporteras för att repareras. Vid återimporten betalas tull i princip endast på reparationsersättningen. Dessutom finns det ett särskilt förfarande, det s.k. standardutbytes-systemet. Det skall medge att en importerad vara (ersättningsprodukten) ersätter en förädlingsprodukt (artiklarna 154–159 i tullkodexen). Detta system gäller endast för reparation av varor och innebär att en ersättningsprodukt får införas i utbyte mot en temporärt exporterad vara. Ersättningsvarorna får importeras innan de varor som skall repareras har exporterats. För att tillämpa förfarandet passiv förädling krävs tillstånd av tullmyndigheten. Gemenskapsvaror som har deklarerats för ett förfarande för passiv förädling skall vara föremål för tullövervakning från mottagandet av tulldeklaration till den tidpunkt då varorna lämnar EG:s tullområde, förstörs eller tulldeklarationen ogiltigförklaras (artikel 59.2 i tullkodexen).

3.8 Tullförfarandet export

Exportförfarandet gör det möjligt för gemenskapsvaror att lämna EG:s tullområde (artikel 161 i tullkodexen). Den som vill exportera en vara från Sverige eller ett annat EU-land skall anmäla varan till tullförfarandet export genom att lämna en tulldeklaration (artiklarna 59.1 och 161.2 i tullkodexen). Varan är föremål för tullövervakning från mottagandet av tulldeklarationen till den tidpunkt då varan lämnar EG:s tullområde eller förstörs eller tulldeklarationen ogiltigförklaras (artikel 59.2 i tullkodexen).

3.9 Övriga former av godkänd tullbehandling

Hit hör fyra fall, nämligen dels att en vara förs till en frizon eller ett fri-lager, dels att en vara återexporteras från EG:s tullområde, dels att en vara förstörs, dels att en vara överläts till statskassan.

Frizoner och frilager behandlas i tullkodexen som ett enhetligt institut. I artikel 166 i tullkodexen anges att de är antingen delar av EG:s tullområde eller lokaler belägna inom detta område vilka är avskilda från resten av det. Den väsentliga skillnaden är alltså att frizoner är inhägnade områden medan frilager utgörs av byggnader eller lokaler (jfr artikel 167.3 i tullkodexen). Av artikel 166 framgår följande om frizonernas och frilagrens funktioner beträffande varor som finns där.

– Icke-gemenskapsvaror anses inte befinna sig inom EG:s tullområde ifråga om importtullar och handelspolitiska importåtgärder. Det förutsätter dock att varorna inte har övergått till fri omsättning, hänförs till ett annat tullförfarande än sådan övergång eller används eller förbrukas på andra villkor än de som medgetts i tullagstiftningen.

– Gemenskapsvaror skall omfattas av sådana åtgärder som vanligen är knutna till exporten av varor, om gemenskapslagstiftningen innehåller särskilda bestämmelser om att så skall vara på grund av att varorna är upplagda i en frizon eller i ett frilager.

Som angetts i avsnitt 2 får sådana varor som omfattas av lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. utan hinder av införselbud eller -villkor förvaras i frizon eller frilager.

När varor förs in i en frizon eller ett frilager behöver de i allmänhet inte visas upp för tullmyndigheterna och inte heller krävs att en tulldeklaration ges in annat än i vissa undantagsfall (artikel 170 i tullkodexen). Det finns inte någon begränsning av den tid icke-gemenskapsvaror får förvaras i ett frilager eller i en frizon (artikel 171 i tullkodexen). Den som för in varorna är emellertid skyldig att till tullmyndigheten överlämna en kopia av det transportdokument som åtföljer varorna eller att hålla dokumentet tillgängligt hos de personer som dessa myndigheter utser (artikel 168.4 i tullkodexen). Med transportdokument avses här varje dokument som rör transporten, såsom fraktsedlar, följesedlar etc., och som innehåller alla uppgifter som behövs för att identifiera varorna (artikel 812 i tillämpningskodexen).

Tillstånd att inrätta frizoner eller frilager meddelas av regeringen. De skall övervakas av tullmyndigheterna som också får kontrollera personer, transportmedel och varor som förs in i eller ut ur en frizon eller ett frilager (artikel 168 i tullkodexen; jfr 52 § TL; 4 kap. 17 § NTL).

Återexport

En icke-gemenskapsvara kan återexporteras från EG:s tullområde. Vid återexport tillämpas, om inget annat föreskrivits, de regler som gäller för export (artikel 182.2 i tullkodexen). Det innebär bl.a. att tulldeklaration skall fyllas i och lämnas på samma sätt som vid export. Förfarandet återexport används bl.a. då ett tullförfarande med ekonomisk verkan (jfr avsnitt 3.3) avslutas genom att den aktuella varan förs ut ur gemenskapen. För icke-gemenskapsvaror som förvaras på tillfälligt lager utgör tulldeklaration för tullförfarandet transitering också en anmälan om återexport. Enligt 1973 års lag får en vara, som omfattas av tillämp-

ningsområdet för den lagen, återutföras utan hinder av införselförbud eller införselvillkor.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 4

Förstöring och överlåtelse till statskassan av icke-gemenskapsvaror

Enligt tullkodexen får en icke-gemenskapsvara förstöras i vissa fall efter föreskriven anmälan till tullmyndigheterna eller på initiativ av dessa (jfr artiklarna 182.3 resp. 56; jfr SOU 1999:54 s. 152 f). Vad som föreskrivs i 1973 års lag gäller även sådana varor som förstörs under kontroll av Tullverket eller annan som verket godkänner.

Med överlåtelse till statskassan avses en civilrättslig överlåtelse från den som inför en vara till Tullverket. Detta kan vara ett alternativ för exempelvis den som infört en införselförbjuden vara och inte vill dra på sig kostnader för att återutföra den.

Förslag till lag om straff för smuggling m.m.

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om ansvar m.m. för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor. Har det i lag eller annan författning föreskrivits straff för den som bryter mot ett förbud mot eller villkor för att föra in eller ut en vara, gäller i stället bestämmelserna i den författningen om inget annat är föreskrivet.

I 19–22, 26, 27 och 32 §§ finns särskilda bestämmelser om befogenheter för att förhindra, utreda och beivra brott enligt denna lag eller brott, som rör införsel till eller utförsel från landet av varor, enligt författning i tredje stycket. Befogenheterna gäller även vid sådana brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64) som avses i 11 § tredje stycket. Befogenheten enligt 32 § att väcka åtal eller besluta om förverkande gäller dock inte vid brott enligt narkotikastrafflagen.

Andra stycket omfattar lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker, lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel, lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land som är medlem i Europeiska unionen, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter samt tullagen (2000:000).

2 § Vid tillämpning av denna lag skall en vara anses ha förts in till eller ut från landet när den har förts över gränsen för svenskt territorium.

I denna lag förstås med

1. *narkotika*: sådana varor som anges i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64), och

2. *tullbehandling*: vad som föreskrivs i tullagstiftningen om att en vara skall läggas upp på tillfälligt lager eller bli föremål för godkänd tullbehandling eller åtgärder enligt 3 kap. 4 § tullagen (2000:000), då varan förs in till eller ut från landet.

Smugglingsbrott

3 § Den som, i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel, uppsåtligen bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling döms för *smuggling* till

1. böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet gäller narkotika, fängelse i högst tre år, eller

2. om brottet är ringa och gäller annat än narkotika, penningböter eller, om brottet är ringa och gäller narkotika, böter eller fängelse i högst sex månader.

Detsamma gäller den som, i samband med att en sådan vara förs in till landet, uppsåtligen lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling och därigenom ger upphov till fara för att införseln fullföljs i strid med förbudet eller villkoret.

För smuggling döms också den som uppsåtligen

1. från landet för ut en vara i strid med ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för utförsel eller efter utförseln förfogar över varan i strid med förbudet eller villkoret,

2. under pågående tullbehandling förfogar över en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel och därigenom föranleder att införseln fullföljs i strid med förbudet eller villkoret,

3. med stöd av tillstånd som föranletts av oriktig uppgift för in eller ut en vara, eller

4. förfogar över en vara i strid med villkor som uppställts för eller i samband med varans införsel eller utförsel.

I det fall bestämmelserna om tullbehandling inte är tillämpliga vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land, gäller vad som anges i första och andra styckena angående tullbehandling i stället förfarande enligt lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

4 § Om brott som avses i 3 § är att anse som grovt, döms för *grov smuggling* till

1. fängelse, lägst sex månader och högst sex år, eller

2. om brottet är grovt med hänsyn till att brottet gäller narkotika, fängelse, lägst två och högst tio år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt enligt första stycket 1 skall det särskilt beaktas om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning, om gärningen med hänsyn till omständigheterna kring införseln, utförseln eller förfogandet varit av särskilt farlig art eller om gärningen annars inneburit en allvarlig kränkning av ett betydande samhällsintresse.

Vid bedömningen av om brottet är grovt enligt första stycket 2 skall det särskilt beaktas om gärningen ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, om gärningen avsett en särskilt stor mängd narkotika eller om gärningen annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.

5 § Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 3 § döms för *olovlig införsel* eller *olovlig utförsel* till böter eller fängelse i högst två år.

För olovlig införsel eller olovlig utförsel döms också den som av grov oaktsamhet

1. i samband med utförsel från landet av en vara, underlåter att anmäla varan till tullbehandling, lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling och därigenom ger upphov till fara för att sådant förbud eller villkor som avses i 3 § andra stycket 1 bryts, eller

2. lämnar oriktig uppgift i samband med ansökan om sådant tillstånd som avses i 3 § andra stycket 3 och därigenom ger upphov till fara för att varan förs in eller ut med stöd av detta tillstånd.

Om gärningen är ringa, skall den inte medföra ansvar.

6 § För försök till smuggling samt för försök, förberedelse och stämpling till grov smuggling döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detsamma gäller förberedelse till smuggling av narkotika samt stämpling till sådan smuggling av narkotika som inte är att anse som ringa.

Tullbrott

7 § Den som, i samband att en vara förs in till landet, uppsåtligen underlåter att anmäla varan till tullbehandling, lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling och därigenom ger upphov till fara för att tull, annan skatt eller avgift undandras det allmänna döms för *tullbrott* till

1. böter eller fängelse i högst två år, eller

2. om brottet är ringa, till penningböter.

För tullbrott döms också den som uppsåtligen ger upphov till fara för att tull, annan skatt eller avgift undandras det allmänna eller felaktigt tillgodoräknas eller återbetalas till honom själv eller annan genom att

1. i samband med utförsel från landet av en vara, förfara så som anges i första stycket eller, efter utförseln, förfoga över varan i strid med vad som förutsatts vid den tullbehandling som skett med anledning av utförseln,

2. under pågående tullbehandling förfoga över en införd vara i strid med vad som gäller för denna tullbehandling, eller

3. bryta mot villkor som vid tullbehandling för övergång till fri omsättning har uppställts för befrielse från eller nedsättning av skatten eller avgiften.

Denna bestämmelse är tillämplig endast i fråga om sådana skatter och avgifter som Tullverket skall besluta.

8 § Om brott som avses i 7 § är att anse som grovt, döms för *grovt tullbrott* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt skall det särskilt beaktas om gärningen rört mycket betydande belopp, om gärningsmannen använt falska handlingar eller vilseledande bokföring, om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning, om gärningen med hänsyn till omständigheterna kring införseln, utförseln

eller förfogandet varit av särskilt farlig art eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 5

9 § Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 7 § döms för *tullredovisningsbrott* till böter eller fängelse i högst två år.

Om gärningen är ringa, skall den inte medföra ansvar.

10 § För försök till tullbrott samt för försök, förberedelse och stämpling till grovt tullbrott döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Olovlig befattning

11 § Den som uppsåtligen emballerar, transporterar, förvarar, döljer, bearbetar, förvärvar, överlåter eller ingår avtal om upplåtelse av panträtt i en vara som varit föremål för brott enligt 3–5 eller 7–9 §§ döms för *olovlig befattning* till böter eller fängelse i högst två år. Gärningen skall inte medföra ansvar, om den är ringa med hänsyn till befattningen, omständigheterna kring denna, egendomens beskaffenhet och värde samt övriga omständigheter.

Om gärningsmannen inte inser men har skälig anledning att anta att varan varit föremål för brott, skall han dömas för *olovlig befattning* till böter. Om gärningen är ringa, skall den inte medföra ansvar.

Ansvar enligt första eller andra stycket skall inte dömas ut, om gärningen är belagd med straff i 1 § första stycket 1, 3 eller 4 narkotikastrafflagen (1968:64) eller i 3 a § narkotikastrafflagen jämförd med dessa bestämmelser.

12 § Om brott som avses i 11 § första stycket är att anse som grovt, döms för *grovt olovlig befattning* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt skall det särskilt beaktas om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning, om gärningen avsett befattning med varor som varit föremål för brott varigenom tull, annan skatt eller avgift till mycket betydande belopp har undandragits det allmänna eller felaktigt återbetalats eller tillgodoräknats någon eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art.

13 § För försök, förberedelse och stämpling till grovt olovlig befattning döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Medverkan

14 § Har flera medverkat till en gärning som avses i 3–13 §§, skall 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken tillämpas. Om brott enligt 3 eller 7 § är ringa, gäller detta dock endast om gärningen avser narkotika enligt vad som föreskrivs i 3 § första stycket 2.

15 § Den som frivilligt undanröjer sådan fara som avses i 3 § första stycket och 5 §, döms inte till ansvar enligt den bestämmelsen. Den som frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att tull, annan skatt eller avgift som avses i 7–9 §§ kan påföras, tillgodoräknas eller återbetalas med rätt belopp, döms inte till ansvar enligt 7–9 §§ eller 11 och 12 §§.

Förverkande

16 § Om det inte är uppenbart oskäligt, skall följande egendom förklaras förverkad:

1. vara som varit föremål för brott enligt denna lag eller en sådan varas värde,
2. utbyte av brott enligt denna lag, och
3. vad någon tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett brott enligt denna lag, eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott enligt denna lag.

En vara som avses i första stycket 1 eller en särskild rätt till varan får inte förklaras förverkad, om varan eller rättigheten efter brottet förvärvats av någon som inte haft vetskap om eller skälig anledning till antagande om egendomens samband med brottet. Vid förverkande enligt första stycket 1 av en vara gäller inte bestämmelserna i 36 kap. 5 § första och andra styckena brottsbalken om hos vem förverkande får ske.

17 § Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag får förklaras förverkad, om förverkandet behövs för att förebygga brott enligt denna lag eller det annars finns särskilda skäl till det. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat. I 36 kap. 5 § brottsbalken finns bestämmelser om hos vem förverkande får ske och om särskild rätt till förverkad egendom.

I stället för förverkande av egendomen eller dess värde får rätten föreskriva att någon åtgärd vidtas med egendomen som förebygger fortsatt missbruk av den. I sådana fall får dock även en del av egendomens värde förklaras förverkat.

18 § När ett beslut om förverkande av egendom har vunnit laga kraft, skall egendomen säljas genom Tullverkets försorg eller i den ordning som i allmänhet gäller för försäljning av förverkad lös egendom. Egendomen får i stället förstöras om

1. den inte kan säljas,
2. den kan befaras komma till brottslig användning, eller
3. den annars är olämplig för försäljning.

Vad som anges i första stycket gäller endast om inget annat är föreskrivet i lag eller annan författning.

Om i stället för egendomen dess värde har förklarats förverkat och det fastställda beloppet har betalats inom två månader från det att beslutet om förverkande vann laga kraft, skall egendomen utlämnas till ägaren. Om beloppet inte har betalats inom denna tid, får egendomen säljas enligt vad som föreskrivs i första och andra styckena och det fastställda beloppet tas

ut ur de influtna medlen. Om det uppkommer ett överskott, sedan kostnaderna för försäljningen dragits av, skall detta betalas ut till ägaren eller någon annan rättsinnehavare.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 5

Förundersökning och tvångsmedel

Förundersökning m.m.

19 § Tullverket får fatta beslut om att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken angående brott enligt denna lag eller sådana brott som avses i 1 § andra stycket. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller i sådant fall Tullverket. Tullverket skall förordna särskilda befattningshavare i verket att fullgöra verkets uppgifter.

Är saken inte av enkel beskaffenhet, skall ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren skall även annars överta ledningen, när detta är påkallat av särskilda skäl.

När en förundersökning leds av en åklagare, får åklagaren anlita biträde av Tullverket. Åklagaren får också uppdra åt tjänstemän vid verket att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet.

20 § Innan förundersökning har hunnit inledas, får en tjänsteman vid Tullverket och Kustbevakningen i enlighet med vad som föreskrivs i 23 kap. 3 § tredje stycket rättegångsbalken hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen av brott enligt denna lag eller sådana brott som avses i 1 § andra stycket. Vidtagna åtgärder skall så snart som möjligt anmälas för den som har rätt att leda förundersökning rörande brottet.

Vad som föreskrivs i 23 kap. 8 § rättegångsbalken om befogenhet för polisman att ålägga någon att följa med till förhör och att ta med någon till förhör gäller även för tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen vid utredning av brott enligt denna lag eller sådana brott som avses i 1 § andra stycket.

Gripande

21 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har samma befogenhet som en polisman att enligt 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken gripa den som misstänks för brott enligt denna lag eller sådana brott som avses i 1 § andra stycket. Vad som föreskrivs i rättegångsbalken om befogenheter och skyldigheter i förhållande till den som gripits gäller för tjänstemannen i samma utsträckning som för en polisman samt för Tullverket i samma utsträckning som för en polismyndighet. Tullverket skall förordna särskilda befattningshavare i verket att fullgöra verkets uppgifter.

22 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller sådana brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken ta egendom i beslag.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman får även i andra fall än som anges i 27 kap. 4 § rättegångsbalken ta egendom i beslag, om den skäligen kan antas bli förverkad på grund av brott enligt denna lag eller sådana brott som avses i 1 § andra stycket.

Om beslag verkställs av någon annan än undersökningsledaren eller åklagaren och denne inte har beslutat om beslaget, skall anmälan skyndsamt göras till honom, varvid han omedelbart skall pröva om beslaget skall bestå.

23 § Beslagtagna egendom skall förvaras av Tullverket, om inte annat är föreskrivet eller åklagaren bestämmer något annat.

24 § En myndighet, som har om hand egendom som har tagits i beslag för att den skäligen kan antas bli förverkad enligt 16 §, får omedelbart låta sälja den om

1. den inte kan vårdas utan fara för att den förstörs,
2. vården av den är förenad med alltför stora kostnader, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Sådan egendom får i stället förstöras, om

1. den inte kan säljas,
2. den kan befaras komma till brottslig användning, eller
3. den annars är olämplig för försäljning.

Om egendom, som sålts eller förstörts, inte förverkas, har ägaren eller annan rättsinnehavare rätt till ersättning. För egendom som sålts lämnas dock inte ersättning med högre belopp än vad som influtit vid försäljningen. Om egendomen har förstörts, lämnas ersättning med skäligt belopp.

Vad som föreskrivits i första och andra styckena gäller endast om inget annat är föreskrivet i lag eller annan författning.

25 § Egendom som tagits i beslag enligt denna lag och som förvaras hos annan än Tullverket skall överlämnas till verket, om beslaget hävs och egendomen skall bli föremål för

1. tullbehandling, eller
2. någon åtgärd enligt lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

Om egendomen redan har sålts, skall köpeskillingen överlämnas till Tullverket för redovisning.

Husrannsakan

26 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller sådana brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att enligt 28 kap. 5 §

rättegångsbalken göra husrannsakan utan förordnande enligt 28 kap. 4 § rättegångsbalken.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 5

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman får även utan sådant förordnande göra husrannsakan i magasin eller liknande utrymmen för att söka efter egendom, om den skäligen kan antas bli förverkad på grund av brott enligt denna lag eller sådana brott som avses i 1 § andra stycket.

Kroppsvsitation och kroppsbesiktning m.m.

27 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller sådana brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken.

Om det finns anledning anta att en person, som i omedelbart samband med inresa till eller utresa från landet uppehåller sig i trakterna invid Sveriges landgräns eller kuster eller i närheten av eller inom en flygplats eller något annat område som har direkt förbindelse med utlandet, har med sig egendom som kan tas i beslag på grund av brott enligt denna lag eller sådana brott mot narkotikastrafflagen (1968:64) som avses i 11 § tredje stycket, får en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen besluta att kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagning skall utföras på honom eller henne. På den som är under femton år får ytlig kroppsbesiktning utföras, endast om det finns särskilda skäl. Ingen får hållas kvar för urinprovstagning.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som med stöd av denna lag ingriper mot någon får i anslutning till ingripandet i den utsträckning som är nödvändig av säkerhetsskäl

1. ta om hand vapen eller andra farliga föremål medan ingripandet pågår, och
2. kroppsvisitera personen för att sådana föremål skall kunna tas om hand.

28 § Tullverket får besluta om kroppsvisitation av varje resande som med ett visst transportmedel eller under en viss angiven, kortare tidrymd ankommer till eller avreser från en viss gräns- eller kustort eller annan plats som har förbindelse med utlandet (särskild kontroll).

En särskild kontroll får beslutas endast om

1. det finns anledning anta att en eller flera resande, som med transportmedlet eller under tidrymden ankommer till eller avreser från platsen, har begått eller står i begrepp att begå ett brott enligt 4 § eller försök till sådant brott,
2. tillräckliga uppgifter saknas för att rikta misstanke mot en bestämd person eller en mindre krets av personer, och
3. åtgärden är nödvändig för att ett ingripande mot brottet skall kunna ske.

Beslut om särskild kontroll får fattas av chefen för en tullregion. Beslutet får verkställas omedelbart men skall snarast prövas av Tullverkets chef eller den han sätter i sitt ställe.

29 § Kroppsvisitation, som är av mera väsentlig omfattning, och kroppsbesiktning skall verkställas inomhus i avskilt rum eller i lämpligt utrymme i transportmedel samt, om undersökningsmannen eller den undersökte begär det och det kan ske utan större omgång, i vittens närvaro. Kroppsvisitation och kroppsbesiktning av kvinnor får inte verkställas eller bevittnas av andra än kvinnor, läkare eller legitimerade sjuksköterskor.

Protokoll skall föras och bevis utfärdas om gjord kroppsvisitation eller kroppsbesiktning, om den undersökte begär det vid förrättningen eller om föremål tas i beslag.

Behörighetskrav

30 § Beslut om användning av tvångsmedel får fattas endast av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen, som innehar befattning som är förenad med sådan befogenhet och som har genomgått erforderlig utbildning för ändamålet. Detsamma gäller för verkställighet av beslut om användning av tvångsmedel.

Åtal samt talan eller beslut om förverkande

31 § Kan brott som avses i

1. 3 § eller försök till sådant brott eller 5 § föranleda att en sådan avgift som avses i 3 § lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor påförs, eller

2. 7 § eller försök till sådant brott eller 9 § föranleda att tulltillägg enligt 8 kap. 2–4 §§ tullagen (2000:000) påförs

får åtal för brottet väckas endast om det är påkallat av särskilda skäl.

Vad som sägs i första stycket gäller även talan om förverkande enligt 16 §.

32 § I mål om brott enligt denna lag eller sådana brott som avses i 1 § andra stycket får talan föras av särskilt förordnade befattningshavare vid Tullverket, om det är uppenbart att brottets straffvärde svarar mot böter och att brottet inte skall föranleda någon annan påföljd. En sådan befattningshavare får även fatta beslut enligt 3 § fjärde stycket lagen (1986:1009) om förfarandet i vissa fall vid förverkande m.m.

Bestämmelserna i första stycket inskränker inte allmän åklagares åtalsrätt.

33 § Om ägaren till en vara, som kan förverkas enligt 16 § första stycket 1, inte kan delges stämning på det sätt som är föreskrivet för stämning i brottmål, får talan om annan egendom än transportmedel föras mot den hos vilken varan påträffades. Med transportmedel förstås motordrivet fordon och tillhörande släpfordon samt fartyg och luftfartyg.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001, då lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall upphöra att gälla.

2. Den som efter lagens ikraftträdande tar sådan befattning som anges i 11 eller 12 § med en vara som varit föremål för varusmuggling enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall fällas till ansvar enligt 11 eller 12 §.

3. Vad som i denna lag är föreskrivet om förverkande skall tillämpas även beträffande brott som har begåtts före ikraftträdandet, om detta leder till en lindrigare bedömning.

Prop. 1999/2000:124

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 2 § 1 mom. lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

1 mom.¹

Bryter någon mot förbud, som avses i 1 §, *vare det ansett såsom varusmuggling* enligt lagen om straff för varusmuggling.

Framgår uppenbarligen av omständigheterna, att dryckerna *icke* varit avsedda att olovligen *införas till riket*, skall dock förverkande *icke* äga rum.

Visas, att det fartyg, med vilket dryckerna forslats, på grund av sjönöd för räddande av fartyg, last och människoliv tvingats att ingå på svenskt territorialvatten och att där förbliva, vare den tilltalade från ansvar fri.

Bryter någon mot förbud, som avses i 1 §, *skall det anses som smuggling* enligt lagen (2000:000) om straff för *smuggling m.m.*

Framgår *det* uppenbarligen av omständigheterna, att dryckerna *inte* varit avsedda att olovligen *föras i land*, skall dock förverkande *inte* äga rum.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket upphävs.

Härigenom föreskrivs att 1–5 §§ narkotikastrafflagen (1968:64) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Den som olovligen

1. överlåter narkotika,
  2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk,
  3. förvärvar narkotika i överlåtelsesyfte,
  4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk,
  5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel, eller
  6. innehar, brukar eller tar annan befattning med narkotika
- döms, om gärningen sker uppsåtligen, för *narkotikabrott* till fängelse i högst tre år.

Bestämmelser om straff för olovlig införsel och utförsel av narkotika och olovlig befattning i vissa fall med narkotika finns i lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m.

2 §²

Är brott som avses i 1 § med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omständigheter att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brott som avses i 1 § *första stycket* med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omständigheter att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

3 §³

Är brott som avses i 1 § att anse som grovt, skall för *grovt narkotikabrott* dömas till fängelse, lägst två år och högst tio år.

Är brott som avses i 1 § *första stycket* att anse som grovt, skall för *grovt narkotikabrott* dömas till fängelse, lägst två år och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det har utgjort ett led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd narkotika eller eljest varit av särskilt farlig eller hänsynslös art. Bedömningen skall grundas på en sammanvägning av omständigheterna i det särskilda fallet.

¹ Senaste lydelse 1988:286.

² Senaste lydelse 1993:211.

³ Senaste lydelse 1981:226.

3 a §⁴

Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 1 § 1–5, döms för vårdslöshet med narkotika till böter eller fängelse i högst ett år.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 1 § *första stycket* 1–5 döms för vårdslöshet med narkotika till böter eller fängelse i högst ett år.

4 §⁵

För försök eller förberedelse till narkotikabrott eller grovt narkotikabrott liksom för stämpling till narkotikabrott, som inte är att anse som ringa, eller till grovt narkotikabrott döms, om gärningen avser annan befattning än som avses i 1 § 6, till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

För försök eller förberedelse till narkotikabrott eller grovt narkotikabrott liksom för stämpling till narkotikabrott, som inte är att anse som ringa, eller till grovt narkotikabrott döms, om gärningen avser annan befattning än som avses i 1 § *första stycket* 6, till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

5 §⁶

Har flera medverkat till brott som avses i 1–4 §§ och innefattar gärningen inte endast befattning enligt 1 § 6, gäller bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken.

Har flera medverkat till brott som avses i 1–4 §§ och innefattar gärningen inte endast befattning enligt 1 § *första stycket* 6, gäller bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

⁴ Senaste lydelse 1983:363.

⁵ Senaste lydelse 1988:286.

⁶ Senaste lydelse 1988:286.

Härigenom föreskrivs att 1 § skattebrottslagen (1971:69) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller i fråga om skatt och, om så särskilt föreskrivs, annan avgift till det allmänna som inte betecknas som skatt.

Lagen tillämpas inte i fråga om

1. gärningar som är belagda med straff i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling,	1. gärningar som är belagda med straff i lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m. eller lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel, och
2. skattetillägg, ränta, dröjsmålsavgift, förseningsavgift eller liknande avgift.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse 1997:486.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel¹

dels att 9 § skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 9 a och 9 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar uppgift som *befinns oriktig eller underlåter att deklarerera skattepliktig införsel enligt denna lag* döms till böter. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

9 §²

Den som uppsåtligen eller av *grov oaktsamhet underlåter att lämna deklaration enligt 4 § första stycket eller lämnar oriktig uppgift vid förfarande enligt 4 § första stycket och därigenom ger upphov till fara för att skatt enligt denna lag undandras det allmänna* döms till böter. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Lagen (1960:418) om straff för varusmuggling utom såvitt avser 13 § och 24 § första stycket första meningen och skattebrottslagen (1971:69) skall inte tillämpas på införsel som avses i denna lag.

9 a §

Den som frivilligt vidtar åtgärd som leder till att skatt som avses i 9 § kan påföras med rätt belopp, döms inte till ansvar enligt 9 §.

9 b §

Särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. vid brott enligt 9 § finns i lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senast lydelse av lagens rubrik 1999:1329.

² Senast lydelse 1998:508. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Bestämmelserna i 13–19 §§ lagen (1960:418) om straff för varusmuggling gäller vid brott mot ett förbud mot in- eller utförsel av varor eller åtgärder som främjar sådan in- eller utförsel som har föreskrivits

1. enligt 4 §, eller
2. i en sådan av Europeiska gemenskapen beslutad förordning som avses i 8 § andra stycket.

Bestämmelserna i 19–23, 26, 27 och 29 §§ lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m. gäller vid brott mot ett förbud mot in- eller utförsel av varor eller åtgärder som främjar sådan in- eller utförsel som har föreskrivits

1. enligt 4 §, eller
2. i en sådan av Europeiska gemenskapen beslutad förordning som avses i 8 § andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 5

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

dels att 4, 7, 8, 11, 12, 17 och 20 §§ skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 20 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Anmälningsskyldighet föreligger

1. för den som utan erforderligt tillstånd, eller med stöd av tillstånd som föranletts av vilseledande uppgift, eller i övrigt utan att ha rätt till detta, från ett annat EU-land till Sverige inför eller från Sverige till ett sådant land utför en vara som avses i 3 § 3, 5-8, 10 och 14,

2. för den som från ett annat EU-land till Sverige inför eller från Sverige till ett sådant land utför en vara som avses i 3 § 1, 4, 9 och 11 - 13.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Tullverket får meddela närmare föreskrifter om anmälningsskyldigheten.

Den som från ett annat EU-land till Sverige för in en vara skall anmäla varan till Tullverket, om varan omfattas av ett förbud mot införsel eller ett villkor för införsel som inte är uppfyllt eller om varan förs in med stöd av ett tillstånd som föranletts av oriktig uppgift. Sådan anmälan skall också göras av den som från Sverige till ett annat EU-land för ut en vara som omfattas av ett förbud mot utförsel eller ett villkor för utförsel som inte är uppfyllt eller en vara som förs ut med stöd av ett tillstånd som föranletts av oriktig uppgift.

Den som från ett annat EU-land till Sverige för in eller från Sverige till ett sådant land för ut en vara som avses i 3 § 1, 4, 9, 11 eller 12 skall dock alltid anmäla varan till Tullverket.

Anmälan enligt första stycket skall ske utan dröjsmål vid närmaste bemannade tullplats. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Tullverket får meddela närmare föreskrifter om anmälningsskyldigheten enligt första och andra styckena.

¹ Senaste lydelse 1999:1008.

7 §²

För kontroll av att *anmälningsskyldigheten enligt denna lag, eller att deklarationsskyldigheten enligt lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel, fullgjorts riktigt och fullständigt*, samt för kontroll av att *gällande villkor för in- eller utförsel av sådana varor som anges i 3 § 1 och 3-14 uppfyllts*, får en tulltjänsteman undersöka

För kontroll av att *sådana förbud eller villkor som anges i 4 § första stycket iakttagits* samt för kontroll av att *anmälningsskyldigheten enligt 4 § andra stycket eller deklarationsskyldigheten enligt lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel fullgjorts riktigt och fullständigt*, får en tulltjänsteman undersöka

1. transportmedel, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land,

2. handresgoods, såsom resväskor och portföljer, samt handväskor och liknande som medförs av en resande vid inresa från eller utresa till ett annat EU-land, eller av den som kan anmanas att stanna enligt 5 § första stycket 2.

Ytterligare bestämmelser om befogenheter bl.a. avseende kroppsvisitation och kroppsbesiktning finns i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Ytterligare bestämmelser om befogenheter bl.a. avseende kroppsvisitation och kroppsbesiktning finns i lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m.

8 §³

För kontroll av att anmälningsskyldigheten enligt denna lag fullgjorts riktigt och fullständigt får en tulltjänsteman undersöka postförsändelser, såsom paket, brev och liknande försändelser. En sådan försändelse får öppnas, om det finns anledning anta att den innehåller en vara som avses i 3 §, och att denna vara kan tas i beslag enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling samt försändelsen finns hos Tullverket eller på utväxlingspostkontoret.

En tulltjänsteman får undersöka postförsändelser, såsom paket, brev och liknande försändelser, för att kontrollera om sådana förbud eller villkor som anges i 4 § första stycket iakttagits och om anmälningsskyldigheten enligt 4 § andra stycket fullgjorts riktigt och fullständigt. En sådan försändelse får öppnas, om det finns anledning anta att den innehåller en vara som avses i 3 § och att denna vara kan tas i beslag enligt lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m. samt försändelsen finns hos Tullverket eller på utväxlingspostkontoret.

² Senaste lydelse 1999:1330.

³ Senaste lydelse 1999:434.

11 §⁴

Under de förutsättningar som anges i andra stycket får chefen för en tullregion besluta att postförsändelse som väntas till viss postanstalt, och som kommer från ett annat EU-land, skall hållas kvar av postbefordringsföretaget när försändelsen kommer in till postanstalten. Ett beslut skall meddelas att gälla viss angiven, kortare tidsrymd.

Förutsättningar för ett beslut om kvarhållande är

1. att det finns anledning anta att sådan postförsändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling, samt

1. att det finns anledning anta att sådan postförsändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m., samt

2. att ett sådant beslut är nödvändigt för att det avsedda resultatet skall uppnås.

Ett beslut om kvarhållande får verkställas omedelbart men skall snarast prövas av Tullverkets chef eller av verkets chefsjurist.

12 §⁵

Polisen och Kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag. Vad som sägs i 5–7 och 13 §§ om Tullverket och en tulltjänsteman gäller vid sådan medverkan också polismyndigheten och Kustbevakningen samt en polisman och en tjänsteman vid Kustbevakningen.

Ett postbefordringsföretag som regeringen bestämmer är skyldigt att, på begäran av Tullverket, till verket överlämna en försändelse som kvarhållits enligt 11 §.

Ett befordringsföretag är skyldigt att göra anmälan till Tullverket om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Ett befordringsföretag är skyldigt att göra anmälan till Tullverket om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m.

17 §⁶

Om det behövs för att genomföra en kontroll enligt denna lag, får Tullverket ta hand om en vara. Varan får därvid läggas upp på lager för tillfällig förvaring. De kostnader som Tullverket haft för varans uppläggning och förvaring skall ersättas av den som för in eller för ut varan.

Tullverket får ta hand om en vara om det behövs för att genomföra en kontroll enligt denna lag. *Tullverket får även ta hand om en vara på den grunden att varan inte får föras in till eller ut från landet till följd av att varan omfattas av sådant förbud eller villkor som avses i 4 § första stycket eller att varan förs in eller ut med stöd av ett tillstånd som*

⁴ Senaste lydelse 1999:434.

⁵ Senaste lydelse 1999:434.

⁶ Senaste lydelse 1999:434.

föranletts av oriktig uppgift. Varan får därvid läggas upp på lager för tillfällig förvaring. De kostnader som Tullverket haft för varans uppläggning och förvaring skall ersättas av den som för in eller för ut varan.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 5

Tullverket kan besluta att varan inte får tas ut från lagret förrän kostnaderna ersatts eller säkerhet ställts för dem.

Tullverket får besluta om befrielse helt eller delvis från ersättningskyldigheten, om det finns särskilda skäl.

20 §

Ansvar enligt 19 § inträder inte om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i *lagen (1960:418) om straff för varusmuggling*.

Ansvar enligt 19 § inträder inte om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i *lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m.*

20 a §

Särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. vid brott som rör införsel eller utförsel finns i lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 5

Häri genom föreskrivs att 2 kap. 14, 15 och 27 §§ lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

14 §

Ett omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktiga varor eller handlingar skall upphävas om,

1. det inte längre finns grund för omhändertagandet, eller	
2. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (1960:418) om straff för varusmuggling meddelas för egendomen eller handlingen.	2. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m. meddelas för egendomen eller handlingen.

Den som gör anspråk på egendom som har varit omhändertagen svarar för att egendomen hämtas.

15 §

Ett omhändertagande av en punktskattepliktig vara skall upphävas om,

1. det inte längre finns grund för omhändertagandet,	
2. ett beslut om skatt enligt 13 § inte har fattats inom tre månader från den dag då beslutet att omhänderta varan fattades,	
3. skatt som påförts enligt 13 § betalats,	
4. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (1960:418) om straff för varusmuggling meddelas för varan,	4. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m. meddelas för varan,
5. egendomen förklaras förverkad, eller	
6. det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå.	

Den som gör anspråk på en punktskattepliktig vara som har varit omhändertagen svarar för att varan hämtas.

27 §

<i>Bestämmelserna i 13 § och 24 § första stycket första meningen lagen (1960:418) om straff för varusmuggling gäller för brott enligt detta kapitel.</i>	<i>Särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. vid brott som rör införsel eller utförsel finns i lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m.</i>
--	--

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Härigenom föreskrivs att det i tullagen (2000:000)¹ skall införas en ny paragraf, 10 kap. 5 §, av följande lydelse.

Föreslagen lydelse

10 kap. 5 §

Särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. vid brott som rör införsel eller utförsel finns i lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Prop. 1999/2000:000.

Härigenom föreskrivs att 27 kap. 19 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 kap.
19 §¹

Hemlig teleövervakning innebär att uppgifter i hemlighet hämtas in om teledeländan som har expedierats eller beställts till eller från en viss teleadress eller att sådana meddelanden hindras från att nå fram.

Hemlig teleövervakning får användas vid förundersökning angående

1. brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader,

2. brott enligt 1 § narkotikastrafflagen (1968:64) eller sådant brott enligt 1 § lagen (1960:418) om straff för varusmuggling som avser narkotika eller	2. brott enligt 1 § narkotikastrafflagen (1968:64) eller sådant brott enligt 3 § lagen (2000:000) om straff för smuggling m.m. som avser narkotika, eller
--	--

3. försök, förberedelse eller stämpling till brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, om sådan gärning är belagd med straff.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

---

¹ Senaste lydelse 1995:1230.

Härigenom föreskrivs att i 22 § lagen (1998:397) om strategiska produkter orden ”lagen (1960:418) om straff för varusmuggling” skall bytas ut mot ”lagen (2000:000) om straff för smuggling”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2000-04-12

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Leif Thorsson, regeringsrådet Rune Lavin.

Enligt en lagrådsremiss den 16 mars 2000 (Finansdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om straff för smuggling m.m.,
2. lag om ändring i lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker,
3. lag om ändring i narkotikastrafflagen (1968:64),
4. lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69),
5. lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel,
6. lag om ändring i lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner,
7. lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen,
8. lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter,
9. lag om ändring i tullagen (2000:000),
10. lag om ändring i rättegångsbalken,
11. lag om ändring i miljöbalken,
12. lag om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.,
13. lag om ändring i livsmedelslagen (1971:511),
14. lag om ändring i lagen (1973:431) om utredning angående brott mot utländsk tullag,
15. lag om ändring i utsädeslagen (1976:298),
16. lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,
17. lag om ändring i lagen (1985:295) om foder,
18. lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220),
19. lag om ändring i lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor,
20. lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
21. lag om ändring i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
22. lag om ändring i läkemedelslagen (1992:859),
23. lag om ändring i lagen (1992:860) om kontroll av narkotika,
24. lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel,
25. lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering,
26. lag om ändring i tobakslagen (1993:581),
27. lag om ändring i lagen (1993:599) om radiokommunikation,
28. lag om ändring i lotterilagen (1994:1000),
29. lag om ändring i lagen (1994:1478) om förverkande av barnpornografi,

30. lag om ändring i lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken,
31. lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter,
32. lag om ändring i alkohollagen (1994:1738),
33. lag om ändring i vapenlagen (1996:67),
34. lag om ändring i lagen (1997:1058) om register i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet,
35. lag om ändring i lagen (1998:397) om strategiska produkter,
36. lag om ändring i lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,
37. lag om ändring i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsrådet Carl-Gustav Ohlson.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Medan den allmänna motiveringen är anmärkningsvärt kortfattad och lämnar åtskilliga frågor om avsikterna med olika förslag obesvarade är författningskommentaren desto mer utförlig. Den innehåller bl.a. redogörelser för de föreslagna bestämmelsernas tillämplighet vid olika tullförfaranden. Med hänsyn till svårigheterna att överblicka tullagstiftningen är det värdefullt att sådana kommentarer lämnas. Vidare förekommer andra uttalanden som synes vara avsedda att styra den kommande tillämpningen. Lagrådet har inte kunna finna annat än att dessa uttalanden i allt väsentligt har täckning i den föreslagna lagtexten. Även dessa kommentarer kan vara av värde som ett medel att åvägabringa en enhetlig rättstillämpning.

Vid sidan därav förekommer åtskilliga uttalanden om tillämpningen av allmänna straffrättsliga principer inom ramen för den föreslagna lagstiftningen. Dessa synes vara avsedda endast som exempel på hur resultatet av en tillämpning av den föreslagna lagstiftningen kan tänkas bli. Lagrådet finner det ändock angeläget att understryka att uttalanden av denna art inte är ägnade att binda domstolarna.

Förslaget till lag om straff för smuggling m.m.

Lagens rubrik

Som rubrik föreslås ”lag om straff för smuggling m.m.” Önskvärt är att lagrubriker är så korta och pregnanta som möjligt. Förkortningen ”m.m.” innehåller inte någon som helst information. Den kan i regel saklöst tas bort. Om lagens innehåll består av mycket disparata delar kan den någon gång vara av värde som ett varningstecken. Så är inte fallet här. Lagen innehåller bestämmelser om straff för brott mot tullagstiftningen och förfarandet i samband med sådana brott. Detta är vad man kan vänta sig av en lag med rubriken ”lag om straff för smuggling” (jfr den nuvarande lagen ”om straff för varusmuggling”). Lagrådet hemställer att ”m.m.” tas bort.

3 och 4 §§

Smuggling av narkotika ges i lagförslaget, liksom i varusmuggningslagen, samma brottsbeteckning som andra typer av smuggling. Likväl föreskrivs för smuggling av narkotika – i såväl normal som ringa och grov form – andra och betydligt strängare straffskalor än för annan smuggling. Såvitt Lagrådet kan överblicka är detta ett mycket ovanligt förhållande, i vart fall när det gäller straffbestämmelser av så central kriminalpolitisk betydelse som de förevarande. Enligt vad Lagrådet erfarit under föredragningen leder detta också till vissa komplikationer från registrerings- och statistiksynpunkter.

Det har länge ansetts vara av vikt att brottsbegreppen görs lättillgängliga genom att varje brott i görligaste mån ges en särskild benämning; det har också ansetts att allmänheten lägger t.o.m. större vikt vid brottsrubriceringen än vid påföljden (jfr NJA II 1942 s. 225). Det måste antas att sådana beteckningar som ”häleri” och ”rattfylleri” haft sin andel i moralbildningen var och en på sitt område.

Enligt Lagrådets mening bör därför smuggling av narkotika ges beteckningen ”narkotikasmuggling” respektive ”grov narkotikasmuggling” och behandlas i en särskild paragraf.

Lagrådet är medvetet om att därvid den sinnrika och uttryckliga behandling av konkurrensen mellan grov smuggling av narkotika och grov smuggling i andra fall som kommer till uttryck i 4 § går till spillo. Enligt Lagrådets mening har dock denna behandling blivit väl subtil. I 4 § första stycket 2 förutsätts att brottet skall vara grovt med hänsyn till att brottet gäller narkotika och därefter anges i tredje stycket förutsättningar för att brottet skall anses grovt. Det logiska förhållandet mellan dessa båda grupper av förutsättningar är inte lätt att reda ut.

Vidare torde det vara ytterst sällsynt att smuggling av narkotika skall anses som grov och ändå, av andra skäl än dem som är hänförliga till narkotikan, bestraffas enligt den lindrigare straffskalan. Slutligen finns problemet redan i dag och det kan om så någon enstaka gång skulle behövas – exempelvis i fråga om smuggling av mindre mängder narkotika tillsammans med andra införselreglerade varor under omständigheter som gör den senare smuglingen till grovt brott – lösas enligt allmänna straffrättsliga konkurrensregler.

I enlighet med det anförda förordar Lagrådet att ur 3 § utmönstras vad som enbart avser smuggling av narkotika. Eftersom 3 § är lång och med beaktande även av register- och statistiksynpunkter synes det också lämpligt att ringa brott behandlas i en särskild paragraf, jfr 1 och 2 §§ narkotikastrafflagen. Slutet av första stycket skulle då ges följande utformning: ”-:- döms för smuggling till böter eller fängelse i högst två år.”

Paragrafen blir lättare att läsa om första stycket delas upp i två stycken. Det nya stycket kan förslagsvis inledas med orden: ”Vad som föreskrivs i första stycket gäller också den som”.

Bestämmelsen om vanlig smuggling som ringa brott placeras, om Lagrådets förslag i det föregående godtas, i 4 § som ges följande lydelse: ”Om brott som avses i 3 § är att anse som ringa, döms till penningböter.”

Den grova brottsformen av vanlig smuggling behandlas i nu angivet fall i 5 §, som förslagsvis ges följande lydelse:

”Om brott som avses i 3 § är att anse som grovt, döms för grov smuggling till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt skall det särskilt beaktas --:- betydande samhällsintresse.”

Härefter bör narkotikasmuggling behandlas i en särskild paragraf, 6 §.

I 4 § tredje stycket nämns som en omständighet att särskilt beakta vid bedömningen av om brottet är grovt, att gärningen är av särskilt farlig eller hänsynslös art. Medan man i fråga om narkotikabrott kan tala om att gärningen är av särskilt hänsynslös art vid exempelvis överlåtelse av narkotika till skolungdom, är det i fråga om smugglingen mer naturligt att säga att gärningen ingått som ett led i en verksamhet som varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.

Lagrådet föreslår att den nya 6 § ges följande lydelse:

”Om en gärning som avses i 3 § gäller narkotika, döms för narkotikasmuggling till fängelse i högst tre år.

Om brottet är ringa döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms för grov narkotikasmuggling till fängelse, lägst två och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt skall det särskilt beaktas om gärningen avsett en särskilt stor mängd narkotika, om den ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt eller om verksamheten eller gärningen annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.”

I fråga om den i lagrådsremissen föreslagna lydelsen av 3 § kan vidare anföras följande.

Enligt paragrafen krävs uppsåt för att någon skall kunna dömas till ansvar för smuggling. Läsningen av den allmänna motiveringen och författningskommentaren lämnar kvar en viss osäkerhet i fråga om vad som avses skola gälla vid rättsvillfarelse. Med tanke på vad som förut sagts om domstolarnas obundenhet av uttalanden om allmänna straffrättsliga grundsatser är det visserligen principiellt riktigt att frågan lämnas öppen. Förevarande situation är emellertid något speciell. Detta beror på att nuvarande rättstillämpning styrs av rättsfallen NJA 1985 s. 281 I och II (jfr NJA 1994 s. 65). Innebörden av dessa rättsfall är att frågan om rättsvillfarelse bedöms olika vid tillämpningen av första respektive andra stycket i 1 § varusmuggningslagen, ett resultat som även HD fann mindre tillfredsställande. Anledningen till utgången var främst den vikt som HD tillmätte vissa förarbetsuttalanden av departementschefen vid lagens tillkomst. En tillämpning av allmänna rättsgrundsatser om rättsvillfarelse torde innebära ett frångående av den rättsgrundsats som tillskapades genom de nämnda HD-avgörandena. Lagrådet förstår tillkomsten av den nya lagen och de därmed förenade motivuttalandena så, att rättstillämpningen inte längre kan anses bunden av avgörandena.

Enligt författningskommentaren till 3 § andra stycket 3 kan det föranleda ansvar enligt 6 § för försök till smuggling, om någon lämnar en oriktig uppgift i en ansökan om tillstånd att föra in eller ut en vara. Om ansökningen inte ligger i tiden nära den tilltänkta in- eller utförelsen kan det tänkas att försökspunkten inte anses uppnådd. I så fall blir det uppsåtliga

uppgiftslämnandet ostraffat som smugglingsbrott, medan däremot motsvarande oaktsamma uppgiftslämnande blir att bestraffa som olovlig införsel eller utförsel (fullbordat brott) enligt 5 § andra stycket 2. I stället kan bestämmelserna i brottsbalken om osann försäkran eller osant intygande tänkas bli tillämpliga. Frågan är måhända föga praktisk och regleringen är redan nu omfattande. Den inkonsekventa behandlingen av den uppsåtliga och den ouppsåtliga gärningen, om den förra inte kan bedömas som försök, skulle dock kunna leda till stötande resultat. Ett sådant resultat kan förebyggas genom att 3 § andra stycket 3 kompletteras med en bestämmelse om uppsåtligt lämnande av oriktig uppgift. Frågan bör uppmärksammas under det fortsatta beredningsarbetet.

I första stycket andra meningen nämns det fallet att någon ”uppsåtligen lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling”. I andra stycket 3 talas endast om ”oriktig uppgift”. Till förebyggande av den missuppfattningen att det är fråga om rekvisit med olika innehåll bör i sistnämnda bestämmelse användas uttrycket ”oriktig uppgift eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift.”

5 §

I överensstämmelse med vad som sagts under 3 § bör andra punkten inledas med orden: ”lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift”

6 §

Enligt Lagrådets mening bör de olika bestämmelserna i lagförslaget om ansvar för försök, förberedelse och stämpling föras samman i en paragraf med en gemensam underrubrik. Lagrådet återkommer till denna fråga under 13 §.

7–10 §§

Den gemensamma rubriken till paragraferna är ”tullbrott”. Beteckningen på det brott som beskrivs i 7 § är dock också ”tullbrott”. Om man vill behålla den gemensamma benämningen tullbrott, kan brottet i 7 § i stället kallas tullbedrägeri och det i 8 § grovt tullbedrägeri. Detta skulle dock medföra att överensstämmelsen med skattebrottslagen ginge förlorad, där motsvarande brott kallas skattebrott och grovt skattebrott. Om brottsbeteckningen tullbrott behålls i 7 §, måste i varje fall den gemensamma rubriken ändras, vilket förslagsvis skulle kunna ske så att ”m.m.” lades till i rubriken.

7 §

Enligt författningskommentaren till andra stycket 1 är bestämmelsen utformad så att fullbordat brott inte skall förutsätta att en vara har lämnat svenskt territorium. Detta överensstämmer inte med vad som avses skola gälla i fråga om smuggling och inte heller med vad som följer av ordalydelsen av paragrafens första stycket. Enligt vad som blivit upplyst under föredragningen inför Lagrådet har den slutliga avsikten under beredningsarbetet varit att samtliga nu behandlade brottstyper skulle behandlas enhetligt och närmare bestämt så att fullbordat brott skulle

förutsätta också att varan förts in i eller ut ur landet. En sådan enhetlighet kan åvägabringas om punkten 1 i andra stycket, efter mönster av första stycket, inleds med orden: ”i samband med att en vara förs ut från landet förfara så”.

8 §

I paragrafens andra stycke nämns bland vad som särskilt skall beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt, dels att ”gärningen med hänsyn till omständigheterna kring införseln, utförseln eller förfogandet varit av särskilt farlig art”, dels att ”gärningen annars varit av särskilt farlig art”. Det först citerade exemplet saknar motsvarighet i skattebrottslagen och täcks av det senare exemplet. Lagrådet förordar att stycket efter orden ”eller i större omfattning” avslutas med rekvisitet ”eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art.”

9 §

Brottet i 9 § kallas tullredovisningsbrott. Denna beteckning utsäger inte vad för slags brott det egentligen är fråga om. Lagrådet föreslår att brottsbeteckningen ändras till vårdslös tullredovisning.

10 §

Försöksbestämmelser har nyligen (SFS 1996:658) avskaffats i skattebrottslagen till följd av övergången till farerekvisit. Nu införs de i smugglingslagen även med avseende på tullbrott, som också bygger på farerekvisit. Förfarandet förefaller föga konsekvent och avsikten med ändringen är otillfredsställande belyst i motiveringen. Lagrådet saknar dock anledning ifrågasätta att det behövs försöksbestämmelser även i fråga om tullbrott.

Som förut anförts bör de olika bestämmelserna i lagförslaget om ansvar för försök, förberedelse och stämpling föras samman i en paragraf med en gemensam underrubrik. Lagrådet återkommer till denna fråga under 13 §.

11–13 §§

Brottsbeteckningen ”olovlig befattning” är föga upplysande, jämför vad Lagrådet anført under 3 och 4 §§. Det förhållandet att brottet avser befattning även med gods som varit föremål för tullbrott kan inte anses vara något hinder mot att varusmugglingslagens beteckning ”olovlig befattning med smuggelgods” behålls (i 12 och 13 §§ i formen ”grov olovlig befattning med smuggelgods”).

I 11 § andra stycket används brottsbeteckningen även för det fallet att gärningsmannen endast hade skälig anledning att antaga att varan varit föremål för brott, varvid straffskalan bara omfattar böter. Det framstår som mindre lämpligt att samma beteckning används för detta brott som för normalbrottet. På samma sätt som i varusmugglingslagen kan andra styckets första mening förslagsvis få lyda: ”Om gärningsmannen -:- brott, döms till böter.”

13 §

Som Lagrådet tidigare anført bör bestämmelser om ansvar för försök, förberedelse och stämpling samlas i en paragraf, gemensam för lagen i

dess helhet, på motsvarande sätt som gäller i fråga om brottsbalkens olika kapitel. En sådan paragraf bör förslagsvis placeras på förevarande plats och föregås av rubriken ”Försök, förberedelse och stämpling”. Den kan, med beaktande av de ändringar som Lagrådet föreslagit i det föregående, ges följande lydelse:

”För försök till smuggling, narkotikasmuggling eller tullbrott samt för försök , förberedelse och stämpling till grov smuggling, grov narkotikasmuggling, grovt tullbrott eller grov olovlig befattning med smuggelgods döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detsamma gäller förberedelse till narkotikasmuggling samt stämpling till sådan narkotikasmuggling som inte är att anse som ringa.”

14 §

Enligt 23 kap. 4 § första stycket första meningen brottsbalken skall ansvar som föreskrivs i balken för viss gärning ådömas inte bara den som utfört gärningen utan även annan som främjat denne med råd eller dåd. Genom en lagändring år 1994 infördes i andra meningen av första stycket en bestämmelse om att detsamma skall gälla beträffande i annan lag eller författning straffbelagd gärning, för vilken fängelse är föreskrivet. Med att fängelse är föreskrivet förstås att fängelse ingår i straffskalan; endast rena bötesbrott är undantagna (prop. 1993/94:130 s. 27). I förarbetena till lagändringen uttalades att denna i viss mån ändrade förutsättningarna för en del av de särskilda reglerna om medverkansansvar i specialstraffrätten och att denna fråga borde uppmärksammas i det fortsatta lagstiftningsarbetet (a. st.). Detta innebär att vid all lagstiftning på specialstraffrättens område, och naturligtvis särskilt vid tillkomsten av en helt ny lag, noggrant bör övervägas om det behövs några särskilda bestämmelser om medverkan eller om det är tillräckligt att de allmänna bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken tillämpas.

Bestämmelsen i 23 kap. 4 § första stycket andra meningen brottsbalken om gärning för vilken fängelse är föreskrivet hänför sig, när ett brott är gradindelad, till var grad av brottet – normal, grov eller ringa – sedd för sig, och detta oavsett om brottsgraderna är behandlade i skilda stycken eller i samma stycke. Detta är i vart fall klart i fråga om brottsbalken. Men samma betraktelsesätt anläggs numera beträffande specialstraffrätten, när denna har motsvarande gradindelning. Detta skiljer sig från vad som gällt i fråga om äldre straffbestämmelser med straffskalor som varierat med hänvisning till förmildrande eller försvårande omständigheter eller andra sådana allmänna uttryck. Se till det anförda beträffande motsvarande problem vid brottspreskription Berg m.fl., Kommentar till brottsbalken, Del III, 4 uppl. 1994, s. 411 f, jfr Jareborg, Brotten, Första häftet, 2 uppl. 1984 s. 56 f.

I förevarande lagförslag är de olika brottstyperna gradindelade. För varje grad finns en särskild straffskala, som anger om fängelse kan följa på brottet eller inte. Såvitt Lagrådet kunnat finna innebär den här föreslagna regleringen endast ett avsteg från vad som ändå skulle följa av 23 kap. 4 § brottsbalken, nämligen i fråga om oaktsamhetsfallet av olovlig befattning med smuggelgods, som enligt 11 § andra stycket endast kan föranleda bötesstraff, trots att det inte är ringa, men som inte är undantaget från medverkansansvar enligt förevarande paragraf. Detta

undantag från principen i brottsbalken framstår inte som sakligt motiverat. Lagrådet förordar därför att förevarande paragraf med tillhörande rubrik får utgå.

Prop. 1999/2000:124
Bilaga 6

22–29 §§

I dessa paragrafer finns bestämmelser om tvångsåtgärder. Inledningsvis vill Lagrådet knyta några allmänna reflektioner till bestämmelsernas disposition och innehåll.

Vissa bestämmelser ger intrycket att de reglerar endast frågan om när en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman – i motsats till vad som i motsvarande fall gäller för en polisman enligt rättegångsbalken – kan vidta tvångsåtgärder utan förordnande av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten. Vid närmare analys visar de sig emellertid innehålla också andra förutsättningar för vidtagande av tvångsåtgärden än dem som skulle följa av rättegångsbalkens bestämmelser om en sådan åtgärd. Dessa frågor bör strikt hållas isär.

Vad angår den första frågan torde det bara i vissa särskilt frekventa fall finnas anledning att ge en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman vidare befogenheter enligt smugglingslagen att agera utan förordnande än vad som gäller för en polisman enligt rättegångsbalken. Den möjlighet att ingripa utan förordnande när fara är i dröjsmål som rättegångsbalken medger måste vara tillräcklig i de flesta tänkbara fall, särskilt i dessa dagar med snabba och effektiva telekommunikationer. Under förhistorien till begränsningen i rättegångsbalken av en polisman befogenheter att genomföra husrannsakan utan föregående förordnande åberopade Justitiekanslern ett uttalande av Justitiekanslern av innebörd bl.a. att det förhållandet att en åtgärd kunde företas på ett lättare eller bekvämare sätt för myndigheten inte utgjorde motiv för att tillåta ingrepp mot den enskildes personliga frihet och integritet och att det inte utan starka skäl borde anförtros åt en enskild polisman att själv fatta beslut om husrannsakan (1988/89:JuU25 s. 29 f). Motsvarande synsätt gör sig gällande även i förevarande sammanhang. Endast om starka skäl talar för det bör medges att en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman får vidta tvångsåtgärder utan föregående förordnande i fall när inte rättegångsbalken ger motsvarande befogenhet. Sådan befogenhet bör därför i regel finnas endast när fara är i dröjsmål.

När det gäller den andra frågan, om avvikelser från rättegångsbalkens bestämmelser i fråga om de materiella förutsättningarna för tvångsåtgärden i fråga, kan det självfallet i tullverksamheten finnas sakliga skäl för sådana avvikelser. Lagrådet behandlar i det följande denna fråga under varje paragraf där den är aktuell.

22 §

I andra stycket föreslås att en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman skall även i andra fall än som anges i 27 kap. 4 § rättegångsbalken få ta egendom i beslag, om den skäligen kan antas bli förverkad på grund av brott enligt smugglingslagen eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. De särskilda materiella förutsättningar för beslag som anges i bestämmelsen går inte utöver vad som är medgivet

enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken. Innebörden av bestämmelsen är därför att i den angivna situationen beslag får göras utan föregående förordnande.

Lagrådet kan förstå att beslag är så vanligt förekommande och så rutinmässiga i tullverksamheten att det skulle medföra betydande omgång och därav följande effektivitetsförluster, om i varje särskilt fall förordnande av undersökningsledaren skulle inhämtas. Detta får anses gälla även med beaktande av att åtskilliga situationer täcks av bestämmelsen i 27 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken och att det i många andra fall kan vara fara i dröjsmål. Bestämmelsen bör därför kunna godtas. Undantag bör dock göras för försändelser som avses i 27 kap. 3 § rättegångsbalken. Dessa får enligt 27 kap. 4 § andra stycket inte utan förordnande beslagas av en polisman ens om fara är i dröjsmål, om det inte är fråga om fall som avses i första stycket av paragrafen. Till andra stycket bör därför läggas en ny andra mening av förslagsvis följande lydelse: ”Detta gäller dock inte i fråga om en försändelse som avses i 27 kap. 3 § rättegångsbalken.”

26 §

Avsikten med andra stycket synes enligt motiveringen vara att husrannsakan i magasin etc. skall få göras även vid rena bötesbrott. Detta innebär alltså en avvikelse från de materiella förutsättningarna för husrannsakan enligt 27 kap. 1 rättegångsbalken, där fängelse förutsätts kunna följa på brottet (vissa undantag utan nämnvärt intresse för förevarande fråga görs i 27 kap. 3 §). Bestämmelsen, som i förstone synes beröra endast vederbörande tjänstemans befogenhet, visar sig alltså vid närmare betraktande innehålla en bestämmelse om förutsättningarna för husrannsakan. Vad som därvid föreslås får anses godtagbart.

I motsats till vad som sagts om beslag under 22 § kan Lagrådet inte finna att det i förevarande fall finns något tillräckligt starkt behov av att en tjänstemän vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman skall få vidta tvångsåtgärder utan föregående förordnande ens om det är fråga om magasin etc., när det inte är fara i dröjsmål. Fallen kan inte vara mer frekventa än att förordnande i annat fall kan inhämtas med lätthet. Vid sidan av här föreslagna bestämmelser föreslås också i 6 kap. i den nya tullagen befogenheter för Tullverket att – vid behov med hjälp av våld eller tvång – undersöka bl.a. områden för tillfälliga tullager och tullager och även lokaler inom samma områden.

Den materiella bestämmelsen bör placeras som ett första stycke i paragrafen, av förslagsvis följande lydelse: ”I magasin eller liknande utrymmen får även i annat fall än som sägs i 28 kap. 1 § rättegångsbalken husrannsakan göras för att söka efter egendom, om den skäligen kan antas bli förverkad på grund av brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket.”

Nuvarande första stycket får då utgöra andra stycket.

27 §

I fråga om andra stycket i paragrafen uppkommer frågor motsvarande dem som föranleds av andra stycket i 26 §. Dels innehåller båda bestämmelserna utvidgade förutsättningar för tvångsåtgärder i för-

hållande till motsvarande bestämmelser i rättegångsbalken, dels ges tjänstemän vid Tullverket eller Kustbevakningen eller polismän befogenhet att vidta tvångsåtgärderna utan föregående förordnande även om fara inte är i dröjsmål.

I materiellt hänseende innebär andra stycket vid en jämförelse med vad som gäller enligt rättegångsbalken, att kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning och urinprovstagning får genomföras även om fängelse inte ingår i straffskalan och vid en lägre grad av misstanke. Det kan diskuteras huruvida detta överensstämmer med föreskriften i 2 kap. 12 § regeringsformen att begränsningar i skyddet mot bl.a. kroppsliga intrång och kroppsvisitation aldrig får gå längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett dem. Lagrådet vill dock inte bestrida att det kan finnas fog för förslaget.

Med hänsyn till den tveksamhet som sålunda vidlåder förslaget i materiellt hänseende bör det inte komma i fråga att en tjänstemän vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polisman skall få vidta nu aktuella tvångsåtgärder utan föregående förordnande. Lagrådet förordar därför att första meningen i andra stycket avslutas med orden: ”-:- i 11 § tredje stycket, får kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagning utföras på honom eller henne.”

Andra stycket bör såsom en materiell bestämmelse byta plats med första stycket.

28 §

Beslut om särskild kontroll enligt 28 § är av ingripande natur och kommer i huvudsak att omfatta ”oskyldiga” människor. De bedömningar som föregår besluten kommer att väsentligen bygga på antaganden och värderingar och beslutsfattandet måste därför omges med rättssäkerhetsgarantier.

Besluten kan av naturliga skäl inte göras till föremål för överklagande. Den omprövning som regleras i sista stycket tycks skola ske efter det att kontrollen genomförts. Från rättssäkerhetssynpunkt är det emellertid påkallat att prövningen som huvudregel sker före beslutets verkställande. Ett sådant hänskjutande av ärendet till högre beslutsfattare skulle kunna ske helt formlöst med anlitande av moderna kommunikationssystem, t.ex. datorer och telefax. Naturligtvis kan tiden i vissa fall vara så knapp att beslutet måste verkställas utan föregående omprövning.

Vad Lagrådet ovan anfört, skulle i sista stycket såsom en ersättning för sista meningen kunna komma till uttryck på följande sätt: ”Beslutet skall prövas av Tullverkets chef eller den han sätter i sitt ställe. Om det uppenbarligen är fara i dröjsmål, får beslutet utan sådan prövning verkställas omedelbart.”

Övergångsbestämmelserna

I punkten 3 bör göras tydligare vilka brott före ikraftträdandet som avses, nämligen varusmuggling enligt nu gällande lag. Det framstår också som naturligt att följa den principiella uppbyggnaden av likartade övergångsbestämmelser (t.ex. 5 § andra stycket lagen om införande av brottsbalken) genom att först ange huvudregeln att den lag skall tillämpas

som gällde vid tiden för den brottsliga gärningen och därefter undantaget avseende en mildare bedömning. Bestämmelsen kan förslagsvis ges följande lydelse: ”Beträffande varor som varit föremål för varusmuggling eller försök till varusmuggling enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall tillämpas vad som i den lagen är föreskrivet om förverkande. Vad som är föreskrivet i denna lag om förverkande skall dock tillämpas om det leder till en lindrigare bedömning.”

Bestämmelserna om förundersökning, straffprocessuella tvångsmedel och åtal i det remitterade förslaget är uttryckligen knutna till brott enligt den nya lagen eller de författningar som anges i 1 § tredje stycket. Dessa bestämmelser bör emellertid efter ikraftträdandet tillämpas även på brott mot lagen om straff för varusmuggling. En ny övergångsbestämmelse 4 skulle förslagsvis kunna ges följande lydelse: ”4. Vad som föreskrivs i 19–22 och 24–27 §§ om åtgärder vid brott enligt denna lag skall tillämpas även beträffande brott enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.”

På motsvarande sätt bör det införas en övergångsbestämmelse avseende regleringen av åtal och tullåklagare i 31–32 §§ men förslagsvis av innebörd att äldre lag alltjämt gäller avseende brott mot den lagen. Den kan formuleras så: ”5. I fråga om åtal för brott mot lagen (1960:418) om straff för varusmuggling och i fråga om förverkande till följd av sådant brott skall 20, 23 a och 24 §§ den lagen alltjämt tillämpas.”

Förslaget till lag om ändring i lagen om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker

Förslaget om ändring i 2 § 1 mom. andra stycket föranleder motsvarande ändringar i 1 § 2 mom. 3 och i 5 §. Den senare bestämmelsen kan – med en redaktionell ändring av hänvisningen till 1 § – förslagsvis ges följande lydelse: ”Vad enligt 1 § 2 mom. 3 och -:-:- avsedda att olovligen föras i land, skall, -:-:- avtalet ingått.”

Förslaget till lag om ändring i lagen om beskattning av viss privatinförsel

9 §

I analogi med vad Lagrådet föreslår beträffande 3 § smugglingslagen bör det andra brottsrekvisitet i paragrafen ges följande utformning: ”-:-:- eller i sådan deklaration lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift -:-:-”

Förslaget till lag om ändring i lagen om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

4 §

I analogi med vad Lagrådet föreslår beträffande 3 § smugglingslagen bör i första stycket på två ställen till ”föranletts av oriktig uppgift” läggas orden ”eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift.”

9 §

För att nå överensstämmelse med motsvarande föreskrift i förslaget till ny tullag bör till paragrafen läggas en ny mening av förslagsvis följande lydelse: ”Om en försändelse innehåller ett förtroligt meddelande, skall detta omedelbart tillslutas och vidarebefordras till mottagaren.”

11 och 12 §§

Lagrådet har föreslagit att i tullagen bestämmelsen i 22 § skulle göras generell för alla befordringsföretag och att postbefordringsföretags skyldighet enligt 22 § andra stycket att till Tullverket på begäran överlämna en kvarhållen försändelse skulle införas i 14 § och samtidigt göras tillämplig på alla postbefordringsföretag genom att orden ”som regeringen bestämmer” stryks.

För att nå överensstämmelse mellan de båda lagförslagen bör i det remitterade förslaget 12 § andra stycket flyttas till 11 § som ett nytt sista stycke och orden ”som regeringen bestämmer” strykas. I 12 § tredje stycket bör tilläggas ”samt att på begäran av Tullverket överlämna sådan försändelse till verket.”

Det bör nämnas att bestämmelserna i förslagets 12 § första stycke respektive i andra och tredje styckena – av de senare skulle med Lagrådets förslag endast tredje stycket kvarstå – behandlar helt skilda ämnen och lämpligare kunde behandlas i skilda paragrafer.

17 §

I analogi med vad Lagrådet föreslår beträffande 3 § smugglingslagen bör i första stycket till ”föranletts av oriktig uppgift” läggas orden ”eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift”.

Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

27 kap. 19 §

Bestämmelsen har utformats så att hemlig teleövervakning får avse även smuggling av narkotika som är ringa brott. Detta lär inte vara avsett. Genomförs Lagrådets förslag rörande utformningen av brottet narkotikasmuggling kan i paragrafen i stället göras en hänvisning till 6 § första och tredje styckena lagen om straff för smuggling.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 18 maj 2000

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Lind, Sahlin, von Sydow, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Lejon, Lövdén, Ringholm.

Föredragande: statsrådet Ringholm

Regeringen beslutar proposition 1999/2000:124 En ny smugglingslag m.m.